

การสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการเชิงปฏิบัติการ เรื่อง
การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

วันพุธที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

ณ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม

โดย
นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ

หน่วยงานรับผิดชอบ
พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย
สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ ๑	
สรุปลผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน	๑-๕
โดย นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	
ตอนที่ ๒	
รายงานการสัมมนา	๖-๔๒
♠ เนื้อหาสาระการบรรยายเรื่อง “การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้” โดย ดร.นันทสาร สีสลับ	๖-๑๓
♠ เนื้อหาสาระการบรรยายเรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ในทศวรรษหน้า” (Museum Education ๒๐๐๐)	๑๔-๒๖
โดย นางสาวศิวะลีย์ ภูเพ็ชร	
♠ เนื้อหาสาระการบรรยายเรื่อง “การบริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน” โดยนพรัตน์ สมเชื้อ นางศศิอาภา ประสพทรัพย์ และนายวิรัช ตาแก้ว	๒๗-๔๒
ตอนที่ ๓	
บทความประกอบการสัมมนา	๔๓-๖๕
♠ งานด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า	๔๓-๕๑
โดย นางสาวศิวะลีย์ ภูเพ็ชร	
♠ แนวการบรรยายโดยย่อเฉพาะเรื่อง “การให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางการศึกษา”	๕๒-๕๗
โดย นายนพรัตน์ สมเชื้อ	
♠ การพิจารณาจัดทำกำหนดการนำเที่ยว	๕๘-๖๕
โดย นางศศิอาภา ประสพทรัพย์	
ตอนที่ ๔	
สรุปลผลการประชุมกลุ่มย่อย	๖๖-๘๐
ตอนที่ ๕	
ภาคผนวก	

♠ คำกล่าวปิดงาน โดย นายวิษณุ เอมประณีตร	๘๑
♠ คำกล่าวรายงาน โดย นางสาวศรียะ ประพัตรทอง	๘๒
♠ คำกล่าวปิดการสัมมนา โดย ดร.นันทสาร สีสลับ	๘๓
♠ โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน”	๘๔-๘๖
♠ แบบประเมินผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน” โดยนางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	๘๓-๘๔
♠ สาระสำคัญในการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช พ.ศ.๒๕๔๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน	๘๕-๑๐๑
♠ ทำเนียบผู้เข้าสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดย นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	๑๐๒-๑๒๔
♠ ความหมายหรือคำจำกัดความของพิพิธภัณฑท์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดย นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	๑๒๕-๑๓๕
♠ โครงการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ	๑๓๖-๑๓๘
♠ การสรุปการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ โดย นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	๑๓๙-๑๔๗

ตอนที่ ๑

สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง
การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง

การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

*กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ

แนวความคิดเบื้องต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งหวังว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนจัดการศึกษา สนับสนุนการค้นคว้า วิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวิทยา-ศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู ส่งเสริมฟื้นฟูภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา เช่น สิทธิในการศึกษา การเปิดโอกาสการศึกษาที่หลากหลายโดยให้พ่อแม่ที่มีความพร้อมสามารถสอนลูกด้วยตนเองได้ เป็นต้น ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงเป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาในอนาคตได้เป็นอย่างดี

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยร่วมกับกรมศิลปากรและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดการสัมมนา เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน ขึ้น เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ใน วโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ และฉลองวาระหนึ่งทศวรรษพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย พร้อมกับหาแนวทางการร่วมพลังของการเรียนการสอนตามหลักสูตรกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน โดยการระดมความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการเตรียมการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

- นักวิชาการศึกษา ๗ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เพื่อเป็นการให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้อย่างเต็มที่ จึงได้จัดให้มีการบรรยายพิเศษเรื่อง การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้ โดย **ดร.นันทสาร สีสลัป รักษาการผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติ ว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย** ดร.นันทสาร สีสลัปได้บรรยายถึงสาระของการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้ไว้อย่างน่าสนใจว่า เทคโนโลยีการสื่อสารในโลกปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมโลกไร้พรมแดน มีทั้งการแข่งขันและร่วมมือกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมไทยจะต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้ระบุไว้ชัดเจนว่ากระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและสังคม ซึ่งการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องมีกระบวนการที่กว้างขวางและหลากหลายกว่าเก่าให้ครอบคลุมทั้งด้านวิถีชีวิตแนวความคิด และวิถีการเรียนรู้และควรเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและควรเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงเรื่องการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ ที่กล่าวมานับได้ว่า การจัดการศึกษาตามลัทธิที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ เปิดกว้างมากขึ้น ดร.นันทสาร ยังเน้นให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์ทั่วประเทศน่าจะมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกันขึ้น เพราะการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจะช่วยให้เกิดระบบการปรับทางการจัดการที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน แม้จะยอมรับว่าความร่วมมือเป็นเรื่องยากสำหรับสังคมไทย แต่ก็มีมีความจำเป็นเพื่อสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และไม่ใช่เฉพาะระหว่างพิพิธภัณฑ์ด้วยกันเอง แต่จะต้องรวมถึงการดึงให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ และเมื่อเข้าชมแล้วจะต้องกระตุ้นให้เด็ก เยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่เกิดความอยากรู้และค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องอื่น ๆ ได้อีก

สิ่งที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมไทยแห่งการเรียนรู้ได้ อาจเป็นการสร้างแหล่งการศึกษาขึ้นในสังคมรวมทั้งในท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำทางความคิด รวมทั้งต้องสร้างให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแพร่หลาย พิพิธภัณฑ์ก็เป็นหนึ่งในศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญด้วยเช่นกัน

หากพิพิธภัณฑสถานต้องการมีฐานะเป็นศูนย์การเรียนรู้ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดนี้ ซึ่งพิพิธภัณฑสถานควรร่วมกันจัดเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในด้านการจัดการและเนื้อหาทางวิชาการ เพราะการเชื่อมโยงกับเป็นเครือข่ายจะช่วยให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน และมีความหลากหลายตามศักยภาพของแต่ละพิพิธภัณฑ์ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ส่วนบรรยายเรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ในทศวรรษหน้า (Museum Education ๒๐๐๐) โดย **นางสาวศิวิลี ภูเพ็ชร ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร** นางสาวศิวิลี ภูเพ็ชร ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานในทศวรรษหน้า ไว้ว่า พิพิธภัณฑ์เป็น

แหล่งรวบรวมวัตถุสิ่งของ เพื่อใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สู่ผู้ชม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน และควรเน้นการศึกษาของสาธารณชน และสามารถเชื่อมโยงการศึกษาได้ทุกด้าน ซึ่งรูปแบบและวิธีการสื่อสารควรมีความสำคัญมาก และควรคำนึงถึงคุณค่าเชิงการเรียนรู้แก่ผู้ชม ซึ่งสภาพปัจจุบัน ในเรื่องดังกล่าวยังมีแนวทางไม่ชัดเจนนัก บุคลากรในพิพิธภัณฑ์ต้องสามารถนำเสนอความรู้แก่ผู้ชมได้ทุกกลุ่มทุกวัย ตามพื้นฐานที่แตกต่างกันไปได้อย่างดี มีกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ มาเสริมพิพิธภัณฑ์สถานจะต้องจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องภายในอาคาร (In-house) และที่ออกสู่ชุมชน (Out-reach programme) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์จะต้องเข้าใจบทบาทในการให้การศึกษา

หากต้องการให้พิพิธภัณฑ์มีบทบาทในการให้การศึกษา ควรระบุหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ให้ชัดเจนในทุกประเด็น เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและหลายฝ่ายควรให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนหรือชุมชนและพิพิธภัณฑ์ที่มุ่งหวังจะเป็นกรณีศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้ในทศวรรษหน้า

นอกจากนี้ ยังมีการอภิปรายในหัวข้อเรื่อง การบริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน โดยนายพนวัฒน์ สมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษกรมศิลปากร นางศศิอาภา ประสพทรัพย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และนายวิษิตาแก้ว นักวิชาการศึกษา สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เป็นผู้นำการอภิปราย ซึ่งนายพนวัฒน์ สมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านช่างศิลปกรรม กรมศิลปากร ได้กล่าวถึงการบริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน โดยหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ได้มีการระบุบทบาทในเรื่องการให้การศึกษาไว้ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล แต่ในประเทศของเราไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานและภัณฑารักษ์ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์สถานด้วย ซึ่งควรให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้บังเกิดผลดีในการศึกษาใน พิพิธภัณฑ์สถาน

นางศศิอาภา ประสพทรัพย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ในมุมมองของการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ เป็นสินค้าตัวหนึ่งที่ควรส่งเสริม ซึ่งการท่องเที่ยวได้พยายามสอดแทรกความคิดในเรื่องการศึกษาไว้ด้วย แต่ไม่ได้เน้นมากนัก หากต้องการเน้นให้มีการศึกษา ตนเองมีความคิดว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ เพราะการท่องเที่ยวแบบนี้จะมีรูปแบบการเรียนรู้ผสมผสานอยู่ เราควรหาวิธีให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหันมาให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวที่ได้ความรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งคิดว่าแนวคิดเรื่อง Ecotourism สามารถนำมาปรับใช้ได้ เพราะเป็นการเน้นการจัดการที่ดี ซึ่งในส่วนนี้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์สถานส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอะไรใหม่ ไม่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย หรือทำให้เด็ก ๆ เกิดความสนุกที่จะเรียนรู้ ทั้งที่ประสบการณ์เหล่านี้มีความจำเป็นต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน เพราะฉะนั้น พิพิธภัณฑ์สถานควรมีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการตลอดเวลา ควรมีการจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ต้องมีการพัฒนา เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้

นายวิช ตาแก้ว นักวิชาการศึกษา สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย กล่าวสรุปว่า พิพิธภัณฑสถานมีหน้าที่ให้การศึกษแก่ทุกคนในสังคม และยังมีบทบาทที่หลากหลาย แต่บทบาททางด้านการศึกษา ยังขาดการสานต่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง พิพิธภัณฑสถานควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการศึกษาให้มากขึ้น และมีการพัฒนาโดยหลาย ๆ ฝ่าย ควรให้มีการร่วมมือกัน และหากต้องการให้การท่องเที่ยวมีประโยชน์ในแง่การเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ Ecotourism เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด เช่นเดียวกับคุณศศิอาภา

จากทัศนะของวิทยากรบรรยายและผู้ร่วมอภิปรายมีข้อคิดเห็นตรงกันว่า พิพิธภัณฑสถานมีความเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่จัดการศึกษา และเป็นหน้าที่ที่ต้องให้การศึกษแก่ประชาชน ในอนาคตพิพิธภัณฑสถานจะกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับเยาวชน ทุกกลุ่ม ทุกวัยได้ โดยทางพิพิธภัณฑสถานต้องสร้างความชัดเจน ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละแห่ง ทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับสถานศึกษาในระบบและนอกระบบได้

สรุปผลจากการตอบแบบสอบถาม

การสำรวจความคิดเห็นโดยการสุ่มแจกแบบสอบถามจำนวน ๘๐ ชุด จากผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๑๔๐ คน มีผู้ส่งแบบสอบถามกลับคืน ๗๘ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗ ของแบบสอบถามที่สุ่มแจก ผลสรุปจากข้อมูลพบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๗๐ เป็นเพศหญิง ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๑ รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐๕ น้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๑ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๐ รองลงมามีการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓๖ ต่ำสุดมีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๖ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ร้อยละ ๔๔ เป็นครู ร้อยละ ๑๙ เป็นภัณฑารักษ์ ร้อยละ ๑๐ เป็นนักศึกษา และร้อยละ ๓.๘๔ เป็นบุคลากรจากมหาวิทยาลัยเอกชนและบรรณารักษ์จากห้องสมุดต่าง ๆ ที่เหลือร้อยละ ๑.๒๘ (๑.๒๘ = หนึ่งหน่วยงานต่อ ๑ ท่าน) เป็นผู้บริหารการศึกษา/บุคคลในชุมชน (สำนักงานพุทธมณฑล) / องค์การค้าคุรุสภา/สื่อ (นสพ.ข่าวสด) ฝ่ายวิชาการ (ไม่ระบุสังกัด) /พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (ฝ่ายส่งเสริมธุรกิจ) /สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ/วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์/กรมศิลปากร/นักการเมืองท้องถิ่น (อบต.) / พนักงานองค์กรรัฐ (ไม่ระบุสังกัด) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสัมมนา พบว่า ทุกคนมีความพอใจในระดับดีที่ได้รับจากการสัมมนา เมื่อศึกษาข้อมูลในรายละเอียดพบว่า ส่วนใหญ่มีความพอใจในระดับดีมากและดีกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในเรื่อง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๗ และ ๒๗.๒๘ ตามลำดับ รองลงมามีความพอใจในระดับดีมากในเรื่องอาหารกลางวันและอาหารว่าง คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ เอกสารประกอบการสัมมนาอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗๓ สำหรับ

เรื่องวิทยากร เนื้อหาสาระและกิจกรรม ส่วนใหญ่มีความพอใจในระดับดี และเรื่องที่ได้รับ ความพอใจน้อยมาก คือ เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมและสถานที่ในการจัดสัมมนา เสนอแนะให้มีการปรับปรุงร้อยละ ๐.๙๔ และ ๖.๗๓ ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และความรู้ที่ได้รับพบว่าการอภิปรายเรื่อง การบริการของ พิพิธภัณฑสถานทางการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชนได้รับความรู้และผลประโยชน์สูงสุดคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๗ ส่วนเรื่องการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานในทศวรรษหน้า และการจัดประชุมกลุ่มย่อย ได้รับความรู้ และผลประโยชน์เป็นอันดับที่ ๓ และที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ และ ๗.๓๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒
รายงานการสัมมนา

การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้

*ดร.นันทสาร สีสลับ

ดร.นันทสาร : ตามกำหนดการพอหลังจากเปิด ได้กำหนดให้ผมบรรยายเรื่องเกี่ยวกับสังคมการเรียนรู้

ประเด็นแรกก็คือ ความคิดเรื่องโลกาภิวัตน์ที่เราเรียกว่า Globalization หลายท่านบอกว่า โลกไร้พรมแดน ความหมายก็คือว่า สื่อต่างๆ เข้าถึงพวกเราทุกท่านนะครับ ไม่ว่าจะทำอะไร กษัตริย์จอร์แดน ล้นพระชนม์เพียงไม่ถึง 5 นาที ชาวถึงพวกเราหมด ใครไปงานศพของพระองค์เรารู้หมด ไม่ว่าจะเป็นคนใหญ่โตเล็กน้อยแค่ไหน อันนี้ก็แสดงว่าโลกเราเป็นโลกใบเดียวกันจริง ๆ หลายท่านบอกว่าเป็น Global หมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่เป็นแหล่งเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามหลายๆ ท่านก็ห่วงว่าผลกระทบจากโลกที่ไร้พรมแดนทำให้มนุษย์ผู้ได้รับผลกระทบนี้เป็นผู้ที่ไร้ทิศทาง ท่านจะดูขณะนี้เราได้รับข่าวสารไม่รู้เรื่องอะไร ท่านดูก็แล้วกัน เรามักจะมีการปะทะสังสรรค์กันทั้งในเรื่องกาย เรื่องใจ และเรื่องวาจาออกมาหมดแสดงว่าเรามีความหลากหลายในทางเลือกและผลกระทบ แต่อย่างไรก็ตามนักวิเคราะห์ได้บอกว่าโลกไร้พรมแดนนี้ อย่างน้อยมีผลกระทบต่อโลกในมวลรวมอย่างน้อย 4 เรื่องด้วยกัน หรือที่เรียกว่าเกิดวัฒนธรรมใหม่ใน 4 เรื่อง เรื่องที่ 1 คือ วัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลง ตอนนี่เกิดแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมาย แม้แต่การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันนี้ก็มีผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน แต่ก่อนนี้ผมไม่เคยได้ยินว่าชาวพิจิตรภักดิ์หรือผู้ที่ถ่ายทอดการเรียนรู้หรือภูมิปัญญาไปยังเด็กเยาวชนจะได้มาพบกันอย่างนี้ พุดง่าย ๆ ทั้งผู้ผลิตทั้งผู้จำหน่ายมาพบกันในวันนี้ กลไกตลาดมาพบกันหมด อันนี้เป็นนิมิตหมายที่ดี พอพูดถึงพิจิตรภักดิ์เราก็มักจะมองเห็นแต่ว่ามีแหล่งการแสดง แต่ว่าตอนนี้พิจิตรภักดิ์เดินบทบาทในเชิงรุกมากขึ้น เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงในบทบาทก็เกิดขึ้นในภาพกว้างนั้นก็เห็นว่า โซเวียตล่มสลายเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงข่าวสารข้อมูล แล้วก็ทุกอย่างมันก็เป็นไป ในตอนนี้โลกเป็นไปในจุดเดียวกันคือความเป็นเสรีประชาธิปไตย ความเป็นเสรีในทางระบบการตลาด หุ่นมีบทบาทมากขึ้น IMF มีบทบาทมากขึ้น ทุกอย่างลอยตัว เพราะฉะนั้น ความคิดต่าง ๆ ก็จะตั้งอยู่บนกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่ ๒ เกิดระบบการแข่งขันกันค่อนข้าง เมื่อวานนี้ข่าวหนังสือพิมพ์ได้ลงเกี่ยวกับการเรียนที่ผู้ปกครองฟ้องมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงเรียนสาธิตบอกว่าลูกไม่มีโอกาสที่จะ**ที่ปรึกษาสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เข้าเรียน เพราะฉะนั้นเขาต้องการข้อมูลตามสิทธิตาม รัฐธรรมนูญที่จะต้องได้ทราบข้อมูลข่าวสาร เพราะเชื่อแน่ว่าลูกของตัวนั้นได้คะแนนพอ ๆ กัน หรือมากกว่าเด็กที่

*ประธานคณะกรรมการคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

เรียนอยู่ ในที่สุดศาลเห็นชอบ เพราะเป็นประเด็นที่เราน่าสนใจว่าตอนนี้ทุกอย่างมันเกิดการแข่งขันกันทั้งในระบบนอกระบบ ครูก็ต้องแข่งขัน โรงเรียนก็ต้องแข่งขัน พ่อแม่ผู้ปกครองต้องแข่งขัน ตอนนี้เรามีระบบฝากในการระบบฝากต้องมีการแข่งขันกันอีก ทุกอย่างแข่งขันกันหมด ที่น่าสนใจก็คือว่าขณะนี้เราพยายามลดระบบการแข่งขันให้มากขึ้น แต่ก็ไม่สำเร็จ เราจัดกีฬาคนพิการ แต่ข่าวล่าสุดบอกว่าคนพิการมาแข่งขันกันเองจนคนหนึ่งต้องสลายไป สิ่งนี้คือภาวะวิกฤตหรือเปล่า

ประเด็นที่ ๓ เกิดความร่วมมือ ในขณะที่เราไป ต่างคนต่างไปในโลกอันกว้างไกลในจักรวาล สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ จิตสำนึกอยากจะทำมือซึ่งกันและกัน อย่างน้อยก็คงประเด็นที่เรียกว่าความเหมือนที่แตกต่างคือในแข่งก็แข่งไป แต่ความเหมือนนี้เราต้องรักษาไว้ อย่างที่ท่านที่มานี้ความเหมือนที่แตกต่างเยอะ ความเหมือนก็คือพิพิธภัณฑสถาน ความแตกต่างก็คือจุดประสงค์ของแต่ละแห่งอาจจะแตกต่างกัน อย่างหุ่นขี้ผึ้งนี้อาจจะมีวัตถุประสงค์ แต่จำเป็นต้องมีความร่วมมือซึ่งกันและกันมัน จึงจะเกิดประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ กลไกของธนาคารก็เช่นเดียวกันท่านก็เห็นธนาคารก็แข่งขันกันเป็นระบบธุรกิจ แต่ความเหมือนกันอย่างหนึ่งก็คือการให้บริการ เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะท่านจะมีบัตร ATM อยู่ที่ไหน ท่านฝากเงินธนาคารอะไร ท่านก็สามารถที่จะถอนได้โดยไม่ต้องไปธนาคารนั้น เห็นไหมว่าคือความร่วมมือภายใต้ความเหมือนที่แตกต่าง เพราะฉะนั้นจุดที่ท่านกำลังทำวันนี้ก็คืออยู่ภายใต้บริบทอันนี้เช่นเดียวกัน

ประเด็นที่ ๔ คือ เรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีการสื่อสารมันเปลี่ยนกระบวนการทั้งหมดเลย เปลี่ยนทั้งความคิด เปลี่ยนทั้งวิถีชีวิต เปลี่ยนทั้งวิถีการเรียนรู้ของคนในสังคม เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าถ้ามองดูลึก ๆ ส่วนหนึ่งท่านในฐานะพิพิธภัณฑสถานที่จะมองเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ได้ทำอะไรบางอย่างไปจากท่าน แต่ก่อนเรายังไม่มียูทิวบ์ ไม่มีทวิตเตอร์ ไม่มีสื่ออะไรที่มันโดดเด่นอย่างปัจจุบันนี้ พิพิธภัณฑสถานยังเป็นศูนย์รวมอยู่ พระยังเป็นที่พักของสังคม ผู้นำยังมีบทบาทแต่พอข้อมูลข่าวสารมาแล้ว จุดเหล่านี้เป็นจุดที่ท่านจะต้องทบทวนว่าบทบาทจะอยู่ตรงไหน มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้เกิดว่าเราทำแทบตายแต่ว่าผลที่มันเกิดขึ้นมันไม่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคิดอย่างวันนี้ท่านจะคุยกันในตอนบ่ายจะประชุมกลุ่ม ส่วนไหนที่มันเหมาะกับเด็กอนุบาลหรือประถมจนถึงอุดม อันนี้เป็นส่วนที่เราจะต้องช่วยกันวิเคราะห์ว่ามันจะเป็นอย่างไร ดังนั้นส่วนที่ผมนึกว่าเป็นประโยชน์มาก ๆ ก็คือว่า ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์นี้ทำให้ประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นประเทศเดียวในโลกหรือในเอเชียที่มีรัฐธรรมนูญที่มีคนเป็นส่วนร่วมมากที่สุด แล้วก็รัฐธรรมนูญที่มีชีวิตชีวามากที่สุด เราก็พยายามที่จะใช้บริบทเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนหรือการให้การศึกษา แล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประชาชนของมวลชน แล้วก็ที่สำคัญมากๆ ก็คือเปิดโอกาสให้เอกชน ชุมชน มีโอกาสจัดการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งจะมีส่วนร่วมอย่างมาก เพราะฉะนั้นผมถือว่าเป็นโอกาสที่ดีมากที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้พวกเรามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางนะครับ ดังนั้นในการนำเสนอวันนี้ผมจึงต้องการนำแนวความคิดที่สำคัญ

งานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำลังทำอยู่และกำลังจะทำต่อไปโดยเฉพาะในเรื่องที่จะนำเสนอนี้มี ๒ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ เรื่องการศึกษา เรื่องการศึกษาที่นำเสนอที่ท่านที่มีประสบการณ์ในเรื่องการศึกษา ตะวันตกหรือตะวันออกอะไรก็แล้วแต่ย่อมมีความหลากหลาย แต่ความหมายของการศึกษาตามพระราชบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ซึ่งได้พูดไว้ชัดว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เองของบุคคลและสังคม การถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากกลุ่มอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผมเห็นว่าประเด็นสำคัญมาก แต่ก่อนเรามักจะมองการศึกษาในเชิงที่แคบ แต่ตอนนี้เราเปิดประเด็นที่กว้าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นกรรมาธิการ พยายามที่จะมองการศึกษาในแนวทางและโดยเฉพาะเป้าหมายที่สำคัญก็คือ การเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตอันนี้เป็นจุดที่สำคัญมาก ดังนั้น ความหมายและขอบข่ายการศึกษากว้างครอบคลุมทุกบริบทของสังคม ที่สำคัญก็คือว่าในพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดและได้เน้นเป็นพิเศษคือ กระบวนการเรียนรู้ การสร้างความรู้หรือองค์ความรู้ สังคมการเรียนรู้และบุคคลต้องเรียนด้วยตนเอง จะทำให้เราได้คิดว่าการเรียนด้วยตนเองมันเป็นฐานที่สำคัญแห่งสังคมการเรียนรู้หรือเปล่า

ประเด็นต่อมาคือในการเรียนรู้ที่มองเป็นภาพกว้าง ๆ เสนอท่านให้มองเห็นว่าถ้าแนวความคิด การเรียนรู้ในส่วนที่เรามองเชิงจิตวิทยาหรือวิชาการศึกษานั้น เราคงมอง 2 ประเด็นที่เป็นหลัก คือ สิ่งเร้า หรือการตอบสนองต้องยอมรับว่า สิ่งเร้าขณะนี้มีหลากหลาย พอยุคข้อมูลข่าวสารเรามีแต่สิ่งเร้าที่มีทั้งบวก และลบที่เข้ามาสู่ผู้เรียนหรือผู้ที่รับ แต่การตอบสนองนั้นก็แล้วแต่ว่าจะเป็นอย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ก็คือพฤติกรรมที่ผู้เรียนตอบสนองหลังจากที่ได้รับประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยสิ่งเร้าที่ผู้เรียนได้รับ เพราะฉะนั้นในจุดเหล่านี้เราจะเห็นว่าการที่เราได้มีแนวความคิดในการที่จะใช้พิพธิภัณฑ์เป็นแหล่ง การเรียนรู้ก็เป็นตัวที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ต่อมาถ้าเช่นนั้นในการรับ จะมีกระบวนการอย่างไร ก็มี 2 แนวความคิด ทางตะวันตกเน้นประสาททั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยาทางตะวันตก แต่ของตะวันออกโดยเฉพาะในเรื่องของพระพุทธศาสนาใส่ใจลงไปด้วย ที่เรียกว่า อายตนะ 6 มีใจ ด้วย เพราะฉะนั้นการสัมผัสทางใจ ของเรานี้ถือว่ามันมีนัยแห่งความสำคัญเช่นกัน ยิ่งขณะนี้เรามีการเรียนรู้โดยการสื่อทางจิตวิทยาหรือทางใจ เช่นนั้น กระบวนการเรียนรู้มันควรจะมีความหมายในเรื่องราวบ้าง ในที่นี้เราลองเสนอแนวความคิดกับท่านดูอย่างน้อยก็คงมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้น 1 ก็จะต้องมีสิ่งเร้าที่มีความหลากหลาย **ขั้น 2** มีประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้า อาจจะเป็น 5 หรือเป็น 6 อะไรก็แล้วแต่ **ขั้น 3** ก็ตีความสิ่งเร้าหมายถึงว่า ถ้าสิ่งเร้าที่ตอบสนองหรืออยู่ในความสนใจของเรา เราก็ตีความหมายขอบข่ายอันนั้นเข้ามา ก็เกิดการตอบสนอง เช่น ขณะนี้ท่านลองคิดดู อย่างกรณีที่ว่าอะไร

ที่มันออกมาที่เป็นข่าวต่าง ๆ เราจะเห็นว่าข่าวบางอย่าง ใครมาถามเราเราไม่รู้ แต่บางอย่างนี้เรารู้เราเจาะลึกได้ก็เพราะว่าการตีความหมายของสิ่งเหล่านั้นแล้วเราสนใจ เสร็จแล้วก็นำไปสู่**ขั้นที่ 4** ก็คือ การตอบสนองแบบลองผิดลองถูก หมายถึงว่า ในกรณีที่เราจะรับหรือไม่รับสิ่งใดก็ตาม การลองถูกลองผิดเป็นการเกิดขึ้นตามปกติในวิสัยหรือพฤติกรรมของมนุษย์แล้ว **ขั้นที่ 5** จะเกิดเรื่องสังเกตการตอบสนองเป็นกระบวนการ ซึ่งว่าที่จริงมันก็เป็น Process เดียวกัน **ขั้นที่ 6** การที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ตนเอง **ขั้นที่ 7** สุดท้ายก็นำมาตีความใหม่แล้วทำการตอบสนองใหม่หลังจากใช้ที่เราเรียกว่า โยมิโสมณสิกการ หรือวิเคราะห์เหตุผลจะรับหรือไม่รับอะไรต่าง ๆ ก็นำมาว่าในส่วนนั้นมันจะเกิดขึ้นต่อเนื่องหรือไม่ และในที่สุดพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องจนเป็นนิสัยเป็นกระบวนการที่เราวิเคราะห์แล้วก็เห็นว่าเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันก่อนที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ถ้าเจาะภาพให้ท่านมองเห็นโดยเฉพาะที่น่าเสนอเพื่อเป็นประเด็นที่จะให้ท่านได้ลองช่วยกันคิดว่าถ้าเช่นนั้นเราควรมีรูปแบบแนวความคิดเรื่องพิพธิภณณ์ของเราที่จะนำมาใช้เป็นสื่อหรือเป็นช่องทางกลางในการที่จะนำมาเสนอเป็นอย่างไร ก็เป็นแบบสื่อความหมายนั่นเอง ถ้าท่านดูแล้วก็จะเห็นว่าในกระบวนการก็จะมีผู้ส่งกับผู้รับเป็นสำคัญ มีอยู่ครั้งหนึ่งถ้าท่านระลึกได้เมื่อ 3-4 ปีก่อน มี Spot โฆษณานั่นหนึ่งที่ทำให้เด็กลงไปลอยอยู่ในอ่าง ท่านนึกออกไหมครับ ในที่สุดเด็กตายเพราะผลกระทบจากโฆษณานี้ ในที่สุดทางผู้ที่รับผิดชอบก็ไม่ให้ออกอากาศ ไม่ให้ถ่ายทอดอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นจุดหรือสารที่จะรับนั้นสำคัญ เราจะสื่ออย่างไร รูปแบบนี้ท่านลองนึกถึงสื่อโฆษณาต่าง ๆ บางครั้งพอเราได้รับแล้วมันเกิด Concept ที่เรารับได้ มีขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอและสามารถทำให้เราสามารถสรุปได้บางอย่าง ทำให้เราสับสน Spot ชิ้นที่หนึ่งทำให้คนมีผลกระทบมากที่สุดก็คือของ Regency ที่นี้ต้องขออภัยคือเขาพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวหรือบางที่ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว ทำให้เด็กและเยาวชนคิด บางคนกลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่ปล่อยไว้ตั้งนาน เพราะฉะนั้นจุดเหล่านี้ผมถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ทำอย่างไรพิพธิภณณ์ของเราที่จะเป็นสื่อกลางจะสามารถสื่อความหมายเหล่านี้ ทำให้เด็กเยาวชนหรือผู้คนที่ไปชมนั้นได้รับผลกระทบจากการได้ชมได้ดู ได้สัมผัส เป็นเรื่องค่อนข้างสำคัญก็คิดว่าในวันนี้เราน่าจะหาแนวทางในการที่จะทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ร่วมกัน ประเด็นต่อไปก็คืออยากจะนำแนวความคิดว่าพิพธิภณณ์ที่จะต้องถือว่าเป็นศูนย์การเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ประเด็นที่สำคัญเหมือนกัน เพราะฉะนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ได้พูดไว้ในมาตรา 21 ศูนย์การเรียนรู้ว่าจะจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไร รายละเอียดผมคงไม่ต้องพูดถึง แต่อยากจะนำเรียนว่าศูนย์การเรียนรู้ต่อไปนี้จะมีความสำคัญมาก เมื่อเข้านี้ผมได้เรียนท่านผู้อำนวยการพิพธิภณณ์หุ่นขี้ผึ้ง รวมทั้งอาจารย์พิเศษด้วยว่ากลุ่มพิพธิภณณ์นี้เชื่อมโยงกันได้ทั่วประเทศ เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน ผมอยากจะเรียนว่าการสัมพันธ์กันไม่ว่าในรูปองค์กรอะไรก็ตาม ขณะนี้เรามักจะพูดกันถึงเครือข่าย เครือข่ายนี้ที่ภาษาอังกฤษเขาใช้ Network ตอนแรกนี้เขาใช้กับพวกอิเล็กทรอนิกส์

เช่น เวลาเราถ่ายทอดโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ ในแต่ละเหตุการณ์เขาจะมีตัวแม่ข่ายในแต่ละเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดหนึ่งก็คือขณะนี้ถ้าเราเอาระบบเครือข่ายเข้ามาจัดระบบขององค์กรแห่งความสัมพัทธ์ เป็นระบบการบริหารจัดการแบบใดใครจะเป็นผู้นำใครจะเป็นผู้ตามอย่างนี้ จะล้มเหลวตั้งแต่คิดและเริ่มต้น เพราะว่าพื้นฐานวัฒนธรรมไทยของเรานี้มันยังมีพื้นฐานทำอะไรตามใจคือไทยแท้อยู่ ท่านจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นพื้นฐานวัฒนธรรมไทยของเรา เพราะฉะนั้นถ้าเรารู้สึกว่าเราเป็นตัวของเรา และหลายประเทศก็เคยทดลองมาแล้ว เครือข่ายหากตอนแรกใครจะเป็นแม่ข่าย แม่ข่ายก็ Run อะไรทั้งหมดเป็นระบบการบริหารจัดการ ขณะนี้มีหนังสือเล่มหนึ่ง เขียนในเรื่องระบบเครือข่ายเหมือนกัน แนวความคิดอิงเชิงพุทธ ศาสนาว่า การที่เครือข่ายจะประสบความสำเร็จทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานต้องเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน หมายถึงว่าเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทุกคนเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันแล้วก็จะมีความหลากหลาย เพราะฉะนั้นถ้าท่านยึดหลักการอันนี้เราคิดว่าเป็นไปได้ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติตอนผมเป็นรองเลขาธิการอยู่นั้นก็เคยคิดเรื่องสภาวัฒนธรรม เรื่องเครือข่ายเหมือนกัน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเพราะว่าระบบราชการเราก็คือระบบราชการยังมีการสั่งการอยู่ ตอนนั้นผมได้เสนอแนวความคิดว่าถ้าเช่นนั้นเราอยากจะใช้คำว่าเครือข่ายเครือข่าย คำว่าเครือข่ายไม่มีมิติการเอื้ออาทรต่อกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันก็เลยเติมเครือข่ายเข้าไปหมายความว่าเราจะเป็นเครือข่ายเครือข่ายซึ่งกันและกันก็หมายความว่า เราจะต้องเรียนรู้ เราจะต้องไว้วางใจซึ่งกันและกันเหมือนหรือฉันทัญญาติ เป็นหลักการ เพราะฉะนั้นที่ผมเรียนหมายถึงว่าต่อไปนี้ท่านยังคงต้องเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันและขยายวงกว้างออกไปมากขึ้น และก็เรียนรู้ และก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นมากขึ้น ก็อยากจะนำเสนอเป็นประเด็นว่าทำอย่างไรเราจะเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันได้ และทำอย่างไรการเป็นศูนย์การเรียนรู้เราจะได้เรียนรู้ระหว่างกันด้วย การเรียนรู้ระหว่างแนวความคิดที่จะให้คนอื่นหรือผู้เรียนรู้ต่าง ๆ ด้วย นอกจากนั้นยังมองดูว่าถ้าเช่นนั้น พิพิธภัณฑสถานในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร ก็นำเสนอว่ามีอยู่ ๓ ประเด็นที่อยากจะนำเสนอ

ประเด็นที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ผมเข้าใจว่าพิพิธภัณฑสถานขึ้นนี้ผู้ชมมีส่วนร่วมเยอะ เพราะว่าเข้ามาเจอหลวงพ่อกหรือเข้ามาเจอคนอ่านหนังสือพิมพ์ที่บางที่ผมยังนึกว่าใครอ่านนานเหลือเกิน ความรู้สึกมีอารมณ์ร่วมตั้งแต่เข้าไป ทำอย่างไรเราจะทำในส่วนนั้น การมีส่วนร่วมนี้จะมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น อาจจะมีแหล่งให้ข้อมูลหรือสามารถสอบถามหรือหาคำตอบอธิบายสิ่งของหรือกิจกรรมที่นำมาแสดงได้ บางที่คนเข้าไปแล้วอยากจะรู้แต่ว่าไม่มี แหล่งที่จะสานความรู้เข้าต่ออันนี้ก็อาจจะมีปัญหา เพราะฉะนั้นพิพิธภัณฑสถานในอนาคตเราน่าจะหาแหล่งที่จะขยาย การมีส่วนร่วมของผู้เข้าชมได้ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ประเด็นที่ ๒ น่าจะเป็นว่าสามารถป้อนข้อมูลย้อนกลับได้ทันที คำว่าป้อนข้อมูลย้อนกลับที่เราแปลมาจากภาษาอังกฤษ Feedback แต่หมายความว่าเราพยายามที่จะรักษาภาษาไทยควบคู่กับภาษาอังกฤษ ความหมายก็คือว่าถ้าหากเข้าไปในพิพิธภัณฑ์นั้น ถ้าเขาสนใจ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ถ้าหากว่าเขาอยาก จะรู้บางแห่งหรือหลายแห่ง ขณะนี้มีเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งไว้ เขาอยากจะถามอะไร ๒๐ คำถาม เขาสามารถ ที่จะตอบอะไรต่ออะไรได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้เด็กมีความสนุกสนาน อย่างผมเคยไปดูที่ของเกาหลี พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเขาจัดได้ดีมาก หลายท่านที่นั่งอยู่ในที่นี้อาจจะมีโอกาสไปแล้วก็คือว่าหลังจากชมเสร็จ พอออกมาเขาจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะบอกแหล่งให้ตอบคำถามหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม หรืออะไรต่ออะไร ซึ่งมันเป็นการทำนาย เด็กก็จะหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเหล่านี้หรือต้องการอยากจะทำอะไรก็สามารถรับทราบได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์เหล่านั้น

ประเด็นที่ ๓ จากประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ ที่สำคัญผู้ชมสามารถทดลองทำบางสิ่งบางอย่างได้ และทำได้ง่ายเพื่อให้เกิดความอยากรู้อต่อไป โดยเฉพาะขณะนี้ก็มี การนำเสนอในรูปแบบนี้หลายแห่ง คือ เด็ก เยาวชนได้สัมผัสด้วยตนเอง ได้ไปทดลองด้วยตนเองได้ไปเรียนรู้ด้วยตนเองอันนี้ก็คือสัมผัสได้จับต้อง ได้ อย่างกรณีพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งตอนพระอภัยมณีผมคิดว่าก็ได้พูดถึงกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบได้ ถึง เด็กเข้าไปสัมผัสไม่ได้แต่ก็มองเห็นในแง่กระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบได้ และอีกประการหนึ่งผู้ชมสามารถ ประเมินการความรู้ได้ที่ละน้อย ซึ่งก็สำคัญ ถ้ามาแล้วไม่มีอะไรใหม่ การทำลายก็ค่อนข้างจะมีปัญหา ทำ อย่างไม่ เราต้องยอมรับว่าผู้ปกครองพาเด็กมาแต่ผู้ปกครองก็ได้รับอันสงฆ์หรือได้รับผลประโยชน์จากการ มาด้วย บางแห่งผู้ปกครองก็ไปรออยู่ที่หน้าพิพิธภัณฑ์ พอนัดเวลากันบอกว่าจบแล้วหรือ แต่ถ้าเราสามารถ เชื่อมประสานในจุดเหล่านี้ผู้ปกครองหรือผู้ที่พาเด็กไปได้เรียนรู้ด้วยก็จะเป็นประโยชน์ ดังนั้น ก็อยาก จะสรุปว่าถ้าเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แล้วเราก็คงจะมองดูทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ว่าสิ่งเหล่านี้มันจะเชื่อมโยงกันได้อย่างไร ความคิดอันนี้ก็คือว่าก่อนสังคมไทยจะเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ก่อนผมมาที่นี้ผมถามบรรพบุรุษว่าไม่ได้ถามท่านรุ่ง ก็คือว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการ เรียนรู้จริงหรือไม่ ท่านลองนึกว่าจริงไหมเพราะว่าการเรียนรู้นั้นมันมีความเป็นอิสระ มีจิตวิญญาณแห่งการ แสวงหาที่จะหาสิ่งที่ตนเองอยากรู้อยากจะเรียน ดังนั้นถ้าเราดูสังคมเนื่องจากผมมีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมก็อยากจะวิเคราะห์เพื่อนำเสนอท่านเป็นประเด็นคิดว่าถ้าเราจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มี ๒ ทางที่จะ คิด ๑. สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นมา ๒. สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แล้วก็ เรากำลังพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ใช่หรือไม่ คือเราเรียนรู้กับเรียนรู้ เนื่องจากยุคข้อมูลข่าวสารมันมา เตือนเราบอกว่าไม่ได้นะ ถ้าคุณขี้บปล่อยให้เด็กคิดอย่างนี้ทำอย่างนี้แล้วไม่ได้แล้ว สูญเสียโอกาสชีวิตไม่ได้ เพราะฉะนั้นประเด็นที่เราจะคิดก็คือฐานความคิดของสังคมในภาพรวมมันเป็นอย่างไรเราต้องคิด ฐานความคิดของสังคมในภาพรวมมี ๕๕% คนไทยเราบอกตามสถิติว่านับถือพระพุทธศาสนา Concept พระพุทธ ศาสนาก็คือเรื่องไตรสิกขา คือการศึกษา ศิล สมาธิ ปัญญา แต่ว่าพฤติกรรมของสังคมไทยในมวลรวมอยู่ที่

ฝึกกับพราหมณ์ ท่านดูตัวท่านเองก็แล้วกัน ถ้าท่านนิยมผีหน่อยมันก็มีอะไรทั้งที่บ้านที่อะไรเยอะมาก ป้องกันผีมีคาถาอะไรเยอะ ถ้าพราหมณ์หน่อยก็ดูดวง หุ่นจะขึ้นได้อย่างไร อะไรหรือไม่ ผูกดวงชะตา อันนี้เป็นพราหมณ์ เพราะฉะนั้นที่บอกว่าดีไหมท่านก็คงบอกว่าไม่ดีแต่ก็คงอดไม่ได้ เพราะว่าสะสมและสืบสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อกันมา ถ้าเราพูดเรื่องผีทุกคนอยากจะรู้ต่อ เพราะฉะนั้นหนังสือเรื่องผีจึงขายได้ ถ้าพูดเรื่องพราหมณ์ เพราะฉะนั้นหลวงพ่อกุณ จึงต้องเอาอะไรมาดี ดีไปตีมาโดนดีอีก ถ้าท่านดูรายการของหลวงพ่อกุณไปตีสุทธิชัย หยุ่น กับคุณสุภาพ ตอนนั้นไปหาหลวงพ่อกุณ ตอนจะลา ก็เคาะให้ เคาะสุภาพก่อน แล้วไปเคาะสุทธิชัย หยุ่น ท่านบอกว่า บักหัวล้านนี่อายุเท่าไร ท่านตีบอกว่า ๔๕ หรืออะไรผมจำไม่ได้แล้ว ปรากฏว่าลือตเตอร์ออกมา ๔๕ หรืออะไรจริงๆ คนก็โทรไปหาสุทธิชัย หยุ่น บอกว่าเมื่อไหร่จะไปหาหลวงพ่อกุณอีก คืออะไรเราก็ไม่รู้ว่าจะทำมันเป็นอย่างนั้น หรือเขาวิเคราะห์ว่าคนที่ไปดูดวงช่วงที่จะตั้งเป็นตำแหน่งในราชการมากที่สุดคือ ผอ. รองอธิบดี หรืออธิบดี เพื่อที่จะดูว่าดวงนี้ไหวไหม ถ้าอย่างนั้นจะแก้ดวงอย่างไร เพราะสิ่งเหล่านี้มันมีอยู่กับเราแต่เราจะทำอย่างไรให้ทุกคนเดินทางไปในทางที่เหมาะสม เราคงไม่ปฏิเสธ แต่เราจะหาจุดร่วมกันในจุดนี้ได้อย่างไร เพราะฉะนั้นประเด็นนี้ก็ประเด็นที่น่าสนใจ ดังนั้นการนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์นี้ก็ควรจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของประเด็นที่ ๒ ผมคิดว่าควรจะปรับความคิดเรื่องความเป็น Information ยังไม่ได้เป็นสิ่งที่เขาสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรมันจะเกิดสิ่งเหล่านี้ และประเด็นที่ ๓ คือ การศึกษาหรือการเรียนรู้ที่มีระบบการต่อเนื่องที่เราเรียกว่า Continuing Education ต้องมีการต่อเนื่อง การต่อเนื่องก็อาจจะเกิดขึ้นเพราะอาชีพ เพราะสภาพแวดล้อมเพราะอะไรต่อมิอะไรซึ่งจะมีความหลากหลาย ดังนั้นการต่อเนื่องก็จะมีลักษณะที่หลากหลาย แต่ว่าสิ่งหนึ่งที่จะตามมาก็คือว่าเกิดกระบวนการที่จะเรียนรู้ และสุดท้ายคือการศึกษาลดชีวิตก็คือจิตวิญญาณ เพราะฉะนั้นท่านคิดถึงตัวท่านเอง พวกเราที่อยู่ในแวดวงเหล่านี้จะมองเห็นว่าเรามีจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้หรือเปล่า ถ้ามีก็จะเกิดความต่อเนื่องตลอดเวลา อยากจะรู้ อยากจะเห็นแต่ไม่ได้หมายถึงว่า รู้ทุกอย่างหมดแล้วแต่ความสนใจ อย่างนักดนตรีเขาารู้เฉพาะเรื่องดนตรี เอามาเป็นวิถีชีวิตก็สามารถที่จะนำไปใช้ในส่วนที่เป็นอาชีพได้ ฟังตนเองได้และถ่ายทอดต่อไปได้ ดังนั้นการที่จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ผมคิดว่าคงจะเป็นแบบสังคมตะวันตกยาก ดังนั้น ผู้ที่จะมีบทบาททำให้สังคมแห่งการเรียนรู้มีอยู่ ๓ แหล่ง ทั้ง ๓ แหล่งนี้เราอาจจะใช้คำว่าภาวะผู้นำ แหล่งที่ ๑ คือ แหล่งการศึกษาทั้งหลายที่จัดอยู่ในแต่ละสังคมหรือแต่ละท้องถิ่น ผู้นำทางการศึกษาต้องเป็นผู้จุดประกาย แหล่งที่ ๒ คือที่เราเรียกว่า ผู้นำท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทยที่สภาการศึกษากำลังจะผลักดันอยู่ ครูภูมิปัญญา หรือผู้นำทางความคิดไม่ว่าจะเป็นพระเจ้าพระสงฆ์หรือผู้นำท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้จะมีส่วนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้หรือสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างมาก และกลุ่มที่ ๓ คือ ศูนย์การเรียนรู้ซึ่งรวมพิพิธภัณฑ์ด้วย เพราะฉะนั้นถ้าไม่มี ๓ กลุ่มหลักเหล่านี้ การที่สังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างที่วัฒนธรรมตะวันตกเขามีก็ยาก เพราะว่าจะอย่างที่ผมกราบเรียนตอนต้นก็คือว่าสังคมไทยวิวัฒนาการมาจากสังคมแห่งการเรียนรู้

มักจะได้ยินว่า “ตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด” “เข้าเมืองตาหลิ่วหลิวตาตาม” อะไรทำนองนี้มันยังมีความหมายอยู่ในวงราชการท่านลองดูถ้าท่านอธิบดีไม่สั่งเราก็ก็นั่งเฉยๆ ถ้าท่าน ผอ. ไม่สั่งเราก็ก็นั่งเฉยๆ ไม่ได้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วยช่วยกัน เพราะฉะนั้น จุดต่างๆ เหล่านี้เป็นจุดที่ผมคิดว่าพิพธภัณฑ์นี้จะมีบทบาทการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่ให้ผู้ที่ได้มาชมได้ ที่ท่านยอมมาได้ดูทุกคิด เราจะทำอย่างไรทั้งหมดที่นำเสนอนี้ก็ เป็นประเด็นที่นำเสนอท่าน เพื่อว่าจะได้ประกอบหรือว่าอาจจะเป็นประโยชน์ในการประชุมในโอกาสต่อไป ก็คิดว่าได้เวลาพอสมควรแล้วผมก็ขอยุติการนำเสนอแต่เพียงเท่านี้ ขอขอบคุณมากครับ

การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ในทศวรรษหน้า (Museum Education ๒๐๐๐)

*ศิริลีย์ ภูเพ็ชร

อ.ศิริลีย์ : สวัสดีผู้เข้าสัมมนาทุกท่าน ก่อนอื่นดิฉันก็คงต้องขอบคุณพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งโดยเฉพาะ ท่านผู้อำนวยการและคุณพิษณุซึ่งโดยส่วนตัวรู้จักกันมานานพอสมควรแล้วสำหรับพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งนี้ที่ชื่นชมมากสำหรับการจัดโครงการสัมมนาครั้งนี้ขึ้น เพราะว่า เป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะค้นหาวิธีการที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งที่จะให้ความรู้ ในช่วงต้นที่ อ.นันทสาร ท่านพูด ในส่วนตัวดิฉันประทับใจมากและทุกท่านที่ฟังกันมาก็คงจะเข้าใจ และส่วนใหญ่ที่ดูจากในรายชื่อแล้วจะเป็นอาจารย์จากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดนครปฐม แล้วก็เจ้าหน้าทีภัณฑารักษ์จากพิพิธภัณฑ์แห่งชาติและพิพิธภัณฑ์อื่นๆ แต่มันจะมีประเด็นหนึ่งที่จะมองเห็นชัด ซึ่งคงจะขออนุญาตที่จะพูดในตอนต่อ ๆ ไป แต่จุดที่อยากจะพูดในขณะนี้ ในบทนำเริ่มต้นจะเห็นได้ว่าที่ท่าน อ.นันทสาร ท่านพูดถึงทำให้เราโยง แม้แต่ดิฉันเมื่อแต่ก่อนทำงานที่กรมศิลปากรถึงปัจจุบันนี้ค่อนข้างจะมีอาวุโส ๓๒ ปีแล้วที่อยู่พิพิธภัณฑ์มาตลอดซึ่งย้ายไปอยู่กองวรรณกรรมและประวัติ-ศาสตร์ ได้สัก ๖ ปี ดังนั้นก็บังงานพิพิธภัณฑ์ตั้งแต่เริ่มเป็นภัณฑารักษ์และเริ่มทำงานทางด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์แล้วก็เปลี่ยนไปเป็นผู้บริหารเรื่อยมาจนกระทั่งมาถึงปัจจุบันนี้ อ.นันทสาร ดิฉันคิดว่ากลัวจะพูดไม่ตรงตามท่าน ท่านเน้นให้เราเห็นถึงว่าสังคมไทยนี้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้แล้วก็มี ๓ แหล่งที่จะเป็นแหล่งผู้นำในการให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาใช้ก็จะมี หมายถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ ประชาชน ผู้มีความรู้ในด้านกฎหมายไทย เทคโนโลยีและด้านอื่น ๆ แต่แหล่งที่ ๓ เห็นชัดเจนเลยแล้วก็เป็นที่รู้จักกันมานานมากจริง ๆ ก็คือ พิพิธภัณฑ์ ในความหมายของพิพิธภัณฑ์ดิฉันคงไม่ต้องย้ำเรียนให้ท่านเห็น แต่อาจจะขออนุญาตพูดเพื่อที่ท่านอาจารย์หลายท่านอาจจะยังไม่รู้เกี่ยวกับหรือเข้าใจน้อยเกี่ยวกับความหมายของพิพิธภัณฑ์กับการศึกษา จริง ๆ แล้วเรื่องการศึกษาในพิพิธภัณฑ์นี้ทั่วโลก โดยเฉพาะดิฉันคงจะต้องยกเป็นกรณีของพิพิธภัณฑ์ในสหรัฐอเมริกา เพราะว่า เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ค่อนข้างจะพัฒนาไปไกลมาก แต่ในอังกฤษก็มีการพัฒนาไปในยุโรป ในการบรรยายตลอดไปดิฉันขออนุญาตที่จะพูดถึงพิพิธภัณฑ์ในสหรัฐอเมริกาในการจัดการศึกษามากสักหน่อย เพื่อเป็นที่เข้าใจกัน ที่ อ.นันทสาร ท่านพูดถึงรัฐธรรมนูญคือรัฐธรรมนูญในปัจจุบันจะเน้นเลยที่ให้สิทธิเสรีภาพของคนไทยทั้งหมดที่จะเรียนรู้ แต่สถานที่ที่จะให้ความรู้ มันก็มีทั้งในระบบซึ่งทำรู้จักกันดีในพวกโรงเรียน มหาวิทยาลัย แต่พวกนอกระบบนี้ก็จะมีความ

-
- อดีตผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ต่างๆ หรือสิ่งที่มีชีวิตอยู่ในพิพิธภัณฑ์นั้น ให้ความรู้กับคนที่เข้ามาได้
 อย่างไร ดิฉันขอพูดถึงหัวข้อของการบรรยายก่อนเลยนะคะ เพราะว่าหัวข้อที่ทางพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งให้ดิฉัน
 ไปนี้ใช้คำภาษาไทยว่า “การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า” ความหมายภาษาไทยเพี้ยนดิฉันเป็น
 นักอักษรศาสตร์ก็เลยต้องชี้แจงให้ทราบว่า ทศวรรษหน้า ในความหมายก็คือในรอบ ๑๐ ปีข้างหน้าถูกไหม
 แบบในภาษาอังกฤษนั้นใช้คำว่า “Museum Education ๒๐๐๐” ๒๐๐๐ ก็คือ ค.ศ. ปีหน้าคือปี ๒๐๐๐
 ก็ไม่ผิดถ้าเราจะตีความว่า Vision ของผู้จัดโครงการนี้จะเห็นได้ว่าเราอาจจะมาประชุมปรึกษาหารือและวาง
 แนวทางที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์โดยใช้พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งนี้เป็น Case Study ใน ๑๐ ปีข้างหน้าว่า เราจะมี
 แผนอะไร อาจจะระยะสั้น ระยะยาว แต่เราอาจจะถือว่าปีหน้า ปีนี้เริ่มแล้วแต่ไปเอาจริงที่ปีหน้า คือ ปี ค.ศ.
 ๒๐๐๐ แล้วไปเริ่มกิจกรรมโครงการแรก ๆ ไม่ได้หมายความว่าชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษไม่ได้ตรงกัน
 เพราะว่าจะพูดไปไม่ได้เป็นหลักการวิชาการมากมาย แต่จะพยายามพูดให้ท่านเข้าใจความหมายของคำว่า
 การศึกษา อาจารย์ที่มาจากโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ ไม่ต้องพูดซ้ำว่า การศึกษาแปลว่าอะไร แต่มันเป็น
 ทฤษฎี พิพิธภัณฑ์ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ทุก ๆ แห่งเป็น
 แหล่งที่รวบรวมวัตถุหรือสิ่งมีชีวิต แต่การศึกษาจะสามารถสื่อสารข้อมูลของวัตถุที่รวบรวมนั้นไปสู่ผู้รับคือผู้
 ที่เข้าชมได้อย่างไร จะทำอย่างไร จากประสบการณ์ที่ผ่านมาซึ่งทำงานมาตลอด ๓๒ ปี ก็เห็นการพัฒนาของ
 พิพิธภัณฑ์ทั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์เอกชนมากมาย แต่ในด้านการศึกษามองเห็นชัดเลย
 ว่ายังไม่มีความเข้าใจกันอย่างชัดเจน เหตุของความเข้าใจมันมีประเด็นหลาย ๆ อย่าง ทุกคนเข้าใจว่าการ
 ศึกษาในพิพิธภัณฑ์นั้น เรานำชมพาเด็กเข้ามาชม มองแล้วก็อธิบายนำห้องนี้ห้องนั้นก็จบไป นั่นคือการ
 ศึกษา แต่จริง ๆ แล้วไม่ถูกต้อง เพราะว่าการศึกษาที่มันหมายถึงว่า เราต้องมีวิธีการจัดการกิจกรรม
 เสริมเกี่ยวกับสิ่งของหรือวัตถุนั้นให้คนสนใจ ส่วนวิธีการนั้นมีหลากหลายวิธีซึ่งพิพิธภัณฑ์หลาย ๆ แห่งใน
 ประเทศไทยก็ทำกันมา แต่ว่าไม่เป็นคือพูดกันง่าย ๆ คือไม่เป็นรูปแบบ ทางไหนที่ทางนี้ที่ และสิ่งที่ขาด
 อย่างมาก อ.นันทสาร ท่านพูดเอาไว้ชัดเจนเลยก็คือการสื่อสาร ความร่วมมือกันของพวกพิพิธภัณฑ์ด้วย
 กันเองนี่ขาดมาก ต่างคนต่างทำ จริงๆ อยู่ในช่วงที่ผ่านมาสมัยปี ๒๕๑๕ ดิฉันก็ไปดูไปศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง
 พิพิธภัณฑ์ที่ประเทศนิวซีแลนด์ก็กลับมา ผู้อำนวยการของท่านแรกของกองพิพิธภัณฑ์ คือ อ.จิรา ชุมพล
 ท่านคงเคยอ่านหนังสือที่ท่านเขียนก็ให้รับผิดชอบด้านนี้ แต่งานการศึกษาหมายถึงอะไรเขาก็เข้าใจว่าพาเด็ก
 เข้าชม นำชมจัดนิทรรศการจะเข้าใจกันว่าแค่นั้น อาจารย์หรือครูที่มาจากโรงเรียนอื่นก็พานักเรียนมาชม พอ
 มาชมอาจารย์ท่านก็จะทิ้งนักเรียน ๑๐๐ คน ๑๐ คนไว้กับภัณฑารักษ์นำชม บางทีบรรยายตรงนี้แต่ทางแถว
 ไปอยู่สุดตรงโน้น ก็ไม่ได้ยินอะไร นี่คือวิธีให้การศึกษารวมของเด็กไทยในยุคหนึ่ง ในยุคหนึ่งจริงๆ แต่พอมา
 ถึงในยุคปัจจุบันนี้มันเห็นได้ชัดเลยว่าเรากำลังเข้าสู่ ถ้าพูดถึงปี ๒๐๐๐ นี้ เราเข้าสู่ยุค IT แล้ว เฉพาะใน

ประเทศไทยเราจะพูดอย่างนั้นก็ได้ แต่ในต่างประเทศพัฒนามานานมาก ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา งานด้าน Museum Education เขาเริ่มมาเป็นเวลาถึง ๗๐ กว่าปีแล้ว ของเราช้ากว่าเขาถึงเกือบ ๕๐ ปีจะมองได้ชัด เพราะสังคมการเรียนรู้ของต่างประเทศกับของไทยไม่เหมือนกัน ของสังคมต่างประเทศอาจจะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเกี่ยวกับหลายๆ ด้าน เขาสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง แต่สังคมไทยเราถูกก่อกำเสร้มาให้เรียนรู้มา หลายท่านคงรู้คงไม่ต้องเกริ่นมาก จากครอบครัว จากวัด จากโรงเรียน ดังนั้นการเรียนรู้จะรู้จากการที่เราป้อนให้เท่านั้น แต่ไม่ค่อยมีการเรียนรู้ที่รู้จักคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นดิฉันหวังว่าจากการสัมมนานี้คงเป็นการจุดประกายเรื่องนี้ต้องเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา พิพิธภัณฑ์ที่จะคิดทำในรูปแบบที่ถูกต้องที่จะให้ความรู้กับผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งทุกท่านทราบว่าจะมีหลายประเภทไม่ใช่เรามาพูดเฉพาะเด็กนักเรียนในโรงเรียน จะมีทั้งผู้ใหญ่ ครอบครัว แล้วไม่ใช่จะต้องเป็นการให้ความรู้ให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งให้ความรู้ในการให้คนมาเรียนรู้ใน In House คือใน Museum เท่านั้น ในพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ คุณหนักิยา คณะทำงานมาจาก สปช. ท่านจะทราบดีเพราะว่าในปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์นี้เขาออกสู่ชุมชนกันเป็นส่วนใหญ่แต่ของเราพิพิธภัณฑ์ของเราก็ทำบ้างแต่จะเป็นการทำเพื่อเข้าสู่โรงเรียนเช่น เอา Slide ไปฉาย ภัณฑารักษ์ไปบรรยาย นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่จริงๆ แล้วควรจะคิดการจะทำอะไรเป็นภาพเป็นรูปแบบแล้วต้องแบ่งระดับด้วย เพราะระดับของนักเรียน ความคิด การกระตุ้น การเร่งเร้าให้รับรู้หรือเรียนรู้ไม่เหมือนกัน นักเรียนอนุบาล นักเรียนประถม นักเรียนมัธยม อุดมศึกษา ไม่เหมือนกัน ขอเรียนว่า Case ของพิพิธภัณฑ์ชาติทุกแห่งจะเห็นชัด ขออนุญาตลูกน้องเล็กๆ พิพิธภัณฑ์ด้วยนะคะ จะเห็นเลยว่าไม่ค่อยเปลี่ยนคำพูดบรรยายนักเรียนประถม นักเรียนมัธยม ใช้การอัดเทปไว้ ไม่เปลี่ยน เด็กเล็กๆ เด็กประถม เด็กมัธยม นี่ความคิดเขาไม่เหมือนกัน ความคิดเขาคอนcreteระดับ ฉะนั้นเจ้าหน้าที่การศึกษา หรือใช้คำได้หลายอย่างจะเป็นภาษาอังกฤษ ก็ Museum Educator หรือ Education Officer อะไรอย่างนี้ หรือว่าของเราเจ้าหน้าที่การศึกษานี้สำคัญมาเป็นสิบ ๆ ปีแล้วแต่เราหวังอยากมีความหวังว่า อยากให้มีความสำคัญตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เจ้าหน้าที่การศึกษานี้ ข้าราชการระบบราชการก็เหมือนกันทุกที่ คนนั้นเดี๋ยวก็ปรับมาเปลี่ยนอยู่ตรงนี้ให้เป็นการศึกษา การศึกษาแม้แต่ครู ขออนุญาตครูทุกท่านที่อยู่ในที่นี้จบวิชาครูมาทั้งนั้น แต่การที่จะสื่อสารให้เด็กระดับการศึกษาของตนเข้าใจไม่ใช่เรื่องง่ายเลยใช้ไหม แต่เราวิชาชีพครูในการที่จะถ่ายทอดให้เด็กหรือนักเรียนเรายาก ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่การศึกษาหรือว่าใคร ผู้อำนวยการก็ให้มาเป็นเจ้าหน้าที่การศึกษา แต่ไม่ว่าจะเป็นภัณฑารักษ์ ไม่ว่าจะเป็นนักออกแบบหรือเจ้าหน้าที่การศึกษาไม่ได้เป็นมาตั้งแต่เกิด สิ่งที่จะเป็นไปได้ดิฉันอาจจะต้องพาดพิงถึงผู้อำนวยการทุกพิพิธภัณฑ์ ไม่ใช่เฉพาะที่นี่ ผู้อำนวยการของพิพิธภัณฑ์หลาย ๆ แห่ง ท่านจะเป็นแต่ผู้บริหารท่านไม่เข้าใจ บางคนก็จับโยกจากที่อื่น ท่านไม่เข้าใจว่าการศึกษา การที่จะให้ความรู้การที่เข้ามาสู่พิพิธภัณฑ์อย่างไร ท่านมัดแต่ละมุ่งไป

ทำแผนงาน งบประมาณ แต่จริง ๆ แล้วทุกงาน ใน Function ทำงานของงานพิพิธภัณฑ์ที่มีความหมาย และมีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด เริ่มตั้งแต่ทะเบียนแล้วก็การตีความการศึกษาวิจัยอะไรก็แล้วแต่ การศึกษาที่เจ้าหน้าที่ ถ้าเผื่อใครทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การศึกษาจะต้องภาคภูมิใจเพราะว่าเป็นงานที่ยาก เป็นงานที่ยากที่จะต้องให้สามารถจะต้องทำให้ความรู้ที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ที่เป็น Academic ที่ภัณฑารักษ์ อย่างเช่น คุณประติพัทธ์ หรือคุณชมชาติ ซึ่งเป็น Academic คือทำงานวิชาการที่ลึก ๆ จริง ๆ แต่เจ้าหน้าที่การศึกษาจะอย่างไรที่จะแปลความหมายจากนักวิชาการที่เขาวิเคราะห์วิจัยกันออกมาเพื่อที่จะถ่ายทอดให้เด็ก ไม่ใช่่ง่ายๆ แต่สิ่งที่จะทำได้ก็ไม่ใช่ยาก ดิฉันอาจจะพูดดูในบทความที่ให้ไปก็จะรวมไปหมดเลย ดิฉันจะยกอย่างที่ยังนึกถึงอะไรก็จะพูด มองเห็นชัดเลย ปัญหาอาจจะยกปัญหาขึ้นมาก่อน ปัญหาของการที่งานการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ไม่ประสบความสำเร็จ ข้อที่ 1 ก็คือ ผู้บริหารไม่มีความตั้งใจจริง ๆ ผู้บริหารส่วนใหญ่ ท่านตั้ง Museum ขึ้นมา บางแห่งคำว่า Museum ในความหมายของท่านคืออาคาร แต่แล้วก็ไปรวบรวมของมาแล้วก็ค่อยๆ คิดค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ จริงๆ แล้วในความหมายใน Function ของพิพิธภัณฑ์ชัดเจน เริ่มแต่อาคาร โครงสร้างภายใน บุคลากร และวางแผนมีนโยบายมี Vision ที่แจ่มชัดในยุค IT นั้นซึ่งเราปฏิเสธไม่ได้ว่าประเทศไทยทั้งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษา เน้นมากกว่าให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และให้เป็น Long Life Learning ด้วย ต้องเรียนรู้ตลอดไป แต่แหล่งการเรียนรู้ที่จะเป็นการเรียนรู้ตลอดไป ด้าน Museum ไม่พินทุญ์วัฒนธรรมไม่ใช่การเรียนในระบบ เพราะว่าของที่รวบรวมอยู่ในบ้านเป็นของจริงเลย วัตถุจริง ๆ เลย อนุญาตถ้าเราเป็นนักเรียน เราเป็นเด็ก เราเรียนจากตำราที่เขากำหนดที่กรมวิชาการให้เรียนตามนะคะ เราก็อ่านเราก็ดูในยุคใหม่อาจจะมีการวิเคราะห์ มีการ Present นำเสนออะไรก็ว่าไป แต่ถ้าเผื่อท่านนำนักเรียนของท่านมาเรียนในพิพิธภัณฑ์จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ได้ประสบการณ์จริงจากวัตถุ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงมาพิพิธภัณฑ์หุ้้นี้หรือมาที่พิพิธภัณฑ์ชาติบางแห่งก็แล้วกัน ก็จะไม่ได้อะไรมาเรียนรู้อะไรมาก ทั้งนี้เพราะว่าไม่มีความเชื่อมโยงกันทุก ๆ ด้าน ดิฉันไม่พูดถึงว่า Location สวยงามดูเหมาะสมดูเจาะ แต่ถ้าพิพิธภัณฑ์ไหนที่มองเห็นชัดว่า Function ของการศึกษาเป็นส่วนที่จะให้ความรู้ในการเข้ามาเรียนรู้ สิ่งที่เขาไปไม่ได้คือ พื้นที่ Location ของด้านนี้ต้องมี ขออนุญาตว่าเมื่อก็เรียนถามท่านผู้อำนวยการที่นี้ว่า ตรงนี้ไม่ใช่ห้องบรรยาย ตรงนี้เป็นห้องที่เตรียมจัดนิทรรศการไม่มีห้องบรรยาย จริง ๆ แล้ว Museum ทุกแห่งที่ทันสมัยที่พัฒนาไปไกลเป็นร้อย ๆ ปี เขาแบ่งส่วน คุณพิชญพรธนาอาจจะเข้าใจดี เพราะท่านเรียนจากอเมริกา ท่านเป็นอาจารย์ที่อยู่คณะโบราณคดีตอนนี้ จะมองเห็นชัดว่าเขาแบ่งส่วนชัดเจนเลย ถ้าเผื่อเป็นนักเรียนที่จะเข้าใช้ Museum นี้จะเข้าอีกด้านหนึ่งเข้าอีกส่วนหนึ่งเลย อาจจะมีการบรรยายแล้ววิธีการที่ดิฉันจะต้องพูดต่อ ๆ ไปนี้มองเห็นชัดว่าสิ่งที่เราขาด คือ ๑ ผู้บริหารไม่มีความสนใจในด้านการศึกษาว่า เป็นหัวใจเป็น Vision เป็นภาระกิจแรกของพิพิธภัณฑ์หรืออุทยานประวัติศาสตร์ของ

อะไรทั้งนั้น อุทยานประวัติศาสตร์ท่านก็ตั้งเอาไว้ปรับปรุงทำสวยงามโบราณสถานคนเข้าไปดูเห็นอะไร ท่านก็จะไม่ได้อะไรเท่าไร แต่ทำไมเราจะไม่ทำให้คนที่เข้ามาดู วิธีการดูท่านก็จะรู้ว่ามียุคหลายกลุ่มหลายแบบ คนอยากดูด้วยตัวเองเพราะเขาเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้อย่างคุณส่งศรี อยู่ที่ไหนเขาก็ไม่ต้องให้ใครนำ เขาก็จะดูของเธอเองเก็บเกี่ยวกับประสบการณ์จากวัตถุที่จัดแสดง นี่จะเป็นกลุ่มหนึ่ง แต่สำหรับกลุ่มที่ต้องการคนชี้ นำคือกลุ่มนักเรียน ครอบครัวหรือผู้ใหญ่ ที่จะต้องมีแนวทางหรือวิธีการที่จะแนะนำให้เขาเข้าใจ ยกตัวอย่างที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารที่นี้ไม่เห็น เมื่อคุยกับท่าน ผู้อำนวยการแล้วท่านก็เห็นว่าเรื่องการศึกษาเป็นจุดสำคัญก็พยายามคิดขอคำแนะนำจากพวกท่านทั้งหลายที่มาสัมภาษณ์ ถ้าเพื่อเรามองกันตรงๆ แล้วจะดีมาก เมื่อกี้ดิฉันยังคุยกับท่าน อ.นันทสาร ว่าจุดที่ อ.นันทสาร พูดถึงคือการสื่อสารการเชื่อมโยงร่วมมือระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ เรายอมรับว่าในยุคที่ผ่านมาด้านพิพิธภัณฑ์เรียกว่า ต่างคนต่างทำ อะไรก็จัดกันไป มันไม่น่าจะเป็นจุดนี้อีกต่อไปแล้ว เพราะว่าเราเป็นยุคที่ต้องพัฒนาพิพิธภัณฑ์เพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ถ้าเพื่อเราอยากจะทำ อย่างเช่น นิทรรศการที่จัดแม้แต่พิพิธภัณฑ์ชาติก็เหมือนกัน วัตถุเป็น Static พระพุทธรูปตั้งอยู่ ผู้รู้ อย่างเช่น หลายท่านที่จบโบราณคดีประวัติศาสตร์มาก็ไม่ต้องอ่านอะไรมาก แต่ท่านนึกถึงเด็กซิ เด็กประถมเขาเข้ามาเขาไม่รู้พระพุทธรูปนี่คือสมัยไหน เขามองไปในตู้จะมีปลาเล็ก ๆ การจัดแสดงนี่เป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมให้การศึกษาดี ต้องปรับปรุงแต่ไม่ถึงกับต้องรื้อปรับกันใหญ่ บางคนอาจจะเถียงว่า พิพิธภัณฑ์ชาติส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งของโบราณคดีจะเน้นคำอธิบายมากก็ดูไม่เหมาะแต่ไม่จริง ท่านที่เคยไปดูพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศ เขามีเทคนิควิธีการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เสริม ในยุคใหม่ใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วย และถ้าเพื่อใครเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ที่หนึ่ง ๆ อยู่ในยุค 100 ปีถอยหลังไปแล้ว ดิฉันมี Slide มาฉายให้ดูเล็กน้อยในห้องจะมีสีและแสงที่นำมาใช้ในห้องซึ่งจะเร่งเร้ากระตุ้นความสนใจของคนและในห้องแสดงนั้น ก็ต้องมีส่วนประกอบหลาย ๆ อย่างไม่ใช่มีแต่ป้าย ขอเรียนอีกนิดหนึ่งท่านอาจารย์อาจจะได้แนวคิดไปเรื่อย ๆ พิพิธภัณฑ์บางแห่งป้ายก็เล็กมาก พิพิธภัณฑ์บางแห่งจัดเกี่ยวกับพื้นบ้าน กระบุงไม้ ตะกร้า เต็มไปหมด แต่มีป้ายอยู่นิดหนึ่ง และในห้องนี้วางไปหมด ไม่มีอะไรที่อธิบาย แผ่นการ์ดแบบนี้ก็ไม่มีทำ ไม่มีอะไร คือพูดกันตรงๆ แล้วในยุคนี้ ในยุคที่กำลังจะก้าวเข้าไป มันย้อนกลับไปสู่ศตวรรษที่ ๑๙ หรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะว่าพิพิธภัณฑ์ในยุคศตวรรษที่ ๑๙ เป็นยุคที่รวบรวมของมีค่าไว้เท่านั้น (รายการอันดับต่อไปเป็นการฉายสไลด์ประกอบการอธิบายจนจบรายการ)

การบรรยายจากสไลด์ประกอบภาพ

ผอ.ศิวัช : พิพิธภัณฑ์ในอเมริกาจะเห็นป้ายใหญ่มาก มีคำอธิบายมาก ถ้านักเรียนมาเรียนแล้วเขียน Take note แล้วเอาไปรายงานได้เลย แต่ไม่ได้เป็นการสอน ให้เด็กที่อยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่าง

การเลิกทาส ดึงมาให้เด็กรู้ได้หลายหัวข้อ แผ่นพับเป็นหัวข้อเป็น sheet ใส่ในป้าย หลายคนที่ไม่ต่าง
 ประเทศ เราจะเห็นป้ายแสดงวางเลอะเทอะอยู่ติดอยู่ข้างฝา จะมี sheet มากสารพัดหัวข้อโดยเอาคนมา
 เป็นสื่อ เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ทางการศึกษากับภัณฑารักษ์ที่จะต้องทำวิธีการทำป้าย ต้องมีตัวอย่างการจัด
 นิทรรศการชั่วคราว แล้วแต่พิพิธภัณฑ์อยากจะจัดเรื่องหนึ่ง ๓ ปี หรือเรื่องหนึ่ง ๒ เดือน กรมศิลปากร
 นิยมจัดนิทรรศการ ๒ เดือน จริง ๆ แล้วการจัดนิทรรศการปกติทั่วไปไม่เคยถามคนเข้ามาดูเลย อยาก
 จะจัดอะไรก็จะจัดตามหัวข้อที่ตนเองคิดไว้ ไม่เคยถามผู้ที่มาใช้พิพิธภัณฑ์สักครั้งหนึ่งว่าเขาอยากให้เราจัด
 อะไร เขอยากจัดอะไรก็รับทำ แต่อาศัยนักวิชาการ เก่ง ข้อมูลมากคือจัดให้เร็วมากเลย แต่ลืมไปว่า
 สิ่งที่ไม่ได้สอนอะไรเลย มีป้ายแม้แต่ป้ายก็ไม่ได้สอนอะไร ปกติป้ายสมัยใหม่ จะต้องทำป้ายที่เป็นคำ
 ถามเท่ากับคนที่เข้ามาเรียนรู้ หรือเป็นป้ายที่เป็นที่เป็นคำถามเพื่อที่จะให้อยากจะรู้ จัดไปภูมิสถานจนจบ
 ไม่ต้องสอนอะไร ควรจะปรับแนวทางได้แล้วสื่อต่าง ๆ หลายแห่งที่จะทำเอกสาร sheet กิจกรรม เดี่ยว
 เราจะพูดกันต่อ ๆ ไปว่าจะประสานการศึกษาจะทำได้สำเร็จหรือไม่สำเร็จขึ้นกับคนในพิพิธภัณฑ์ นั้น ๆ ที่
 จะพัฒนาและปรับปรุงในสิ่งแรกคือนิทรรศการและสื่อต่าง ๆ เข้ามาจนการประสานของโรงเรียนและสถาบัน
 นั้น ข้อสุดท้ายนิทรรศการได้พูดไปแล้ว นิทรรศการไม่แสดงถึงภูมิปัญญาเท่าไร คือ เนื้อหาป้ายที่มีอยู่
 ในพิพิธภัณฑ์นั้นที่หลายแบบ ป้ายส่วนใหญ่จะใช้คำที่หนักโดยนักวิชาการเป็นคนเขียน แต่นี่คือการ
 บรรยายของป้ายที่หนัก แต่เรามีวิธีการที่จะเสริมต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี ห้องแสดงพื้นบ้าน สามารถเสริมสร้าง
 โดยใช้เสียง สิ่งที่เราจะพัฒนาเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ เพราะเด็กสมัยนี้ฉลาดกว่าเรามาก ลูกหลาน
 เราเดี๋ยวนี้เล่นอินเทอร์เน็ต E-Mail เด็กตั้งแต่มัธยมคลองด่านนี้ใช้คอมพิวเตอร์กันหมดแล้ว
 นิทรรศการน่าจะมีห้องคอมพิวเตอร์ การแบ่งหัวข้อ การเรียกข้อมูลรู้ได้อย่างดี และเป็นการพัฒนาความ
 คิดของผู้ออกแบบ และภัณฑารักษ์และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาต้องทำงานร่วมกัน ไม่ใช่หลงเข้าไปหายเงิบ
 ไปเลย แล้วออกมาที่ว่าไม่ได้อะไรเลย คนทำงานที่พิพิธภัณฑ์ควรให้คำตอบกับครูได้ว่า ท่านมีอะไรให้กับ
 ครูไม่ใช่ให้ครูโรงเรียนนั้นมาถามท่านว่าได้อะไรจากพิพิธภัณฑ์ แต่ทั้งนี้และทั้งนี้ร่วมกัน เพราะทางเราก็ไม่
 รู้หลักสูตร ไม่รู้ก็ต้องมีการประชุมวางแผนกันเลย ตาม project ที่ควรจะมีร่วมกันขึ้น วิธีการนำเสนอใน
 ด้านการศึกษา พูดถึงปัญหาส่วนข้อสุดท้ายไม่อยากจะพูดเพราะมันเป็นยุค IMF ขาดงบประมาณ ใคร ๆ ก็
 ขาดทั้งนั้นไม่น่าเอาคำนี้มาอ้าง ถ้าไม่มีงบประมาณก็ไม่มีการทำ มีวิธีการที่สามารถทำอะไรได้มากมาย ถ้า
 เพื่อคนนั้นมีบุคลากรนั้นมีความสนใจแล้วก็จิตวิญญาณที่จะใช้องค์กร ของตนเองที่มีความสำคัญ อาจารย์
 ทั้งหลาย ดิฉันเข้าใจที่ท่านมาสัมภาษณ์ ท่านรู้ว่าเมื่อเข้ามาเที่ยวพิพิธภัณฑ์หุ่न्छี้ฝั่ง ท่านจะได้อะไรหรือพานัก
 เรียนมาจะได้อะไรสิ่งที่ท่านพานักเรียน ๓ คันทรเป็นแถวเด็ก เสียงดัง เราห้ามเขาไม่ให้จับไม่ได้แต่เรา
 ต้องมีวิธีการ แต่เราควรพูดไปขยายไปเหมือนที่เขาเจริญแล้ว ไปดูที่บอสตันถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์เด็กที่ดี
 มาก แต่เราอย่าไปเทียบถึง เราอยากได้แนวคิด เราเทียบถึง เราคิดเขามีแต่เราเทียบถึงงบประมาณที่
 เขามีมากมายมหาศาล เราสร้างพิพิธภัณฑ์ ๑๐ หลังยังไม่เท่าเขา เห็นเรานำเอาเทคนิคเขามาใช้มาได้

เข้าไปในนั้นไม่ยากกลับบ้านจะหลงอยู่ในนั้นจะมีเป็นห้อง ๆ ห้องหนึ่งเขาใช้คำว่า Discovery Room ในหัวข้ออะไรก็ได้ แล้วแต่เด็กที่เข้าไปในนั้น สามารถที่จะเรียนรู้ได้ในหัวข้อนั้นทั้งหมด มีคำตอบคำถาม แล้วมีห้องสมุดในมุมให้หาคำตอบ จากหนังสือ เขาจะจัดเวลาได้อย่างดี ประสานกับโรงเรียนในการที่จะนำเข้ามาดูในห้องไหน ๆ ท่านเคยไปต่างประเทศจะมองเห็นเราฝั่งมากที่พิพิธภัณฑ์ในเมืองไทยอยากจะมีคนเดินเข้ามาแล้วกลับออกไปด้วยความชื่นชม หรือพูดว่าเข้าไปในพิพิธภัณฑ์แล้วไม่อยากจะออกเพราะในพิพิธภัณฑ์นั้นมีทุกอย่าง ปัจจุบันเรามีทุกอย่างคุณประพิมพ์พัฒนาก็เคยไปดู ไปเห็น พอเมื่อยก็เข้าไปในมุมไม้โซมอับ เข้าไปในร้านกาแฟ ซึ่งให้คนข้างนอกมาจัดคล้าย ๆ เรากำลังนิยมกันในปัจจุบัน หน่วยงานอื่น ๆ มาทำให้ ร้านค้าเขามีผลิตภัณฑ์มากมาย แต่ของเราทำไมไม่ทำมุมต่าง ๆ มีกาแฟเล็ก ๆ ในวันเสาร์ก็จะมีโปรแกรมมากมายหลายโปรแกรม สิ่งที่เขาต้องทำโปรแกรมเป็นเหมือน Newsletter ที่แจกเขาสมาชิกของเขาเพราะพิพิธภัณฑ์ทันสมัยในอเมริกา ยุโรป เขาจะมีสมาชิกพิพิธภัณฑ์ ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้คนเข้ามาใช้ แล้วเขาตั้งใจจะจัดกิจกรรมให้คนพวกนั้น เก็บเงินเข้ามาแล้วไม่มีกิจกรรมได้อย่างไร ดังนั้น พิพิธภัณฑ์จะมีความเคลื่อนไหว อย่างพิพิธภัณฑ์ที่ใหญ่ ๆ เขาจะมีโปรแกรมเป็นเดือน เหมือนที่เขาพูดว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งให้ความรู้ ไม่เหมือนพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยเป็นแหล่งรวบรวมของเก็บ แล้วนั่งเฝ้ากัน ของเขาเข้ามากันสนุกสนานมากเหลือเกิน นอกเหนือจากเข้ามาดูพิพิธภัณฑ์ เขายังออกมาสู่ชุมชน อย่างมีพิพิธภัณฑ์ในอเมริกาและในอังกฤษนิยมทำมาก ขณะนี้เขาถือว่าความรู้ไม่ได้อยู่ที่แล้ว เขาเรียก Out reach program ยังมีพิพิธภัณฑ์ที่เคยไปดู ที่นั่นมีอเมริกันคนดำหมดเลย เพราะพิพิธภัณฑ์นั้นตั้งอยู่ในแหล่งของคนดำของนิวยอร์ก ตั้งอยู่ที่ถนนมาร์ตินลูเทอร์คิง ในนั้นมีกิจกรรมให้สำหรับชุมชนอเมริกันผิวดำ จัดเป็นนโยบายโรงเรียนในชุมชน จัดกิจกรรมคือวันหยุด เขาไม่ไป shopping เขาจะมา Museum หวัง และอยากให้ประเทศไทยเป็นอย่างนั้นจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ดิฉันอาจพูดได้ว่าเป็นครั้งแรกที่จุดประกายขึ้นมา ดูจากรายชื่อแล้วมีแต่อาจารย์จากโรงเรียนต่าง ๆ ที่ผู้ทำงานพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ มีหนังสือพิมพ์มาจุดประกายให้ความเข้าใจ เพื่อ promote และรับรู้ แต่ขาดคือพิพิธภัณฑ์นี้อยู่ในชุมชนและไม่เล็กไม่ใหญ่ในรอบ ๑๐ ปีที่ติดตามงานแต่มีกิจกรรมมากทีเดียว เขานำแนวที่เขาจัดเอาด้านประเพณี ด้านศาสนา มีการประกวดการจัดกิจกรรมชัดเจนทีเดียว สิ่งที่เขาดีคือความร่วมมือของชุมชนอย่างวันนี้ไม่มีบุคคลที่มาจากชุมชนเลย ผู้ปกครองไม่มี คนที่เป็นเชลล์แมนจากร้านค้า แต่ดิฉันหมายถึงในภาพรวม อยากให้มีคนหลาย ๆ อาชีพ ธุรกิจในทุกสาขา พวกเขาทำงานด้านธุรกิจการค้า เขาจะมีความคิดแยกออกไปมากกว่าคณะทำงานราชการ แล้วผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ ลัดส่วนต้องเท่ากัน การสัมมนานี้มีความคิดเฉพาะทางราชการ ดังนั้นวันนี้เป็นการจัด pilot project ในการคิดอะไรขึ้น พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยเจอไปหลาย ๆ ด้านการจัดพบปะของชุมชน สิ่งสำคัญในพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศ เขาคำนึงอย่างมากคือมิติ ใช้คำมิตี้อย่างมากของสาธารณะทั้งหลาย ความนึกคิด ความที่เขาอยากมาเกี่ยวข้อง เขาจะคำนึงมาก เพราะพิพิธภัณฑ์ในจุดนี้อยู่คนเดียวไม่ได้แล้ว งบประมาณก็น้อย ต้องดึงคนกลุ่มนี้

มาช่วย และจากการที่เราดึงเขามาช่วย เราต้องมีแผนมีแนวความคิดที่จะไปเสนอเขาเพื่อตีเนียน แนะนำ ดิฉันเขียนอยู่ในบทความก็จะเป็นตัวอย่างอาจพามาดู ในที่นี้ดิฉันพูดได้ว่าบางคนอาจไม่เคยมาพิพิธภัณฑ์ หุ่นขี้ผึ้งก็มีแล้วคนในท้องถิ่นนี้ ชาวบ้านทั้งหลายใช้ทั้งหมดเมื่อเขามาดูแล้ว เขาพูดอะไรตรงความคิด ความรู้สึกเป็นสิ่งที่พิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศเขาถือมาก พวกนี้จะให้คำแนะนำอย่างดีในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์กับ ชุมชนของเขา ดีที่ว่าจัดในพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ เป็นตัว organize ทั้งหมดเป็นจุด ๆ เรียกว่า เป็นสิ่งดึงดูด มากที่พิพิธภัณฑ์ควรปรับปรุงอย่างไร ดิฉันคงต้องขอให้ตัวอย่างเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ที่นำหน้าของต่างประเทศหลาย ๆ แห่ง ได้พูดไปแล้วถึง Out reach Museum คือ การนำเอาพิพิธภัณฑ์ไปสู่ชุมชนมีได้หลายวิธี เอรารถไปบรรยายมีไมบาย ศูนย์การค้าก็มี คนที่ทำต้องคล่องและ active มาก Slide set ก็ได้ ไปสู่ชุมชน เท่าที่ทำอยู่ที่ใช้แต่การออกไปนอกพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่จัดอยู่ใน inhouse ในพิพิธภัณฑ์ควรปรับปรุง กิจกรรมให้มากกว่า นอกเหนือจาก conduct tour ธรรมดา ทำ class ในพิพิธภัณฑ์เรื่องจาก pilot เล็ก ๆ ในพิพิธภัณฑ์ โดยประสานกับครูในโรงเรียนในแถบนี้ว่า ครูต้องการให้เด็กเรียนรู้เรื่องอะไร ตัวอย่างเห็น ชัด ๆ เช่น นิทรรศการเลิกทาสของรัชกาลที่ ๕ สามารถที่จะสอนเด็กได้หลายหัวข้อ ทำได้มากมายเลย ไม่ต้องไปแก้ป้ายแต่เราใช้ วัสดุ ใช้อุปกรณ์ หรือ เฟลซันชีส เสริมจะได้มาก อาจารย์พานักเรียนมาดู อาจารย์อาจจะคิดในใจว่าไม่มีเวลาที่ต้องเสียค่ารถ แต่เราประสาน เรามีวิธีการเมื่อนักเรียนอย่างนี้ต่อไป อาจจะขยายไปได้เรื่อย ๆ อาจเป็น club หรือ camp ได้ในหลาย ๆ หัวข้อ อย่างเช่นประเพณีไทย ไม่ใช่มี แต่หุ่นหมากรุก ทุกหัวข้อแยกเป็นความรู้ได้ทุกกรณีโดยได้หมดแต่ต้องประสานกันคุยกัน แต่ถ้าเป็นภาพรวมที่ดิฉันคุยกับ ดร.ท่านหนึ่งตัวแทนของสภาการศึกษา ท่านก็พูดถึงพิพิธภัณฑ์ที่หนึ่งคงจะเป็นนิเทศศาสตร์ เขาเสนอโครงการให้สภาการศึกษา สนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรโรงเรียน กับพิพิธภัณฑ์ อาจารย์ก็พูดว่าไม่แน่ใจว่านักเรียนจะได้ประโยชน์อะไร ดิฉันบอกว่าเป็นเรื่องที่จะต้องทำอย่างยิงเลย การจัดหลักสูตรการศึกษาอยู่ ๆ จะลุกขึ้นมาทำไม่ได้ ต้องทำงานร่วมกันระหว่างผู้ที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตรภายในหลาย ๆ หัวข้อแต่ภายใน Museum ของท่านจะสอนอะไร นิเวศวิทยาก็มาที่พิพิธภัณฑ์จัดเข้าห้องเรียน การฉายสไลด์ที่เกี่ยวข้องและไปถึงการให้ยืมวัตถุ loan service จริง ๆ ทำได้เป็นกล่อง ถ้าเพื่อพิพิธภัณฑ์ของท่านหรือ design ด้านการจัดสามารถทำ ๓๐-๔๐ เซนต์ แต่เขาไม่ทำกล่องเดียว ในพิพิธภัณฑ์หลาย ๆ แห่งในเซอร์ล ฮิตลี ที่ซิดคาโก้ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ถือว่ามีพัฒนาทางการศึกษาด้านนี้ที่สุดในยุคนี้ อย่างที่ไปก็ได้ดูห้องการให้ loan service ใหญ่กว่านี้ ๓ เท่า แล้วก็มี Item แต่ละเรื่องหลาย ๑,๐๐๐ กล่อง จัดเป็นชุด เขาทำมาหลายปีแล้ว แต่วันนี้เป็นวิธีการทางการศึกษาให้ครูได้ ครูท่านทำไม่ได้แต่พิพิธภัณฑ์ต้องทำได้แนวทางให้ทันสมัยอยู่ การศึกษาก็มีการทำ เราทำให้แต่เราทำในวงแคบเฉพาะพิพิธภัณฑ์ภูมิภาค พิพิธภัณฑ์ในภูมิภาค เวลาจัดนิทรรศการพิเศษเสร็จทำทีเดียวได้นก ๒ ตัว ป้ายให้เล็กลงหน่อยหรือมีวิธีอย่างไรจัดเป็น set มีการใช้ได้ไหนทำนอง ในขอบข่ายของพิพิธภัณฑ์ชาติ ยืมไป ตอนหลังเป็นอย่างไรมิทราบ แต่จริง ๆ แล้วถึงขนาดทำเป็นบอร์ดพาร์เนล ในพาร์เนลหนึ่ง

ไม้อัดเหมือนบอร์ดจัดนิทรรศการทั่วไปเป็นหัวข้อ มีข้อความต่าง ๆ เอาไปตั้งตามห้องสมุด พิพิธภัณฑ์เขาจะไม่อยู่หนึ่ง หลาย ๆ อย่าง พิพิธภัณฑ์ที่บอสตัน Mesuem ล้ำหน้าไปถึงขนาดจัดเป็นห้องเนสเซอร์ ห้องรับดูแลเด็กในชุมชนของเขา แต่ว่าการศึกษามีหลายท่านซึ่งเราเองก็รู้ที่อยู่ แต่เรายังไม่จับทิศทางได้ว่าควรจะลงลึกไปด้านใดด้านหนึ่ง จะลึกไปทุกด้านคงไม่ได้ อุทยานประวัติศาสตร์หรือทุกที่ทุกทาง คำว่า Museum Icon ที่กำหนดไม่ได้หมายความว่าสถานที่ที่เก็บแต่วัตถุ ดังนั้นสามารถทำได้หมดเลย ไม่ใช่แต่ Mesuem เท่านั้น โอเพอริยมแนวทางเป็น อย่างนี้ แล้วมีพิพิธภัณฑ์หลายแบบจัด class อย่างที่อธิบายนักเรียนที่เข้ามาดูในพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่เดินชมตามครูหรือเจ้าหน้าที่การศึกษานำชม สิ่งแรกให้คำถามเหมือนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง แจกsheet sheet ก็ไม่ยาก ไม่ง่าย แล้วไปดูคำตอบในตู้ เขากำหนดเลยว่ากลุ่มไหนทำอะไรห้องไหน ในห้องไหน เด็กนักเรียนเขาจะรู้สึกสนุกสนาน อยากรู้ อยากถาม จะสังเกตเวลาเรานำชมจะมีเด็กกลุ่มหนึ่งที่จะถามแต่ถ้าเรารู้จักในการทำ เราจะได้ความรู้เฉพาะเรื่องเลย ขณะเดียวกัน พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งสามารถทำได้ในวันเสาร์ วันอาทิตย์ ผู้ปกครองบางท่านยังไม่รู้จักพิพิธภัณฑ์เลย เข้าไปจะนึกถึงพิพิธภัณฑ์พระนครเหมือน ๕๐ ปีที่แล้ว ตอนนั้นเข้าพัฒนาไม่ได้เข้ามา มีโน้มน้ากันมาก ผู้ปกครองสำคัญต้องเอาเขาเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อจะได้ไม่ต้องพาเด็กไป shopping center แต่ในขณะที่พิพิธภัณฑ์ต้องพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน แต่คงไม่ต้องทำทั้งหมด ค่อย ๆ ทำ จะมีกิจกรรมเสาร์-อาทิตย์ สำหรับครอบครัวจะมีกิจกรรมหลายแห่ง จะมีมูลนิธิสปอนเซอร์กัน มีเงินมาเลี้ยง มีการนำมาดูพิพิธภัณฑ์เป็นกลุ่มของครอบครัวอบอุ่น น่ารักมาก ขณะนี้มีการพัฒนาคนพิการขึ้น นอกจากนั้นอย่างพิพิธภัณฑ์ ศิลปะที่มีชื่ออาจจะนึกไม่ออก พิพิธภัณฑ์ภาพเขียนจะสอนอะไรได้ เขาสอนได้ อย่างพิพิธภัณฑ์ Moma Model Art Museum ที่ New York จะขึ้นชื่อมากในการจัดกิจกรรมการศึกษา ให้นักเรียนเข้ามา Appreciate งานศิลปะ อย่างหอศิลป์ประเทศไทยหรือที่ไหนที่เป็นภาพเขียน เรานึกไม่ออก ทำอย่างไรให้เด็กมาดูภาพแล้วเกิดอะไรขึ้น นักเรียนอนุบาลเขาให้พามาดูพิพิธภัณฑ์ เขาให้ดูบางรูปแล้วตั้งหัวเรื่องจะดูสี สีของภาพก็จะพาไปดูภาพที่สีจัด ๆ แล้วก็ให้เด็กอธิบายภาพ มีความเข้าใจในภาพบ้างเล็กน้อย หรือหัวเรื่องอื่นก็ได้ หรือให้เด็กวาดภาพเลียนแบบ หรือเด็กนักเรียนที่โตหน่อยมาดูพวก African Museum หน้ากาก กลับมาให้อธิบายความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้ากากแอฟริกันแล้วกลับไปให้เอาวัตถุประจำบ้าน ผลไม้ ทำปาเปอร์มาเช่เพื่อเด็กจะได้ไม่ลืม มีการสร้างสรรค์ในตัวขึ้นมาแล้วผลงานรวบรวมไว้ในมุมห้องของเด็ก ครีเอทอะไรได้มากมายในแง่ของการศึกษา ถ้าผู้ทำงานในพิพิธภัณฑ์นั้นเข้าใจและตั้งใจที่จะพัฒนาทางด้านการศึกษา ไม่ทราบว่ามีอาจารย์หรือผู้เข้าร่วมสัมมนาอะไรแลกเปลี่ยนความรู้ก็เชิญได้ เดี่ยวจะมีสไลด์ฉายให้ดู ตอนที่เข้าประชุมที่ Icom Canada เป็นรัฐที่คนใช้ภาษาราชการ ภาษาฝรั่งเศส แต่เวลาประชุมเขาใช้ภาษาอังกฤษทันสมัยมากชื่อพิพิธภัณฑ์ Civilize Station จะมีเทคนิคนำเสนอที่น่าสนใจมากที่สุดสำหรับพิพิธภัณฑ์ของ Canada แต่เขามีหลายแห่ง เช่น โรมโทรันโต้ การจัดแสดงก็มีการพัฒนาขึ้นเป็นห้อง ๆ แต่พิพิธภัณฑ์ Civilize Station จะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ทันสมัยมาก เทคนิคการนำเสนอหัวข้อ เทคนิคที่สำคัญอันหนึ่ง

นิทรรศการสำคัญมาก นำสมัย หัวข้อนิทรรศการจะเป็นสื่อได้ว่านิทรรศการนี้พูดถึงเรื่องเทคนิคจะสวยงาม บางทีสั้นมีข้อความนิดเดียว ถ้ามีโอกาสได้ดู ตั้งขึ้นเป็น Department คือ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ ไม่ว่าจะทำอะไร จัดนิทรรศการด้านการศึกษา หรือทำอะไร คนไทย พิพิธภัณฑน์ไทยไม่นิยมการทำ Research คือการวิจัย การวิจัยมี ๒ รูปแบบ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือในสายสาขาพิพิธภัณฑน์วิทยุ ทำ Research ว่าทำไมคนไม่เข้าชมพิพิธภัณฑน์ เมื่อมีการจัดโครงการตามฤดู ทำวีดีโอเทป ร้านค้าที่สำคัญมาก ร้านที่มีขายสไลด์ วีดีโอ คงจะเป็นสื่อวีดีโอวีซีดีเป็นสื่อสำคัญสำหรับพิพิธภัณฑน์ ควรเสนอสนองให้กับผู้ชายหรือให้ยืมได้ อย่างเช่น ดินเนอร์ไปแล้วที่จัดที่วอชิงตัน เขาจะจัดนิทรรศการหมุนเวียนกัน สั้น แต่ให้ความรู้ ไม่นานจัด ๒ เดือน เช่น จัดให้ใช้ คำว่า ดิส อีส แอฟริกา เขามีเรื่องราวทั้งหมด มีพื้นเมือง เรื่อง ดิสติงคอปเจิส คนที่เข้ามาดูนิทรรศการกลับออกไปรู้เรื่องหมดเลย จะมีหัวข้อที่น่าสนใจอย่างมากเลย ให้ดูสไลด์ แต่ไม่มีสไลด์ เกี่ยวกับการจัดนิทรรศการของเด็กไปเข้าการบรรยาย ปัญหาอาจย้อนกลับมาถึงปัญหาคงพูดไปหมดแล้ว แผนไม่ชัดเจน นิทรรศการที่น่าสนใจ บุคลากรได้รับการอบรม ขาดพวกคอมพิวเตอร์ วีดีโอ ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจ งบประมาณสุดท้ายก่อนที่ฉายภาพสไลด์ มองเห็นภาพชัดเจนที่จะริเริ่มการทำงาน การทำงาน ด้านการศึกษาสำหรับอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ว่าเราควรจะหยุดกิจกรรมการศึกษาที่เคยทำมาแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องคิดถึงปริมาณคนเข้าชมหลายร้อย หลายหมื่นคนมากมาย แต่ควรจะดูที่ คุณภาพ สิ่งที่ได้เด็กและผู้ใหญ่ที่ได้เข้ามาพิพิธภัณฑน์นั้นจะได้ประโยชน์ไปจากเรามาก ในข้อหนึ่งสิ่งสำคัญคือ การจัดตั้งอาสาสมัครพิพิธภัณฑน์หลายแห่งที่นี่ ถ้าว่ามีผู้นำชมเท่าไร บอกว่า ๑๕ คนเท่าที่เห็นก็ยื่นประจำห้อง ที่จริงไม่จำเป็นต้องยื่นประจำห้อง แต่การทำ Volunteer นี้สำคัญ การจัด training ครูให้รู้จักใช้พิพิธภัณฑน์เป็นสิ่งที่ควรจะเริ่มทำ แล้วครูจะนำเด็กเข้ามาต่อ ๆ ไปเด็กเข้าร่วม project เมื่ออยู่ชั้นอนุบาล ชั้นประถมต่อ ๆ ไปให้ครูพามาชมพิพิธภัณฑน์ ไม่ใช่เข้ามาชมแล้วออกไป แม้แต่คำถามยังไม่ถามเด็กเลยว่า หนูได้อะไรจากพิพิธภัณฑน์ เข้ามาวิ่ง ๆ แล้วออกไปนั้นไม่ใช่การศึกษา Museum เป็นแหล่งที่ให้ความรู้ โดยใช้วัตถุเป็นตัวสื่อสารระหว่างข้อมูลกับผู้รับคือผู้ใช้พิพิธภัณฑน์ ขอดูสไลด์จริง ๆ แล้วสไลด์มีมาก พิพิธภัณฑน์ที่ลอนดอน มีสไลด์บ้างเล็กน้อยที่มีการจัดพิพิธภัณฑน์สมัยก่อน พัฒนาจนถึงการศึกษา จุดสำคัญเขาพยายามให้แนวความรู้นี้ จะเป็นประวัติของบุคคลจะเสริมด้วยการจัดการแสดง เพิ่มเติมการคิดค้นของบุคคลคนนั้น จากภาพเขาจะเป็นสีน้ำตาลดำ พิพิธภัณฑน์นี้ตั้งมานานมาก ลอนดอนติดกับสถานผู้ดูแลนักเรียนไทย ถ้าไปตรงนั้นแล้ว ๓ วันไม่ต้องออกมา มีพิพิธภัณฑน์มากมายที่เอามาให้ดูคือว่าปัจจุบัน พิพิธภัณฑน์แม้แต่ของท่าน สวช. ก็มีการพัฒนาแต่ยุคก่อน ๆ เราไม่ได้ทำ ไม่มีการกระตุ้นรั้าให้ผู้คนเข้าไปดู อันนี้ก็เห็น จิวโอเวอร์ ซิมเทียม จะเห็นว่าการจัดรูปแบบเก่า แบบเดิม แต่พิพิธภัณฑน์แต่ละประเภทมีแนวคิดเป็นของตัวเอง แม้ว่าจะดูโบราณแต่เนื้อหาดีคลาส ไม่ใช่มีแต่วัตถุแล้วเอาป้ายเล็กๆมาวางไว้ นอกจากนั้นกิจกรรมการศึกษาของพิพิธภัณฑน์มีครบสมบูรณ์ มี tempat มีหนังสือนำชมมีกิจกรรมมากมายที่เป็นสื่อช่วยพิพิธภัณฑน์นี้ ก็จะมีโครงสร้างพิพิธภัณฑน์ใหญ่โตมาก นี่เป็นพิพิธภัณฑน์ธรรมชาติ

วิทยาของอังกฤษ ปีของดิสไมเวเซียม แม้แต่เป็นนิทรรศการประจำเขาก็มีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้ไม่เบื่อตาของผู้ที่เข้าชมส่วนนี้ การจัดจะเป็นแบบเก่า อาคารวิคทอเรียมักจะเป็นรูปทรงห้องที่สามารถปรับปรุงได้ยากแต่ประทับใจคือการจัดแสดงเครื่องเงิน ทอง สีสรร สิ่งสำคัญถ้าเอาพื้นหลังสีนวลก็จะกลืนหายไปหมด พวกเด็กเคอเรสทีพาร์ท ศิลปะตกแต่งจะมีความงามในตัว มักจะไม่ค่อยมีป้ายอะไรมาก มีเอกสารที่เป็นหัวข้อให้ความรู้เฉพาะเรื่องไปเลย สำคัญมาก เช่น เข้ามาในพิพิธภัณฑ์อย่างจัดการแสดงการใช้แล้วดี มาก เป็นตัวเน้นวัตถุ บางคนไม่ชอบการแสดงผลแบบนี้ ต้องสว่าง เช่น ที่กรุงโรมที่นั่นจะจัดแบบโบราณแบบดั้งเดิมวัตถุ จะไม่ใช่แสงเลยเพราะอาคารเขาไม่เหมือนกัน แม้แต่ป้ายนำก็จะมีทำให้ความรู้ มีพิพิธภัณฑ์ให้ความรู้ การจัดแสดงเป็นเทคนิคจริง ๆ ทำให้ดูแล้วเราความสนใจของคนที่มีพิพิธภัณฑ์ว่าดีกัน จะมองเห็นเลย งานปติมากรรมส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะตั้งได้ ตั้งอยู่ในสวนข้างนอก วัตถุแต่ละชิ้นจะใหญ่เหมือนทับหลังของเรา ป้ายจะไม่ค่อยมีอะไรมากแต่จะมีที่ชั้นชมมากที่พิพิธภัณฑ์ว่าดีกันนี้ ผ่านจากประตูจากทางเข้า จะมีป้ายบ่งชี้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก สำหรับเวลาของท่าน ๒ ชั่วโมงจะดูตามสี่ ตามพื้นเขาจะมีกำหนดจัดไว้ให้เสร็จเลยไม่ใช่หลง พิพิธภัณฑ์ใหญ่มาก บางทีเดินตามป้ายยังหาทางออกไม่ได้ เป็นวิธีการที่จะนำผู้คนที่เข้ามาชม ถ้าเป็นการจัดแสดงในรูปแบบเก่าซึ่งแต่ว่าการจัดแสดงเหรียญ นอกจากการจัดอย่างนี้แล้ว เหรียญจัดให้เห็นได้ บางทีวางกับพื้นจะไม่เห็นลวดลาย มีหลายพิพิธภัณฑ์ที่พัฒนาเหรียญเขาจะสเก็ทขึ้นมาแล้วขยายใหญ่ มักจะมีวิธีการทำอย่างนี้เหมือนวัตถุพื้นบ้าน เครื่องทอง จะเห็นได้ว่าสีสรรพื้นหลังห้องจะค่อนข้างมืด เป็นวัตถุที่อยู่ในพื้นหลังที่เด่นขึ้นมา แต่ของไทยเราไม่นิยมจะใช้พื้นหลังจาง จืด ทำให้ของกลืนหายไปกับพื้นหลัง เครื่องเงินพื้นหลังจะเป็นสีม่วงคราม ๆ วัตถุที่จะเป็นเงินจะเด่นทั้งห้อง คงไม่มีอะไรแปลกสำหรับพิพิธภัณฑ์ที่จัดเป็น period เป็นยุค ๆ แต่จุดที่อยากจะบอกคือห้องและวัตถุจะเข้าไปไม่ถึง เขาจะใช้วิธีกันข้างนอก มีคำบรรยาย มีป้ายบางจุดจะแสดงให้เห็นว่าดูเป็นผ้าดูรู้ว่าวัตถุชิ้นนี้ใช้อะไรทำ มีวิธีการทำให้คนดูที่ไม่สามารถเข้าไปในส่วนนั้นสามารถรู้ละเอียด จะมีการให้ยืมเทป เข้าไปขอแล้วเปิดหูฟัง ฟังได้ตลอด หลาย ๆ แห่งนี้พื้นหลังเป็นสีเขียว ภาพนี้เป็นภาพด้านหน้าของพิพิธภัณฑ์ผู้ทอพยพเข้าอเมริกาที่มีอนุสาวรีย์เทพีสันติภาพ จัดแสดงเรื่องราวของผู้ทอพยพหลายเผ่าหลายชาติ เข้ามาสู่อเมริกาที่นิวยอร์ก มุมแรกก่อนเข้าห้องจะแสดงให้เห็นชัดเลย คนกลุ่มแรกเข้ามามีประวัติตัวที่เห็นทั้งชายหญิง พิพิธภัณฑ์ต่างประเทศจะเป็นป้ายนำเรื่อง เป็นพิพิธภัณฑ์ที่นิวยอร์ก จัดแสดงพิพิธภัณฑ์ของก่อนนำเรื่องเกี่ยวกับการแสดง มีการจำลองให้มองเห็นเวทีและเทคนิคของเขาเป็นพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์เซนต์โทเฟเป็นเมืองที่น่าไปเที่ยวเมืองเล็ก ๆ พิพิธภัณฑ์สวยงามจัดแสดงเกี่ยวกับพื้นบ้านชาวอเมริกันพื้นเมืองเสียส่วนใหญ่ เข้าสู่เรื่องราวของเขา ทุ่งคนเป็นพิพิธภัณฑ์เซนต์โทเฟ เอามาให้ดูมองเห็นเลยว่าการแสดงพิพิธภัณฑ์ด้านโบราณคดี เขาจะมีการ design ภาย ขึ้นอยู่กับเทคนิคจะอย่างไร เราจะให้ความรู้คนที่ดูได้มากน้อยเพียงใด หนังสือที่ทำ Research เกี่ยวกับเรื่องแสดงให้ดูด้วย อันนี้เอามาให้ดู

เพราะว่าเครื่อง New Maxico เครื่องปั้นดินเผาของพวก New Maxico อยากจะซื้อก็ซื้อไม่ไหวแพงเหลือเกิน เช่นเดียวกันนี่เป็นการแสดงเครื่องมือวัตถุพื้นบ้าน แต่ที่แปลกอย่างที่บอก การจัดแสดงวัตถุพื้นบ้านสามารถจะบอกองค์ประกอบ ภาพชัดเจน เข้าใจถึงชวาน สิ่งของเครื่องใช้หมดของเรอบางแห่งในหนึ่งตู้ ที่ผ่านไปเป็นการจัดกิจกรรมตอนวันหยุดของพิพิธภัณฑ์เซนต์โทมัส พวกอินเดียแสดงสินค้านักท่องเที่ยวก็จะมาดู เป็นการจัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ Tonato เป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับบรรพชาตวิทยา วิธีการของเขาที่ถ่ายมาสามารถเอาเอกสารมานำเสนอ ควบคุมอุณหภูมิ บรรยายสี่ที่ประทับใจ ในภาพอาจจะมองเห็นได้ไม่ชัดเจน สีจิ้ง ๆ จะเป็นสีน้ำตาลแดง ลีอักษรสีขาวก็จะตัด เป็น Title ของพิพิธภัณฑ์มิเชเนียนแห่งหนึ่ง เรื่องการเกษตรกรรมพื้นเมืองเหมือนของโดโนรามา เมืองไทยนิยมทำกันมาก ก็คงไม่เห็นอะไรชัดเจน แต่คงเล่าให้ฟังคือพิพิธภัณฑ์ไอเซอวิสที่ Boston เนื้อที่มากมายหลาย ๆ ร้อยไร่ จะจำลองเรื่องราวของคนในศตวรรษที่ผ่านมา มีเครื่องโรงสี โรงปั่น เป็นพื้นที่ใหญ่โต จัดกิจกรรมการศึกษาให้นักเรียนมาดูกัน พูดตรง ๆ คือคล้าย ๆ ที่อาจารย์นันทสารพูดที่เกาหลี เขาก็เป็นพื้นเมืองบ้านนี้ทำข้าว บ้านนี้ทำจักสาน นี่ก็มีโอกาสได้ไปดู จำลองให้เห็นจริงจะใช้วิธีเดิน เจอหน้าหนาวพอดีหิมะตก เขาพามาดูแหล่งตรงนี้เลย เข้ามาตั้งรกรากมีการทำเหล้า มองให้จัดถึงการแสดงไม่ใช่เอาวัตถุ ถ้วยมาตั้ง อย่างพิพิธภัณฑ์ราชบุรี เราก็มีพวกกราฟแผนภูมิที่สำคัญมาก สำหรับการจัดไม่ใช่สักแต่ป้าย พิพิธภัณฑ์ Civilize Station ที่อเมริกา แม้แต่ตัวอาคารก็ล้ำยุคล้ำสมัย จะเป็นส่วนนำในการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเครื่องดนตรีเหมือนโรงละคร การแสดงโอเปร่า ทำจำลองให้เห็น เป็นการแสดงเครื่องแต่งกายของแต่ละยุค สี แสงจะเป็นทึม ๆ ไม่ชัดเจน แจ่มจ้า เป็นการนำเรื่องเกี่ยวกับนิทรรศการชั่วคราว มาหลาย ๆ ชั่วคราวจะเป็นเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกาย การเล่นสกี การขี่จักรยาน จะมองเห็นที่ย้ำว่าพิพิธภัณฑ์ในอเมริกาบางแห่ง การใช้สีที่ออกเป็นสีน้ำตาลแดง ป้ายวัตถุที่เข้าอธิบายเขานิยมทำเป็นป้าย นำเรื่องที่ให้อูตอนต้นเรื่องราว เขาจะสามารถให้คำตอบทุกอย่างในกรณีที่ได้ถามมาเรียนรู้อ สามารถค้นหาคำตอบได้เลย ไม่ใช่มีเพียงแต่ป้าย แต่เขาจะมีเทคนิค จัดรูปแล้วมีภาพในนั้น ของเราจะทำป้ายแต่ไม่มีเทคนิคเพิ่มเติม เป็นเรื่องกิจกรรมการยิงปืน เครื่องมือในฤดูหนาว ต่อไปไม่ใช่พิพิธภัณฑ์ แต่เป็น Trade Fair ก็เลยเอามาให้ดู แม้แต่ Trade Fair การประชุมจะมีหน่วยงาน ร้านต่าง ๆ ที่เขามาแสดงข้าวของ ชั้นตู้ทั้งหลายเกี่ยวกับ Museum เขาจะมาออกร้านเหมือนศูนย์สิริกิตต์ของเรา ความใหญ่เท่าศูนย์สิริกิตต์ เป็นลึอก ๆ ที่ถ่ายให้ดู วิธีการจัดลึอกของเขาเพื่อเร่งเร้าความสนใจ ของพวกที่เข้าก็มีพวกภัณฑารักษ์หรือ director ต่าง ๆ เข้าไปติดต่อเพื่อสิ่งของต่าง ๆ หลายรูปแบบ เป็นการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ทางด้านชาติพันธุ์ทางของเกาหลี อันนี้เป็นการนำเรื่องเขาจะมีแผ่นพับให้คนเลือกหยิบเอาไปได้ ภาพนี้ใหญ่มากเป็นการริเริ่มอาณาจักรโรมัน จะมองเห็นหมด สร้างอะไร อย่างไร เหมือนภาพเขียนนำเข้าสู่เรื่องราว เป็น Trade fare เป็นการนำเรื่องของพิพิธภัณฑ์ที่นิวยอร์ก มีอยู่ครั้งหนึ่ง ช่วงที่จัดแสดงเกี่ยวกับหนังสือ เขาตั้งคำพูด โปสคำพูดของนักเขียน โปสเป็น Title หัวเรื่องนำสนใจ บางครั้งก็เป็นคำกลอน ส่วนนี้คงแสดงให้เห็นถึงสำคัญป้ายเราต้องคำนึงถึงสำหรับผู้ใหญ่ เด็ก บางทีก็

มองไม่เห็น สูงไปต่ำไป ใกล้เคียง ข้อมูลภาษาก็ยากไป ส่วนนี้คิดว่าเป็นส่วนในห้องแสดงที่เขาจะใช้ถือเป็นหูฟังในห้องแสดงจะเป็นแผงมีหูฟังหลายภาษาที่เราจะไปกดได้ ไม่จำเป็นที่ต้องใช้ผู้นำชม ด้านในเป็นส่วนประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์ Civilize Station ส่วนนอกออกไปเป็นส่วน เป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์เนชั่นแนลแกลลอรี่ของอเมริกา ที่วอชิงตัน ที่พักผ่อนของคนที่เดินเมื่อย ต้นไม้ และบางที่แยกตามมุม ตามตึก มีกาแฟ มีคอนเสิร์ต มีการแสดง คนที่เข้าไปจะเพลิดเพลิน ขอเยี่ยมเทป สไลด์ มีอาสาสมัคร เป็นส่วนหนึ่งของการขายของที่เกี่ยวกับการพิพิธภัณฑ์ การทำกรอบรูป ชาติตะ การทำบอร์ด เซอร์คิวรี่ดี เหมือนการแสดงสินค้า เป็นบูทที่ศูนย์สิริกิติ์ ที่ผ่านมารู้สึกจะเป็นรณโบายที่เป็นส่วนย่อย หวังว่าที่ฟังคงจะได้แนวคิด ผู้บรรยายหลายคนคงจะริเริ่มการทำงาน ที่จริงเราเองก็รู้แต่ยังไม่ริเริ่ม พิพิธภัณฑ์ซีฟิ่งไทย จุดประกายจากจุดเล็กก่อน แต่มีข้อสุดท้ายที่จะพูด มีความหวังว่าจะตั้ง Museum Associate in Thailand ก็ได้ปรึกษาอาจารย์เพ็ญพรรณ ซึ่งสอนปริญญาตรี ปริญญาโท ที่คณะโบราณคดีว่าจะจัดทำในด้านมิMuseum Association สมาคมพิพิธภัณฑ์ทั่วประเทศเรามีกัน องค์กรที่ไม่ขึ้นกับรัฐบาล ใครจะมาเป็นสมาชิกก็เหมือนสมาคมห้องสมุด แล้วเราก็มีเครือข่ายช่วยเหลือกันในด้านวิชาการ มีการแสดงจะเป็นสิ่งที่ดีมากสำหรับประเทศไทย ก็คิดกับคุณเพ็ญพรรณอยู่ ตอนนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญคงมีเวลาไม่ต้องดูแลลูกน้อง พอมีเวลาที่จะช่วยคิดในด้านนี้ได้มาก

การบริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางด้านการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน

*** นายพนวัฒน์ สมพิน

** นางศศิอาภา ประสพทรัพย์

*นายวิรัช ตาแก้ว

คุณวิรัช : สวัสดีครับอาจารย์และเพื่อน ๆ ค่อนข้างจะเป็นภาระหนักใจของคนอภิปรายในภาค บ่าย หลายท่านอาจจะง่วงนอน จริง ๆ แล้วผมมองประเด็นเรื่องการศึกษา หลายคนคิด คิดว่าทำอะไร เราจึงจะสั่งสอนอบรมให้บุตรหลานสามารถจะสืบทอด ในทางวัฒนธรรมทางประเพณีได้ หลายคนคิดและ หลายคนบอกว่าประเด็นพูดกันบ่อยแต่ขาดการทำ สำหรับวันนี้เราคงต้องมาดูว่าทำอะไรให้เกิดวิธีการที่ จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะว่าแนวทางที่เราจะนำไปสู่การปฏิบัตินั้นมีหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองของท่าน สำหรับวิทยากรที่นำเสนอแนวคิดในวันนี้แต่ละท่านมีประสบการณ์หลากหลาย ท่านแรกที่อยากแนะนำ ท่าน เป็นสุภาพสตรี ท่านมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวมุมมองของท่าน ในด้านลักษณะธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าเราจะทำอะไร ท่านเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย ประสานแผนการท่องเที่ยว คุณศศิอาภา ประสพทรัพย์ อีกท่านหนึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะกรรม เป็น นายช่างศิลปกรรมและเป็นผู้ตรวจราชการ กรมศิลปากร ประสบการณ์ของท่านค่อนข้างที่จะหลากหลาย ประสบการณ์ท่าน การศึกษาที่เป็นทางช่างการศึกษาที่เป็นทางการศึกษา การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการ บริหาร มุมมองของท่านจะมองในลักษณะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ท่านจะมองว่าหากพิพิธภัณฑ์เป็น ลักษณะอย่างนี้หรือเป็นลักษณะอย่างไร มุมมองของท่านคือ อาจารย์พนวัฒน์ สมพิน ลำดับต่อไปผมคิด ว่าเพื่อที่จะเปิดประเด็นเล็ก ๆ น้อย ๆ อยากจะดูว่ามุมมองของนักพิพิธภัณฑ์จริง ๆ แล้ว พิพิธภัณฑ์มีแนว คิดที่จะจัดเรื่องในลักษณะอย่างไรบ้าง ขอเรียนเชิญ

อาจารย์พนวัฒน์ : สวัสดีครับ ก่อนอื่นขอกล่าวคำว่าสวัสดิ์ในตอนบ่าย วันนี้กับว่าโชคดีที่ได้มี โอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติกัน เรื่องของพิพิธภัณฑ์กับระบบการศึกษา จริง ๆ แล้วเขาน่าจะเชิญคน ที่เป็นภัณฑารักษ์อยู่ในพิพิธภัณฑ์มาพูด น่าจะพูดได้ดีกว่าผมพูดในวันนี้ แต่มี ความเห็นว่ายากให้คนถอยออกมาจากพิพิธภัณฑ์สักนิดหนึ่ง มองกลับเข้าไป เพราะว่าถ้าเชิญคน

*** ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร, นายช่างระดับ 10 กรมศิลปากร

** ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

* นักวิชาการศึกษา 7 ว. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พิพิธภัณฑณ์มาพูดอย่างไรก็ไม่ปนพิพิธภัณฑณ์แน่ วันนี้ผมอยู่ในฐานะที่ต้องปนพิพิธภัณฑณ์ จะปนว่าอย่างไร เดี่ยวจะพูดเป็นเรื่อง ๆ ไป อยากทำความเข้าใจสักนิดหนึ่ง สมัยผมเป็นเด็ก ครู-อาจารย์ เคยพาผมเข้าพิพิธภัณฑณ์ ผมมีความรู้สึกกลัวกลัว เข้าไปเขาก็พูดว่าอย่าไปแตะนะ อย่าเข้าใกล้ จนทำให้เรากลัวมาก ต้องระวัง พูดดังก็ไม่ได้ เดี่ยวจะไปกวบนสมาธิคนอื่น จะไปใกล้โบราณวัตถุ บอกว่า เดี่ยวไปโดนของเขาหักสารพัดที่น่ากลัวที่สุดคือพิพิธภัณฑณ์ พอความรู้สึกเกิดขึ้นอย่างนี้ ยามว่างบอกให้ผมเข้าพิพิธภัณฑณ์ ผมไม่เข้าไปเที่ยวอย่างอื่นดีกว่า เมื่อโตขึ้นเรียนหนังสือในระดับหนึ่งที่เขาให้ไปค้นคว้าหาความรู้มารายงาน เราจำเป็นต้องเข้าพิพิธภัณฑณ์ ด้วยความแห้งแล้งด้วยความรู้สึกแต่เดิม พิพิธภัณฑณ์บ้านเราน่าสังเวชมากที่สุด เวลาเข้าไปห้องเวียงร้าง มีคนนั่งเงียบ ๆ ถ้าเห็นตั่งอยู่ที่มุมห้องแล้วเราจะไปถามใคร มองอ่านศตวรรษที่เท่านี้เท่านี้ เดี่ยวมาทศวรรษอีกแล้ว เด็กเรียนมัธยมใหม่ ๆ ไม่รู้ว่าทศวรรษกับศตวรรษคืออะไร แล้วพูดว่าศิลปะอายุราวเท่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะหลงมาก ถ้าไปจำช่วงเวลาศิลปะอยุธยากับสุโขทัย มันซ้อนเวลากันอยู่ ศตวรรษที่ ๒๐ ศิลปะอยุธยา แต่มันอยู่ที่วัดศรีชุม ช่วงของสุโขทัย ในที่สุดก็สับสนกันหมด ตรงนี้ต้องทำความเข้าใจให้ผู้ศึกษาแล้วเข้าไปในพิพิธภัณฑณ์นี่คือปัญหา ถ้าเราปนอย่างนี้ เขาบอกไม่ยุติธรรม หลักการที่เขาเดินทุกวันนี้ เขามีหลักการสากล การปฏิบัติว่าด้วยวิชาพิพิธภัณฑณ์ เขาทำอย่างไร เพราะฉะนั้นต้องคลี่มาตรฐานกลางมาคุยกันก่อนเข้าวิชาการ เขาบอกว่าพิพิธภัณฑณ์สถานศึกษาแห่งชาติ นายนิคม มุสิกคามะ พื้นฐานปัจจุบันเป็นอธิบดีกรมศิลปากรเขียนไว้ชัด ๆ อ่านให้ฟัง ไม่ทราบว่าจะแจกหรือยัง เป็น sheet ขาว ๆ มีไหม มีกรอบสี่เหลี่ยมแนวการบรรยายโดยย่อด้านการศึกษา โดยนายพนวัฒน์ สมเชื้อ ที่เขียนไว้กันเขาดำ ผมให้เป็น ถ้าฟังไปด้วย โน้ตไปด้วย จะทำเป็นช่องตารางไว้ สงสัยอะไรก็โทรไปซักถามได้ เดี่ยวคงแจก เขาเกรงว่าจะไม่ตั้งใจฟัง เรื่องนี้พิพิธภัณฑณ์สถานท่านนิคมพูดว่าพิพิธภัณฑณ์ตั้งเมื่อรวบรวมหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการศึกษาความเปลี่ยนแปลง รวมถึงหอศิลป์พุทธศาสตร์ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำ เช่นที่สิงคโปร์ สถานที่แสดงสิ่งมีชีวิต แต่ยกเว้นการแสดงสิ่งมีชีวิตแถวถนนสีลม ไม่ใช่เดี๋ยวจะเข้าใจไปอย่างนั้น ฐานะของพิพิธภัณฑณ์มี ๓ ลักษณะคือ พิพิธภัณฑณ์เมือง จังหวัด พิพิธภัณฑณ์ในโบราณสถาน แยกโดยคร่าว ๆ ก็มี ๓ ลักษณะประเภทของพิพิธภัณฑณ์

๑. พิพิธภัณฑณ์สถานศิลปะ มีศิลปะรุ่นคลาสสิก หรือพวก realistic ที่ดูง่ายเข้าใจอยู่อย่างนี้ แสดง

๒. พิพิธภัณฑณ์ศิลปะร่วมสมัย รวมทั้งกะลามะพร้าว รวมเข้าไปในนั้นได้หมด ไม่มีใครเอาฟางไปมัดแขวนไว้ ถูกลูกก็เป็นได้ เพราะฉะนั้นศิลปะร่วมสมัยหรือศิลปะที่เป็นสื่อประสมก็รวมได้ทั้งนั้น พิพิธภัณฑณ์ทางธรรมชาติวิทยา หมายถึง ก้อนหิน แร่ เหล็ก ต้นไม้ รวมถึงกระดูกด้วย สถานวิทยาศาสตร์ และเครื่องจักรกลรวม หัวรถไฟต่าง ๆ เคยเห็น เคยได้ยินบ้างไหม หรือแขนงแร่ ดินของกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น ธรณีวิทยาเป็นต้น พิพิธภัณฑณ์สถานทางมนุษย์ รายละเอียดปลีกย่อยดูในเอกสาร

๓. พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดีเช่นที่ในกรุงเทพ พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมืองท้องถิ่นแบบพิเศษ คำว่าแบบพิเศษจะต่างจากตรงอื่นอยู่หนึ่ง มันท่องไปหาที่เก็บรวบรวมไว้เป็นเรื่อง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ข้าว พิพิธภัณฑ์ คือ แหล่งรวมของสรรพสิ่งทั้งหลาย เพราะว่าพิพิธภัณฑ์ แปลว่าต่าง ๆ ภัณฑ คือ เป็นข้าวแต่ข้าวต่างชนิดกัน เป็นพิพิธภัณฑ์เหมือนเป็นข้าวต่างชนิดกัน ผลิตภัณฑ์กระดาษแต่มีกระดาษต่างกัน พิพิธภัณฑ์สถานเป็นแม่บทเริ่มต้นขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อก่อนคริสต์ศักราช ๓๐๐ ปี มีพิพิธภัณฑ์ตั้งขึ้นในอียิปต์เป็นของกรีก รวมสรรพศาสตร์ทั้งหลายไว้ในนั้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้เป็นอย่างนี้ทำให้เป็นต้นเหตุเกิดพิพิธภัณฑ์ขึ้นเป็นพิพิธภัณฑ์สถาน หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์มี ๖ ข้อ

๑. รวบรวมศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ สรรพสิ่งทั้งหลาย
๒. วิเคราะห์จำแนกประเภทของวัสดุว่าเป็นอะไรยุคไหนสมัยไหน แยกจำแนก
๓. ทำบันทึกหลักฐานดูแล้วต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานขึ้นบัญชีทะเบียน
๔. การสงวนรักษา ต้องระวังถ้าเป็นไม้ มันผุได้ ทำอย่างไรไม่ให้ผุ หินกระเทาะอย่างไรไม่ให้กระเทาะ สนิมของปืนใหญ่ของวังหน้า ทำอย่างไร อย่างนี้ เป็นต้น
๕. การจัดแสดงคิดว่าทางเดินอย่างไร แสงชัดหรือไม่ ต้องคิด
๖. สุดท้ายมีหน้าที่ให้บริการกันแล้วไปสอดคล้องกับตัวพิพิธภัณฑ์ตัวมันเอง คือโรงอาคาร อย่างหนึ่ง แล้วก็วางของไม่ผิดอะไรกับกองขยะ ต้องมีการจัดการเข้าไปเกี่ยวข้องเรียกว่า ภัณฑารักษ์ ต้องมีหน้าที่ดำเนินกิจการในพิพิธภัณฑ์ จัดประเภท ๑. ล่ารวจ จัดหาสรรพสิ่งทั้งหลายมาแสดง เอามาแสดง ๒. ทำการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยกำหนดอายุ ยุคสมัย จำแนก ๓. รักษา ค้ำครอง อนุรักษ์ ๔. กำหนดความคิดของปรัชญาเกี่ยวกับการจัดตั้ง ๕. กำหนดแนวคิด ทิศทาง เป็นการศึกษา ๖. ให้บริการทางการศึกษา ๗. เป็นวิทยากรนำชมการให้บริการทางพิพิธภัณฑ์นั้น มีหน้าที่หลายอย่าง กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์นั้นจะต้องมี ถ้าไม่มีไม่ได้ กำหนดไว้ต่างคนต่างทำไม่มีมาตรฐาน หลักการสากล พิพิธภัณฑ์ต้องมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ ๑๔ ประการ ๑. มีหน้าที่ที่จะบรรยายสรุปหรือบรรยายเป็นที่ ๆ ไป ๒. การบริการนำชมตามยุค เช่น ยุคทราวดี ยุคศรีวิชัย หรือที่ ๆ ไปหรือเฉพาะเรื่อง ๓. การบริการนำเที่ยวโบราณสถานต่าง ๆ ในกรณีที่เราไปชมพิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยา เจ้าสามพระยาอยู่ใหม่ ทราบใหม่ อุดมเขาเราไปมาแล้วไม่เพียงพอแก่การเข้าใจ จึงต้องพามาชมโบราณสถานอีกที่หนึ่ง เจ้าสามพระยาที่กรุงเทพเรียกว่าเจ้าสามพระยา มันคนละพิพิธภัณฑ์ ทำการบริการต่าง ๆ ต้องทำในพิพิธภัณฑ์อีกอย่างหนึ่ง พิพิธภัณฑ์ที่นำชมด้วยตนเอง ถ้ามองชมอย่างไร “เดินชมด้วยตนเอง” เหมือนผมไปเดินชมพิพิธภัณฑ์เดี๋ยวนี้ไฮเทค เขาเอาเทปต่อสายเข้าชาวอเบาแล้วก็เดิน รูปที่ ๒๘ เป็นปฏิมากรรมของสัมฤทธิ์ พบที่ไชยา พุดไปเลยเรียกว่านำชมด้วยตนเอง การปาฐกถาในและนอกพิพิธภัณฑ์ สมมุติว่าผมอยู่ในพิพิธภัณฑ์ เชิญมาพุดต้องทำอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจะนิเทศเพียงแต่แนะนำ ทำไม่ต้องแนะนำคนบางคน มีเด็กเดินมาบอกว่าสวัสดีครับ ผมได้รับนโยบายมาทำ

อย่างนี้ เพื่อทำรายงาน คุณค้นลึกเหลือเกินเห็นใจผมเถอะ เดี่ยวผมไม่มีคะแนน แบบอย่างนี้ต้องแนะนำ การศึกษาเรื่องราชรถต้องดูตรงนี้นะ จะบอก พ.ศ. จะต้องแนะนำต้องนึกเหมือนกัน ไม่อย่างนั้นเด็กจะต้องการ สอนแบบพิเศษ สอนอย่างไร สอนเฉพาะเรื่อง ไม่ทราบว่าจะห้องฟ้าจำลอง พิพิธภัณฑ์ทางดาราศาสตร์ ฝน ดาวจะตก ผมต้องพาเขาไปดูในห้องฟ้าหล่นอย่างไร เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่อง เป็นหลักสูตรสากลทั่วไป การจัดสอนในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นหลักสูตร พิพิธภัณฑ์คือสถาบัน ต้องมีจัดหลักสูตรอะไรเท่าที่ทำได้ว่า ด้วยพื้นความรู้เบื้องต้น หลักสูตรว่าด้วยการนำชมพิพิธภัณฑ์ว่าด้วยการอนุรักษ์ รักษาของเก่า เช่นพระ พิมพ์ เปิดได้ บริการได้ เก็บเงินได้ ๙. การจัดนิทรรศการจำเป็นควรจะต้องให้เข้ากับเหตุการณ์ ๑๐. การสื่อ ทางโสตทัศนูปกรณ์ ทั้งฟัง ทั้งดู ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เป็นสีเป็นขาวดำ ภาพเคลื่อนไหวเป็นวีดีโอ เทปบันทึกวีดีโอ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ พยายามจัดหาไว้เพื่อประกอบในการสร้างความเข้าใจ หรือระบบการ ศึกษาให้สมบูรณ์มากที่สุดที่ผู้รับจะรับได้ โผล่เข้าไปสักอย่าง อย่างนี้ไม่ได้ ให้ข้อมูลในเชิงวิชาการ เผยแพร่อย่างนี้ก็จะป็นข่าวสาร พบเห็นอะไรก็พยายามมาเขียนเป็น report ไว้การบริการห้องสมุดต้องมีอื่น ๆ ยกเว้นการลงเล่น ต้องไปดูกันเอาเอง พูดอยู่เรื่อยๆว่าบริการด้านการศึกษา เขามีพูดถึงว่าการบริการ ด้านการศึกษาจะต้องทำอย่างไรบ้างอย่างนี้เป็นต้น การที่จะเข้าไปศึกษาในนั้นก็ควรจะต้องศึกษาระบบถึง ภายในพิพิธภัณฑ์ จะรู้สึกประทับใจ ครั้งแรกว่าไม่อยากจะเข้า แล้วมันก็จะไม่อยากจะเข้าเรื่อย ความพร้อมใน สถานที่บริการ เพราะว่าเพียงแต่จะตั้งของให้ดูอย่างเดียวนั้นไม่ได้ ไม่ใช่เรื่อง ต้องเตรียมถึงที่หนึ่งพักระหว่าง ทาง ต้องเตรียมที่สำหรับจะบริการ หิว กินอาหารน้ำดื่มได้ นะครับ ห้องน้ำห้องส้วมเป็นอย่างไร แล้วพร้อม ไว้สำหรับคนพิการที่เข็นรถเข้า พร้อมไว้หรือเปล่า อย่างนี้ต้องเตรียมให้พร้อม การรักษาความปลอดภัย ทรัพย์สิน พร้อมไหม แล้วเราทำอย่างไร ศิลปะวัตถุเช่นเขามีการเข้าไปในห้องที่แสดง เมื่อคนที่ถักนิตตั้ง เผลอก็ม้วนผ้าสอดตรงช่องลม แล้วมีคนรับอยู่ตรงข้างนอก อย่างนี้ก็ได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นความ พร้อมตรงนี้ต้องดูให้ดีเรื่องความปลอดภัย การทำลายของปลวก แมลง ต้องดูด้วย ความเพียงพอของ เอกสารวิชาการที่จะแจกจ่ายให้ความรู้แก่เขา การจัดทำป้ายนิเทศ คือ แสดง บอก รู้ อธิบายตรงแต่ละเรื่อง ตรวจดูให้ดี ผิดกันหรือไม่ เช่น โสตทัศนูปกรณ์

เครื่องฟังทั้งหลาย อย่างนี้เป็นต้น ความพร้อมของบุคลากร ความสนใจ ความประทับใจของผู้เข้าชม สร้างความอยากให้ผู้ชมอยากจะทำมาอีก ทำอย่างไร เป็นเทคนิค เรื่องอื่น ๆ ก็อาจจะมีข้อห้ามที่ควรรู้ ใน การที่เราบริการ เราต้องติดต่อกับทางพิพิธภัณฑ์ก่อน พิพิธภัณฑ์จะเป็นคนกำหนดระเบียบอะไรต่าง ๆ วางไว้แล้วให้เราปฏิบัติตามนั้น สำหรับพิพิธภัณฑ์ที่เป็นของรัฐ มีกฎกระทรวงออกที่เด่นชัด พูดไว้เด่นชัด ก็ มีข้อห้ามหลายประการ แต่หลัก ๆ มันจะมีอยู่ ๕ อย่าง

๑. ต้องเป็นผู้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
๒. ต้องสำรวจหรือทำความเรียบร้อยทางกายกับวาจา ไม่รบกวนสมาธิผู้อื่นด้วย
๓. เป็นผู้มีวินัยในข้อห้าม ไม่ไปเคาะ ลูบ จับสิ่งของต่าง ๆ

๔. ต้องไม่ถ่ายภาพ เหตุที่ไม่ถ่ายภาพ ไฟเว็บนั้นมีรังสีบางชนิดทำให้ภาพเปลี่ยนสี ผิววัสดุวัตถุเปลี่ยนสี เช่น หินทรายแดงเป็นหินทรายดำ เขียว รวมทั้งชนที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างหลุดจะเป็นมาก จึงไม่ให้ถ่ายภาพ

๕. ต้องไม่นำไฟ ไฟแช็ค ไม้ขีด สารเคมี ปะทัด วัตถุระเบิด ปืน เข้าไปในพิพิธภัณฑ์ทุกชนิด เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ก็ต้องระวัง ไม่นำกระเป๋า หีบ ห่อ สัมภาระ ยาม เข้าไปในพิพิธภัณฑ์ หรือสุนัข กระต่าย หนู อี๊กวน่า

คุณทวีช : ครับ ท่านก็ได้เห็นภาพของพิพิธภัณฑ์แล้ว ผมพอมองเห็นภาพพิพิธภัณฑ์แล้วเช่นกัน ก่อนข้างจะส่งสารพิพิธภัณฑ์ รู้สึกภาระพิพิธภัณฑ์ค่อนข้างจะหนักก็เลยคิดเกิดคำถามขึ้นมา “ก็เราเอาเรื่อง การศึกษาบวกเข้าไปอีกเรื่องหนึ่ง นี่จะหนักหรือเปล่า” นั่นคือคำถาม แต่จริง ๆ แล้วโดยภาวะลึก ๆ แล้ว สังเกตเห็นว่าภาระหน้าที่ที่พิพิธภัณฑ์มีอยู่ มีเรื่องการศึกษาอยู่ตลอดเวลา แต่หน้าแปลกใจนะครับ เพราะ ว่าทุกครั้งพอเราเข้าพิพิธภัณฑ์แล้ว เราไม่ค่อยได้รับเรื่องราวใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุที่พูดว่า เราไม่ได้รับเรื่องราวใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็เพราะว่าเหมือนอย่างที่อาจารย์นพวัฒน์ท่านได้บอก ว่า ครั้งแรกก็รู้สึกกลัว เข้าครั้งที่ ๒ ก็จำเป็นต้องเข้านะครับ แล้วหลังจากนั้นไม่กระตุ้นให้อยากเข้าต่อ ทำ อยากรับพิพิธภัณฑ์ถึงจะจัดบางสิ่งบางอย่างให้สอดคล้องกับการศึกษา เพื่อที่จะกระตุ้นให้คนอยากจะ เรียน อยากรู้ ผมจำได้ว่าตอนสมัยผมเด็ก ๆ อยู่ ผมชอบพิพิธภัณฑ์มาก ต่างกับอาจารย์นพวัฒน์ แต่ช่วงระยะหลังนี้ ผมไม่ได้เข้าพิพิธภัณฑ์เลยครับ ๑๐ กว่าปีแล้วครับ ถามว่าทำไมหรือครับ อยากรับ แต่ไม่มีเวลา นั่นคือหลายคนคิดอย่างนี้ ถามว่าเพราะเหตุใดครับ เพราะว่าบางครั้งเข้าไปแล้วไม่มี อะไรใหม่เลย ก็มีความรู้สึกเหมือนกับว่าเรื่องราวที่จัดขึ้น เรื่องราวที่เราสนใจมาก ๆ เราอยากรู้ต่อ เขา ไม่ได้บอกเอาไว้ นั่นคือส่วนหนึ่งที่พิพิธภัณฑ์ในบ้านเราค่อนข้างจะขาด น้อยนักที่พิพิธภัณฑ์จะจัดอภิปรายใน เรื่องบางเรื่อง ในทุกสัปดาห์ของแต่ละที่ ไม่ค่อยมีหรือครับ ผมจำได้ว่าครั้งหนึ่งสมัยที่ผมเป็นครูอยู่ต่าง จังหวัดก็พยายามที่จะร่วมกับพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ทำอะไรเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาก็พยายามเข้าไปร่วม เพื่อที่จะให้มันเกิดต่อเนื่องกับลูกศิษย์ที่ผมสอน แต่ก็ทำได้แค่ระยะหนึ่งแค่นั้นเอง นั่นคือมุมมองที่เรา อยากรู้ให้เห็นว่าจริง ๆ แล้ว พิพิธภัณฑ์มีบทบาทค่อนข้างจะหลากหลาย แต่บทบาทหนึ่งที่เราเห็น ค่อนข้างจะโดดเด่นแล้วเขาค่อนข้างจะส่งเสริมเป็นอย่างมากคือบทบาทในเชิงการท่องเที่ยว จะสังเกตเห็นว่า ปัจจุบัน ประเพณีทุกสิ่งทุกอย่างที่หลายท่านเห็นว่ามันก็พื้น ๆ ไม่เห็นมีอะไร ยกตัวอย่างเกาะเกร็ดที่ ปทุมธานี ก็ปั้นหม้อกันอยู่ธรรมดาหรืออะไรดีมีดอรัญญิกก็เป็นธรรมดา แต่ทำไม ททท. เขาจับเอาบางตัว แล้วก็นำมาเสนอ เรียกคนต่างชาติมาดูค่อนข้างเยอะ เพราะฉะนั้นอันดับต่อไปก็อยากจะให้อาจารย์ศศิ อาภา อยากรู้ให้มองดูว่าในแง่ของการท่องเที่ยว อาจารย์ศศิอาภามองในลักษณะอย่างไรครับ ก็เรียนเชิญ อาจารย์ครับ

อาจารย์ศศิอาภา : สวัสดีท่านผู้มีเกียรติทุกท่านนะคะ เรากำลังมองอยู่ในเรื่องเดียวกัน แม้ว่าแต่ละคนอาจจะมองต่างมุม เพราะว่าทางการท่องเที่ยวเองเวลามองอะไร เราก็พยายามมองสิ่งที่รับใช้เศรษฐกิจและสังคมให้ได้มากที่สุด เพราะฉะนั้นตัว ททท. เองหลายครั้งก็เลยถูกมองว่าเป็นแม่ค้าหรือเป็นนักขายที่พยายามขายทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ในขณะเดียวกันดิฉันก็อยากจะมองเห็นเหมือนกันว่า ในภาวะที่มันมีการเปลี่ยนแปลงมาก ๆ อย่างนี้ คนทุกคนก็จะต้องปรับบทบาทหรือกระบวนท่าของตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทหรือหน้าที่ใด เพราะฉะนั้นขณะนี้ทางการท่องเที่ยวเองในฐานะที่พิพิธภัณฑท์ก็เป็น product หรือเป็นสินค้าตัวหนึ่งก็มองในแง่ของทรัพยากรการท่องเที่ยว เรายังจากการที่เราทำการศึกษาวัยรุ่นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเมืองไทย ในปีที่ผ่านมาเป็นจำนวน ๗ ล้านเศษ กลุ่มของผู้ที่เข้ามาเมืองไทยมันเป็นกลุ่มที่มีช่วงวัยอายุที่มากที่สุด ในกลุ่มช่วงอายุประมาณ ๒๕ ปี ถึง ๓๐ ปี นั่นก็คือ ยังเป็นกลุ่มของเยาวชนอีกหลายประเทศ ซึ่งมีเกณฑ์ของอายุที่นับเยาวชนอย่างนั้น ที่เป็นกลุ่มต้องการการเรียนรู้และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเมืองไทยกว่า ๕๐% ก็ชอบที่จะมาดูในเรื่องของวัฒนธรรมแต่ในขณะเดียวกันพอกลับมาดูนักท่องเที่ยวคนไทย จากการทำการศึกษานักท่องเที่ยวคนไทย ถ้าหากจะท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้หรือที่เรียกว่าทัศนศึกษาน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำการศึกษานักท่องเที่ยวคนไทยเนี่ยถ้าจะเข้าพิพิธภัณฑท์หรือเที่ยวในแหล่งโบราณสถาน เขาก็บอกเลยว่าตัวแปรตัวหนึ่งที่เห็นค่อนข้างชัดเจนว่าคนที่มาเที่ยวในแหล่งเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่จะมีพื้นความรู้ที่น้อยก็คือจบปริญญาตรี ในที่นี้หมายถึงในการจากการสู่ตัวอย่างจากการศึกษานั้นก็หมายความว่าอีกตัวหนึ่งที่มากำหนดที่ทำให้โบราณสถานหรือพิพิธภัณฑท์แคบเข้าไปอีกสำหรับกลุ่มคนที่มาเข้ามาดู แต่อีกตัวหนึ่งที่สำคัญที่สุดที่เราทำการศึกษาก็คือพื้นฐานของแต่ละคน นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศส นักท่องเที่ยวชาวเยอรมัน นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศที่มีโบราณสถาน มีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม เมื่อเข้าไปที่ใดก็ตาม เขาก็อยากจะเห็นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณสถานเพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่เขามีอยู่ คนไทยก็เหมือนกัน ถ้าพอที่จะมีพื้นมาบ้างจากในกระบวนการของครอบครัว ที่ครอบครัวมีความสนใจในเรื่องเหล่านี้ เมื่อไปที่ใดเขาก็พยายามที่จะศึกษาตรงนี้ก่อน ดิฉันยกตรงนี้มาก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสำคัญที่สุดที่มันจะดึงการศึกษาไปพิพิธภัณฑท์เข้ามาได้นั้น ทำอย่างไรที่จะให้ ๒ ตัวนี้เบาลง ดูเหมือนไม่ใช่เรื่องหนัก อย่างที่ท่านวิทยากรท่านได้กล่าวมาแล้ว นั่นก็คือเอากระบวนการของการท่องเที่ยวใส่เข้าไป แล้วก็จัดการเอามาปรุงใหม่ให้มีรสชาติที่มันไม่จืดจางเกินไปเหมือนท่านทำต้มยำ ๑ หม้อแล้วก็ได้รสชาติทุกรสชาติ แล้วก็มีความคุณค่าทางอาหารครบ เพราะฉะนั้นในเอกสารที่ดิฉันแจกทำมาสำหรับท่าน ก็จะมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ท่านจะทำ จะจัดทัศนศึกษาหรือจัดทำกำหนดการนำเที่ยวให้กับเยาวชน ดิฉันเจาะเรื่องเยาวชนเพราะว่าผู้ที่เข้าสัมมนาในวันนี้ครึ่งหนึ่งเป็นครูอาจารย์ และอีกครึ่งหนึ่งเป็นนักศึกษารักษ์ บางส่วนเป็นผู้ที่สนใจ ดิฉันคิดว่าไม่มีใครที่จะหนีจากการที่จะทำให้คนใกล้ให้เกิดการเรียนรู้ได้ เพราะว่ามันมนุษย์สิ่งแรกที่สำคัญ ๒ คนก็ต้องเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันก่อน ในส่วนของกระบวนการที่ย่อยมานั้น ท่านสามารถที่จะศึกษาตัวนี้ได้ ก็จะเก็บสิ่งต่าง ๆ ที่ท่านได้ทราบมาแล้วและก็

หยาบมาเป็น process อีกทีหนึ่งให้ดูง่ายขึ้น ที่นี้ให้ส่วนตัวของการท่องเที่ยวที่นั่น เรามีเวลาน้อยนะคะ ๒๐ นาที ดิฉันก็เอาเอกสารซึ่งบางทีอาจจะไม่เป็นประโยชน์สำหรับท่าน แต่เป็นประโยชน์สำหรับลูกศิษย์ท่านก็คือในเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับในเรื่องของการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติในทุกทางและทุกคน ก็ฝากท่านเอาไว้ที่ห้องสมุดสำหรับเด็ก ๆ ที่จะทำรายงานในเรื่องนี้จะได้ไม่ต้องเดินทางไปหา ททท. ซึ่งค่อนข้างไกลและลำบาก อีกตัวหนึ่งที่ดิฉันคิดว่าถ้าเราจะนำมาปรับใช้ในบ้านเราซึ่งขณะนี้ เป็นสิ่งที่กำลังนิยมมากนั่นก็คือการท่องเที่ยวที่พูดถึง ecotourism หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หากนำสิ่งที่ท่านได้รับประโยชน์จากท่านวิทยากรได้พูดไปแล้วในเรื่องพิพิธภัณฑสถาน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงอยู่เกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องของธรรมชาติโดยส่วนใหญ่ แต่ท่านดูกระบวนการที่เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประวัติศาสตร์ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์จัดทำขึ้น เพราะองค์ประกอบที่สำคัญของมันคือสิ่งสำคัญที่สุด จะต้องมีการจัดการที่ดี ถึงจะถือว่าเป็น ecotourism เพราะฉะนั้น เราอยากจะมองเห็นพิพิธภัณฑสถานมีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อม หรือภาวะความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม ขออนุญาตเรียนท่านอาจารย์ว่าไปที่พิพิธภัณฑสถานหลายที่และความที่ไปบ่อย โดยงานและในฐานะผู้ปกครอง ดิฉันก็เห็นว่ามันอยู่ที่เดิมแต่อาจจะเป็นเพราะว่าในการจัดวัตถุจะต้องมีการเชื่อมโยงกันกับแต่ละชิ้นว่ายุคนี้ยุคนี้หรือว่า พ.ศ. นั้น แต่จริง ๆ แล้วดิฉันก็มีความรู้สึกว่ายู่ที่เดิม ทำให้มีความรู้สึกว่ามีอะไรใหม่ ตัวหนังสือที่มีความเป็นเดิมนั้นมันก็เก่าลงไป ๆ ทุกที จนบางทีมองไม่เห็น อ่านมองเห็นก็ยาก แล้วก็อย่างที่ท่านวิทยากรพูดถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ตรงนั้นก็เลยทำให้สิ่งที่ตรงนี้ไม่น่าดู เมื่อองค์ประกอบของการจัดการสำคัญ ดิฉันจึงอยากเห็นนอกเหนือจากการจัดการแล้วก็อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่ มนุษย์ไม่มีใครอยู่กับที่แล้วเกิดมีความสุขหรือเกิดมีความมั่นคง ดิฉันคิดว่ามนุษย์ต้องมีการเปลี่ยนแปลง มนุษย์ทุกคนต้องการมีการเปลี่ยนแปลง ต้องการความทะเยอทะยาน ต้องการรู้ว่าตัวเองจะต้องไปอยู่ที่ใดหรือมีการเปลี่ยน ท่านอาจารย์หลายท่านอาจจะบอกว่าฉันไม่เห็นเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนี้ แต่ท่านก็ได้มีการเปลี่ยน เปลี่ยนนักเรียนของท่านหรือเปลี่ยนในการที่จะมีการพัฒนาตนเอง ที่นี้เมื่อดิฉันบอกว่าอยากเห็นการจัดการที่ดี อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ ก็อยากเห็นพิพิธภัณฑสถานซึ่งไม่ใช่เป็นที่จัดรวบรวมวัตถุ ซึ่งถ้าวันนี้เราไม่ได้รับฟังท่านวิทยากร เราก็มองแคบ ๆ ว่าถ้าพูดถึงพิพิธภัณฑสถานก็คือที่จัดแสดงหรือรวบรวมวัตถุ ไม่ได้คิดไปถึงว่าจะมีหน้าที่อีก ๕ ประการ แต่ในขณะเดียวกันดิฉันก็อยากจะเห็นประการที่มากกว่าประการที่ท่านอาจารย์กรุณาบอกว่าเพิ่มไปก็แล้วกัน ก็คืออยากเห็นว่าพิพิธภัณฑสถานจะต้องมีจัดกิจกรรมที่มีการรับใช้สังคมมาใช้เศรษฐกิจแล้วก็รับใช้ในเชิงสาขาแขนงอื่น ๆ มากขึ้น เหมือนกับที่วันนี้เราตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานี่นี้ พพิธภัณฑสถานี่นี้ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมทางสังคมอีกด้วยคือ การให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ การเชื่อมโยง การมีส่วนร่วม ดิฉันถือว่าเป็นการพัฒนาประเทศ ต่อไปนี้ไม่มีใครจะสามารถพัฒนาไปได้โดยใช้ตนเองทำ โดยไม่มีคนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามา

ส่วนร่วมด้วยกันทั้งหมด จึงจะทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อประเทศชาติได้อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นในตรงนี้เราก็อยากจะมองเห็นพิพัตถ์ในแต่ละที่ ทำหน้าที่จัดกิจกรรมทางสังคม ซึ่งกิจกรรมทางสังคมมันก็มีหลายประการด้วยกัน แล้วแต่ว่าจะให้รับใช้อะไร จะรับใช้ในเชิงเศรษฐกิจ จะรับใช้ในเชิงของด้านสาขาต่างๆ แขนงวิชาต่าง ๆ นั้นก็แล้วแต่ ในขณะที่เดียวกันกระบวนการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็คือต้องมีองค์ประกอบในด้านของการมีกิจกรรม และกระบวนการคือมี process ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือมีส่วนร่วม ฉะนั้นในเอกสารฉบับนี้ท่านอาจจะอ่านได้ ดิฉันจัดมาให้ก็คือการที่เราอยากจะมองเห็นการพัฒนาอะไรสักอย่างหนึ่งที่สำคัญกระบวนการที่มีการศึกษาแล้วทางทฤษฎี ในอีกส่วนหนึ่งก็คือนอกจากนี้ท่านอาจจะบอกว่าเอกสารที่ดิฉันจัดมาไม่ได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพิพัตถ์หรือหัวข้อวันนี้ แต่ดิฉันถือว่าการศึกษาไม่ได้มี concept แคบ ๆ เฉพาะเรื่องของการที่จะอยู่ในสถานการศึกษา มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ไม่ว่าจากอะไรก็ตาม แม้ว่าเขาจะสนใจเรื่องอะไรก็ตาม ดิฉันก็เลยลองจัด ถ้าจำไม่ผิดก็จะเป็น “ความมหัศจรรย์ของเมืองไทย ทางเลือกใหม่ของวัยสร้างสรรค์” เขียนให้มันง่ายขึ้นสำหรับเด็ก ๆ เพื่อให้เด็กเห็นว่ามีทางเลือกใหม่ ๆ ของการเดินทางที่มีประโยชน์ มีทางเลือกใหม่ที่ทำให้สิ่งที่มีมนต์เสน่ห์น่าสนใจน่าสนใจขึ้นมาได้ ในสิ่งที่จัดทำไว้ให้ท่านแล้วก็ถ้าหากว่าในหน่วยงานใดที่น่าสนใจ เรากำลังจะทำออกมาอีกหลายเล่มทีเดียว เพราะว่าเราจะมิกองท่องเที่ยวเยาวชนที่ทำในเรื่องของเยาวชนโดยเฉพาะ มิกองอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งก็จะทำในเรื่องของในด้านของการอนุรักษ์ เพราะฉะนั้นเขาก็จะทำการศึกษามากมายด้วยกัน เช่น เราจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพโบราณสถานอย่างไร ซึ่งก็คือทางคณะทางมหาวิทยาลัยศิลปากรจ้างให้เราทำการศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้อง ที่นี้มาดูนิดหนึ่งว่าในการศึกษา ซึ่งจริง ๆ แล้วท่านวิทยากรทางด้านขวามือท่านก็เตรียมข้อมูลนี้ แต่ดิฉันก็เกรงว่าท่านอาจจะมีเวลาเหลือน้อย ดิฉันขออนุญาตยกแนวการศึกษากระบวนการศึกษาใหม่ของสเตอร์นเบิร์ก ซึ่งดิฉันชอบมากไปอ่านพบในหนังสือ ซึ่งบอกว่าการศึกษาต่อไปนั้นมนุษย์ไม่มีใครอยากจะทำการศึกษาโดยถูกบังคับให้เรียน มนุษย์ไม่ต้องการการศึกษาที่จะให้ท่องจำ มนุษย์ต้องการการศึกษาที่มีการตอบสนอง เพราะฉะนั้นกระบวนการการศึกษา ๓ กระบวนการก็คือ

๑. เราจะทำอย่างไรที่จะให้นักเรียนหรือเยาวชนของเราเกิดการวิเคราะห์ได้ พอพูดถึงตรงนี้ในหลายเวทีด้วยกันหรือท่านอาจารย์หลายท่านบอกว่า ดิฉันสอนชั้นอนุบาลและชั้นประถม จะให้เด็กมาวิเคราะห์ได้อย่างไรนั้นมันปริศนาโท ซึ่งสเตอร์นเบิร์กเขียนไว้ง่ายมากเลยว่า สิ่งที่จะดูได้ว่าเด็กวิเคราะห์ได้หรือไม่ก็คือการที่รู้ว่ามันแตกต่างกันอย่างไร ถ้าท่านมีลูก ท่านก็จะรู้ว่าเด็กเล็ก ๆ เริ่มจะเรียนรู้อะไรที่เป็นสีเขียวอะไรเป็นสีแดง คือชี้ได้ว่าสีอะไร นั่นแหละคือเขาเริ่มวิเคราะห์ได้แล้วว่านั่นมันมีความแตกต่างกัน จากนั้นเขาสามารถที่จะจำแนกแยกแยะมันได้ว่า นี่คืออะไร นั่นคืออะไร นั่นดอกอะไร นั่นก็คือเขารู้จักกระบวนการของการวิเคราะห์แล้ว แล้วเขาเลือก ท่านลองกับบุตรหลานของท่าน เด็กเล็ก ๆ ให้เขาเลือกว่าเขาจะเอาดอกไม้สีอะไร เขาเลือกเอาดอกไม้สีเหลือง ท่านลองถามว่าเขามีเหตุผลอะไรที่เลือกดอกไม้สีเหลือง ถ้าเขาตอบ

เหตุผลได้เขาเป็นนักวิเคราะห์แล้ว เขาก็บอกสาเหตุของการตัดสินใจได้ ในขณะที่ดิฉันพูดขอให้ท่านลองมองเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ อีกส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ทำการศึกษานี้ใหม่ ททท. เองก็พยายามทำการศึกษาว่าเราจะทำอะไรที่จะเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้าไปสู่ประชาชนคนไทยให้เป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นการศึกษาด้วยคือเที่ยวเป็น ได้คุณค่า ได้ประโยชน์ ต้องการให้เขาเกิดจิตสำนึก สิ่งสำคัญที่ ททท. ต้องการคือทำอะไรให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่จะเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มีจิตสำนึกที่จะรู้ว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อเขา เราก็มองเห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องให้เขาเห็นก่อน แต่สิ่งที่สำคัญคือเราไม่ได้ค่อยเปิดโอกาสให้เด็กของเราเห็น เวลาท่านมาเราดูพฤติกรรมของครอบครัวที่พาลูกเข้ามาเที่ยวทันทีที่รถจอดคุณพ่อก็บอกว่าเข้าไปดูเองก็แล้วกันนะ เดี่ยวพอรออยู่ที่ร้านข้าง ๆ นี้ คุณแม่ก็จะบอกว่าลูกเข้าไปแล้วกันนะเดี๋ยวแม่จะไปซื้อของตรงร้าน Shopping หน่อย เด็กก็ต้องเข้ามาเอง โดยที่ไม่มีกระบวนการเรียนรู้จากหน่วยสังคมที่สำคัญที่สุดคือหน่วยของครอบครัว ไม่มีลักษณะของพ่อ แม่ ลูก ที่เข้าไป เด็กจะถามทุกอย่าง แต่เด็กจะถามใคร จะถามภักธทาร์กซ์ก็น่ากลัว ก็อย่างที่ท่านอาจารย์ท่านกล่าวไปแล้ว จะถามใครจะอ่าน บางทีเด็กก็ตัวเล็กเกินไปและไม่เข้าใจในตรงนั้น เด็กจะถามตลอดเวลาว่า อะไร ทำไม อย่างไร ที่นี้พอมมาถึงกระบวนการการที่

๒. ที่สำคัญก็คือเราอยากที่จะเห็นการท่องเที่ยวช่วยกระบวนการจากที่เข้าเกิดกระบวนการ เมื่อเกิดวิเคราะห์ได้ความจินตนาการก็จะตามมา ท่านลองดูซิ ท่านมีประสบการณ์มากกว่าดิฉันแน่ในลูกศิษย์ของท่าน เด็กที่มีประสบการณ์มากหรือมีความโชคดีในการที่เห็นอะไรมา เขาก็จะมีจินตนาการมากกว่าเด็กที่มีโอกาสเห็นน้อย ททท. เองเคยพาเด็กที่อยู่ในศูนย์ควบคุมต่าง ๆ เช่น ที่บ้านราชวิถี หรืออะไรไปเที่ยว เราทำเพื่อสังคมปีละครั้งสองครั้ง เราจะเห็นว่าเขาแทบไม่รู้อะไรเลย อย่างเห็นต้นไม้เขาก็บอกโอโฮ...นี่ต้นอะไรเพราะมันไม่มีที่บ้านที่เขาอยู่ แม้แต่การที่เขาแสดงออกมาคือสิ่งที่จำเจที่เราเห็นว่าในบ้านนั้นได้ให้กับเขาทุกวัน ๆ และแม้แต่เด็กที่ไปจากแหล่งสลัมหรือที่เราพาไป เด็กเหล่านี้ก็มีพฤติกรรมอะไรที่เราเห็นว่าเขาเรียนรู้จากตรงครอบครัวนั่นเอง อย่างเช่น เรบอกว่าจะไปแนะนำตัวชิหนุชื่ออะไร ผมชื่อสมศักดิ์ครับ เขาก็ถามต่อชื่อเล่นชื่ออะไร มีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่าอย่างไรที่คุณพ่อคุณแม่เรียกก็บอกว่าไม่รู้แล้วว่าชื่อเล่นหรือชื่อนิคเนมนี้คืออะไรที่คุณพ่อคุณแม่เรียก “อ้อครับ แม่ผมเรียกไอ้เอี้ยครับ” เขาก็ตอบพูดมาเลย นี่คือนิสัยที่เขาคิดว่าแม่เขาเรียกทุกวันใช่ไหม เวลาโมโหก็อาจจะเรียกอย่างนี้บ่อย ๆ ก็คงจะมี ก็คงจะเรียก “สมศักดิ์เอี้ย” แต่พอโมโหก็อาจจะเรียกอย่างที่ว่า ที่นี้กระบวนการของการจินตนาการเขาก็บอกอีกว่าให้สังเกตดูได้ว่าเวลาที่เขาเกิดจินตนาการ เราจะได้ดูว่าเขาเกิดมีความคิดริเริ่มอะไรขึ้นมาใหม่ คนจะดูอะไรไม่เหมือนกัน เมื่อก้าวเข้ามาสู่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งในพื้นที่หนึ่งคนจะเข้ามาดูก็คือเขาจะดูว่าอยากรู้อะไรหุ่นขี้ผึ้งนี้มันทำมาจากอะไร มันทำอย่างไร นี่ก็คือกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มบอกว่าจะมาดูชะหน่อยซิว่าพระที่ว่านะองค์ไหนบ้างที่เป็นเกจิอาจารย์ แล้วที่เราเคยอยากจะไปเห็นแล้วเรบอกไม่ได้เห็น มาดูที่นี้ บางคนก็บอกว่าอยากจะมาดูวิวัฒนาการของการแต่งกายหรือความเกี่ยวข้องในเรื่องของในส่วนที่เป็นการตกแต่งอะไรต่าง ๆ บาง

คนอาจจะมองว่าเขาจัดการอย่างไรนะเขาถึงอยู่ได้ เขามีการจัดการทางธุรกิจอย่างไร ถึงได้เขาเก็บเงิน ๕๐ บาทแล้วหมู่คณะ ๗-๘ บาท หรือส่วนใหญ่ฟรีแล้วยังมาทำกิจกรรมทางสังคมบ่อย ๆ อีกด้วย เขาอยู่ได้อย่างไร เขาได้กำไรอย่างไร นี่คือนี่ที่คนจะมองไม่เหมือนกัน ในตรงนี้ตรงทางการท่องเที่ยวเองเราก็จับเอาการที่คนมองไม่เหมือนกัน จับเอาสิ่งที่เรามีมากมายในเมืองไทยมาจัดการให้เป็นที่เราเรียกว่า package tour หรือการจัดท่องเที่ยวที่เป็นระบบเบ็ดเสร็จที่คุณมาแล้วนี่ก็จะเป็นระบบกลุ่ม แต่กลุ่มที่ท่านผู้เข้าชมมาวันนี้มีส่วนที่จะต้องเกี่ยวข้องร่วมกันก็คือเยาวชน เพราะฉะนั้นท่านก็ต้องนำกระบวนการตรงนี้ไปใช้

๓. อีกส่วนหนึ่งที่สเติร์นเบิร์กกล่าวถึงและเราคิดว่ามันจะเป็นประโยชน์มากจากการที่ได้พาเยาวชนของเรา หรือพาคนของเราให้มาเกิดการเห็นเกิดการวิเคราะห์ที่ได้ เกิดจินตนาการแล้วก็คือการนำมาประยุกต์ใช้ ถ้าหากว่ามีการประยุกต์ใช้ได้ เป็นนักอินโวนเตอร์ เป็นนักประยุกต์ที่จะทำได้ตลอดเวลา เราก็สามารถที่จะมองเห็นได้ว่า ประเทศของเราเองมีการเปลี่ยนแปลง การประยุกต์ใช้ดูได้นิดเดียวว่า พอเขาไปเห็นมาแล้ว เขากลับมาทำอะไรกับชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงกันได้ไหม เมื่อมาถึงตรงนี้ท่านก็จะเห็นว่าแนวคิดของสเติร์นเบิร์กนั้น ไม่ใช่แนวคิดกับเฉพาะนักศึกษาปริญญาโทที่จะต้องได้ ๓ อย่างนี้ แต่จริง ๆ แล้วมันใช้ได้กับเด็กที่เริ่มเกิดแล้วคิดตามได้ก็สามารถนำแนวคิดมาพัฒนาเด็กได้เลยทันที ที่นี้ในส่วนตรงนี้ดิฉันยังชอบวิทยากรที่ยังพูดถึงว่าภัณฑารักษ์ต้องทำหน้าที่ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งดิฉันเรียนตามตรงว่าดิฉันไม่เคยทราบว่ภัณฑารักษ์ต้องทำหน้าที่มาขนาดถึงกับเป็นผู้ที่จะต้องมีการนำชมเป็นลักษณะเหมือนมัคคุเทศน์ เพราะไปหลายครั้งเราก็เกรงใจ เนื่องจากว่าหลายทีเวลาเราไปเป็นหมู่คณะเราก็ขอภัณฑารักษ์อยู่เสมอ ก็ได้เห็นเหมือนกันในความแตกต่าง ดิฉันก็อยากเรียนเสนอว่าเราอยากเห็นภัณฑารักษ์ ซึ่งก็คิดว่าผู้ที่เรียนมาทางด้านนี้ก็จะต้องมีหัวข้อหนึ่งคือ ในเรื่องของหลักการหรือการที่จะเป็นมัคคุเทศน์หรือเป็นผู้นำชม นั่นคือเทคนิคของการนำชม ซึ่งตรงนี้จริง ๆ แล้วในชีวิตประจำวันของทุกคนถ้าเป็นหมด

ครูทุกท่านมีบทบาทตรงนี้ แล้วก็คือครูคือผู้ที่พูดแล้วฟังรู้เรื่อง ในบทบาทการเป็นครูคือพูดแล้วฟังรู้เรื่อง พูดสิ่งที่มันยากให้เป็นเรื่องง่ายมีคนถามดิฉันบ่อยว่า ครูอะไรคือตัวจำกัดว่าเป็นครู ก็บอกว่าครูคือคนที่สอนแล้วลูกศิษย์รู้เรื่องก็เป็นครู จากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ที่นี้ก็เป็นบทบาทของการที่จะเป็นนักพูดที่ดี เพราะฉะนั้นในส่วนของอันนี้ดิฉันก็ได้อยากจะเห็นว่านักศึกษาที่จะเรียนออกมาก็ต้องมีการอบรมใน course ตรงนี้ พูดได้กับพูดเป็นก็ไม่เหมือนกัน ดิฉันก็อยากเห็นภัณฑารักษ์พูดเป็นมากกว่าพูดได้ ก็คืออยากที่จะแยกไว้ อีจู้ หิน ปูน หรืออะไรที่เป็นก้อน ๆ หนึ่งแล้วพูดให้มันสนุกมักยาก ซึ่งดิฉันก็เข้าใจในบรรยากาศอย่างสีน้ำตาล เข้ามาไฟสลัว ๆ ทุบ ๆ แล้ว ขณะเดียวกันคนฟังก็ไม่ได้หมายถึงว่าเขาจะสนใจ มีบทบาทของการเป็นนักจิตวิทยาก็ต้องดูเหมือนกันว่า กลุ่มนี้ต้องการอะไรหรือในสถานการณ์นี้ก็จะต้องมีบทบาทของนักการพูด คือมีบทบาทที่จะทำให้ไว้ในสิ่งที่มันไม่มีคุณค่าในสายตาของผู้อื่น แต่มีคุณค่าในสายตาของนักภัณฑารักษ์ให้เขารู้สึกว่ามีคุณค่าด้วยนั้นเป็นนักการพูด ที่นี้ในส่วนตรงนี้การท่องเที่ยวเขาก็เห็นว่าหากเชื่อมกันทั้งหมดแล้วทำให้การเดินทางไปในครั้งหนึ่งผู้ที่จะไปในพิพิธภัณฑ์ได้รับอรรถ

รส ความสนุกสนานเพลิดเพลินต้องมี ดิฉันจึงอยากวิงวอนอาจารย์ว่าพานักเรียนไปทัศนศึกษา อย่าบอก
 ว่าไปแล้วต้องจด ไปแล้วกลับมาจะสอบ อีกสองวันจะสอบให้รู้ไว้เลยนะ ให้ท่องให้ได้ด้วย เด็กก็จะจด ไม่
 ได้เอยหน้ามองเลย ดูแต่ตัวหนังสือ ภาพที่เห็นเจนนตาคือเด็กคนหนึ่งก็จะก้ม แล้วอีกคนหนึ่งก็จะเอา
 กระดาษวางบนหลังเพื่อน คนก้มก็ไม่ได้เห็นเลย คนก้มก็อ่านตรงป้าย คนเขียนก็มัวแต่มองกระดาษไม่
 ได้เห็นตรงที่เขาแสดงไว้ ยิ่งอาจารย์บอกว่าให้จดตั้งแต่ออกจากโรงเรียนเลยนะ จำไว้นะ ออกจากราชินีก็
 เริ่มเลย พอถึงวัดพระแก้วก็เริ่มจดเลย ปี ๒๓๒๕ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เริ่มมาตั้งวัดพระแก้ว
 ในนี้มีพระชื่อพระแก้ว พระแก้วไม่ได้ตั้งชื่อใหม่ พระศรีรัตนศาสดาราม คำนี้กำลังนึกถึง อังมาถึงที่
 อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยอีกแล้ว โทด์บอกอีกแล้วอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นอย่างไร สรุปแล้วเราก็เลย
 จดไม่ได้ ที่นี้เริ่มปริวิตกหันกลับไปมองอาจารย์ อาจารย์นั่งอยู่ข้างหลังก็กำลังถมึงตั้งมองหา อย่าทำ
 ให้เสียหน้าบอกแล้วเิงครานี้เอาโทดจาก ททท. มาห้ามเล่นกันนะ เด็กก็นั่งตัวตรงเซียว พอเลยมาเอาอีก
 เพราะฉะนั้นพอเด็กเข้าไป พอถึงอยุธยาเด็กก็จะบอก เวลามาอยุธยาเหมือนให้มาเข้าคุก เพราะมาที่ไรก็ให้
 ท่องทุกทีเลย แคว้วัดพระศรีสรรเพชญ์อย่างเดี๋ยวนูก็จะตายอยู่แล้ว เข้าไปวัดสุวรรณดาราราม โถงสงสาร
 ลูก ๆ ของเราไม่รู้จักกฏคืออะไร กฏคืออะไรพี คือไม่รู้อะไรที่มันใกล้ตัว ที่นี้เราจะทำอย่างไร เราไปดูว่าดีใจ
 ศูนย์ประวัติศาสตร์เขาทำขึ้นมาแล้ว ก็เหมือนกันกับที่ท่านวิทยากรว่าต้องมีการจัดการแสดงที่ดี ไม่ได้มีการ
 จัดการว่าให้มีการแบ่งกลุ่มคนให้เข้าไปเป็นกลุ่ม ๆ เด็กก็ไปวิ่งวนกันไปมาในนั้น เสียงที่มันอธิบายออกมากี่
 ไม่ได้ยิน ในนั้นควรจะมีได้ประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ คน ซึ่งน่าเสียดายว่าสิ่งที่พยายามทำเทคนิค ไม่สามารถที่
 จะสอนได้ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดิฉันพยายามยกมาว่า ดิฉันจึงอยากเห็นว่าผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านที่จะ
 พัฒนาการศึกษา เกี่ยวข้องที่จะพัฒนา Produce เกี่ยวข้องที่จะจัดการในส่วน คือเราทุกคนอยู่ตรงนี้
 แม้แต่ตัวดิฉันเองคือตัวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ณ วันนี้เราได้มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความเห็นกัน
 เราควรจะมีส่วนร่วมกันทำการท่องเที่ยว อาจจะมีเฉพาะการท่องเที่ยวมากเกินไป หรือมุ่งหวังอะไรมาก
 เกินไป แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการท่องเที่ยวเอง เราก็พร้อมจะรับใช้ส่วนของการศึกษาที่ว่าหาก
 ต้องการอะไรทาง ททท. แล้วแต่กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น เราก็ยินดีที่จะช่วยในด้านการให้ข้อมูล ในด้านที่
 จะประสาน ในด้านของการค้นคว้าด้วยเหมือนกัน ณ ส่วนนี้ ดิฉันขอจบไว้ตรงนี้ แต่ว่าหากมีอะไรเดี่ยวเรา
 คงมาต่ออีก ขอขอบคุณค่ะ

คุณรวีช : ก็รู้สึกค่อนข้างจะดีใจที่ ททท. รับอาสาที่จะเป็นคณประสาน จริง ๆ ในแง่ของ ททท.
 ท่านค่อนข้างจะเก่งในเรื่องของการจัดการ เพราะฉะนั้นบอกแล้วว่าตัวหนึ่งที่เรจะต้องมองคือการจัดการของ
 ผู้ที่จะนำนักเรียน หรือใครก็ตามที่เข้ามาสู่พิพิธภัณฑ์ ท่านต้องมองตัวจะจัดการให้ดี เพราะว่าการจัดการ
 นั้นมีเทคนิคหลากหลาย ประเด็นหนึ่งที่ผมอยากจะถาม อ.นพวัฒน์รับถ้าโรงเรียนเขาอยากจัดการให้
 พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ อาจารย์คิดว่าควรจะทำอย่างไร ผมจะให้เวลาอาจารย์ ๕ นาที

อนพวัฒน์ : คำถามนี้เป็นยาหม้อใหญ่ ไปที่ไหนก็ถูกถามเหมือนกันหมดเลย มีองค์ประกอบที่จะต้องคำนึงถึงอยู่ ๓ ประการ โดยเฉพาะหัวข้อนี้ที่ตั้งขึ้นตรงกับที่เขาถามทั่ว ๆ ไป ๑. คือตัวของพิพิธภัณฑสถาน ๒. คือโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ๓. ชุมชนหรือกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องตัวของพิพิธภัณฑสถาน สามองค์ประกอบที่จะประสานกัน เชื่อมกันอย่างไรให้สามารถที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องและสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นมาให้ได้ก็จะต้องดึงสามจุดเข้ามาเกี่ยวข้อง วิธีการยกมือขึ้นมาแล้วก็ไปข้างหน้าทำนิ้ว มีองค์ประกอบสี่ประการที่จะดึงให้คนเหล่านี้ผูกพันซึ่งกันและกันได้

1. ต้องมีนโยบายที่แน่ชัดว่าเราจะเข้าไปศึกษาหาความรู้เรื่องอะไร
2. วิธีการหรือหลักการที่เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องต้องชัดเจน จะเข้าไปอย่างไร แยกข้อย่อยเอา วิธีการหรือ Process หรือขั้นตอนตรงนี้ ๑,๒,๓,๔,๕ ทำอย่างไร
3. ระบบกระบวนการหรือเรียกว่าเข้าไปเกี่ยวข้อง จะทำอย่างไร
4. สุดท้ายถือว่าต้องศึกษา สังเกต ประเมินผลว่าสิ่งที่มาคลุกเคล้าหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกันครั้งนั้นได้ผลอย่างไรหรือไม่ มีข้อเสียอย่างไร ก็ไปปรับปรุงกันภายหลัง เช่น โรงเรียนมีโครงการเรื่องการเรียนรู้ สมมติว่าเกี่ยวข้องกับมนุษยวิทยา เกี่ยวข้องกับเรื่องชาติพันธุ์ของมนุษยชาติไทยอย่างนี้ แล้วร่วมมือกันกับพิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑสถานก็มานั่งปรึกษาหารือกัน ถ้าอย่างนั้นนะ เด็ก ๆ ชั้นไหนล่ะ ประถม ถ้าจะประถมวิธีการต้องอย่างนี้นะ ม.๖ กำลังจะเข้ามหาวิทยาลัยอย่างนี้ต้องเลคเชอร์ อีกอย่างหนึ่ง ต้องมาฟังอย่างนี้ อบรมอะไรอย่างนี้ ต้องมาวางแผนร่วมกันแล้วมาจัดกระบวนการอันนี้ให้สอดคล้อง ประสานที่เชื่อมโยงให้ความรู้ไหลจากที่พิพิธภัณฑสถานไปสู่เด็ก ถ้าเป็นชุมชนจัดกิจกรรมอะไร สัมมนานั่งคุยกันตอนเย็น สมมติพิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้งหรือพิพิธภัณฑสถานพระนครของราชภัฏที่จัดที่นั่งเสวนาตอนเย็น ทำไมโสเครติส อริสโตเติล พลาโต เขาเป็นนักปราชญ์ได้อย่างไร อยู่ ๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นแล้วก็ฉลาด ไม่ใช่ไง ถ้าคิดอย่างนั้น มันต้องมีหน้าที่นั่งคุยกัน ทำไมตอนเย็นเขาชอบท้อฟฟี่ไป นั่นชอบกาแฟ นี่ต้มน้ำอยู่บ้าน วันนี้จะคุยบ้านนี้ จะคุยเรื่องดาราศาสตร์ พรุ่งนี้จะคุยบ้านนู้น คุยเรื่องกฎหมาย มะริ่นนี้คุยเรื่องรัฐศาสตร์ ทำไมเราไม่จัดละทำสิ ถ้านั่งอยู่อย่างนี้เขาเรียกว่า ดีแต่พูดไม่ยอมทำ ถ้าอย่างนี้ทำไม่ได้ โรงเรียนกับพิพิธภัณฑสถานต้องประสานกัน ปรึกษาหารือ ปรึกษากันทำอย่างไร เอาให้ได้ จัดเด็กเข้ากระบวนการให้ได้ตามวัยและภาวะของเขากิจกรรมที่สร้างขึ้นนั้นต้องสอดคล้องประสาน และเกิดความเพลิดเพลิน เพราะพิพิธภัณฑสถานนั้นไม่ใช่ไม่ได้ให้ความรู้อย่างเดียว ให้นันทนาการ สนุกสนานไปในตัว อย่างที่ท่านวิทยากรที่ท่านพูดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ท่านพูด ขออย่าอีกนิตหนึ่ง ecotourism เขาระวังมากจะหักไปไม้ชนิดเดียวก็ไม่ได้ ทั้งเศษขยะก็ไม่ได้ เราเข้าพิพิธภัณฑสถาน อยู่โรงเรียนก็โยนตุ๊บ แล้วเด็กไม่โยน อยากรู้ก็โยนอย่างนี้เหมือนกัน ต้องระวังชุมชนเรียกมาร่วมกับพิพิธภัณฑสถานให้ได้แล้ววางแผน ผมเชื่อเลยว่ามันเป็นแหล่งความรู้ยิ่งใหญ่และมหาศาลพิพิธภัณฑสถานและวัตถุอันเดิมก้อนเดียวกันให้ตั้งอยู่เฉย ๆ ยังแต่ทำให้สึกกร่อนไปในอนาคตเป็นอนิจจังเรื่อย

ๆ เหตุใดจนไม่ใช่สิ่งที่เป็นประโยชน์นั้นเกิดความรู้ เกิดความคิด เกิดอะไรต่ออะไรกับคนทั้งหลาย ให้เป็นประโยชน์ยิ่ง ทำอย่างไรให้เป็นกระบวนการของผู้ฉลาดที่จะต้องคิดต่อไป ผากไว้สั้นๆแค่นี้

คุณทวี : ขอบคุณมากครับ จริง ๆ ผมแบ่งเวลาไว้ให้ท่านอภิปรายด้วย ผมอยากจะถามวิทยากร ท่านมาก การท่องเที่ยวประเด็นหนึ่งที่ผมค่อนข้างจะติดใจมาก แล้วก็ทุกครั้งที่เที่ยวมีจิตสำนึกอยู่เหมือนกันครับว่า เที่ยวอย่างมีจิตสำนึกเป็นลักษณะอย่างไร ก็คือยังสงสัยอยู่ เพราะว่าที่มีจิตสำนึกอยู่ในปัจจุบัน ในตัวผมนี้ไม่แน่ใจว่าใช่หรือเปล่า อยากจะให้ท่านอธิบายสักนิด

คุณศศิอาภา : ขอบคุณค่ะ ก็คือคำว่าจิตสำนึกบอกยาก แต่ถ้าในแง่ของการมองเราจะเห็นว่าคนที่ จะเกิดจิตสำนึกได้ จะต้องมียุคที่จะเกิดขึ้นได้ก่อน เอาสิ่งที่ว่าการท่องเที่ยวสร้างจิตสำนึกในความที่จะรัก และห่วงแหนตรงนั้น ในตรงนั้นเราจะทำอย่างไร รู้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร รู้แล้วเข้าใจ บางคนรู้แล้ว ไม่เข้าใจ เข้าใจว่าตรงนี้ เสร็จแล้วจะเกิดกระบวนการทั้ง ๓ ขั้นตอน ซึ่งดิฉันเรียนให้ทราบไปแล้ว แล้วจึง รักเพราะสิ่งตรงนี้ถ้าเราขาดขั้นตอนที่ ๔ คือความรักก็จะไม่ไปสู่จิตสำนึก ท่านลองสังเกตแม้แต่ตัวเราเอง ถ้าเราเกิดความละอายต่ออะไรสักอย่างหนึ่ง นั่นเพราะเราได้เห็นมาแล้วว่าเป็นอย่างไร เราได้รู้ เราได้เข้าใจ เราได้เกิดความรักในสิ่งนั้นๆ เราจะทำอะไร เราก็รู้สึกเหมือนกับว่าหน้าที่ๆเราเป็นสามภรรยา แม้จะมีสิ่งล่อ หลอมนที่เราทำผิด แต่เรามีจิตสำนึกกว่าเราเป็นภรรยาในหน้าที่ว่าเราทำอะไร ฉะนั้นในตรงนี้กระบวนการของ การท่องเที่ยวจะทำให้เกิด ๔ ตัวนี้ก่อนในขั้นแรก จากนั้นในที่สุดจากหลายครั้งแล้วเกิดนำสิ่งเหล่านี้มาแลกเปลี่ยนกันบ่อย ๆ มันจะเกิดเป็นจิตสำนึกขึ้นมาได้ สร้างขึ้นมาซึ่งต้องใช้เวลาในการสร้างตั้งแต่ลูกยังเล็ก จนกระทั่งโต ท่านจะเห็นว่าถ้าเขาไม่ได้สิ่งเหล่านี้ เหมือนรักป่าไม้ รักไม่ได้ถ้าไม่เห็นป่า เพราะเห็นแต่รูปภาพ ไม่ได้เข้าไปในนั้น เหมือนโฆษณาที่เข้าไปแบกกล้วยนั้นนะดีมาก เป็นประโยชน์เพราะเขารู้ว่าเป็นประโยชน์ อย่างนี้เขาถึงได้รัก แล้วในตรงนี้เราก็คิดว่ากระบวนการการท่องเที่ยวจะช่วยได้คืออย่าทำให้เขาเป็นหนัก ฉะนั้นดิฉันยังประทับใจ อาจารย์ภาษาไทยท่านหนึ่งในอดีตที่พาไปเที่ยวเพชรบุรี ประทับใจจนเดี๋ยวนี้ ไม่ว่า จะไปตรงไหน อธิบายอะไรเสร็จก็ยกตัวอย่าง รूमัยที่เมืองเพชรบุรีที่เขาทำอะไร เขามีทำน้ำตาล น้ำตาล จากต้นตาล น้ำตาลจากมะพร้าว พอเสร็จเขาก็พูดว่า **เจ้าของตาลรักหวานขึ้นปีนต้น ระว่างตนตีนมีอระมัด มั่น เหมือนคบคนคำหวานรำคาญครัน ถ้าปลั่งปลันเจ็บอกเหมือนตกลด** เอาเข้ามาแทรก เราก็รู้ว่า อ้อ มันปีนสูงนะถ้าตกลงมา หรือพูดถึงเวลาที่ไปอยู่ต่อเรือทะเล อาจารย์ท่านนี้ก็จะพูดขึ้นมา **สุพรรณหงษ์ ทรงภู์ห้อย งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์** กลอนนี้เราก็ไม่รู้ อ้อมันต้องมีภู์ตรงนี้ไซ้มียะ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ มันแทรกเข้ามาทำให้เกิดจิตสำนึก ในขณะที่เดียวกันเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก เมื่อสิ่งเหล่านี้เป็นแล้ว ตัวเขา จะเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการท่องเที่ยว ก็คือจะไม่ทำอย่างที่ว่าก็คือทิ้งขยะ นักท่องเที่ยวหลายคนดิฉัน ประทับใจมาก พวกสมาคมดูนกเข้าไปในป่า พอปล่อยกล่องออกมา กล่องที่ใส่ฟิล์ม เขาหยิบมาเสร็จแล้ว

เขาหันไป ดิฉันทายว่าเดี๋ยวเขาจะต้องไปทิ้งที่ถังขยะ เขาไม่ทิ้งเขาเก็บใส่กระเป๋าดิฉันถามว่าทำไมไม่ไปทิ้งที่ถังขยะเพราะว่าเดี๋ยวนี้มันมี เขาบอกว่าเพราะไม่รู้ว่ามีในคืนวันนี้กางหรือตัวอะไรแล้วจะเห็น มันอาจจะกินเข้าไปก็ได้ซึ่งมันก็ไม่ว่านี่คืออะไร นี่ก็คือสิ่งที่มันเกิด เมื่อหลังจากที่ไปมีจิตสำนึกแล้วก็กลับมาในการที่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึก

คุณรวี : ขอบคุณมากครับ ที่นี้ผมคงโยนให้ท่านข้างล่าง ท่านมีประเด็นอะไรที่จะร่วมอภิปรายนะครับ ให้เวลา ๕ นาทีครับ

ผู้ร่วมอภิปราย : สมัยเมื่อผมเป็นเด็ก ครั้งแรกในชีวิตที่ผมได้ย่างก้าวไปทัศนศึกษา มีความตื่นตันทื่นอกอยากจะทำ อยากจะชม อยากจะดู แต่สิ่งที่ปรากฏเอาไว้คือไปชมพิพิธภัณฑ์อย่างที่อาจารย์ นพวัฒน์ พุดคือเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้สนใจ นั่งถนัดตั้งอะไรต่าง ๆ นั่นเป็นเรื่องจริงทุกวันนี้ก็ยังเป็นอยู่ผมขอสนับสนุนแล้วดีใจว่าหน่วยงานรัฐที่ยังใช้กฎหมายใหม่นั้น เปิดกว้างให้ได้ว่าอะไรคืออะไร ที่ผมจะพูดคือว่าสมัยที่ผมเรียนหนังสือ ผมค่อนข้างไม่ได้ว่าท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์ของผมค่อนข้างที่จะให้เด็กอยากให้มีความรู้เยอะยึดเยียดเอาไว้เลย “กรุงเทพฯ สร้างขึ้นมาเมื่อปี ๒๒๒๕ กษัตริย์พระองค์นั้นสงครามกรุงศรีอยุธยา ลี้ล้นสุดในสมัยของรัชกาลที่สี่กษัตริย์เมืองเชียงตุง กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ๔๐๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ ๓๐ องค์ หัวแพบระเบิด แล้ว ปรากฏผมได้มาทำงานที่เมืองโบราณ แล้วก็ได้เรียนรู้จากท่านอาจารย์ เกิดความรักขึ้นมาจึงได้จัดเป็นบริษัททัวร์ตรงนี้ขึ้นมาคือ รัตนบวร แล้วในการที่ท่านนักเรียนนักศึกษาต่าง ๆ ไปทัศนศึกษาต่าง ๆ เราจะปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนเกิดการรักชาติขึ้นมา ผมพูดตรง ๆ ว่าที่ท่องเที่ยวต้องขออนุญาตว่าจะไม่จำพิพิธภัณฑ์ เพราะไปพิพิธภัณฑ์ได้รับความรู้หมด ไม่ว่าที่เราเรียนอยู่ ผมจะไม่เรียกว่าเมืองนครปฐม ผมจะเรียกว่าเมืองนครไชยศรี เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมจึงอยากจะเรียนถามท่านเจ้าหน้าที่ทางททท. ซึ่งเป็นกองเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับบริษัทของผม เหมือนกันว่าลักษณะของการท่องเที่ยวในด้านของการเสริมสร้างประสบการณ์นอกสถานที่นั้น ซึ่งตอนนี้มีทางโรงเรียนจัดกันเยอะแล้วก็บริษัททัวร์ช่วยทางททท. มาก แต่บางครั้งทาง ททท. น่าจะมีการส่งเสริม แต่ไม่ได้มีการติดต่อ ไม่ได้ควบคุมดูแล เช่น ผมทุกวันนี้ก็จะจัดทัวร์ล่องตามลำน้ำเจ้าพระยา คือไปยังคลองบางกอกน้อยอยู่ลู่เกาะเกร็ด อธิบายความเป็นมาของผืนแผ่นดินไทย ตลาดแก้วตลาดขวัญให้ทราบ แต่พอไปถึงเกาะเกร็ดแล้วเกิดความสังเวชใจ ไปชมวัดปรมาภิภาวาส ผมขออนุญาต ตอนนี้อยู่นครปฐม ผมขออ้างถึงจังหวัดนนทบุรี ไม่ได้มาขายแต่อยากจะทำว่าจะสร้างความเป็นธรรมได้หรือไม่ เมื่อเราพาเข้าไปชมในวัดปรมาภิภาวาส ทางวัดจัดในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ดีมากเลย แต่พอออกจากพิพิธภัณฑ์ไปแล้วเป็นด้านเกี่ยวกับการค้า ทางเจ้าหน้าที่ ททท. คงมองภาพเห็นว่าจากทางด้านขวามือไป ไปวัดไผ่ล้อม ทุกวันนี้ทัวร์จะต้องพาไปวัดไผ่ล้อม ผมพาไปแล้ว ผมไม่พาไปอีกเลย เพราะพาไปแล้วพาลูกทัวร์เราไปถูกฟัน คำว่าฟันนั้นคงเข้าใจว่าเป็น ชูตรีตราคาเยอะ ไปทางด้านซ้าย

เมื่อมีชุมชนพื้นบ้านค่อนข้างจะดี ราคาถูกมากตรงนี้ ไม่ทราบว่าจะทาง ททท. นั้นสามารถที่จะช่วยประสานตรงนี้ได้ไหม ไม่อยากให้เกิดใครไปเที่ยวเกาะเกร็ดแล้วไปถูกฟันขึ้นมา หรือไม่ต้องอะไรมาก เจ้าหน้าที่ ททท. คงทราบก็ไปคลอ้งขนมหวานแล้ว ครุสมชายกับครูแ้ว ราคาต่างกัน อยากจะทำอะไรให้เป็นบรรทัดฐาน ไม่อยากจะทำให้เกิดใครไปพูดในทางที่ไม่ดีว่าสามารถทำได้ไหม และข้อที่ ๒ สำหรับ ททท. ก็คือต้องขอขอบคุณทางทหาร ไม่ว่าจะป็นทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ซึ่งสมัยก่อนพอเวลาเราอย่างเท้าเข้าไปเขตทหารห้ามเข้า ที่นี้เขตทหารให้เข้า เพราะฉะนั้นท่านอาจารย์สามารถพาเข้าได้ แต่เมื่อเดือนมิถุนายนปีที่แล้ว ททท. จัด Trip ลือมลชน และบริษัทท่องเที่ยวไปเที่ยวป่าห้วยต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าตอนแรกตั้งราคาไว้ไม่เท่าไร พอไปเยอะแล้วปรากฏว่าราคาจะสูงขึ้น หลังสุดพาโรงเรียนราชินีไปปรากฏว่าเขาบอกคร่าวหน้าคุณพามาตรงนี้ไม่ได้นะแถวป่าห้วย ตรงนี้ไม่ได้นะต้องราคา ๓๐ เป็น ๕๐ บาทแล้ว เพราะฉะนั้นตรงนี้คือบอกแล้วว่ารู้สึกว่ามันน้อยใจ ทหารบก ทำไมค่าขายถึงดั่งกำไรเกินควรเหลือเกิน แต่ที่ป็นใหญ่ต่อสู้อากาศยานนั้นดีมาก แต่ที่น่าประหม่อให้คือทหารเรือ ผมไม่ได้มาแอนตี้อะไรทั้งนั้น ทหารเรือไม่ว่าจะเป็นเรือจักรีนฤเบศร์ ค่ายพระจุลจอมเกล้าหรือพิพิธภัณฑ์ทหารเรือนั้นให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แม้เมื่อคืนผมนั่งรับประทานอาหาร เจอเจ้าหน้าที่ทางพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานแห่งชาติ ก็บอกว่าไปเลยตอนนี้นั้นดีต้อนรับต่าง ๆ เพราะฉะนั้นตรงนี้สามารถที่จะช่วยประสานอะไรได้ไหม นี่คือคำถามที่จะถามจากเจ้าหน้าที่ ททท. และคำถามที่ ๒ ก็คงจะถามก็คือว่าถ้า อาจารย์นพวัฒน์ จากทางเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรบอกว่าพิพิธภัณฑ์หมายถึงการรวมสิ่งของต่าง ๆ ไว้ด้วยกันแล้ว ก็มีระบบจัดการที่เป็นพิพิธภัณฑ์ เช่น การจัดการศึกษา ความรู้ แต่ตอนกลาง ๆ ท่านอาจารย์พูดบอกว่าพิพิธภัณฑ์บางประเภทมีเพียงอย่างเดียวสามารถจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ได้ เช่น พิพิธภัณฑ์กระดาศ พิพิธภัณฑ์ข้าว แม้กระทั่งไปพิพิธภัณฑ์ชวด ตรงนี้เป็นต้น อยากทราบว่าท่านอาจารย์ถือว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงปรัชญาหรือเปล่า ขออนุญาตพูดยาวนิดหนึ่งถามวิทยากรทั้งสองท่าน ขอขอบคุณครับ

อ.นพวัฒน์ : รับขอบคุณมากครับที่พูดถึงพิพิธภัณฑ์ข้าว พิพิธภัณฑ์กระดาศนี้เป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะเป็นพิเศษ อย่างที่พูดไว้เมื่อกี้ว่ากระดาศอย่างเดียวก็ได้ข้าวอย่างเดียวก็ได้ แต่ว่ามีหลายพันธุ์หลายกลุ่มหลายชนิด หรือกระดาศก็เหมือนกัน กระดาศที่ทำจากไม้ไผ่ กระดาศที่ทำจากต้นกระดาศ กระดาศที่ทำจากต้นสา กระดาศที่ทำจากข่อยและสารพัดที่เข้าไปตรงนี้รู้เรื่องกระดาศก็เป็นพิพิธภัณฑ์กระดาศได้ อย่างนั้น ท่านอาจารย์คงพอเข้าใจ

คุณศศิธากา : ในส่วนของ ททท. เอง คงตอบสั้น ๆ ว่าทำอะไรสิ่งทีบาลีเห็นถึงจะออกมาเป็นกระดาศที่เขียนออกมาเป็นตัวหนังสือแล้วก็ส่งไปที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพราะว่าสิ่งที่เขาได้รับมาขณะนี้คือจดหมายภาษาอังกฤษจากฝรั่งเขียน อย่างเช่นเขาไปเขาใหญ่แล้วเขาเห็นอย่างเป็นเรลลิ่งขึ้นไป

รถเยอะเยาะแล้วก็ขึ้นไปเสียงดังมากตรงนั้น เขาก็เขียนมาถาม ททท. ซึ่งสิ่งที่ททท.ทำให้เราไม่มีอำนาจ แต่เรามีหน้าที่ในการประสานเราก็จะส่งเรื่องนี้ไปให้พื้นที่ อย่างเช่นวัดอรุณฯ เราได้รับการร้องเรียนบ่อยมาก แล้วเราก็จะทำตัวตรงนี้เพราะว่าในการจัดการด้านการท่องเที่ยวมันเป็นเสรี นักท่องเที่ยวมีสิทธิ์เลือกลูกที่ดีที่สุดถูกที่สุด คุ่มค่าที่สุดได้ แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าเห็นอะไรที่มันควรประสานกันช่วยเหลือกัน ผู้ประสบปัญหาควรมีการรายงานสิ่งเหล่านี้ไปที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เรามีกองพัฒนาการท่องเที่ยวขอขอบคุณค่ะ

คุณวิรัช : พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งการศึกษา ข้อสรุปที่ผมเห็นชัดเจนที่ผมเห็น ค่อนข้างจะลวงเลยมาหลายนาทียแล้ว ถ้าเราจะให้คือเราควรจะต้องพยายามทำให้เขาเห็น เขารู้และให้ความเข้าใจ ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดการว่าท่านจะทำอะไร ประเด็นหนึ่งที่ผมพบแล้วก็ค่อนข้างประทับใจผม สารคดีของช่อง ๕ เรื่องตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงท่านเสด็จไปยุโรปแล้วมีฝรั่งแก่คนหนึ่ง เขาเอารูปถ่ายรูปหนึ่งสมัยคุณปู่ของท่านถ่ายรูปร่วมกับพระพุทธเจ้าหลวง ภาพนั้นทำให้เราเห็นการเรียนที่สั่งสมในชุมชน ทำให้เราเห็นว่าถ้าเราทุกคนเก็บข้อมูลของชุมชนในแง่ของประวัติศาสตร์เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้ เราคงพอจะทำได้นั่นแหละ คือศึกษาที่ทุกคนจะช่วยกันให้การศึกษาระดับของสังคมไทยเข้าไปสู่สังคมการเรียนรู้ ครับสำหรับการอภิปรายครั้งนี้ ผมจะจบลงที่ว่า การเรียนรู้จะสำเร็จขึ้นได้อยู่สองประการ ซึ่งถ้าสองอย่างนี้พร้อมท่านก็พร้อมแล้ว

๑. กาย

๒. ใจ

อ.นพวัฒน์ : ขออนุญาตฝากไว้นิดหนึ่งว่า หลายท่านอยู่ในที่นี้หลายท่านคงจะสนใจหรือจะกระหายที่จะเรียนรู้ อยากได้อะไรที่เป็นประโยชน์กับทุกท่าน ผมกราบเรียนอย่างนี้ว่าที่พิพิธภัณฑสถานพระนครของกรมศิลปากรนั้น ทุกป้ายของวันศุกร์ เป็นศุกร์สัปดาห์สุดท้ายของเดือนจะเป็นการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรู้ที่ท่านไม่สามารถที่จะหาอ่านได้จากเอกสารใดๆ แล้วก็เป็นความรู้ใหม่ๆทั้งนั้น เชิญเลยถ้าท่านจะพานักเรียนไป ขอความกรุณาให้แจ้งล่วงหน้าที ๒๒๔-๑๔๐๔ เป็นทั้งโทรศัพท์และ fax แล้วบอกจำนวนเขาไปเขาจะจัดเก้าอี้ให้ ยินดีครับ

ตอนที่ ๓
บทความประกอบการสัมมนา

งานด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ในทศวรรษหน้า

*ศิวะสิทธิ์ ภูเพ็ชร

บทนำ

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ ICOM (International Council Of Museums) ได้ให้คำจำกัดความของ “Museum “ ว่า มีหน้าที่ในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัยและจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า การศึกษาและความเพลิดเพลินตามความหมายดังกล่าวข้างต้น พิพิธภัณฑ์สถานทั่วโลกในปัจจุบันได้พัฒนามาอย่างกว้างในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเครือข่ายของสังคมและของระบบการศึกษาของชาติซึ่งประกอบด้วยสถาบันตามระเบียบแบบแผน เช่น มหาวิทยาลัย โรงเรียน ครอบครัว ที่ทำงานและชุมชน พิพิธภัณฑ์สถานเอื้อประโยชน์และเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบ (Formal Education) และการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) พิพิธภัณฑ์สถานสามารถช่วยเสริมมิติที่เป็นรูปธรรมให้แก่การศึกษาในระบบโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานกับสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นการสร้างศักยภาพทางการศึกษาในอนาคตอย่างยิ่ง เนื่องจากหลักสูตรใหม่เน้นความสำคัญของการร่วมผสมผสานความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะและมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์-สถานยังมีศักยภาพที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่ให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน ชุมชน เช่น ห้องสมุด กลุ่มหรือคณะ องค์กรเพื่อการบริการสังคม ฯลฯ

ความหมายของการศึกษา นางจिरา จงกล อดีตผู้อำนวยการกองการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ว่า “ การศึกษาในความหมายปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงคำสอน หรือการถ่ายทอดวิชาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง การศึกษาไม่เพียงการให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาคน เป็นการปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดสติปัญญา ความรู้สึนึกคิด ทักษะที่ดี มีรสนิยมสูง มีวิจรรณญาณ การศึกษาเป็นการพัฒนาคนทุก ๆ ด้านไม่เฉพาะเพียงให้ความรู้เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาจึงไม่ได้อยู่เพียงที่สำนักเรียนแต่อยู่ที่สิ่งแวดล้อมทุกแห่ง และสถาบันที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง คือ พิพิธภัณฑ์-สถานซึ่งจะเป็นสถานที่ซึ่งสามารถพัฒนาการศึกษาในเรื่องความคิด ความเข้าใจคุณค่าทัศนคติได้อย่างกว้างขวาง

การศึกษาคืออะไร สำหรับบางคนจะเข้าใจว่าการศึกษาหมายถึง การสอนที่ผ่านจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หรือจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้น พิพิธภัณฑ์สถานจึงเป็นเพียงหนังสืออ้างอิงชนิดหนึ่งที่แสดงข้อมูลจริงในรูปแบบของความเพลิดเพลิน แต่สำหรับคนที่เข้าใจ

* อดีตผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝนอบรม การใช้พลังความคิดค้นหาความรู้จากสิ่งที่พบเห็นหรือสัมผัส ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานจะทำหน้าที่แปลความหมายของวัตถุและเร่งเร้าความสนใจให้เขาได้ค้นหาด้วยตัวเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการ กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะจัดให้กับสาธารณชน ในปัจจุบันของการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งสถาบันจะต้องเป็นผู้นำที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชนก็ควรจะเป็นพิพิธภัณฑสถานซึ่งสามารถให้คำตอบได้อย่างดี

พิพิธภัณฑสถานในปัจจุบันได้ผ่านยุคของความเป็นประเพณี เป็นสถานที่ซึ่งในอดีตจำกัดตนเองอยู่เพียงการรวบรวม การอนุรักษ์ และให้ความรู้เฉพาะนักปราชญ์ หรือนักวิชาการ โดยได้เข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงซึ่งผู้รับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ภัณฑารักษ์ เจ้าหน้าที่การศึกษา ผู้ออกแบบจัดแสดง ฯลฯ ต้องคำนึงถึงมิติแห่งการบริการทางการศึกษาให้แก่สังคม และมองหาหนทางและปรับปรุงวิธีการใหม่ ๆ และนำมาทดลองเพื่อให้การศึกษาของพิพิธภัณฑสถานมีคุณค่าต่อสาธารณชนมากขึ้น ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานควรเป็นสถานที่ซึ่งเป็นทั้งอนุรักษ์และจัดแสดงวัตถุ เป็นสถานที่ซึ่งสาธารณชนเข้ามาเรียนรู้ ซึ่งในที่นี้จะพยายามใช้คำว่า “ความรู้” (Learning) มากกว่าคำว่า “การศึกษา” (Education) ดังนั้น เราจะพูดกันถึงว่าพิพิธภัณฑสถานเป็นเสมือนสถานที่ให้ความรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้มีอาชีพพิพิธภัณฑสถานให้เข้าใจว่าการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานคืออะไร พิพิธภัณฑสถานไม่ว่าจะเป็นสาขาหรือด้านใด เช่น ทัศนศิลป์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ ซึ่งจะแสดงถึงความก้าวหน้าของมนุษยชาติ พลังสร้างสรรค์ของอารยธรรม วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เทคโนโลยี พิพิธภัณฑสถานเก็บรักษาวัตถุจริง ซึ่งเป็นรากฐานของอำนาจที่ซ่อนเร้นเกี่ยวกับการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน

ในสังคมที่เต็มไปด้วยความหวังและความคาดหวังต่อการศึกษามากมาย การพัฒนาทางความรู้ การฝึกฝน การศึกษาสำหรับสาธารณชน เป็นสิ่งที่ควรช่วยเหลือที่สำคัญที่สุด ดังนั้นพิพิธภัณฑสถานในทศวรรษหน้า ควรมีการเปลี่ยนแปลงในองค์กรของพิพิธภัณฑสถาน โดยต้องมีความเชื่อว่าการศึกษาคือความรับผิดชอบของพิพิธภัณฑสถานต่อสังคมและควรจะเป็นภารกิจแรกคือการให้ความรู้และเน้นการศึกษาของสาธารณชน การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวข้องอย่างมาก การจัดแสดงวัตถุ สิ่งของหรือตัวอย่างของมักจะประกอบด้วยการออกแบบ กราฟฟิก แผนภูมิหลายรูปแบบ ป้ายจัดแสดงไม่เพียงเพิ่มพูนการสื่อสารของนิทรรศการ โดยพยายามให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวัตถุ แผ่นพับจะต้องบอกเรื่องราวอย่างมากมายของวัตถุที่จัดอยู่พิพิธภัณฑสถานจะต้องจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องภายในอาคาร (In house) และที่ออกสู่ชุมชน (Out-reach program) สำหรับโรงเรียน สถานศึกษา ชุมชน ฯลฯ พิพิธภัณฑสถานไม่ควรมีเพียงการจัดแสดง แต่ต้องสอนได้ในตัว โครงการต่าง ๆ ซึ่งสนับสนุนองค์ประกอบทางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานได้ขยายตัวมากขึ้น พิพิธภัณฑสถานควรที่จะรู้จักทุกสถาน ในการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้มากกว่าที่จะมีบทบาทในฐานะสถาบันที่ให้บริการต่อสาธารณชน และควรเพิ่มความกระตือรือร้นของสาธารณชนสำหรับการรับรู้ เรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารโดยทั่วไป พิพิธภัณฑสถานควรที่จะช่วยสร้างความ

กระตือรือร้น และรับผิดชอบต่อการค้นหารูปแบบในการให้ความรู้ เนื่องจากประชาชนเข้าใจสถาบันที่เกี่ยวกับการศึกษาในระบบอย่างดี เนื่องจากทุกคนเคยเป็นนักเรียน แต่พิพิธภัณฑ์-สถานเปรียบเป็นสถาบันทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องเพิ่มความชำนาญโดยพื้นฐานให้แก่ประชาชนมากขึ้น นับเป็นการท้าทายอย่างพิเศษสุดในความรับผิดชอบทางการศึกษาว่าจะทำอย่างไรที่จะให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์สถานได้อย่างไร พิพิธภัณฑ์สถานมีวัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลางความรู้ และเป็นที่น่าสนใจระหว่างนักบริหารและนักการศึกษาในการที่จะกำหนดและวางกฎเกณฑ์ทฤษฎีการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานให้ชัดเจน

จากการที่บทบาทการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานได้เพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายที่จะวางแผนจัดกิจกรรมภายในความหมายของคำว่า “การศึกษา” ต้องมีโครงการการสอน ต้องพัฒนา กิจกรรมการสอนให้มีความเกี่ยวข้องกับนิทรรศการ สำหรับนักเรียนและผู้ชมพิเศษ ความสำเร็จของงานที่ยุ่ยกของเจ้าหน้าที่การศึกษา (Museum Education) ในพิพิธภัณฑ์-สถานจำเป็นต้องมีความชำนาญในการเป็นครูที่มีความรู้วิชาครูแต่ต้องแตกต่างกันไปตามกลุ่มคนที่ต้องสื่อสารด้วย งานของเจ้าหน้าที่การศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนซึ่งมีความแตกต่างกันทางลักษณะและเจ้าหน้าที่การศึกษาต้องมีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาง่าย ๆ ที่จะทำให้ผู้เข้าชมเข้าใจ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาจากงานวิชาการของสถาบัน และต้องวางแผนโปรแกรมการศึกษาโรงเรียน อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่การศึกษาที่ดีจะถูกสร้างขึ้นมาจากการที่เป็นผู้เข้าใจ แนวคิด เป้าหมาย ข้อมูล ประวัติและการพัฒนาของพิพิธภัณฑ์สถานนั้น ๆ

ในสภาวะที่ทรัพยากรของโลกลดน้อยลง พิพิธภัณฑ์สถานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา เอกชน สถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากในการให้บริการและให้การศึกษแก่สาธารณชน พิพิธภัณฑ์สถานต้องพยายามให้ความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์สถานอื่น ๆ มหาวิทยาลัย โรงเรียน ห้องสมุด รวมทั้งกลุ่มทัศนศิลป์ และศิลปการแสดงต่าง ๆ ตลอดจนสื่อและองค์กรอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานต้องทำงานเกี่ยวกับกลุ่มบริการสังคม วางรูปแบบการร่วมงานกับหน่วยงานของรัฐทั้งในระดับเมืองและชุมชน พิพิธภัณฑ์สถานไม่สามารถทำงานอยู่ได้โดยลำพังในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความร่วมมือเป็นวิถีทางนำมาซึ่งการมีส่วนร่วม ตลอดจนความรู้ ความชำนาญพิเศษแก่คณะทำงานของพิพิธภัณฑ์สถาน การให้ความร่วมมือในการสนทนาโต้ตอบกับผู้เข้าชม เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวิธีที่จะขยายการให้บริการแก่ผู้ชม นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความสามารถของเจ้าหน้าที่และก่อให้เกิดแนวทางที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน ซึ่งในเรื่องที่พิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้าควรที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการค้นหา มิติสาธารณชนที่เกี่ยวกับความรู้สึก ประสบการณ์ และความเกี่ยวข้องที่มีต่อพิพิธภัณฑ์สถาน โดยการจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อค้นหาความจริงในการปรับปรุงพัฒนาบทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนในสังคม ได้แก่

๑. ความรู้สึกของสาธารณชนเป็นความประทับใจ ความรู้และความรู้สึกต่อพิพิธภัณฑ์-สถานซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถสร้างภาพลักษณ์และการก่อตั้งบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์-

สถานที่ที่มีต่อชุมชนในขอบข่ายเกี่ยวกับภารกิจ แผนงาน ผู้เข้าชม ความเกี่ยวพันกับสาธารณชนและการตลาด การจัดกิจกรรมซึ่งเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานจะจัดเป็นกลุ่มถกเถียงกัน ประกอบด้วยภัณฑารักษ์ อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน และกลุ่มผู้บริหาร โดยวิธีการออกสอบถามข้อมูลจากพนักงาน บุคคลที่ทำงาน ด้านธุรกิจ ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม นักท่องเที่ยว ฯลฯ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถาน เช่นคำถามที่ว่ามีความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานอย่างไรบ้าง ท่าทีของนักธุรกิจท้องถิ่นต่อพิพิธภัณฑสถานมีอะไรบ้าง พวกเขาได้รับข้อมูลมากน้อยเพียงใด ต่อจากนั้นต้องมีการติดตามประเมินผล และนำมาพิจารณาปรับปรุงต่อไป

๒. ประสพการณ์สาธารณชนต่อพิพิธภัณฑสถานจะถูกพิจารณา โดยความคิด อารมณ์ และความสนใจ ซึ่งสาธารณชนได้จากคำบอกเล่าปากต่อปาก จากสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้อง การพิจารณาประสพการณ์สาธารณชนจะตัดสินใจได้จากการติดต่อของพิพิธภัณฑสถานต่อสาธารณชนในหัวข้อแนวความคิด การบริการต่อผู้เข้าชม การจัดนิทรรศการและโครงการ จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนี้ก็จะเก็บความรู้ สึกของสาธารณชนที่มีต่อพิพิธภัณฑสถาน วิธีการที่จัดทำโดยการเลือกผู้แทนของชุมชน ประมาณ ๓-๔ คน ให้มาชมพิพิธภัณฑสถานประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง เลือกบุคคล ๒ คนซึ่งมาชม พิพิธภัณฑสถานโดยสมัครใจ และอีก ๒ คนผู้ซึ่งไม่เคยมาชมพิพิธภัณฑสถาน นำไปชมนิทรรศการเฉพาะเรื่องเป็นพิเศษ เปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นใช้เวลาในการพิจารณานิทรรศการประจำ และเข้าร่วมโครงการนำชมหรือโปรแกรมอื่น ๆ รวมทั้งยินดีที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสอบถามคำถามและบันทึกปฏิกิริยาและข้อเสนอแนะของเขา จัดทำรายละเอียดอาชีพของทุกคนและให้ตอบคำถาม เช่น ท่านได้รับข้อมูลพิพิธภัณฑสถานและได้ความรู้จากที่ใด เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานช่วยเหลือท่านอย่างไรบ้าง ประสพการณ์สาธารณชนควรจะได้รับบริการปรับปรุงอย่างไร มีการติดตามประเมินผล บันทึกการประชุม และหาข้อสรุปเกี่ยวกับคำถามที่ว่าอะไรที่ทำให้ผู้เข้าชมประทับใจ และจะปรับปรุงได้อย่างไร

3. ความเกี่ยวข้องของสาธารณชน การมีส่วนร่วมมีกับชุมชน การจัดโครงการโปรแกรม และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จะทำให้ประชาชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑสถาน กิจกรรมที่สาธารณชนมีส่วนเกี่ยวข้องมีดังนี้

3.1 การพบปะชุมชน ซึ่งควรต้องจัดการประชุมพบปะทั้งกลุ่มเล็กประมาณ ๑๐-๑๕ คน และกลุ่มใหญ่ประมาณ ๒๕-๓๐ คน เพื่อที่จะปรึกษาเกี่ยวกับความเกี่ยวพันของชุมชนต่อพิพิธภัณฑสถาน การเชิญผู้นำ ผู้แทนจากชุมชน เช่น อาจารย์วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียน (ครูใหญ่ หรือ คณะกรรมการบริหาร) ครู ผู้ปกครอง นักธุรกิจ พนักงานรัฐวิสาหกิจ บุคคลในวงการศิลปะ หัวหน้าหน่วยงานทางวัฒนธรรมเฉพาะเรื่องในชุมชน นักเรียน ผู้เข้าชม ผู้ปกครองของโรงเรียนใกล้ ๆ เซลล์แมนจากร้านใกล้ ๆ ในชุมชน บุคคลในวงการกีฬา เชิญผู้ที่ไม่เคยเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน สอบถามและหาคำแนะนำใหม่ ๆ มาสู่การปรึกษาหาวิธีจัดบริการการศึกษาต่อไป จากนั้นควรเลือกคณะทำงานที่สามารถทำงานได้อย่างสะดวกและคล่องแคล่วจากเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน วิทยาลัยใกล้ ๆ มหาวิทยาลัย และจาก

บุคคลที่มีประสบการณ์ เพื่อจะจัดเป็นกลุ่มปรึกษาหารือ ถกเถียง หาข้อสรุปที่นำไปสู่การจัดการพบปะชุมชนในสังคมเฉพาะเรื่องในเรื่องที่จะเน้นการต่อไป ต้องมีการบันทึกเสียง จัดบันทึกกลุ่มที่มีการถกเถียงปรึกษาหารือ จดรายชื่อและอาชีพผู้เข้าร่วมโครงการ สรุปรายงาน สุดท้ายเป็นการพบปะกับคณะเจ้าหน้าที่ปรึกษาข้อมูลร่วมกันในการเตรียมการจัดการพิจารณา ถกเถียงหาข้อสรุปเพื่อการปรับปรุงต่อไป

3.2 เน้นการพบปะชุมชน โดยการคัดเลือกบุคคลประมาณ ๖-๑๒ คน ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงในการถกเถียง หรือ ปรึกษาตามหัวข้อที่กำหนดเกี่ยวกับเป้าหมายของพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานต่อผู้เข้าชม จุดมุ่งหมายของโครงการและกิจกรรม งบประมาณ ดำเนินรายการ โดยผู้มีประสบการณ์ ซึ่งบุคคลนี้เป็นหัวใจของความสำเร็จที่จะดำเนินไปตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยผู้เคยเข้าชม และสนับสนุนกิจกรรมจากการโทรศัพท์ตามรายชื่อสมาชิกพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถาน จากศูนย์การค้า นักท่องเที่ยว ครู ผู้ใหญ่ เด็ก สำหรับผู้ดำเนินรายการควรคัดจากผู้ที่เคยมาชม และไม่เคยมาพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถาน เช่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียน ครู (ระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย) นักธุรกิจ ศิลปินอิสระ หัวหน้าหน่วยงานและองค์กรทางวัฒนธรรมในชุมชน จากผลสรุปของการดำเนินการกิจกรรมนี้ ผู้รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถาน จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่า “ท่านค้นพบความเกี่ยวข้องของสาธารณชนในชุมชน ซึ่งท่านไม่เคยรู้มาก่อนอย่างไรบ้าง”

การร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานและโรงเรียน สถาบันการศึกษาและสถาบันทางวัฒนธรรมอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นมากในยุคนี้ โดยต้องมีการสื่อสารและติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่การศึกษาของพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถาน ครู ผู้บริหารเกี่ยวกับจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายหลักที่จะนำประสบการณ์ความรู้ไปมอบให้เด็กนักเรียน โดยมีให้เขาเหล่านั้นพูดได้ว่า “ครูและนักเรียนจะได้ผลประโยชน์เต็มที่อยู่บ้างจากประสบการณ์ของพิพิธภัณฑ์” โดยควรที่จะบอกว่า “พิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานจะสามารถช่วยเหลืออะไรบ้าง” ตามความต้องการของโรงเรียน ซึ่งวิธีการนั้นทั้ง ๒ ฝ่าย คือ พิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานและครูต้องทำงานด้วยกันจึงจะทำให้ได้ผล โครงการสำหรับเด็กนักเรียนและสถาบันการศึกษา ชุมชน ทั้งที่จัดในสถานที่และนอกสถานที่สามารถจัดได้ในหลายรูปแบบตามความต้องการและความสนใจของสาธารณชนได้แก่

๑. การเยี่ยมชม (museum tour) นำชมด้วยตนเอง ซึ่งผู้เข้าชมสามารถดูได้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาหาความรู้จากวัตถุ ป้าย และหนังสือนำชม การกดฟังเสียงคำบรรยาย การยืมหูฟังคำบรรยายตามห้องจัดแสดง ฯลฯ หรือการนำชม (conducted tour) โดยผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานสามารถเข้าร่วมรายการนำชม ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบและมักจะได้ผลมากและมีครูเป็นผู้แนะนำ ซึ่งครูเหล่านั้นจะต้องเตรียมตัวมาอย่างดีและทำตัวเป็นกันเอง ทำให้การชมน่ารื่นรมย์ เน้นสีสันของวัตถุ มีบุคลิกดี อบอุ่นในการสื่อสาร การตอบคำถาม ฯลฯ

๒. กิจกรรมสำหรับเยาวชน (Youth activities) การเข้าชมของนักเรียนเป็นกลุ่มซึ่งต้องพัฒนาพิพิธภัณฑ์-ภัณฑสถานเข้าสู่หลักสูตรของโรงเรียนและต้องจัดหลายระดับ เจ้าหน้าที่การศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนิน

การเชิญครู ที่ปรึกษาการจัดหลักสูตรมาทำงานด้วยกันในการจัดทำห้องปฏิบัติการและเอกสารประกอบ พิพิธภัณฑ์สถานต้องจัดส่งนิทรรศการเคลื่อนที่ นิทรรศการในห้องเรียน หนังสือ โสตทัศนวัสดุไปที่โรงเรียน ซึ่งครูสามารถใช้เป็นอุปกรณ์การสอนเชื่อมโยงและอธิบายถึงวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานไปสู่เด็กได้ง่ายขึ้น

๓. การบริการให้ยืมวัสดุสำหรับโรงเรียน (School loan material) โดยการให้ยืมตู้หรือกล่องที่มีขนาดประมาณ ๓๐ x ๓๐ x ๔๐ เซนติเมตร มีฝาปิดด้านหน้า ภายในประกอบด้วยวัตถุ คำบรรยาย แผ่นสไลด์ เทป ประกอบเป็นเรื่องราว จัดเป็นชุดสำหรับให้บริการ เกี่ยวกับภาพเขียน แผลง ศิลปโบราณ วัตถุ เงินตรา เครื่องปั้นดินเผา ภาพถ่ายประวัติศาสตร์ ฯลฯ

๔. การอบรมครู (Teacher training) เป็นการอบรมให้ครูผู้ที่จะทำหน้าที่ในการสอนและการนำชม รวมทั้งเป็นผู้ดูแลนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ทั้งที่จัดภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์สถาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่การศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถาน และด้วยความช่วยเหลือของอาสาสมัครผู้มีประสบการณ์ ในพิพิธภัณฑ์สถานหลายแห่งมีความร่วมมือกันกับสอนที่โรงเรียน และมีการมอบประกาศนียบัตร ซึ่งต่อมาครูผู้ได้รับการอบรมชำนาญการนำชมและแนะนำกิจกรรมจะกลับมาเป็นอาสาสมัครหรือจะเป็นผู้ชี้แนะผู้บริหารโรงเรียน หรือนักเรียนของตนให้เข้าร่วมกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์สถานต่อไป

๕. กิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และเด็ก โครงการที่ดีมีผลมาจากความร่วมมือกันกับประชาชนทั้งภายนอกและภายในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นผลให้เกิดการพัฒนาวัตถุที่สามารถนำชมด้วยตนเอง แต่สิ่งที่เจ้าหน้าที่การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานช่วยมากในการให้ข้อมูล สำหรับผู้เข้าชมในห้องจัดแสดง เช่น ป้ายคำบรรยาย ป้ายวัตถุ หนังสือแผ่นพับนำชม นิทรรศการหลายรูปแบบทั้งนิทรรศการประจำและชั่วคราว การจัดโปรแกรม การบรรยายในห้องจัดแสดง โดยศิลปิน นักปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ การจัดหลักสูตรแนะนำศิลปะและวิชาการที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โครงการจัดสัปดาห์ชายภาพยนตร์ ดนตรีสากล การจัดตั้งสมาชิกพิพิธภัณฑ์ การจัดกิจกรรมให้กับครอบครัวของสมาชิกพิพิธภัณฑ์สถาน ซึ่งจะมากขึ้นเป็นคณะมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยจัดเป็นโครงการวันหยุด การนำชมห้องแสดงเพื่อค้นหาและเรียนรู้ร่วมกัน การจัดห้องเรียน ในการวาดภาพ เขียนร่างรูป ปั้น ทอผ้า ฯลฯ

๖. อาสาสมัคร (Museum volunteer) โครงการทางการศึกษาส่วนใหญ่ที่อาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือ คือ การนำชมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ การจัดกิจกรรมทางศิลปะ การจัดแค็ตตาล็อก การช่วยงานในร้านค้าพิพิธภัณฑ์สถาน ห้องสมุด และงานจัดทำสิ่งพิมพ์ ฯลฯ เขาเหล่านี้จะต้องเป็นผู้มีเวลา มีประสบการณ์และความรู้พิเศษ และจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานและความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถาน โดยภัณฑารักษ์และนักวิชาการก่อนในการช่วยงานการศึกษา บางแห่งจะจัดอบรมประมาณ ๖ อาทิตย์ มีการวิเคราะห์ชั้นเรียน ห้องปฏิบัติงาน มีการประชุมกับคณะเจ้าหน้าที่และเรียนรู้วิธีการนำชม มีการจัดทำคู่มือ

เมื่อการอบรมอาสาสมัคร สิ่งที่คุณอาสาสมัครได้รับก็คือรางวัลประจำปี การจัดเลี้ยงอาหารเย็น เชิมิที่ระลึก บางแห่งจัดจ้างงานสำหรับอาสาสมัครที่ดี

ปัญหาของพิพิธภัณฑสถานที่จะมีส่วนในการสนับสนุนด้านการศึกษาได้อย่างไร

ในฐานะของสถาบันทางการศึกษาที่มีประวัติอันยาวนานในการให้บริการแก่สาธารณะและลักษณะของความเป็นวิชาการ พิพิธภัณฑสถานมีส่วนสำคัญในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ทำให้เห็นลักษณะพิเศษบางประการของพิพิธภัณฑสถานในด้านการศึกษา กล่าวคือพิพิธภัณฑสถานเป็นที่พบปะชุมชน ซึ่งช่วยสร้างเสริมประสบการณ์จากการที่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจากการเข้าชมวัตถุที่จัดแสดง และความรู้ที่นำเสนอในพิพิธภัณฑสถาน เปิดโอกาสให้ได้ชมวัตถุที่จัดแสดงโดยตรง เป็นแหล่งรวมของภูมิปัญญาวิชาการความรู้ในระดับสูง และการนำเสนอเรื่องราวทางด้านศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเปิดโอกาสให้แก่คนทุกวัย ทุกพื้นเพ ทุกระดับความสามารถตามความสนใจของแต่ละคน ให้ความรู้เกี่ยวกับมนุษยชาติ ธรรมชาติวิทยา และศึกษาความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเชิงวิเคราะห์ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถกปัญหาซึ่งกำลังเป็นที่โต้แย้งกันอยู่ นำเสนอรูปแบบความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกาภิวัตน์และนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาคมโลก เปิดโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และภูมิปัญญา เป็นสถานที่สำหรับการสำรวจ การค้นพบ และการคิดวิเคราะห์ เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมด้านการพิพิธภัณฑศาสตร์และการศึกษามีส่วนให้การสนับสนุนด้านการศึกษาโดยร่วมกับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาพิเคราะห์ในการขยายขอบข่ายงานสู่สาธารณะ

พิพิธภัณฑสถานบางแห่งประสบความสำเร็จในงานหลาย ๆ ด้านในการให้บริการแก่สาธารณะ แต่บางครั้งยังไม่ได้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการสร้างสรรค์และมั่นคงในหลักการ เพื่อให้บรรลุบทบาททางการศึกษา ซึ่งสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาไว้ดังนี้

๑. พิพิธภัณฑสถานหลายแห่งขาดความตั้งใจจริงที่จะดำเนินการให้บริการสู่เป้าหมายในการที่ขยายขอบข่ายการให้บริการแก่สาธารณะเพื่อให้เป็นแหล่งความรู้ที่แท้จริง
๒. ประชาชนบางกลุ่มมีความรู้สึว่าพิพิธภัณฑสถานไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา บ้างก็รู้สึกว่พิพิธภัณฑสถานขาดบรรยากาศของความเป็นมิตร บ้างก็กลับออกมาด้วยความรู้สึกไม่ประทับใจ มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าใจบทบาทของพิพิธภัณฑสถานในฐานะสถาบันทางการศึกษา
๓. พิพิธภัณฑสถานบางแห่งขาดความเข้าใจว่า อันที่จริงแล้วการให้บริการแก่สาธารณะและภารกิจด้านการศึกษา เป็นผลรวมของแผนงานของทุกฝ่ายนับตั้งแต่การเก็บสะสมของการจัดแสดงนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์ การออกแบบทั้งตัวอาคารและการจัดแต่งภายในตลอดจนการจัดระบบความปลอดภัย

๔. เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานบางแห่งไม่ได้คำนึงว่า สังคมประกอบด้วยความหลากหลายของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่าง ๆ ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบในการวางนโยบายและการตัดสินใจ

๕. การนำเสนอและการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑสถานบางแห่ง ขาดความโดดเด่น และเข้มข้นในเนื้อหาวิชาการ

๖. พิพิธภัณฑสถานบางแห่ง ขาดการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการศึกษาลำรวจตนเอง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการปรับปรุงองค์กร

๗. พิพิธภัณฑสถานบางแห่ง ขาดการให้ความร่วมมืออย่างจริงจังกับสถาบันการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในฐานะผู้ร่วมปฏิบัติงานการให้บริการด้านการศึกษาแก่สาธารณชน

๘. บุคลากรทางด้านพิพิธภัณฑสถาน ขาดแนวทางในการขยายบทบาททางการศึกษา ทั้งยังมีข้อจำกัดในเรื่องขาดหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ขาดการติดต่อกับคนในวงการศึกษา และขาดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร

๙. งบประมาณที่ลดลงทำให้ต้องลดหรือตัดโครงการต่าง ๆ ออกไป ทำให้พิพิธภัณฑสถานไม่อาจบรรลุการบริการสาธารณะ เข้าไว้ในภารกิจของพิพิธภัณฑสถานอย่างเต็มที่ นับเป็นงานที่ท้าทายที่พิพิธภัณฑสถานจะต้องเร่งแก้ปัญหาเหล่านี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเป็นสถาบันทางการศึกษาซึ่งพร้อมจะให้บริการแก่สังคม

สรุป

การศึกษาจะเป็นมรดกของพิพิธภัณฑสถานมาเสมอในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าความรอบรู้ ความฉลาดที่ได้จากการศึกษา เป็นความพยายามที่ได้มาเฉย ๆ โดยผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานจะสามารถได้รับประสบการณ์ทางการศึกษา เพียงแต่ยืนอยู่หน้าวัตถุและดูซึมความหมาย ความเข้าใจไปจากวัตถุได้

แต่เมื่อ ๒๐ ปีที่ผ่านมาทฤษฎีทางการศึกษาได้เปลี่ยนไป โดยเข้าใจว่าการที่ประชาชนจะเรียนรู้ได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงทีละน้อย ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปอย่างมาก การศึกษาอาจอธิบายได้ว่าเป็นประสบการณ์ของผู้เข้าชม ที่เข้าชมการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน ในยุคปัจจุบันและต่อไปในช่วงทศวรรษหน้าซึ่งแข่งขันกันเพื่อผลประโยชน์หรืออาจประสบความสูญเสีย จะมีการจัดตั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใหม่สำหรับการตลาด ความร่วมมือในกิจกรรมและการพัฒนาคนดูคนฟัง มีการสร้างศูนย์การสร้างผลประโยชน์เช่น ร้านค้า ร้านอาหารภายในองค์กร มีความร่วมมือกับธุรกิจภายนอก รวมทั้งนักสะสมวัตถุ อาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่การศึกษาจะต้องจัดโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจผู้เข้าชม ระหว่างสถาบันกับผู้เข้าชม หรือผู้ฟังของพิพิธภัณฑสถานนับเป็นหัวใจ เป็นประสบการณ์ เป็นบท

บาทและความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานพิพิธภัณฑ์สถาน การให้ข้อมูล การตัดสินใจที่ชาญฉลาดเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม นิทรรศการเป็นแนวคิดหลักจากภัณฑารักษ์ไปสู่นิทรรศการหรือจากผู้พัฒนาโครงการไปสู่ออกแบบหรือไปสู่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ทั้งหมดของพิพิธภัณฑ์ต้องมีความเกี่ยวข้องกัน แต่ประสบการณ์ต่อสาธารณะของพิพิธภัณฑ์สถาน คือ เจ้าหน้าที่การศึกษา ผู้ซึ่งต้องพัฒนา วางแผนปฏิบัติ วางเป้าหมายของผู้เข้าชม หรือผู้ใช้พิพิธภัณฑ์สถานอย่างมีคุณค่า เพื่อที่จะให้เขาเหล่านั้นได้เรียนรู้และสามารถพัฒนาความสามารถในการจัดความรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานได้อย่างเต็มที่ สมดังคำที่ Mr. Mitchael Spock ผู้อำนวยการของ Boston Children's Museum พูดถึงพิพิธภัณฑ์สถานว่า เป็น “Landmark Learning” เครื่องหมายแห่งความรู้ ซึ่ง ทุก ๆ ส่วนของพิพิธภัณฑ์สถานเป็นความประทับใจที่ลึกซึ้งซึ่งของทุก ๆ คน ผู้เข้าชมแต่ละคนจะเคลื่อนตัวไปตามทางที่ตนชอบดู ดูในสิ่งที่ตนชอบ ซึ่งจะเป็นเครื่องหมายสำหรับการเรียนรู้ และประสบการณ์ในชีวิตที่ยาวนาน ผู้เข้าชมทุกคนจะนำประสบการณ์ที่ชัดเจนจากความสนใจในพิพิธภัณฑ์สถานและจากวัตถุในนิทรรศการได้ไม่หมด แต่จะเพียงเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานได้ตามความเข้าใจกว้าง ๆ ของเขาเหล่านั้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบพิพิธภัณฑ์สถานนั้น ๆ ต้องมีความกระตือรือร้น และชวนขวยที่จะปรับปรุงพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานของตนให้ทันต่อการปรับเปลี่ยนของสังคมที่อยู่รอบ ๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์สถานเป็นศูนย์บริการทางการศึกษา (Education Center) ที่สำคัญของชุมชนต่อไป

การให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางด้านการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน

*นพวัฒน์ สมพิน

ขึ้นชื่อว่าพิพิธภัณฑ์สถานไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์สถานในฐานะใด ประเภทใดก็ตาม ย่อมเป็นที่ยอมรับกันว่า นั่นคือแหล่งเก็บรวบรวมวัตถุอันมีคุณค่าแก่การศึกษาหาความรู้ และเป็นหลักฐานข้อมูลยืนยันทางประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของมวลมนุษยชาติได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องยืนยันถึงควมมีคุณค่าเป็นของหาได้ยาก คุณค่าทางศิลปะจิตรพิศดารในฝีมือแห่งมวลมนุษย์ เป็นการแสดงถึงขั้นหรือขั้นความสามารถของมนุษย์ตามยุคตามสมัย เพื่อแสดงออกถึงความเจริญ ความเสื่อมในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ด้วย พิพิธภัณฑ์ยังเป็นเครื่องแสดงถึงศักดิ์ศรีของชุมชนของเมืองและของชาติ ให้เห็นถึงภูมิปัญญาทางความคิดสร้างสรรค์ การรู้จักเอาชนะวัตถุซึ่งปกติไม่มีค่าให้มีความยิ่งขึ้นด้วยฝีมือและการประดิษฐ์

นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังเป็นเครื่องผูกพันกับนักเรียน นักศึกษา นักปราชญ์และชุมชน ในฐานะเป็นสถาบันอันมีคุณค่าทางข้อมูลในการหาประโยชน์ทางการศึกษา การค้นคว้า การวิจัยและอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ และมวลมนุษยชาติทั้งหลายให้เจริญก้าวหน้ามีวัฒนธรรมและอารยธรรม สัมกับที่กำเนิดมาเป็นมนุษย์ในโลกนี้ด้วย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑ์สถานนั้นเป็นแหล่งมีอุปการะด้านสรรพศาสตร์ไม่จำกัดยุคแก่มวลมนุษยชาติทั้งหลายทั้งปวงโดยถ้วนทั่วทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ไม่มีใครกล่าวปฏิเสธได้

๑. ความหมายของคำ

บริการ	=	ปฏิบัติ, รับผิดชอบ, ให้ความสะดวก
พิพิธภัณฑ์	=	ต่าง ๆ กัน
ภัณฑ	=	สิ่งของ เครื่องใช้
สถาน	=	ที่ตั้ง
การศึกษา	=	การเล่าเรียน ฝึกฝน อบรม
ชุมชน	=	กลุ่มหมู่ ของชนที่รวมอยู่กันเป็นสังคมขนาดเล็กคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมักจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน

- ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร, นายช่างระดับ ๑๐ กรมศิลปากร

๒. พิพิธภัณฑ์สถานคืออะไร

พิพิธภัณฑ์สถานคือ สถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมสงวนรักษาและจัดแสดงวัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ความเพลิดเพลิน และให้รวมถึงหอศิลป์ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำ ตลอดจนสถานอื่น ๆ ที่จัดแสดงสิ่งมีชีวิตด้วย

๓. ฐานะของพิพิธภัณฑ์

- ๓.๑ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
- ๓.๒ พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมือง ประจำจังหวัด
- ๓.๓ พิพิธภัณฑ์สถานประจำแหล่งโบราณสถาน

๔. ประเภทของพิพิธภัณฑ์สถาน

- ๔.๑ พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ
- ๔.๒ พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย
- ๔.๓ พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา
- ๔.๔ พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล
- ๔.๕ พิพิธภัณฑ์สถานทางมนุษย์วิทยาและชาติพันธุ์วิทยา
(พิพิธภัณฑ์ชาติวิทยา / พิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้าน / พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง)
- ๔.๖ พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
(พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดี / พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ /
พิพิธภัณฑ์สถานประจำโบราณสถาน)
- ๔.๗ พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมืองหรือท้องถิ่น
- ๔.๘ พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ
- ๔.๙ พิพิธภัณฑ์สถานของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา

๕. หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถาน

- ๕.๑. การรวบรวมวัตถุ
- ๕.๒ การวิเคราะห์และจำแนกประเภทของวัตถุ
- ๕.๓ การทำบันทึกหลักฐาน
- ๕.๔ การสงวนรักษา
- ๕.๕ การจัดแสดง

๕.๖ การให้บริการทางการศึกษา

๖. หน้าที่ของภัณฑารักษ์

- ๖.๑ สำรวจ จัดทำ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของ
- ๖.๒ ทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตรวจสอบพิสูจน์ กำหนดอายุยุคสมัย จำแนกประเภท
- ๖.๓ บันทึกหลักฐานรักษา คุ้มครอง อนุรักษ์ ซ่อมสงวนรักษาและรักษาความปลอดภัย
- ๖.๔ กำหนดความคิด แนวทางปรัชญา และการอำนวยความสะดวกในการจัดนิทรรศการถาวร หรือชั่วคราวในพิพิธภัณฑ์สถาน
- ๖.๕ กำหนดแนวคิดทิศทางในการจัดตั้งวัตถุ ศิลปวัตถุ
- ๖.๖ ให้บริการทางการศึกษาแก่สาธารณชนทุกระดับ
- ๖.๗ ปฏิบัติงานอื่น ๆ เช่น วิทยากร ผู้ฝึกอบรม

๗. การให้บริการทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานโดยหลักการ

การให้บริการทางการศึกษานั้น คือ การให้บริการในเชิงความรู้หรือรากฐานที่จะรู้หรือเครื่องยืนยันความรู้หรืออาจกล่าวโดยรวมว่าการให้ข้อมูลก็ได้ ส่วนจะเป็นข้อมูลในด้านใดสุดแต่ผู้แสวงหาความรู้ต้องการจะได้รับ ทั้งนี้รวมถึงการสร้างอารมณ์ ความนึกคิด หรือสุนทรียศาสตร์ ความรู้สึกของผู้ชม เช่น งานศิลปกรรมต่าง ๆ ด้วย ดังนั้น การรับรู้ของผู้เข้าชมจึงเป็นส่วนบริการทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ด้วย ส่วนระบบกระบวนการนั้นมีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความพร้อมของพิพิธภัณฑ์สถานแต่ละแห่งเป็นสำคัญ

๘. การให้บริการทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานนั้นมีอะไรบ้าง?

8.1 การให้บริการในเชิงแหล่งความรู้

- ๘.๑.๑ การบรรยายสรุป ทั้งทั่วไปและเฉพาะเรื่อง
- ๘.๑.๒ การบริการนำชมตามยุค หรือทั่วไป หรือเฉพาะเรื่อง
- ๘.๑.๓ การบริการนำเที่ยวโบราณสถานต่าง ๆ
- ๘.๑.๔ การนำชมวัตถุในพิพิธภัณฑ์ด้วยตนเอง
- ๘.๑.๕ การปาฐกถาในและนอกพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา
- ๘.๑.๖ การจัดนิเทศแนะนำเพื่อการศึกษา
- ๘.๑.๗ การสอนแบบพิเศษในพิพิธภัณฑ์เฉพาะเรื่อง
- ๘.๑.๘ การจัดสอนในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นหลักสูตร

- ๘.๑.๙ การจัดนิทรรศการ
- ๘.๑.๑๐ การจัดสื่อทางโสตทัศนูปกรณ์ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เทปเสียง
- ๘.๑.๑๑ การให้ข้อมูลในทางวิชาการเชิงเผยแพร่ และอุปกรณ์ทันสมัย
- ๘.๑.๑๒ การบรรยายพิเศษ ภาษาไทย และภาษาอื่น ๆ
- ๘.๑.๑๓ บริการห้องสมุดพิพิธภัณฑ์
- ๘.๑.๑๔ อื่น ๆ
- ๘.๒ การให้บริการเชิงแหล่งนันทนาการแก่เด็ก
 - ๘.๒.๑ การละเล่นทางชาติพันธุ์วิทยา
 - ๘.๒.๒ การละเล่นพื้นบ้าน

๙. มาตรฐานของพิพิธภัณฑ์ที่ดี

ถ้าประชากรของเมืองหรือของท้องถิ่นนั้นจำนวนมากกว่า ๑๒.๕% เข้าชมเข้าศึกษาในพิพิธภัณฑ์แห่งใดต่อปีถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ระดับดี แต่ถ้าประชาชนสนใจเข้าชมต่ำกว่า ๑๒.๕% ของประชากรเมืองต่อปีถือว่าต้องปรับปรุงหรือมาตรฐานต่ำ

๑๐. พิพิธภัณฑ์ควรปรับปรุงให้เป็นที่น่าสนใจของผู้ใคร่จะศึกษาและเข้าชม

- ๑๐.๑ จัดอาคารให้สง่า สวยงาม สะอาด และดึงดูดใจแก่ผู้พบเห็นให้อยากเข้าชม
- ๑๐.๒ โฆษณาให้นักศึกษาและประชาชนได้รู้จักและทราบการเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์อยู่เสมอ
- ๑๐.๓ กิจกรรมเดิมและกิจกรรมใหม่ ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ตายด้านหรือจัดซ้ำซาก หรือเรื่องที่ไม่น่าสนใจ
- ๑๐.๔ คำนำถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าชมซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่ง
- ๑๐.๕ ต้องคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจของบ้านเมืองและผู้เข้าชม เป็นตัวแปรหนึ่งในการจัดพิพิธภัณฑ์สถาน

๑๑. ปัญหาอุปสรรคที่พึงระวังในการให้บริการ

- ๑๑.๑ ความพร้อมในการจัดแสดงศิลปวัตถุ และวัตถุต่าง ๆ
- ๑๑.๒ ความพร้อมในสถานที่บริการ เช่นที่นั่งพักระหว่างทางเดินชม / ร้านอาหาร / ห้องสุขาห้องบุคคลปกติและพิการ / ที่สำหรับเด็ก / การจัดแสดงสำหรับคนพิการที่ใช้สัมผัส (ไม่ต้องใช้ตาดู)
- ๑๑.๓ การรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินจากโจรกรรม และอื่น ๆ

- ๑๑.๔ การทำลายของปลวก แมลง
- ๑๑.๕ ความเพียงพอของเอกสารทางวิชาการ
- ๑๑.๖ การจัดป้ายนิเทศในแหล่งแสดง
- ๑๑.๗ โสตทัศนอุปกรณ์ เครื่องฟัง เครื่องดูที่จะให้บริการ
- ๑๑.๘ ความพร้อมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมในการให้ความรู้
- ๑๑.๙ ความสนใจและความประทับใจของผู้เข้าชม
- ๑๑.๑๐ สร้างความอยากให้ผู้ชมได้ติดตามกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์สถานอย่างต่อเนื่อง

๑๒. ความปรารถนาในอนาคต

๑๒.๑ ต้องสร้างความเข้าใจแก่เยาวชนและนักศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้ทราบว่า พิพิธภัณฑ์สถานนั้นคือแหล่งความรู้อันยิ่งใหญ่ที่จะเข้าศึกษาหาความรู้ได้เป็นอย่างดีและเป็นแหล่งสารบันเทิงอีกด้วย

๑๒.๒ พิพิธภัณฑ์เป็นแกนหลักที่จะศึกษาย้อนอดีตให้รู้ถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบประเพณีอันดีของชาติ เป็นการสร้างพื้นฐานของความรักชาติบ้านเมืองรักสายเลือดและหมู่คณะ อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการสร้างชาติของทุกชาติ

๑๒.๓ ควรกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประถม มัธยมให้ได้เรียนวิชาการ พิพิธภัณฑ์เบื้องต้นเพื่อปลูกฝังนิสัยให้รักศิลปวัฒนธรรม รักท้องถิ่น รักภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและรักชาติของตนเอง

๑๓. การขอใช้บริการทางการศึกษาแก่พิพิธภัณฑ์สถาน

พิพิธภัณฑ์สถานทุกแห่งจะมีผู้รับผิดชอบดูแลหน้าที่และมีอำนาจในการบริหารจัดการ ในการขอใช้บริการพิพิธภัณฑ์เหล่านั้น ดังนั้นจึงมีระเบียบปฏิบัติเฉพาะของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ประสงค์จะใช้บริการในพิพิธภัณฑ์ใดจะต้องไปศึกษาหาข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์นั้น ๆ เอง และควรจะปฏิบัติตามระเบียบในการเข้าชมอย่างเคร่งครัดด้วย

๑๔. ข้อห้ามในการใช้บริการพิพิธภัณฑ์สถาน

ข้อห้ามในการใช้บริการมีมาก แต่โดยหลัก ๆ ได้แก่

๑๔.๑ ต้องเป็นผู้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ทั้งทนายและวาจา เพื่อให้เกียรติพิพิธภัณฑ์และไม่รบกวนสมาธิผู้อื่น

๑๔.๒ ต้องเป็นผู้มีวินัย ไม่ฝ่าฝืนข้อห้าม เช่น ตะแคง จับ ทุบ ทุบศิลปะวัตถุหรือวัตถุใน

พิพิธภัณฑ์

๑๔.๓ ต้องไม่ถ่ายภาพหรือใช้แฟลต (ไฟแฟลช) เพราะรังสีจากแสงจะทำลายสีและผิวของศิลปวัตถุได้ ทั้งนี้รวมถึงคลื่นจากเสียงดังด้วย

๑๔.๔ ต้องไม่เข้าไปหรือสารเคมีไวไฟวัตถุระเบิดเข้าไปในพิพิธภัณฑ์สถาน

๑๔.๕ ต้องไม่นำกระเป๋าหิ้วห่อเข้าไปในพิพิธภัณฑ์สถาน

- ฯลฯ

การพิจารณาจัดทำกำหนดการนำเที่ยว

*ศศิอาภา ประสพทรัพย์

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่ามากที่สุดของประเทศ เป็นวัยที่เปี่ยมไปด้วยพลังทางกาย ทางความคิดและการเรียนรู้ เป็นความหวังของชาติ ทั้งในด้านการดำรงและพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม ในขณะที่เยาวชนช่วยพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทัศน-ศึกษาก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งรวมทั้งบุคลิกภาพและความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน

การจัดทัศนศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดประโยชน์ ปลอดภัย ได้ความรู้ สนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น และไม่ทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยว จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาที่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต ซึ่งจะบรรลุจุดมุ่งหมายในอันที่จะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาตนเองได้ดังนี้

ช่วงประถมศึกษา - สามารถพัฒนาตนเองและรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคม มีสุขภาพกาย ใจสมบูรณ์ รู้จักการแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัวได้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ

มัธยมต้น - แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ รู้กระบวนการจัดการ เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับชุมชนได้

มัธยมปลาย - ลงมือทำประโยชน์ให้สังคมตามความสามารถของตน มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้านและรอบรู้ทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วางแนวปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมได้ รู้จักช่วยเหลือ

- ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ผู้อื่นและใช้แนวทางวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม

การเตรียมตัวก่อนเดินทาง

ผู้จัดทำทัศนศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ควรมีการเตรียมการที่ดียิ่ง มีการเตรียมการที่ดีเพียงใด โอกาสที่จะทำให้การท่องเที่ยวทัศนศึกษาช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนก็จะมากยิ่งขึ้น และสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงคือ

๑. กลุ่มเป้าหมาย

แน่นอนว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๔-๒๕ ปี แต่ในขณะเดียวกัน การพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ ก็เป็นไปต่างกัน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น

- ๑.๑ ช่วงวัย ๒-๖ ปี เด็กตอนต้น
- ๑.๒ ช่วงวัย ๖-๑๒ ปี เด็กตอนปลาย
- ๑.๓ ช่วงวัย ๑๒-๑๗ ปี วัยรุ่นตอนต้น
- ๑.๔ ช่วงวัย ๑๗-๒๕ ปี วัยรุ่นตอนปลาย

ดังนั้น ในการจัดทำทัศนศึกษา ก็ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนในแต่ละช่วงวัยจะได้รับอย่างไร ประกอบกับแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ก็จะทำให้จัดทำกำหนดการนำเที่ยวได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ในการจัดทำทัศนศึกษา

ผู้จัดทำต้องคำนึงถึงการจัดทำทัศนศึกษาครั้งนี้เพื่ออะไร

๒.๑ เพื่อเสริมความรู้ที่ได้รับจากชั้นเรียนตามวิชาต่าง ๆ การพิจารณาเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวก็สอดคล้องกับวิชานั้น ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ หรือวรรณคดี แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีมากมาย และแต่ละประเภทสามารถช่วยให้ผู้เรียนวิชาต่าง ๆ ได้เกิดความรู้ ความเข้าใจยิ่งขึ้น เมื่อได้ศึกษาจากของจริง ในบางเส้นทางอาจจะกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเกือบครบทุกวิชา เช่น เส้นทางกรุงเทพ-ชลบุรี-ระยอง-จันทบุรี ซึ่งจะมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวิทยาศาสตร์ เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเลที่บางแสน นิคมอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น เส้นทางเดินทัพของพระเจ้าตากสินมหาราชจากกรุงเทพฯ-ฉะเชิงเทราที่ปากน้ำโจ้โล้เข้าจังหวัดระยอง แหล่งท่องเที่ยวทางวรรณคดี เช่น อนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง เป็นต้น (ในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวสามารถศึกษาได้จากเรื่องของ **คุณพงษ์ธร เกษสาลี**)

๒.๒ จัดเพื่อเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ช่วยสร้างประสบการณ์ชีวิต และสร้างความภาคภูมิใจในสมบัติวัฒนธรรมของชาติ

๒.๓ จัดเพื่อเสริมกิจกรรมที่กำหนดไว้ อาทิ ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

การเตรียมการเดินทาง

ก่อนการนำเยาวชนทัศนศึกษา ผู้จัดควรให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการ เช่น การให้ไปหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก พาหนะเดินทาง อาหาร และความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งนอกจากจะหาได้จากห้องสมุดของโรงเรียน สถาบัน หรือหน่วยงานที่มีการรวบรวมหนังสือ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถขอคำแนะนำได้ที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีทั้งที่กรุงเทพฯ และในจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งข้อมูลจะติดต่อขอได้ดังนี้

เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์-สถานต่างๆ ขอได้ที่กรมศิลปากรหรือที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ที่ตั้งอยู่ตามจังหวัดต่างๆ

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ ป่าไม้ ทะเล ที่พักราคาประหยัด ขอได้ที่กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ โรงเรียน สถานศึกษาต่างๆ ค่ายลูกเสือ เป็นต้น

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก ที่พัก และปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ขอได้ที่ ททท.ทุกแห่ง

การเดินทางโดยรถไฟ ติดต่อได้ที่การรถไฟแห่งประเทศไทย

การเดินทางโดยรถยนต์ ติดต่อที่บริษัทขนส่ง จำกัด หรือ บริษัทรถเช่าต่างๆไป (รถทะเบียน ๓๐) รถยนต์โดยสารแบ่งเป็น

มาตรฐาน ๑ รถโดยสารปรับอากาศพร้อมห้องสุขาภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ขนาดที่นั่งตั้งแต่ ๒๒ ที่นั่งถึง ๔๕ ที่นั่ง

มาตรฐาน ๒ รถโดยสารปรับอากาศ แต่ไม่มีห้องสุขาภัณฑ์ขนาดที่นั่งตั้งแต่ ๒๒ ที่นั่งถึง ๕๐ ที่นั่ง

มาตรฐานที่ ๓ รถโดยสารพัดลม ขนาดที่นั่งตั้งแต่ ๕๐ - ๘๓ ที่นั่ง

ซึ่งจะเลือกรถประเภทใด ก็พิจารณาตามความเหมาะสมกับงบประมาณ เส้นทาง และผู้ที่จะเดินทาง ทั้งนี้ในการกำหนดราคา ทางผู้ประกอบการจะคิดรายการนำเที่ยวต่อวัน

ในการขอข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะ ควรพิจารณาเกี่ยวกับพนักงานขับรถด้วยเพราะสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดทัศนศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ความปลอดภัยในระหว่างการเดินทางทัศนศึกษา ซึ่งรวมถึงการขอดูสภาพของยานพาหนะด้วย ทั้งนี้ ผู้ประกอบการที่มีระบบ จะมีการดูแลรักษาสภาพยานพาหนะอย่างดี มีการกำหนดกฎระเบียบ สำหรับพนักงานขับรถด้วยความระมัดระวัง

การเดินทางทางเรือ ติดต่อขอข้อมูลที่บริษัท ขนส่ง จำกัด ผู้ประกอบการเอกชนทั่วไป
ควรตรวจสอบดูว่ามีระบบความปลอดภัยหรือไม่ เช่น ชูชีพ

เมื่อได้ข้อมูลเหล่านี้พร้อมแล้ว ควรมีการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจ ซึ่งประโยชน์ที่ได้อย่างมากก็คือ
เป็นการเช็คข้อมูลที่มีอยู่กับข้อมูลใหม่ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ในการสำรวจ ควรเก็บข้อมูลให้
ครบถ้วน อาทิ

แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพอย่างไร รถเข้าถึงหรือไม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง เช่น มีโรง
พยาบาล หรือคลินิกใกล้ๆบ้างไหม มีโทรศัพท์ หรือการติดต่อสื่อสาร มีร้านอาหารร้าน ของที่ระลึก ที่พัก
ห้องสุขา รวมถึงการดูว่ามีกฎระเบียบในการเข้าชมอย่างไร เช่น เวลาเปิด-ปิด ค่าธรรมเนียมเข้าชม และผู้
เข้าชมต้องปฏิบัติตามอย่างไร เช่น ไม่ถ่ายรูป ต้องถอดรองเท้าหรือต้องแต่งกายสุภาพในเวลาเข้าชม หรือ
ห้ามส่งเสียงดัง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ผู้สำรวจต้องเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน แม้ในระหว่างการเดินทาง ต้องดู
สภาพถนน ระยะทาง ทางร่วม-ทางแยก หากไม่สามารถนำรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้จะต้องติดต่อบุคคล
รถเล็ก รถตู้ รถสองแถว อย่างไร ที่ไหน ราคาเท่าไร

สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามในการสำรวจก็คือต้องทราบว่าเมื่อถึงวันที่คณะทัศนศึกษามาถึง สภาพภูมิ
อากาศจะเป็นอย่างไร ซึ่งต้องมีการเช็คจากกรมอุตุนิยมวิทยา (ในข้อนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเดิน
ทางทางทะเล หรือป่าเขาลำเนาไพร) โดยสรุปในการสำรวจจะต้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพต่างๆครบถ้วน
ตามองค์ประกอบที่สำคัญๆ คือ

๑. ปัจจัยจูงใจหลักของการเดินทางท่องเที่ยว (Primary Attraction) โดยพิจารณาจากความ
สำคัญของสถานที่ตั้ง และตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ต่อความต้องการของเด็กและเยาวชน
หลายๆด้าน เช่น ต้องการความสงบ ต้องการความสบายใจ สนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์ ความรู้
หรือยังได้ครบทั้งหมดตามที่กล่าวมาจะยิ่งดี นั่นคือในเส้นทางหนึ่งมีปัจจัยจูงใจครบถ้วน ทั้งทางธรรมชาติ
ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศาสนา รวมทั้งปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

๒. ปัจจัยประกอบ (Complementary Factors) ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจของสภาพแวดล้อม
ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ อันเป็นเอกลักษณ์สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะ
สะท้อนทำที่พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งทางด้านโจรผู้ร้าย และภัย
ธรรมชาติ

การศึกษาปัจจัยประกอบเป็นการวางแผนที่รัดกุม เพื่อให้ได้ทั้งความเข้าใจในท้องถิ่น
หรือความเป็นอยู่ของสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ และสิ่งสำคัญคือจะทำให้เยาวชนได้เตรียมตัวก่อนการเดินทาง
อย่างพร้อมมูล ไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษาหาความรู้ก่อนการเดินทาง การเตรียมอุปกรณ์การเดินทาง เช่น
เสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัว หรืออื่นๆที่เหมาะสมกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ไป

๓. **ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก (Supporting Facilities)** ได้แก่ ด้านอาหาร ที่พัก การติดต่อเข้าใจด้านภาษาท้องถิ่น กฎระเบียบของท้องถิ่นนั้น ๆ การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านกิจกรรมต่างๆ การได้พักผ่อนในที่พักที่เหมาะสม เด็กและเยาวชนได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ก็จะทำให้พร้อมที่จะรับประสบการณ์แปลกใหม่ พร้อมที่จะร่วมกิจกรรม และแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการเดินทางทัศนศึกษา

๔. **ปัจจัยพื้นฐาน และการคมนาคม (Infrastructure & Transport)** คือ ขาดการคมนาคมทั้งทางบก ทางอากาศ การบริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เมื่อได้สำรวจและได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว การเตรียมการที่จะให้เยาวชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการทัศนศึกษาครั้งนี้ จะต้องดำเนินการดังนี้

๑) **การพิจารณาจัดทำกำหนดการเดินทาง** โดยการนำข้อมูลที่ได้สำรวจมานั้นและจากเยาวชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการหาข้อมูลนั้นๆ มาประกอบการพิจารณา จัดทำโดยคำนึงถึงกฎจราจรที่ได้กำหนดความเร็ว (๘๐ กิโลเมตร / ชั่วโมง) ในการจัดช่วงเวลาประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวที่เสริมความรู้จากการเรียนมากที่สุด และรองลงมา โดยให้สามารถท่องเที่ยวได้ตามกำหนดเวลาที่ต้องการอย่างพอดี การจะให้เวลาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนานเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ กับวัตถุประสงค์ในการจัดทัศนศึกษาครั้งนั้น ทั้งนี้จะต้องยึดหลักไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป และไม่เดินทางในเวลากลางคืน (ให้ศึกษาจากเรื่องแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชนของ คุณภาสกร สุพรรณพันธุ์)

๒) **การคิดราคาค่าบัตร** ประกอบด้วย

๒.๑ ค่าพาหนะในการเดินทาง เช่น รถโดยสาร หรือเรือ

๒.๒ ค่าที่พัก

๒.๓ ค่าอาหาร

๒.๔ ค่าประกันการเดินทางสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการเตรียมการที่ไม่ประมาท ทั้งนี้

หากมีอุบัติเหตุเกิดแก่เยาวชนในระหว่างการเดินทาง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม การประกันจะคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลไว้ด้วย (ตรวจสอบถามรายละเอียดจากบริษัทประกันที่มีระบบ และไว้วางใจได้)

๒.๕ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่างๆ ในระหว่างการเดินทาง เช่น ค่าเอกสาร ค่าเข้าชมอุทยาน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ค่าเช่ารถเล็ก ค่าของว่าง เป็นต้น

จากจำนวนเยาวชนทั้งหมด ต่อ ๑ คันรถ ทหารจากค่าเช่ายานพาหนะและค่าใช้จ่ายต่อคน ดังที่กล่าวมาแล้ว ก็จะได้ค่าใช้จ่ายรวมต่อคน เพื่อเก็บเงินจากเด็กและเยาวชนต่อไป

การให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนก่อนการเดินทาง หรือการปฐมนิเทศ โดยผู้ดำเนินการจัดทัศนศึกษา เป็นการชี้แจงให้เยาวชนทราบและเตรียมตัวที่จะไปทัศนศึกษา ปูพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่จะไป ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และในลักษณะนิเวศวิทยา (กล่าวคือ ครบตามปัจจัยหลักดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น) ยิ่งให้ข้อมูลรายละเอียดเพียงใด การจัดทัศนศึกษาแก่เด็กและเยาวชนก็จะยิ่งง่าย เยาวชนจะมีการเตรียมตัวที่ดี พร้อมที่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ตามลักษณะของการจัดทัศนศึกษาที่ถูกต้อง

การเตรียมของต่าง ๆ เมื่อจะเดินทางทัศนศึกษา

๑. แก้วน้ำ จานแบ่งของว่าง ถาด เขยือกน้ำ ผ้าเช็ดมือ กระดาษทิชชู กระดาษชำระ ถุงขยะ กระเป๋ายา
๒. เตรียมอาหารเช้า (กรณีรับประทานบนรถ) และของว่างเครื่องดื่ม
๓. แบบฟอร์มการเข้าที่พัก การจัดกลุ่มเยาวชนเข้าที่พัก (ควรแจ้งให้เด็กและเยาวชนทราบก่อนการเดินทาง)
๔. เอกสาร ข้อมูล เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะไปชม
๕. ป้ายชื่อของเยาวชนเพื่อให้ติดไว้ตลอดเวลา
๖. แผ่นป้ายติดข้างรถ (บอกหมู่คณะ)
๗. กำหนดการเดินทาง แบบสอบถาม รายชื่อผู้เดินทางทั้งหมด ป้ายผูกกระเป๋า
๘. เทปเพลง ม้วนวิดีโอที่เป็นความรู้เสริมการเดินทาง
๙. ร่ม หมวก (เตรียมไว้บ้างกรณีจำเป็น หรืออาจแจ้งให้เยาวชนเตรียมไปเอง)
๑๐. กรณีการท่องเที่ยวทางน้ำ ต้องเตรียมเครื่องชูชีพ เพื่อความปลอดภัย
๑๑. นอกเหนือจากนี้ควรแจ้งให้เด็กและเยาวชน มีการเตรียมการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสม สถานที่ อาทิจากไม่สวมกางเกงขาสั้น ไม่สูบบุหรี่เมื่อเข้าวัด เป็นต้น

ระหว่างการเดินทาง

เน้นการให้เด็กและเยาวชนตรงต่อเวลา เทียบครบตามกำหนดการและผู้จัดการจะต้องดูแลเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้ควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลกลุ่ม และเน้นการให้ช่วยเหลือกันให้มากที่สุด เพื่อบรรลุการจัดนำเที่ยวทัศนศึกษาที่ถูกต้อง

การให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนระหว่างการเดินทางเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้ควบคุมการเดินทางจะต้องมีเทคนิคของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีที่จะทำให้เยาวชนได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน มีกิจกรรมร่วมอย่างเต็มที่ นอกจากการมีข้อมูลที่เพียบพร้อมแล้ว ยังต้องยึดหลักมัคคุเทศก์ที่ดี ดังนี้คือ

๑. การมีบทบาทในการเป็นมัคคุเทศน์ คือ สวมบทบาทของบุคคลอาชีพต่าง ๆ ในวาระและโอกาสต่างๆอย่างเหมาะสมกล่าวคือ

๒. ครู สามารถอธิบายและพร้อมจะตอบคำถาม มีความรู้ดีสามารถถ่ายทอดได้ดี

๓. นักจิตวิทยา ต้องรู้จิตวิทยาของเด็กและเยาวชน ต้องการอะไรมากน้อยเพียงใด เวลาใด บางครั้งการเป็นครูอย่างเดียวก็ไม่ได้ การมีจิตวิทยาในการนำเที่ยวจะทำให้ผู้เดินทางได้รับอรรถรสอย่างเต็มที่

๔. นักแสดง ในบางครั้งเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น ก็อาจจะร้องเพลงหรือเล่นดนตรีพื้นเมือง หรือเล่าเรื่องสนุก ๆ เป็นต้น

๕. การเป็นนักการทูต สามารถทำให้ผู้เดินทางเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อท้องถิ่นต่อไป จึงจะทำให้บรรลุค่าที่ว่าการท่องเที่ยวคือสื่อแห่งสันติภาพ

ในบทบาทดังกล่าวมานี้ ผู้ควบคุมการเดินทาง หรือผู้นำเที่ยว ควรดึงเด็กและเยาวชนเข้ามา มีบทบาทต่างๆ ตามวาระและโอกาส ก็จะยิ่งทำให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้นำเที่ยวจะต้องมีคุณลักษณะในการเป็นมัคคุเทศน์ที่ดี คือ

๑. มีความรู้ดี

๒. มีความสามารถในการใช้ภาษาพูด คือพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่มีปัญหาเรื่อง ร ล ควบกล้ำ หรือไม่พูดติดอ่าง มีเสียงดัง ชัดเจน นอกจากนี้ ควรเป็นคนช่างพูดพอสมควร คือไม่เบื่อหน่ายในการที่เล่าเรื่องต่างให้ผู้เดินทาง

๓. มีการใช้ภาษาพูดที่ดี

๔. มีบุคลิกดี ทั้งบุคลิกภายนอกและบุคลิกภายใน การนำเด็กและเยาวชนทัศนศึกษา ผู้นำเที่ยวจะต้องเป็นตัวอย่งที่ดีในทุกกรณี มีมารยาท และการวางตัวที่ดี กล่าวคือ

- รักษาความสะอาดและสุขนิสัยส่วนตัว
- แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสม
- กิริยามารยาทนุ่มนวล
- มีความเอาใจใส่ต่อเด็กและเยาวชนอย่างเต็มที่และเสมอภาคกัน
- ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะปฏิบัติหน้าที่
- ตรงต่อเวลา

และสิ่งสำคัญคือ ผู้นำเที่ยวไม่ควรหวังผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน นอกจากความหวังที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเดินทางท่องเที่ยวทัศนศึกษา

หลังการเดินทาง

เมื่อเสร็จสิ้นการเดินทาง ควรมีการประเมินผล อาจจะมีแบบสอบถามให้เยาวชนกรอกข้อคิดเห็น หรือการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รายงาน จัดนิทรรศการ ซึ่งจะทำให้การจัดทัศนศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ในการจัดทัศนศึกษาให้เยาวชน ควรยึดหลัก

๑. เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา ควรให้รู้จักเป็นอย่างดีเกี่ยวกับ ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่ตนอยู่

๒. เยาวชนที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา รู้จักเป็นอย่างดีเกี่ยวกับภาคที่ตนเองศึกษาอยู่

๓. เยาวชนที่กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรให้รู้จักเป็นอย่างดีทั่วทั้งประเทศไทย

ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้เยาวชนได้รับประโยชน์จากการเดินทางทัศนศึกษาอย่างเต็มที่ และขณะเดียวกัน ประเทศชาติก็จะได้รับประโยชน์จากเยาวชนเช่นกัน

ตอนที่ ๔
สรุปการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการสรุปกลุ่มย่อยจากการดูงาน

พิธีกร : ตอนนี้อการสัมมนาเริ่มปรับตัวเข้าหากัน ตอนนี้เป็นระหว่างวิทยากรบนเวทีกับผู้เข้าร่วมสัมมนา เมื่อภาคบ่ายที่สักครู่นี้มีหลายท่านที่ปรับตัวเข้าหุนขึ้นขึ้น เริ่มมีหุ้่นคนนอนหลับในห้องสัมมนา เดียวท่านก็จะได้ไปเห็นของจริงนะครึบว่าหุ้่นแบบนี้เป็นอย่างไร ก็เป็นธรรมชาติการสัมมนาเรื่องพิพิธภัณฑที่ว่า ช่วงบ่ายนี้จะเป็่ในช่วงแห่งการพักผ่อน และท่านวิทยากรแต่ละท่านที่ท่านก็เตรียมความรู้มาอย่างเต็มที่นะครึบ อย่งไรก็ตามในเรื่องของการเชื่อมโยง ในเรื่องการศึกษากับพิพิธภัณฑสถานนั้น เดียวนี้เป็นเรื่องที่ยกกันไม่ออกเป็นเรื่องเดียวกันแล้ว เราอย่าไปคุยหลายเรื่อง เป็นเรื่องเดียวกัน อย่งที่เรียนให้ท่านทราบแต่แรกแล้วว่าเป็นการจุดประกาย หลังจากวันนี้อยังมีการบ้านที่ท่านจะต้องไปทำอย่างมก โดยเฉพาะอย่งยิ่งในเรื่องของการศึกษาในแต่ละระดับนั้นจะเชื่อมโยงกับพิพิธภัณฑต่าง ๆ ทั่วประเทศนั้นได้อย่างไร และอีกหุ้่นเราสามารถเรียนองค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถเข้าไปเรียนที่พิพิธภัณฑที่ได้เลยครึบ ผมขอขอบพระคุณท่านผู้อภิปรายทั้งสามท่านในช่วงนี้ และเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านวิทยากร ผมขอเรียนเชิญผู้อำนวยการ **คุณชลิต ตุ่มทองคำ** ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ เทศบาลเมืองนครปฐมได้ให้เกียรติมอบของที่ระลึกแก่ท่านวิทยากรทั้ง ๓ ท่านครึบ

พิธีกร : ตั้งแต่เข้ามา ท่านที่นั่งฟังอยู่รู้สึกว่าเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำมาตลอดเลยใช้ไหม แล้วจากเวลานี้เป็นต้นไปจนถึงเย็น ท่านเป็นฝ่ายที่ต้องการทำบ้างโดยที่เราจะแบ่งกลุ่มย่อยแล้วไปให้ชมพิพิธภัณฑ อย่งย่อ ไม่นั่นว่าแต่ละห้องมีรายละเอียดอย่งไร เช่น สมมติท่านที่ไปที่ห้องพระอริยสงฆ์ ที่เราจะไม่เห็นว่าพระอริยสงฆ์ รูปนี้ท่านมีความงามความดีอย่งไรไม่ถึงขนาดนั้น ให้ไปดูห้องนี้มันจะโยงกับองค์ความรู้ อย่งไรบ้าง หรือถ้าท่านไปดูที่ห้องห้องพระโรงจะไม่เห็นว่าแต่ละราชการจะมีพระราชกรณีก่งอย่งไร ตัว อย่งนั้นเวลาไม่พอ เราจะดูเฉพาะ concept แนวคิดสำคัญของแต่ละห้องว่า จะเชื่อมโยงต่อการศึกษาในแต่ละระดับอย่งไร มาใช้เป็นข้อมูลในการประชุมกลุ่มย่อย ขั้นตอนก็คือการออกจากห้องนี้ไปเดียวจะมีเจ้าหน้าที่มารองรับไปประชุมประมาณ ๓๐ นาที แล้วมาพักรับประทานของว่าง แล้วก็แยกกลุ่มเลย กลุ่ม ๑ กลุ่ม ๒ อยู่ที่ห้องนี้ะครึบ กลุ่ม ๓ อยู่ใกล้ ๆ กับที่รับประทานของว่าง ต่อไปกลุ่ม ๔ จะไปที่ห้องประชุมด้านหลัง ผมขออนุญาตเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผมได้ทำงานสะดวก เพราะว่าเขาจะมารองรับทีละกลุ่ม ขออนุญาตกลุ่ม ๑ ลูกขึ้นก่อน กลุ่มหน้าคุณสุณิศาจะเป็นผู้นำไปอยู่ด้านหน้า ต่อไปขอเชิญกลุ่มที่ ๒ มัธยมศึกษาคุณวาสนาจะเป็นผู้นำชมอยู่ด้านนั้นะครึบ กลุ่ม ๒ เชิญเลย จะเห็นได้ว่ากลุ่มของสถาบันการศึกษาให้ ความสนใจมก เพราะฉะนั้นที่ยังนั่งชมในห้องนี้เป็น กลุ่ม ๓ และ กลุ่ม ๔ ต่อไปขอเชิญ กลุ่ม ๓ ระดับอุดมศึกษา คุณภัชรินทร์ จะรออยู่ด้านนอกแล้ว และสุดท้ายคือกลุ่ม ๔ คุณชำนาญจะเป็นผู้นำชม เชิญเลยครึบ

ผู้ร่วมอภิปราย : ทั้งหลายซึ่งมีชื่อเสียง โดยเฉพาะบางรูปก็ยังมีชีวิตอยู่ เช่น ครูบางศรีวิชัยนะคะที่อำเภอลี่ อยู่ทางภาคเหนือ ซึ่งข้าพเจ้าก็ไปมาแล้วนะคะก็เลื่อมใสท่านมก ส่วนรูปอื่นนี้ก็เป็่พระพุทธรูป

ซึ่งมีคนเคารพนับถือมากมาย ซึ่งจริง ๆ แล้วถ้าเกิดสมมติว่านักเรียนอยู่ในชุมชนไหน เราก็สามารถที่จะโยงเข้าไปในเรื่องนั้นได้ทันทีเลย สำหรับเรื่องของบุคคลสำคัญนี้อีกท่านหนึ่ง ซึ่งชัดเจนมากในหลักสูตรก็เป็นสุนทรภู่ ถ้าใครเรียนหลักสูตรประถมก็ต้องเรียนประวัติสุนทรภู่ โดยเฉพาะหลักสูตรประถมปีที่ ๕ และปีที่ ๖ นักเรียนก็จะสามารถเห็นหน้าตาของสุนทรภู่ซึ่งแต่ในรูปก็ไม่ชัดเจน มาดูที่หุ่นขี้ผึ้งนี้ก็จะทำให้สุนทรภู่เป็นอย่างนี้ หน้าตาอย่างนี้หล่อ เจ้าชู้กินเหล้าแล้วก็แต่งกลอนเยียม เด็กก็จะได้มาสัมผัส แล้วก็อยากที่จะติดตามวรรณกรรมของท่านต่อไป นอกจากเรื่องบุคคลสำคัญในห้องเรียนแล้ว ก็พูดถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ใน ๙ รัชกาลแล้วก็พูดถึงประเพณีไทย ซึ่งพูดถึงเกี่ยวกับการละเล่นต่าง ๆ ทั้งพื้นเมือง แล้วก็พูดถึงการแต่งกายของชาวบ้าน ของพระมหากษัตริย์พูดถึงการประกอบอาชีพของคนไทย ส่วน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็พูดถึงวันสำคัญทางศาสนา แล้วก็พูดถึงพระสงฆ์ การปฏิบัติของสงฆ์ จริยวัตรของพระสงฆ์ ในจริยธรรม ส่วนวิชาทักษะถ้าเป็นคณิตศาสตร์ก็ให้เด็กนับ นับจำนวนพระสงฆ์ นับจำนวนห้อง นับจำนวนหุ่นอะไรก็แล้วแต่ ภาษาไทยก็เห็นชัดเจน การให้เด็กหัดอ่านภาษาไทย ใช้ภาษาไทย ส่วนวิชากลุ่มการทำงาน พื้นฐานอาชีพที่เห็นชัดก็คือการประกอบอาชีพของคนสมัยก่อน แล้วรวมถึงหัตถกรรมที่นำมาจัดแสดงด้วย ภาษาอังกฤษ ก็ข้างฝาก็มีการติดภาษาอังกฤษไว้ด้วย เพราะฉะนั้นนักเรียนก็จะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษไปด้วย แต่ก็อาจจะน้อยหน่อย วิชาที่เรียนรู้มากที่สุดก็คือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนประเด็นที่ ๔ บอกว่าข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ ควรจะจัดแบบนี้ เพราะว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของพิพิธภัณฑ์ทั่วไป ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษามากมาย ซึ่งที่เห็นชัดเจนก็คือมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชม ข้อเสนอแนะอีกอย่างก็คือว่าถ้าจะทำให้ น่าสะอาด สวนหย่อมที่สวยงาม ๆ งาม ๆ ถ้าเพิ่มเติมได้ก็จะดีมากมานี้ เพราะฉะนั้นรู้สึกจะมองไม่เห็นปลา อีกเรื่องหนึ่งก็คือว่ากิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพิพิธภัณฑ์ก็จัดอยู่แล้ว แต่อยากให้ขยายขอบเขตมากไปกว่านี้ ส่วนประเด็นที่ ๕ บอกว่าในทศวรรษหน้า หรือในอนาคตต้องการให้เกิดความร่วมมือระหว่างการค้าเน้นการค้ากับอนาคตการศึกษาก็อยากเสนอว่าตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาต้องการเน้นอยู่แล้วทำให้โรงเรียนชุมชนแล้วก็ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นถ้าพิพิธภัณฑ์ขอความร่วมมือ โดยใช้ชุมชนหรือผู้ปกครองหรือคนที่อยู่ใกล้เคียงมาให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้จัดรูปแบบไหนก็จะเป็นการดี อีกข้อหนึ่งก็คือว่าต้องการที่ในอนาคต ควรจะมีการเผยแพร่วีดิทัศน์ไปตามโรงเรียนได้ให้เด็กได้การศึกษาจากก่อนมาเที่ยวชม และที่สำคัญก็คือว่าควรจะมีการเกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับพิพิธภัณฑ์ เพราะว่าพานักเรียนมาศึกษาให้เห็นจริงนอกสถานที่ คิดว่าคงหมดเวลา ขอขอบคุณ

พิธีกร : ดีใจแทนนักเรียนระดับประถมศึกษาของเรา มีครูบาอาจารย์เก่ง ๆ สามารถบริหารเวลาได้ในเวลาจำกัด จริง ๆ เนื้อหาที่อาจารย์พูดไม่ถึงสิบนาที อภิปรายที่ผมนั่งฟัง เขียนตำราได้เล่มใหม่ เพราะฉะนั้นไปเขียนในตำราก็อาจจะวิเคราะห์อะไรได้ละเอียดมากกว่านี้ พอฟังมาทั้งวันแล้วสามารถแยกแยะอะไรออกมาได้ ทีนี้เรามาอีกสักนิดหนึ่ง นักเรียนเริ่มเป็นวัยรุ่นแล้วดูจากการนำเสนอจะครับ ในระดับมัธยมศึกษาเราจะเชื่อมโยงกันอย่างไร

ผู้ร่วมอภิปราย : ผมบุญส่ง วรวัฒน์ จากศูนย์สารสนเทศกรมสามัญศึกษาถ้าเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ ๒ นะครับ กลุ่มที่ ๒ ประธานก็คือ เลขา คุณวีระ พลอยครบุรี และอีกท่านหนึ่งเลขาธิการกรม คุณรจิต ชัยอุรินทร์ สมาชิกอีก ๓๐ ท่าน ระดมสมองกันคิดตรงนี้ เริ่มเลย ใช้เวลานิดเดียว ของผมเป็นกลุ่มมัธยมศึกษาที่น่าเสนอตามประเด็นเลย ประเด็นที่ ๑ พิพิธภัณฑน์หุ่นขี้ผึ้งไทยสอดคล้องกับระดับการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง กลุ่มเรามีแนวคิดมองได้ ๒ แง่ ในความสอดคล้องของหลักสูตรนั้น ๑ ในแง่เนื้อหาวิชา ทุกห้องที่เราเดินไปชม แล้วก็มีผู้บรรยายนำต่าง ๆ แล้วก็มีวิเคราะห์ก็จะบอกว่ามีลักษณะของการสอดคล้องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรใน ๒ ลักษณะคือ ๑.ในแง่ของเนื้อหาวิชา ๒. กระบวนการเรียนการสอนมีทั้งด้านวิธีการและสื่อที่สามารถที่จะนำไปใช้ได้ นะครับ ก็มี ๒ ด้านด้วยกัน ประเด็นที่ ๑ ประเด็นที่ ๒ ถามหลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรม ในมัธยมศึกษาเรามีหลายวิชา มีรายวิชาหลากหลาย แต่สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ประมาณ ๗-๘ กลุ่ม วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ การงานอาชีพ กลุ่มใหญ่ กลุ่มวิชาหรือรายวิชาสามารถนำมาบูรณาการหรือนำมา ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรมได้ก็คือรายวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์ ระดับ ม.๑ระดับอื่นก็มีวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ระดับ ม.๑ ม.๒ ม.๓ ส่วน ม.ปลาย ก็มีภาษาไทย วิทยาศาสตร์เหมือนกัน ส่วนใหญ่จะเข้าได้เกือบทุกรายวิชาที่เราคิดกัน ประเด็นที่ ๓ หัวข้อเรื่องที่เราจะนำเสนอด้วยสื่อหุ่นขี้ผึ้ง ในแต่ละระดับ เรื่องต่าง ๆ นี้ก็เอามาจากวิชาต่าง ๆ ที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยม กลุ่มนำเสนอแค่สืบเรื่องที่สามารถนำไปใช้ได้เลยก็คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิตไทย ประเพณี พระอภัยมณี การเลิกลาส พระอริยสงฆ์ คุณธรรม จริยธรรม การแต่งกาย พระราชวงศ์จักรี กระประกอบอาชีพ กระบวนการผลิตหุ่นต่าง ๆ การใช้ภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษสามารถที่จะนำไปใช้นะครับ อันนี้เป็นเรื่องหัวข้อเรื่องที่สามารถนำเอาหุ่นขี้ผึ้งนี้ไปใช้เป็นสื่อหรือกระบวนการเรียนการสอนได้ ประเด็นที่ ๔ ขอเสนอแนะพิพิธภัณฑน์อื่น ๆ ตรงนี้เราตีปัญหากันที่ประเด็นกันว่าพิพิธภัณฑน์อื่น ๆ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ หรือพิพิธภัณฑน์อื่น ๆ ก็หมายความว่าพิพิธภัณฑน์ที่ไม่ใช่ที่นี้เราก็นำเสนอประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะนะครับสำหรับพิพิธภัณฑน์อื่น ๆ ก็คือ

๑. พิพิธภัณฑน์น่าจะมีข้อกำหนด หรือเขียนข้อบังคับกฎเกณฑ์ในการใช้ในการเข้าชมไว้ที่หน้าพิพิธภัณฑน์

๒. มีเอกสารแจ้งรายละเอียดต่างๆสำหรับผู้เข้าชม นักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาชม
๓. มีวิทยากรบรรยายหรือให้ความรู้ที่มีกระบวนการ
๔. มีที่จอดรถ มีห้องน้ำที่สะอาดพอเพียง

๕. อาคารเหมาะสม ราคาในที่นี้รวมทั้ง อาหาร สินค้าอะไรรอบ ๆ ที่เป็นส่วนของพิพิธภัณฑ์ ของที่ระลึก ควรมีราคามาตรฐานและมีคุณภาพ จดหมายข่าว ประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์

ประเด็นสุดท้ายแนวความคิดการดำเนินการอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน ประเด็นนี้เรารุขกันได้นิดเดียวเวลาหมด ก็นำเสนออีก ๒ ประเด็น

๑. กำหนดให้พิพิธภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นแหล่งการศึกษาส่วนหนึ่งในหลักสูตร หลักสูตร กำหนดไว้ว่าใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งความรู้ เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ในหลักสูตร

๒. น่าจะมีพิพิธภัณฑ์ภายในโรงเรียน ซึ่งอาจจะทำได้ยาก ก็ได้แค่ ๒ ประเด็น

นี่เป็นแนวคิดของกลุ่มที่ ๒ กลุ่มมัธยม ผมอยากจะเสนอแนะเป็นส่วนตัวนิดหนึ่งที่นั่งอยู่ตรงนั้นคือ เรื่องของการจัดประชุมเข้าปฏิบัติการนี้ผมว่าเรื่องสถานที่เนี่ยสำคัญ คือทำเมื่อกี้มันรู้สึกไม่มีสมาธิ การอภิปรายกลุ่มเดียว ๓๐ คน ก็ถือว่าโตเกินไปแล้ว ขณะนี้อัดเข้ามา ๒ กลุ่มพอพูดแล้วเสียงดัง เพราะฉะนั้น ผู้ที่เสนอแนวคิดหรือจะทำอะไรลำบากไม่มีสมาธิก็ขอฝากที่จะจัดต่อไป

พิธีกร : ขอขอบคุณท่านอาจารย์บุญส่ง ท่านได้สรุปประเด็นของระดับมัธยมค่อนข้างจะลึกลงไปถึง การจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา แล้วท่านยังมีประเด็นที่กว้างในการแนะนำในการปรับไปใช้กับ พิพิธภัณฑ์สถานอื่น ๆ ด้วย แถมท้ายวิธีการจัดการสัมมนาด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อันนี้เป็นข้อจำกัดที่เราได้ เรียนไปตั้งแต่เช้าแล้ว วันนี้คงมีการขยายผลต่อที่จะลึกลงไปกว่านี้อีก ถ้าจบในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติฉบับใหม่นี้ ๒ กลุ่มระดับมัธยมศึกษากับอุดมก็จะเรียกชื่อใหม่ว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นชื่อ ใหม่ในอนาคตอาจจะรวมเป็นกลุ่มเดียวกันพอจบจากนั้นแล้วก็ไปสู่ระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษาอย่างไร นี้ขอเชิญกลุ่มอุดมศึกษาปัจจุบันเลย อาจารย์วิช

คุณวิช : ขอเชิญสมาชิกกลุ่มแสดงตัวหน่อย ในกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณ ๔ ท่าน ไม่รู้ว่าแสดงตัวครบ หรือเปล่า ผมตั้งข้อสังเกตเองนะครับที่มาประชุมในกลุ่มอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐรู้สึกมี มหาวิทยาลัย ศมธ.แล้วก็นายร้อยตำรวจ ๓ ที่เอง นอกนั้นไม่มี ที่เหลือมาจากมหาวิทยาลัยเอกชนก็สงสัย อยู่เหมือนกันจริงๆ กลุ่มนี้วิธีการก็ไม่ตามประเด็นครับใครคิดอย่างไร ก็เสนอขึ้นมาแล้วจับประเด็น เรา จะจับประเด็นได้ว่าพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งจัดเรื่องสอดคล้องระดับประถม มัธยม อุดม ผมไม่ค่อยเห็น แล้ว กลุ่มอุดมเขามองว่าสารของท่านที่ส่งให้กลุ่ม อุดมค่อนข้างจะขาดไม่ค่อยได้รับว่าพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งนี้จัด อะไรบ้าง นั่นคือในส่วนของพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งนั้นทำอย่างไร ที่นี้เราก็มองว่ากลุ่มอุดม เด็กค่อนข้างจะความคิดเป็นอิสระของตัวเอง ฉะนั้นการชมเขาก็อาจจะมาเป็นอิสระของเขาคือแบ่งเป็น กลุ่ม ๒-๓ คนกลุ่ม ย่อย ๆ คุยกันไปเอง ซึ่งเราไม่มีสิทธิ์ที่จะไปบังคับ ที่นี้เราจะมาทำกันอย่างไรพิพิธภัณฑ์จะนำให้เขาได้

และดูข้อมูลที่เจาะลึกลงไปได้ กลุ่มเราเน้นตรงที่ว่าข้อมูลที่ให้สำหรับเด็กอุดมศึกษา ควรจะเป็นข้อมูลที่เจาะลึก และควรจะทำรายละเอียดให้เห็นชัดเจนว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย ทั้งหมดแต่ละที่นำเสนอเรื่องอะไรบ้าง เพื่อที่จะนำพิพิธภัณฑสถานแต่ละที่บรรจุไปในเนื้อหาที่มันมีอยู่ในหลักสูตรของอุดมศึกษา เพราะว่าแต่ละเรื่องนี่มันว่าด้วยเรื่องเจาะลึก เพราะฉะนั้นเขาก็จะไปเป็นพื้นที่ที่ นั่นคือเรื่องเนื้อหาสาระของพิพิธภัณฑสถาน ที่นี้อีกอย่างหนึ่งที่เสนอแนะขึ้นมา ก็คือบอกว่าข่าวสารในระหว่างกลุ่มพิพิธภัณฑสถานกับมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาไม่ค่อยได้มีข่าวสาร ไม่ค่อยจะมีใครรู้มาก ส่วนข้อเสนอนี้ ๆ ใกล้เคียงกับกลุ่มมัธยมคือมองว่าเอกสารควรมีแจกและควรมีรายละเอียดบรรยาย หรือบอกว่าวิทยากรที่ชำนาญคอยบรรยาย ประเด็นที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันไปจาก ๒ กลุ่ม ที่ผ่านมามีมองว่าถ้าพิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้ง ตั้งอยู่ที่ จ.นครปฐม พิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้งจะหยิบประเด็นของนครปฐมขึ้นมาพูดบ้าง เพื่อจะให้เห็นว่าท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับพิพิธภัณฑสถานอย่างไร แต่ถ้าพิพิธภัณฑสถานโดยทั่วไปอยากจะทำให้กลุ่มอุดมศึกษาเข้าไปเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานนั้น พิพิธภัณฑสถานควรสร้างเอกลักษณ์ของตัวเองคือพยายามสำรวจดูว่าแต่ละที่มีความชำนาญเรื่องใด เพื่อที่จะนำเสนอให้มหาวิทยาลัยแต่ละที่ แล้วเขาก็จะพานักศึกษาไปดู นั่นคือสารที่ผมพยายามสรุป และกลุ่มก็นำเสนอถ้าขาดตกบกพร่องขอเชิญสมาชิกกลุ่มเสริมเลย

พิธีกร : มีไหมครับ สมาชิกจากกลุ่ม ๓ รู้สึกว่าประธานกลุ่มและผู้นำเสนอทำหน้าที่ได้ชัดเจนครับ มีความคิดเหมือนนักศึกษามหาวิทยาลัยจริง ๆ มีใครเสริมไหมครับ ก็นักศึกษามหาวิทยาลัยพอเวลาผมไปสอนเขาก็จะบอกว่ามาตอนไหนก็ได้แต่ต้องเลิกก่อนเวลา เพราะฉะนั้นจะไม่เสริมอะไรต้องการกลับบ้านเร็ว ฉะนั้นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชาติมาก ในอนาคตนั้นคือกลุ่มการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือว่าการศึกษาเพื่อปวงชนหรือบางแห่งก็ใช้คำว่าการศึกษาตามอัธยาศัย ปัจจุบันเป็นกลุ่มที่ชมพิพิธภัณฑสถานมากที่สุด ถ้าเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มที่มาชมพิพิธภัณฑสถาน กรณีการศึกษาของพิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้งนี้ ปัจจุบันนี้จะมีการศึกษาตามอัธยาศัยมาประมาณ ๗๐% ๒๐% เป็นการศึกษาในระบบอีก ๑๐% นี้ก็แยกกลุ่มไม่ได้ เพราะฉะนั้นกลุ่มที่มาจะเป็นหมู่คณะมาแล้วก็มาเป็นตัวเลขที่น่าสนใจตรงนี้ เราลองฟังว่ากลุ่มที่ ๔ ที่ทำในเรื่องของการศึกษาเพื่อปวงชนจะมีความคิดเห็นอย่างไร ครั้งในข้อจำกัดเวลาคุยกันได้ทีเดียวจริง ๆ แล้วในเรื่องนี้เรื่องเดียวในเวลาที่มีอยู่ขอเชิญผู้แทนพิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์ได้มาร่วมนำเสนอด้วย เชิญครับ

กลุ่ม ๔ : ขอเรียนเชิญสมาชิกกลุ่ม ๔ คนอื่น ๆ ขึ้นด้วย แล้วก็ขอแนะนำประธานกลุ่ม อ. เพ็ญพรรณ ในกลุ่มที่ ๔ ก็อย่างที่คุณวิษณุพูดไป ก็คือว่า กลุ่มที่ ๔ เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยแล้ว ก็เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน แต่ที่นี้เนื่องจากว่ามีการเข้าใจผิดเล็กน้อยเกี่ยวกับเวลาทำให้เราต้องมีการสรุปในประเด็นที่ไม่เป็นไปตามประเด็นตามที่ให้ สิ่งที่เราจะพูดกันตรงนี้ก็คือว่าในที่ที่เราได้เดินไปชมตามสถานที่

ต่างๆตามทีวีวิทยากรได้พาไป สิ่งที่เราได้รับก็อย่างที่พวกพี่ ๆ ได้กล่าวมาก็คือว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งได้นำเสนอ เรื่องของวัฒนธรรม เรื่องของประวัติศาสตร์ชาติไทย หรืออะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่เราได้พบเห็น สิ่งที่เราในกลุ่มได้เห็นถึงปัญหาแล้วก็จะเรียกได้ว่าเป็นการบอกพร่อง ก็ขอพูดว่าเป็นข้อบกพร่องตรงนี้ เพื่อที่จะเป็นข้อเสนอแนะที่จะนำไปปรับปรุงแล้วก็พัฒนาพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งของไทยในข้อเสนอแนะเราได้แบ่งออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ก็คือทำให้การศึกษาและกับบทบาทในการเข้าถึงชุมชน ในประเด็นแรกที่เราจะพูดถึงก็คือ การให้การศึกษาในสิ่งที่เราจะพูดถึงในการที่เราเข้าชมในแต่ละส่วนของการจัดแสดงนั้น เราจะเห็นได้ว่าในส่วนของการจัดแสดงนั้นไม่มีเอกสารแผ่นพับในการที่จะแจกให้ความรู้กับผู้ที่เข้าชมเลย เราจะเห็นแต่ว่าเป็นพวกการเขียนบนกำแพงอย่างนั้นใช่ไหมแล้วก็ให้อ่านดู ซึ่งบางทีแล้วอาจจะไกลไปอย่างที่ว่า อ.ติวลิย์ พูดในตอนช่วงเช้าว่าควรที่จะมีการจัดการนำเสนอหรือการให้ข้อมูล โดยการคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย แล้วกลุ่มเป้าหมายของเราในที่นี้เขาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มเดียว มีทั้งเด็ก เด็กเล็ก เด็กโต หรือเป็นคนผู้สูงอายุ ที่นี้ถ้าเราติดตั้งข้อมูลสูงเกินไปเขาก็ไม่อาจจะมองเห็นได้ หรือว่ามันไกลไปคนที่เขาอายุมากแล้ว เขาก็อาจจะมองไม่เห็นอย่างนี้ สิ่งในกลุ่มของเราอยากจะเสนอแนะก็คืออยากจะให้มีโบว์ชัวร์ เอกสารแผ่นพับแจกในส่วนของแต่ละการจัดแสดงในแต่ละส่วน แต่ที่นี้ลองคุยกับท่านวิทยากร คุณชานาญ คุณชานาญบอกว่าตรงนี้อาจจะให้มีการคงเอกลักษณ์เอาไว้คือเราไม่อยากจะให้มีอะไรเป็นสิ่งที่กีดขวางระหว่างคนดูกับสิ่งที่เราจัดแสดง อย่างสมมุติว่าเรามีการตั้งเอกสารหรืออะไรจำไว้ ซึ่งจะทำให้เป็นเหมือนกับเป็นการบังบรยากาศตรงนั้น แทนที่ผู้เข้าชมสามารถที่จะเข้าถึงหรือเข้าไปสัมผัสกับหุ่นขี้ผึ้ง ตรงนั้นได้โดยที่เขาไม่ต้องมีอะไรมาปิดบัง มีอะไรมาปิดกั้นตรงนั้น เขาก็เลยบอกว่าไม่อยากจะมีการวางโบว์ชัวร์ หรือแผ่นพับเอกสารข้อมูลพวกนี้วางไว้ตรงในแต่ละส่วนก็เลยนำไปวางในส่วนของข้างหน้าของทางเข้า ซึ่งในวันนี้ไม่มีแจกคิดว่าเอกสารคงมีไม่เพียงพอ แล้วก็ในส่วนที่ทางกลุ่มได้เสนอก็คือ ควรที่จะมีการทำสไลด์มัลติมีเดีย หรือว่าการจัดวิดีโอ อาจจะเป็นห้องสำหรับการจัดทำบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือว่าขั้นตอนในการผลิตหุ่นขี้ผึ้งต่างๆ นะคะ ซึ่งดิฉันคิดว่าผู้ชมที่เข้ามาในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ก็อยากจะทราบใช่ไหมไหมว่าหุ่นขี้ผึ้งผลิตขึ้นมาอย่างไรมีการใช้วัตถุอะไรในการสร้างขึ้นมาแล้วก็ในส่วนของอันต่อไปก็คืออยากจะให้มีการทำห้องสมุด ห้องสมุดในที่นี้ก็อาจจะจะเป็นพวกเป็นการให้มีหนังสือไว้บริการ มีหนังสือสำหรับค้นคว้าในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การเลิกทาส การแต่งกาย แล้วก็วัฒนธรรมการศึกษาต่าง ๆ แล้วก็จะมีห้องประชุมบรรยายพิเศษแล้วในส่วนของประเด็นที่ ๒ ที่เราได้พิจารณากันก็คือ บทบาททำให้ความรู้ การเข้าถึงชุมชน ชุมชนในที่นี้พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งตั้งอยู่บนในส่วนของชุมชนของนครชัยศรี สิ่งที่เราควรคำนึงสิ่งแรกก็คือ เราควรคำนึงถึงคนที่อยู่ในชุมชน เพราะว่าเรามาตั้งอยู่ในชุมชนนี้ เราหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่ว่าเราจะไม่ขอความร่วมมือ หรือว่าขอความคิดเห็นจากในส่วนของชุมชนตรงนี้ ก็คือควรที่จะมีการถามความคิดเห็นหรือความต้องการของชุมชนว่าเขาอยากจะได้อะไรบ้าง แล้วก็อยากที่จะนำเอาภูมิปัญญาของนครชัย

ศรีเข้ามาในการจัดแสดงในส่วนตรงนี้ด้วย แล้วก็สมาชิกบางท่านก็เสนอว่าควรมีการจัดแสดงวัฒนธรรม ประเพณี หรือว่าภูมิปัญญาของชาวต่างชาติบ้าง อาจจะเป็นของพวกในแถบเอเชียอาคเนย์ หรือว่าพวก อินโดจีนพวกนี้ก็อยากจะให้มีในส่วนนี้ ก็เกิดความหลากหลายในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ไม่ทราบว่าจะทาง กลุ่ม ๔ จะมีอะไรเสนอไหม

พิธีกร : มีไหมครับ กลุ่ม ๔ เชิญครับ

สรุปสาระการประชุมกลุ่มย่อย
เรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาระหว่างพิพิธภัณฑสถาน
กับสถาบันการศึกษาและชุมชน : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งไทย

*กัลยานี ปฎิมาพรเทพ

การประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง “การสร้างความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับสถาบันการศึกษาและชุมชน : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งไทย” ได้แบ่งกลุ่มตามระดับการศึกษาของผู้เรียนเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มระดับอนุบาล-ประถมศึกษา กลุ่มระดับมัธยมศึกษา กลุ่มระดับอุดมศึกษา และกลุ่มการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อพิจารณาใน ๕ ประเด็น ได้แก่

- ประเด็นที่ ๑ : พิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งไทยสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
- ประเด็นที่ ๒ : หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรม
- ประเด็นที่ ๓ : หัวข้อเรื่องที่เหมาะสมนำเสนอด้วยสื่อหุ่นขี้ผึ้งในหลักสูตรแต่ละระดับ
- ประเด็นที่ ๔ : ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑท์อื่น ๆ
- ประเด็นที่ ๕ : การดำเนินงานในอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑท์
- ผลสรุปของแต่ละกลุ่มใน ๕ ประเด็นมีดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา

- ประเด็นที่ ๑ พิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งไทยสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับนี้อย่างไร**
 กลุ่มนี้เห็นว่าพิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งไทยมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนมาก โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ เพราะทำให้เด็กได้เห็นของจริง ซึ่งชัดเจนกว่าที่เห็นจากรูปภาพในหนังสือ
- ประเด็นที่ ๒ หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ**
 หลักสูตรในระดับประถมศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในพิพิธภัณฑท์เข้าไปได้ทุกกลุ่มประสบการณ์
- ประเด็นที่ ๓ หัวข้อเรื่องที่เหมาะสมนำเสนอด้วยหุ่นขี้ผึ้งในหลักสูตรแต่ละระดับ**
 กลุ่มนี้เห็นว่าหัวข้อที่สามารถนำเสนอด้วยหุ่นขี้ผึ้งได้นั้น เกือบทุกอย่างที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑท์สามารถนำมาใช้เป็นสื่อการสอนได้หมด เช่น การสอนประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญอย่างสุนทรภู่ การสอนเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ในแต่ละรัชสมัย การแต่งกาย ประเพณีไทย การละเล่นพื้นบ้านหรือวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

สำหรับเรื่องบุคคลสำคัญที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรนั้น เรื่องสุนทรภู่มีความชัดเจนมาก ถ้าใครเรียนหลักสูตรประถมก็ต้องเรียนประวัติของสุนทรภู่ โดยเฉพาะหลักสูตรประถมปีที่ ๖ และปีที่ ๖ นักเรียนก็จะสามารถเห็นหน้าตาของสุนทรภู่ได้จากที่นี่ ซึ่งรูปในหนังสือไม่ชัดเจนมาตุที่หุ่นขี้ผึ้งนี้จะทำให้เห็นสุนทรภู่จริง ๆ ว่าเป็นอย่างไร หน้าตาอย่างไรหรือที่ว่าเจ้าชู้กินเหล้า แล้วก็แต่งกลอนเย็บม เด็กก็จะได้มาสัมผัสแล้วก็อยากที่จะติดตามวรรณกรรมของท่านต่อไป นอกจากเรื่องบุคคลสำคัญในห้องดินแล้ว ยังมีเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ใน ๙ รัชกาล เรื่องประเพณีไทยซึ่งเกี่ยวกับการละเล่นต่าง ๆ ทั้งพื้นเมือง เรื่องการแต่งกายของชาวบ้าน การแต่งองค์ของพระมหากษัตริย์ การประกอบอาชีพของคนไทย ส่วนในสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.) ตามหลักสูตรก็จะมีเรื่องวันสำคัญทางศาสนาเรื่องพระสงฆ์ การปฏิบัติของสงฆ์ จริยวัตรของพระสงฆ์ในจริยธรรม ส่วนวิชาทักษะถ้าเป็นคณิตศาสตร์ก็ให้เด็กนับ นับจำนวนพระสงฆ์ นับจำนวนหุ่น อะไรก็แล้วแต่ภาษาไทยจะเห็นชัดเจน การให้เด็กหัดอ่านภาษาไทย ใช้ภาษาไทย ส่วนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.) ที่เห็นชัดก็คือ การประกอบอาชีพของคนสมัยก่อน รวมถึงหัตถกรรมที่นำมาจัดแสดงด้วย สำหรับภาษาอังกฤษที่ข้างฝาที่มีการติดภาษาอังกฤษไว้ เพราะฉะนั้นนักเรียนจะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษไปด้วยแต่อาจจะน้อยหน่อย วิชาที่เรียนรู้มากที่สุดก็คือ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปข.)

ประเด็นที่ ๔ ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑสถานอื่น ๆ

กลุ่มนี้เห็นว่า พิพิธภัณฑสถานอื่นควรมีการจัดในรูปแบบ หรือในทำนองเดียวกับพิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้งไทย เพราะว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของพิพิธภัณฑสถานทั่วไป ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทางด้านการศึกษามากมาย ที่เห็นชัดก็คือ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับผู้มาเยี่ยมชม ข้อเสนอแนะอีกอย่างก็คือถ้าจะทำให้หน้าสะอาด มีสวนหย่อมสวย ๆ งาม ๆ ก็จะดีมากกว่านี้ อีกเรื่องหนึ่งก็คือว่ากิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพิพิธภัณฑสถานก็จัดอยู่แล้วแต่อยากให้ขยายขอบเขตมากไปกว่านี้

ประเด็นที่ ๕ การดำเนินงานในอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน

สำหรับประเด็นนี้ทางกลุ่มเห็นว่า ในทศวรรษหน้าหรือในอนาคตต้องการให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน การดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถานกับอนาคตการศึกษานั้น ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาต้องการเน้นให้โรงเรียนในชุมชนกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นถ้าพิพิธภัณฑสถานขอความร่วมมือ

โดยใช้ชุมชนหรือผู้ประกอบการ หรือคนที่อยู่ใกล้เคียงมาให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องการให้จัดรูปแบบไหนก็จะเป็นการดี อีกข้อหนึ่งคือ ในอนาคตควรจะมีการเผยแพร่ วิดีทัศน์ไปตามโรงเรียนให้เด็กได้ศึกษาก่อนมาเที่ยวชม และที่สำคัญก็คือควรสร้างให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับพิพิธภัณฑ์ และให้มีการพานักเรียน มาศึกษาให้เห็นของจริงนอกสถานที่

กลุ่มที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา

- ประเด็นที่ ๑** **พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับนี้อย่างไร**
- กลุ่มนี้มีแนวคิดมองได้ ๒ แง่ในความสอดคล้องของหลักสูตรนั้น ในแง่เนื้อหาวิชา ทุกห้องที่เราเดินไปชมแล้วก็มีผู้บรรยายนำ ทางกลุ่มมาวิเคราะห์แล้วเห็นว่า มีลักษณะสอดคล้องเกี่ยวกับหลักสูตรใน ๒ ลักษณะ คือ ๑. ในแง่ของเนื้อหาวิชา ๒. ในแง่ของกระบวนการเรียนการสอนที่มีทั้งด้านวิธีการและสื่อ สามารถที่จะนำไปเป็นสื่อการสอนได้เกือบหมดโดยสรุปแล้วในประเด็นนี้ทางกลุ่มมีความเห็นว่า
- เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับ ผลงานที่แสดงในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยในหมวดวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา
 - กระบวนการจัดการเรียนการสอนภายในพิพิธภัณฑ์ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน

- ประเด็นที่ ๒** **หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไรเป็นรูปธรรม**
- หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรม ระดับมัธยมศึกษา มีหลายวิชาสามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ประมาณ ๗-๘ กลุ่ม ได้แก่ วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ การงานอาชีพกลุ่มใหญ่ กลุ่มวิชาหรือรายวิชาเหล่านี้ที่สามารถนำมาบูรณาการ หรือนำมาหาความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรมได้ก็คือ รายวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์ ระดับ ม.๑ ระดับอื่นก็มีวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ระดับ ม.๑ ม.๒ ม.๓ ส่วน ม.ปลายก็มีภาษาไทย วิทยาศาสตร์เหมือนกัน ส่วนใหญ่จะเข้าได้เกือบทุกรายวิชาที่เราคิดกัน โดยสรุปแล้วเนื้อหาสัมพันธ์โดยตรงกับหลักสูตร ได้แก่
- วิชาวิทยาศาสตร์ (ว๑๐๑, ว๑๐๒)
 - ศิลปะ การปั้น (ศ๑๐๑, ศ๓๐๖) ศิลปะกับชีวิต
 - สังคมศึกษา ประเทศของเรา ๑-๒ (ส๑๐๑, ส๑๐๒, ส๒๐๔, ส๓๐๖) พุทธศาสนา

(ส.๐๔๗, ส.๐๔๘, ส.๐๔๙, ส.๐๔๑๐, ส.๐๔๑๑, ส.๐๔๑๒, ส.๐๔๑๓)

- ภาษาไทย (ท๐๔๑, ท๒๐๓, ท.๐๓๒, ท.๔๐๑-๔๐๕)
- ภาษาอังกฤษ (อ๐๑๑-อ๐๑๒) (ม.๑-ม.๖)

ประเด็นที่ ๓ หัวข้อเรื่องที่ควรนำเสนอด้วยหุ่นขี้ผึ้งในหลักสูตรแต่ละระดับ

หัวข้อเรื่องที่จะนำมาเสนอด้วยหุ่นขี้ผึ้งในระดับมัธยมศึกษาชั้นเอามาจากวิชาต่าง ๆ ที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยม ทางกลุ่มขอแนะนำเสนอเฉพาะเรื่องที่สามารถนำหุ่นขี้ผึ้งมาใช้เป็นสื่อในการสอนได้เลย ดังนี้

- ภูมิปัญญาชาวบ้าน
- วิถีชีวิตไทย
- เอกลักษณ์ไทย
- ประเพณีกับการละเล่นไทย
- การเลิกทาส
- พุทธศาสนา (พระอริยสงฆ์ คุณธรรม จริยธรรม)
- พระราชวงศ์จักรี
- กระบวนการผลิตหุ่น (โครงการวิชาวิทยาศาสตร์)
- การใช้ภาษาอังกฤษ
- พระอภัยมณี (ม.๒)
- การประกอบอาชีพ

ประเด็นที่ ๔ ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ มีดังนี้

๑. พิพิธภัณฑ์น่าจะมีข้อกำหนดหรือระเบียบข้อบังคับกฎเกณฑ์ในการใช้ ในการเข้าชมไว้ที่หน้าพิพิธภัณฑ์
๒. มีเอกสารแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ สำหรับนักเรียนนักศึกษาและผู้เข้าชม
๓. มีวิทยากรบรรยายหรือให้ความรู้อย่างเป็นทางการ
๔. มีที่จอดรถ มีห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอ
๕. ราคาเหมาะสม ราคาในที่นี้รวมทั้งอาหาร สินค้าอะไรรอบ ๆ ที่เป็นส่วนของพิพิธภัณฑ์ ของที่ระลึกควรมีราคามาตรฐานและมีคุณภาพ จดหมายข่าวประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์
๖. มีจดหมายข่าวของพิพิธภัณฑ์เพื่อประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์

ประเด็นที่ ๕ การดำเนินงานในอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ

ทางกลุ่มมีข้อเสนอ ๒ ข้อดังนี้

๑. กำหนดให้พิพิธภัณฑเป็นส่วนหนึ่ง หรือเป็นแหล่งการศึกษาส่วนหนึ่งในหลักสูตร หลักสูตรกำหนดไว้ว่า ใช้พิพิธภัณฑเป็นแหล่งความรู้ เป็นแหล่งศึกษา เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ในหลักสูตร
๒. น่าจะมีพิพิธภัณฑภายในโรงเรียน

กลุ่มที่ ๓ ระดับอุดมศึกษา

กลุ่มนี้วิธีการที่ไม่เป็นไปตามประเด็น ใครคิดอย่างไรก็เสนอขึ้นมาแล้วก็จับประเด็นกันเอง ในประเด็นนี้พิพิธภัณฑหุ่นขี้ผึ้งมีการจัดเรื่องราวที่สอดคล้องกับหลักสูตรในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา แต่ในระดับอุดมศึกษายังไม่ชัดเจน ทางกลุ่มวิเคราะห์ว่าการที่ไม่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับความสอดคล้องของเนื้อหาในพิพิธภัณฑกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น ส่วนหนึ่งจากการขาดข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน นั่นคือปัญหาในการสื่อสารของพิพิธภัณฑเอง

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มนี้ค่อนข้างจะมีความคิดเป็นอิสระ ฉะนั้น การมาชมก็อาจจะมาชมอย่างอิสระคือมากันเอง กลุ่มละ ๒-๓ คน เป็นกลุ่มย่อย ๆ คุยกันไปเอง ซึ่งเราก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปบังคับ มีความสนใจเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่ม เนื้อหาต่าง ๆ จึงมีความเฉพาะเจาะลึกตามความสนใจและตามเนื้อหาของหลักสูตร แม้ว่าเนื้อหาบางส่วนของพิพิธภัณฑจะสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ยังขาดรายละเอียดของข้อมูลที่นำเสนอ

สำหรับประเด็นที่ ๒ และ ๓ นั้น ทางกลุ่มเห็นว่าสิ่งสำคัญคือ เราควรจะทำกันอย่างไรที่จะทำให้พิพิธภัณฑดึงดูดให้ผู้ชม (ระดับอุดมศึกษา) เข้ามาศึกษาหาความรู้ ซึ่งก็จะสัมพันธ์กับหลักสูตรและการเรียนการสอนด้วยสื่อ (หุ่นขี้ผึ้ง) ทางกลุ่มเน้นเรื่องข้อมูลที่เจาะลึกและควรจะทำรายละเอียดให้เห็นชัดเจนว่า พิพิธภัณฑประเทศไทยทั้งหมด แต่ละที่จัดแสดงเรื่องอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้เอาเนื้อหาของพิพิธภัณฑแต่ละที่บรรจุเข้าไปในหลักสูตรของอุดมศึกษา เพราะว่าแต่ละเรื่องมันเป็นเรื่องเจาะลึก เพราะฉะนั้นเขาจึงต้องเจาะไปเป็นที่ที่นั่นคือเจาะเข้าไปที่เรื่องเนื้อหาสาระของพิพิธภัณฑ อีกข้อหนึ่งที่ขอเสนอแนะคือควรมีการบอกข่าวสารให้ทราบถึงกันระหว่างกลุ่มพิพิธภัณฑกับมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา ไม่ค่อยได้มีการส่งข่าวสารถึงกัน ไม่ค่อยจะมีใครรู้มาก ส่วนข้อเสนออื่น ๆ ใกล้เคียงกับกลุ่มมัธยม คือ มองว่าเอกสารควรมีแจก และควรมีรายละเอียดบรรยาย หรือระบุว่ามิถุนายนที่ชานาญคอบรรยาย ประเด็นที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันไปจาก ๒ กลุ่มที่ผ่านมาคือ มองว่าถ้าพิพิธภัณฑหุ่นขี้ผึ้งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครปฐม พิพิธภัณฑหุ่นขี้ผึ้งควรจะหยิบประเด็นของนครปฐมขึ้นมาพูดบ้าง เพื่อจะให้เห็นว่าท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับพิพิธภัณฑอย่างไร แต่ถ้าพิพิธภัณฑโดยทั่วไปอยากจะทำให้กลุ่มอุดมศึกษาเข้าไปเรียนรู้ในพิพิธภัณฑนั้น พิพิธภัณฑควร

สร้างเอกลักษณ์ของตัวเอง คือ พยายามสำรวจดูว่าแต่ละที่มีความชำนาญเรื่องใด เพื่อที่จะนำเสนอให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง เพื่อให้เขารับทราบและพาคณะศึกษามาดู สำหรับข้อสรุปของกลุ่มนั้นในแต่ละประเด็นเห็นว่าควรมีดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฝั่งไทยสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับนี้อย่างไร

- เนื้อหาบางส่วนของพิพิธภัณฑสถานสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ยังขาดรายละเอียดของข้อมูล

ประเด็นที่ ๒ หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไรเป็นรูปธรรม

- ศิลปวัฒนธรรมไทย
- ประเพณีไทย

ประเด็นที่ ๓ หัวข้อเรื่องใดควรนำเสนอด้วยหุ่นขี้ผึ้งในหลักสูตร

- ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชุมชน
- ชาติพันธุ์วิทยา

ประเด็นที่ ๔ ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑสถานอื่น ๆ

- พิพิธภัณฑสถานแต่ละที่ควรสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง กิจกรรมและเนื้อหาที่จัดแสดงก็จะเน้นตามจุดเด่นนั้น
- ควรมีจดหมายข่าวแจ้งความเคลื่อนไหวของพิพิธภัณฑสถาน
- ควรมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในพิพิธภัณฑสถานด้วย
- ควรมีบริเวณที่นั่งพักผ่อนบ้าง

ประเด็นที่ ๕ การดำเนินงานในอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน

- ควรจัดทำเอกสารแสดงรายละเอียดของเนื้อหาที่จัดแสดงในแต่ละพิพิธภัณฑสถาน
- หากต้องการจัดเนื้อหาในพิพิธภัณฑสถานให้สอดคล้องกับหลักสูตรอุดมศึกษาควรมีรายละเอียดของเนื้อหาและสถานที่ที่ใช้ในการค้นคว้าหรือทำวิจัยได้

กลุ่มที่ ๔ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาเพื่อปวงชน

ขณะที่กลุ่มเดินชมตามสถานที่ต่าง ๆ ตามที่วิทยากรพาไป สิ่งที่ได้รับคือเรื่องความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฝั่งไทยได้นำเสนอเรื่องของวัฒนธรรม เรื่องของประวัติศาสตร์ชาติไทยหรือเรื่องอื่น ๆ

สำหรับปัญหาหรือข้อเสนอแนะที่ควรนำไปพัฒนาพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยนั้น ทางกลุ่มมีประเด็นใหญ่ ๆ คือ การให้การศึกษากับบทบาทในการเข้าถึงชุมชน

ในประเด็นแรก คือ การให้การศึกษา ในระหว่างการเข้าชมแต่ละส่วนของการจัดแสดงนั้นเห็นว่าควรมีการจัดเอกสารแผ่นพับสำหรับแจกให้ความรู้กับผู้เข้าชม เราจะเห็นแต่พวกที่เขียนบนกำแพงให้อ่านดู ซึ่งบางทีแล้วมันอาจจะไกลไปอย่างที่อาจารย์ศิระสิทธิ์พูดในตอนช่วงเช้าว่าควรที่จะมีการจัดการนำเสนอหรือการให้ข้อมูล โดยการคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มเดียว มีทั้งเด็กเล็ก เด็กโต และคนผู้สูงอายุ ที่นี้ถ้าติดตั้งข้อมูลสูงเกินไปเขาก็ไม่สามารถมองเห็นได้ หรือว่ามันไกลไปคนที่เขาอายุมากแล้วเขาก็อาจจะมองไม่เห็นเลย สิ่งที่กลุ่มของเราอยากจะเสนอแนะก็คือ อยากรจะให้มีการจัดเอกสารแผ่นพับแจกในแต่ละส่วนของการจัดแสดง และอยากรให้มีการคงเอกลักษณ์เอาไว้ คือไม่อยากรให้มีการอะไรเป็นสิ่งที่คิดขวางระหว่างคนดูกับสิ่งที่เราจัดแสดง สำหรับเอกสารแผ่นพับควรมีแจกอย่างพอเพียง ซึ่งอาจจัดวางไว้ข้างหน้าของทางเข้า และควรมีการทำ Slide Multivision หรือว่าการจัดวิดีโอ อาจจะเป็นห้องสำหรับบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือว่าขั้นตอนในการผลิตหุ่นขี้ผึ้งต่าง ๆ ด้วย ซึ่งคิดว่าผู้ชมที่เข้ามาในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งก็อยากจะทราบว่าหุ่นขี้ผึ้งผลิตขึ้นมาอย่างไร มีการใช้วัตถุดิบอะไร ข้อเสนอต่อไปคืออยากรให้มีการทำห้องสมุด ห้องสมุดในที่นี้ควรมีหนังสือไว้บริการ มีหนังสือสำหรับค้นคว้าในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การเลิกทาส การแต่งกาย วัฒนธรรมและการศึกษา ควรมีห้องประชุมบรรยายพิเศษด้วย

ส่วนประเด็นที่ ๒ เห็นว่าบทบาทการให้ความรู้ การเข้าถึงชุมชนในที่นี้ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งตั้งอยู่ในส่วนของชุมชนของนครชัยศรี สิ่งที่เราควรคำนึงถึงสิ่งแรกก็คือ คนที่อยู่ในชุมชนนครชัยศรี เพราะว่าเรามาตั้งที่นี่ เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่ขอความร่วมมือ หรือว่าขอความคิดเห็นจากในส่วนของชุมชนตรงนี้ ดังนั้นควรที่จะมีการถามความคิดเห็นหรือความต้องการของชุมชนว่าเขาอยากจะได้อะไรบ้าง แล้วก็อยากที่จะนำเอาภูมิปัญญาของนครชัยศรีเข้ามาสู่การแสดงด้วย สมาชิกบางท่านยังเสนอว่าควรมีการจัดแสดงวัฒนธรรม ประเพณี หรือว่าภูมิปัญญาของชาวต่างชาติบ้าง อาจจะเป็นของพวกในแถบเอเชียอาคเนย์หรือว่าพวกอินโดจีน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

สำหรับประเด็นทั้ง ๕ ประเด็น ทางกลุ่มขอสรุปดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ

อย่างไรบ้าง

- สอดคล้องกับหลักสูตรทุกระดับ
- สอดคล้องกับความสนใจของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย
- เป็นแม่แบบให้แก่พิพิธภัณฑ์อื่น
- เป็นเอกลักษณ์ทางด้านภูมิปัญญาไทย

ประเด็นที่ ๒ **หลักสูตรและรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นรูปธรรม**

- ประวัติศาสตร์
- สังคม
- สันทนาการ
- เศรษฐกิจ
- ศาสนา
- วรรณคดี

ประเด็นที่ ๓ **หัวเรื่องที่ควรนำเสนอด้วยสื่อหุ่นขี้ผึ้งในหลักสูตรในแต่ละระดับ**

- เน้นความเป็นชุมชนของอำเภอนครชัยศรี
- เพิ่มสื่อเพื่อการศึกษ

ประเด็นที่ ๔ **ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ**

- เนื้อหาในชุมชนที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์
- ส่งเสริมให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์

ประเด็นที่ ๕ **การดำเนินงานในอนาคตสำหรับการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์**

- การจัดพิพิธภัณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- ในแง่ของประวัติศาสตร์/ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการตลาด ควรมีเรื่องราวของต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย และให้มีการประชาสัมพันธ์ไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจาะกลุ่มตลาดกลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับให้ความรู้แก่ผู้เรียนและชุมชน
- ควรมีการสอนวิธีทำหุ่นขี้ผึ้ง
- ควรให้มีห้องสมุดในการค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง
- ควรให้มีความเชื่อมโยงกับสถานศึกษาให้มากขึ้น
- เป็นแหล่งทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางความคิด

ตอนที่ ๕
ภาคผนวก

การกล่าวเปิดงาน โดยนายวิษณุ เอมประณีตร์ ผู้แทนจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

คุณวิษณุ เอมประณีตร์ ทำหน้าที่เป็นพิธีกร : ทุกคนมีการเตรียมการที่จะรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่จะมีผลบังคับใช้ในเร็ว ๆ นี้ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรคือทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาฯ ทางสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทย วันนี้ผมคงทำหน้าที่เป็นพิธีกรจำเป็น เพราะเนื่องจาก ๓ หน่วยงานบอกว่า ไหนๆ มาจัดที่นี้แล้วก็ให้ทำหน้าที่ไปด้วย ผมก็พยายามที่จะบริหารเวลาและรักษาเวลาให้เป็นวัฒนธรรมของการตรงต่อเวลาให้มากที่สุดนะครับ บัดนี้ถึงเวลาที่เราจะทำพิธีเปิดการสัมมนาครับ ซึ่งในวันนี้ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กรุณามอบหมายให้ท่านผู้อำนวยการเดี่ยวท่านคงจะแนะนำเอง อะไรเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย สถาบันหรือองค์กร เดี่ยวท่านคงจะพูดคุยกันกับเราอีกครั้งหนึ่ง คือ ท่าน ดร.นันทสาร สีสลบ ได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิด และบรรยายพิเศษในวันนี้ด้วย ขณะนี้ท่านได้เดินทางมาแล้ว สำหรับท่าน ดร.นันทสาร นั้น ผมคิดว่าหลายท่านในที่นี้คงเป็นที่รู้จักกันดี เพราะท่านอยู่ในแวดวงของงานศิลปวัฒนธรรมมาเป็นเวลานานแล้ว ท่านเคยรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในตำแหน่งสุดท้ายก่อนที่ท่านจะเกษียณอายุราชการคือดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ แต่ก็ยังไปทำงานอีกหลายสถาบันด้วยกัน เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรรมการในคณะกรรมการอำนวยการองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก หัวหน้าคณะทำงานโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ในการจัดการศึกษาและปัจจุบันนี้ท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งท่านเลขาธิการได้กรุณาให้มาทำหน้าที่เป็นประธานในพิธีวันนี้ด้วย ผมขอ กราบเรียนเชิญท่านประธาน และในโอกาสนี้ผมขอเรียนเชิญคุณสงศรี ประพัตรทอง หัวหน้าส่วนวิชาการพิพิธภัณฑสถานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้กรุณากล่าวรายงานต่อท่านประธานในพิธี ขอกราบเรียนเชิญครับ

การกล่าวรายงานโดยนางสงศรี ประพัตรทอง ผู้แทนจากกรมศิลปากร

คุณสงศรี : เรียนท่านประธานการสัมมนา การสัมมนาครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นการส่งเสริมให้องค์การส่วนท้องถิ่นและเอกชนจัดการศึกษาอบรม สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ และฟื้นฟูภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษา เปิดโอกาสที่หลากหลาย พิพิธภัณฑสถานจึงเป็นหน่วยงานที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาในอนาคตได้เป็นอย่างดี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๕ แห่ง จัดการสัมมนาเรื่องการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ และฉลองวาระ ๑ ทศวรรษพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๕ แห่ง และเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ต่อไป คณะผู้เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ประกอบด้วย ครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา ภัณฑารักษ์ ผู้นำชุมชน และสื่อมวลชนประมาณ ๑๕๐ คน บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอเชิญท่านประธานกล่าวการเปิดสัมมนาและบรรยายพิเศษ

คำกล่าวเปิดการสัมมนา โดย ดร.นันทสาร สีสลับ

ดร.นันทสาร : ท่านผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ไม่สามารถมาร่วมในการประชุมครั้งนี้ ได้จึงได้มอบให้กระผมมาทำหน้าที่แทน กระผมมีความรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน” ในวันนี้ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเทคโนโลยีสื่อสารของโลกนับวันจะมีมากขึ้นทำให้โลกในปัจจุบันไร้พรมแดนและกำลังจะทำให้รูปแบบการศึกษาเปลี่ยนไป แต่ในโลกของการศึกษาตามความคิดของคนทั่วไปมักจะมีความคิดว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ต่อเมื่อมีโรงเรียน ครู นักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน นี่คือการเรียนรู้อย่างที่เราพบเห็นในโรงเรียน แต่ในสภาวะความเป็นจริงการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นตลอดเวลา และเราจะทำอย่างไรให้การเรียนรู้นั้นเกิดคุณค่าแก่ผู้เรียน นี่คือการกิจของผู้จัดการศึกษา เพราะถ้าหากเราจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดิม เด็ก ๆ จะไม่สามารถดำเนินชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดเรื่องการศึกษาในโลกเปลี่ยนแปลงไป หลายประเทศโลกจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อรับภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและประเทศเราเองก็เช่นเดียวกัน สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เปิดโอกาสทางการศึกษาให้มีความหลากหลายมาก ในอนาคตรูปแบบการจัดการศึกษาและหลักการเรียนรู้ก็จะมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก พิพิธภัณฑสถานจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของแหล่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างจินตนาการกับความเป็นมาในอดีต เพื่อเชื่อมโยงปัจจุบันและก้าวไปสู่อนาคตที่ปรากฏให้เห็นในแง่ที่หลากหลายและต่างมุมของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อบรรลุแห่งถึงเป้าหมายการเรียนรู้ที่แท้จริง กระผมขออวยพรให้ทุกท่านประสบความสำเร็จตามความต้องการทุกประการ บัดนี้ได้เวลาอันเป็นมงคลแล้ว ผมขอเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศึกษา” ขอให้การจัดการสัมมนาครั้งนี้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ทุกประการ ขอขอบคุณมากครับ

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรมและปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนจัดการศึกษาอบรม สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาศึกษาวิจัย ส่งเสริมฟื้นฟูภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นความมุ่งหวังที่อยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา เช่น การให้สิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเปิดโอกาสการศึกษาที่หลากหลาย พ่อแม่ที่มีความพร้อมสามารถสอนลูกด้วยตนเองได้ เป็นต้น ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จึงเป็นหน่วยงานที่จะสามารถตอบสนอง ความต้องการด้านการศึกษาในอนาคตได้เป็นอย่างดี พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยจึงร่วมกับกรมศิลปากร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดการสัมมนาเรื่องการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ และฉลองวาระหนึ่งทศวรรษพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

๒.๒ เพื่อหาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์หลักสูตรการเรียนการสอนกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

๒.๓ เพื่อนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาระดมความคิดของคณะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานไปปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมต่อไป

๒.๔ เพื่อเตรียมการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

๓. เป้าหมาย

๓.๑ จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ๑ วัน

๓.๒ ครู-อาจารย์, นักบริหารการศึกษา, ภัณฑารักษ์, ผู้นำชุมชน และสื่อมวลชน เข้าสัมมนา จำนวน ๘๐ คน

๔. วิธีการดำเนินการ

๔.๑ จัดทำโครงการและนำเสนอคณะผู้บริหารพิจารณา

๔.๒ ประสานงานติดต่อเชิญวิทยากรตามกำหนดการ

๔.๓ ประชุมและมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

๔.๔ แจ้งข่าวการจัดสัมมนาไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครที่มีการจัดพิพิธภัณฑ์ภายในโรงเรียน, พิพิธภัณฑ์สถานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรม

๔.๕ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการสัมมนาทางสื่อมวลชนในเครือข่าย

๔.๖ หัวหน้าสถานศึกษาหรือพิพิธภัณฑ์หรือสื่อมวลชนและผู้สนใจ ส่งรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนาไปยังฝ่ายส่งเสริมการศึกษา พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

๔.๗ พิพิธภัณฑ์รวบรวมรายชื่อและจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการให้ครบตามเป้าหมาย และตอบรับให้ผู้สมัครร่วมโครงการทราบ

๔.๘ จัดเตรียมเอกสารประกอบ, พิธีเปิดและการสัมมนา

๔.๙ จัดการสัมมนาตามโครงการและกำหนดการ ๑ วัน

๔.๑๐ สรุปและประเมินผลการจัดโครงการสัมมนา

๔.๑๑ ติดตามผลของโครงการและเผยแพร่ทางสื่อมวลชนในโอกาสต่อไป

๕. สถานที่ดำเนินการ

ณ ห้องประชุมพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

๖. งบประมาณ

๖.๑ ใช้งบประมาณของหน่วยงานที่ร่วมจัดงาน

๖.๒ ผู้เข้าสัมมนาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมสัมมนา

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๗.๑ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ไทย กม. ๓๑ ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๒๑๐

๗.๒ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ๘๑/๑ ถนนศรีอยุธยา เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๑๖๗๕๑, ๒๘๒๓๗๗๐ โทรสาร (๐๒)๘๑๖๗๖

๗.๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓

๘. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘.๑ สถาบันการศึกษา, พิพิธภัณฑสถานหรือหน่วยงานที่ส่งครู-อาจารย์, ภัณฑารักษ์หรือผู้สนใจเข้าร่วมสัมมนา

๙. การประเมินผล

- ๙.๑ จากการตอบรับของผู้ร่วมโครงการสัมมนา
- ๙.๒ สังเกตจากความสนใจของผู้เข้าสัมมนา
- ๙.๓ จากแบบสอบถามเพื่อการประเมินผล
- ๙.๔ จากสรุปการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ ครู - อาจารย์ และผู้เข้าร่วมโครงการ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และฉลองวาระหนึ่งทศวรรษพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ไทย

๑๐.๒ ได้แนวทางและวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างหลักสูตรการเรียนการสอนกับการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน

๑๐.๓ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับประโยชน์และนำความรู้ และแนวทางที่ได้รับใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้

๑๐.๔ พิพิธภัณฑสถานต่างๆสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

วันพุธที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

ณ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

- เวลา ๘.๐๐ น. รายงานตัวและรับเอกสาร
- เวลา ๙.๐๐ น. พิธีเปิดการสัมมนาและบรรยายพิเศษ เรื่อง การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้ ประธานในพิธี ดร. รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เวลา ๑๐.๐๐ น. พักร
- เวลา ๑๐.๑๕ น. การบรรยาย เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า (MUSEUM EDUCATION ๒๐๐๐)
วิทยากร นส.ศิระสิทธิ์ ภูเพ็ชร ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
- เวลา ๑๒.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา ๑๓.๐๐ น. การอภิปราย เรื่อง การบริหารของพิพิธภัณฑ์สถานทางการศึกษาแก่โรงเรียนและชุมชน
วิทยากร นายนพวัฒน์ สมพิน ผู้เชี่ยวชาญพิเศษกรมศิลปากร
นางศศิอาภา ประสพทรัพย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
นายประสพ ชัยอินทร์งาม ศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม
- เวลา ๑๔.๓๐ น. พักร
- เวลา ๑๔.๔๕ น. การประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษา
ระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานกับสถาบันการศึกษาและชุมชนกรณีศึกษา
พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย
กลุ่มที่ ๑ ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา
กลุ่มที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา
กลุ่มที่ ๓ ระดับอุดมศึกษา
กลุ่มที่ ๔ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาเพื่อปวงชน
- เวลา ๑๖.๓๐ น. รายงานการประชุมกลุ่มย่อยและสรุปผลการสัมมนา
- เวลา ๑๗.๐๐ น. ปิดการสัมมนา
-

สรุปการดำเนินการ
โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน
วันพุธที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
ณ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐม

๑. งานการประสานงานและเลขานุการโครงการ (ก่อนงาน)

๑.๑ หน่วยงานที่ร่วมจัดโครงการ ๓ แห่ง คือ

๑.๑.๑ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง

๑.๑.๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๑.๑.๓ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

๑.๒ การส่งหนังสือเชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการสัมมนา

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ส่งหนังสือเชิญ ๔ กลุ่ม คือ จำนวนรวม ๔๕๒ แห่ง ดังนี้

๑.๒.๑ กลุ่มที่ ๑ ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา ในเขตนครปฐมและเขตกรุงเทพฯ

จำนวน ๑๕๘ แห่ง คิดเป็น ๓๕ %

๑.๒.๒ กลุ่มที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา ในเขต กทม. และปริมณฑล

จำนวน ๑๑๖ แห่ง คิดเป็น ๒๖ %

๑.๒.๓ กลุ่มที่ ๓ ระดับอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน ในเขต กทม. และ

ปริมณฑล จำนวน ๖๑ แห่ง คิดเป็น ๑๓ %

๑.๒.๔ กลุ่มที่ ๔ ระดับนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น สื่อ

มวลชน, เครือข่ายด้านพิพิธภัณฑ์ / สภาวัฒนธรรม / ผู้นำด้านชุมชน,

ชน, พระสงฆ์ จำนวน ๑๑๘ แห่ง คิดเป็น ๒๖ %

๑.๒.๕ ผู้สนใจตอบรับเข้าร่วมสัมมนา (จาก ๔๕๓ แห่ง) ทั้งหมด ๑๘๔ คน

คิดเป็น ๔๑ %

๑.๒.๖ จำนวนที่ไม่สามารถรับการเข้าสัมมนา (หมดเขต) รวม ๔๔ คน

คิดเป็น ๒๔ %

๑.๒.๗ จำนวนที่สามารถรับการเข้าสัมมนาได้ รวม ๑๔๐ คน คิดเป็น ๗๖ %

๑.๒.๘ จำนวนบุคคลที่มาสัมมนาจริง รวม ๑๓๓ คน คิดเป็น ๗๒ %

กลุ่มที่ ๑	จำนวน ๓๕ คน	คิดเป็น ๒๖ %
กลุ่มที่ ๒	จำนวน ๔๑ คน	คิดเป็น ๓๑ %
กลุ่มที่ ๓	จำนวน ๒๔ คน	คิดเป็น ๑๘ %
กลุ่มที่ ๔	จำนวน ๓๓ คน	คิดเป็น ๒๕ %

สรุป มีผู้เข้าสัมมนา จำนวน ๑๓๓ คน มีหน้าที่การงานรับผิดชอบดังนี้

๑. งานด้านบริหารการการศึกษา	๒๑ คน คิดเป็น ๑๖ %
๒. งานวิชาการ - การเรียนการสอน	๔๒ คน คิดเป็น ๓๑ %
๓. งานพิพิธภัณฑ์	๕๐ คน คิดเป็น ๓๗ %
๔. สื่อมวลชน	๖ คน คิดเป็น ๕ %
๕. ผู้สนใจ / อื่นๆ	๑๔ คน คิดเป็น ๑๑ %

๑.๓ การประชุมหน่วยงานร่วมจัดสัมมนาก่อนงาน ๑ ครั้ง คือ วันพุธที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๒ ณ ห้องประชุมลีปนนท์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กทม. มีผู้แทน ๓ หน่วยงานที่ร่วมจัดฯ เข้าประชุม รวม ๗ คน ได้ชี้แจงโครงการและแบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันไปเตรียม ก่อนถึงวันจริง

๒. งานพิธีการและประชาสัมพันธ์ (วันงาน)

๒.๑ การประชาสัมพันธ์สื่อมวลชนในเครือข่าย ในส่วนของพิพิธภัณฑ์ได้เชิญสื่อมวลชนในท้องถิ่นเข้ามาสัมมนาในวันจริง มา ๗ คน

๒.๒ งานพิธีการ

ประธานเปิดการสัมมนา	ดร. นันทสาร ลีสลับ แทน ดร.รุ่ง แก้วแดง
ผู้กล่าวรายงาน	นางสงศรี ประพัฒน์ทอง แทนนายประโชติ ลังชนกิจ
คำกล่าวรายงาน	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงมา
คำกล่าวเปิดงาน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สงมา
จัดเตรียมใส่แฟ้ม	พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

๒.๓ การบันทึกภาพและวิดีโอ ตลอดรายการ (๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.) พิพิธภัณฑ์ หุ่นขี้ผึ้งไทย จัดหา บริษัท เอ็นเนอร์จี้กรุ๊ป จำกัด โดยได้บันทึกวิดีโอ ๓ ม้วน ถ่ายภาพ ๒ ม้วน

๒.๔ การจัดเตรียมของที่ระลึกมอบให้ประธาน หน่วยงานที่ร่วมจัดงานและวิทยากร พิพิธภัณฑ์จัดเตรียมรูปหล่อทรงกลมรัชกาลที่ ๙ จำนวน ๘ ชิ้น

๓. งานวิชาการและกิจกรรม

๓.๑ การจัดเตรียมเอกสาร

สำนักโบราณคดีฯ จัดเตรียมใส่แฟ้มไว้ ๑๕๐ ชุด / ๑ ชุด ประกอบด้วย

๓.๑.๑ หนังสือส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

๓.๑.๒ รายงานการวิจัยประกอบร่าง พ.ร.บ. ฯ

๓.๑.๓ ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช.....

๓.๑.๔ หนังสือพิมพ์ “สานปฏิรูป”

๓.๑.๕ เอกสารประกอบการบรรยายของ คุณศิวิลีย์ ภูเพ็ชร

๓.๑.๖ ทำเนียบผู้เข้าสัมมนา

๓.๑.๗ โครงการและกำหนดการสัมมนา

๓.๑.๘ สมุดจดบันทึก

๔. การแจกเอกสารวันงาน

ได้แจกเอกสารไป ๑๓๘ ชุด (มอบให้วิทยากรทุกคนด้วย)

หมายเหตุ เอกสารที่แจกผู้เข้าสัมมนานอกจาก ๘ รายการข้างต้นแล้วยังมีเพิ่มเติม คือ

๔.๑ เอกสารประกอบการบรรยาย ของ อาจารย์นพวัฒน์ สมพันธ์

๔.๒ เอกสารประกอบการบรรยาย ของ คุณศศิอาภา ประสพทรัพย์

๔.๓ หนังสือเอเชียนเกมส์ จาก สวช.

๔.๔ สารกรมศิลปากร

๔.๕ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ แนะนำกรมศิลปากร - พช. พระนคร

๔.๖ ไปสเตอร์อนุรักษศิลปวัฒนธรรม ๔ แผ่นพร้อมกล่อง กรมศิลปากร

๔.๗ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ๓ แบบ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจาก ททท.

๕. การประสานงานกับวิทยากร

พิพิธภัณฑสถานงานกับวิทยากรเรียบร้อยตามกำหนดการ วิทยากรทุกคนเดินทางมาเอง มีการเปลี่ยนแปลงวิทยากร ๑ คน คือ คุณประสพ ขึ้นอินทร์งาม ศึกษานิเทศก์จังหวัดนครปฐม ติดภารกิจ ที่ จ. กาญจนบุรี ไม่สามารถมาได้ จึงจัด คุณวิรัช ตาแก้ว จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แทน สรุปว่าการประสานงานกับวิทยากรเรียบร้อยดี วิทยากรได้รับของที่ระลึกและค่าพาหนะ

๖. พิธีกร

อาจารย์วิชณุ เอ็มประณีตร์ ผู้จัดการทั่วไปพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รับผิดชอบพิธีกรตลอดรายการ

๗. การบันทึกสรุปการบรรยาย

ได้มีการบันทึกสรุปการบรรยายในแต่ละช่วงทั้ง ๓ หน่วยงานที่ร่วมจัดงาน มีการแบ่งหน้าที่การสรุปในแต่ละช่วง (ตามเอกสารที่แนบมาด้วยแล้ว).....

.....

๘. งานบริการและสวัสดิการ

๘.๑ พิพิธภัณฑ์ได้จัดเตรียมสถานที่ โต๊ะ-เก้าอี้ และอุปกรณ์โสตอำนวยความสะดวกในห้องสัมมนา

๘.๒ อาหารกลางวันและอาหารว่าง ติดต่อกับ ร้านศิริพันธ์ จำนวน ๑๕๐ ที่ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท

๙. งานทะเบียนและประเมินผล

๙.๑ พิพิธภัณฑ์จัดเตรียมใบลงทะเบียนและต้อนรับผู้ลงทะเบียน พร้อมแจกเอกสารไปทั้งสิ้น จำนวน ๑๓๓ ชุด

๙.๒ การประเมินผล ใช้แบบประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้จัดทำ (ตามเอกสารที่แนบ)

๙.๓ ทั้ง ๓ หน่วยงานที่ร่วมจัดโครงการสัมมนา ประชุมสรุปผลร่วมกัน ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๒ ณ ห้องประชุมชั้น ๒ อาคารสปาฟา

๙.๔ สรุปกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามเวลาที่กำหนดการวางไว้ ช่วงปิดการสัมมนา ดร. วิมลลักษณ์ ชูชาติ ได้กล่าวปิดการสัมมนา ๑๗.๓๐ น.

๑๐. งานในอนาคต

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ตั้งคณะกรรมการทำงานโดยคัดเลือกจากผู้เข้าสัมมนา ที่สังเกตดูว่ามีความสนใจและกระตือรือร้นเป็นพิเศษ เพื่อเป็นชุดปฏิบัติสานต่อแนวคิดที่ได้จากการสัมมนา ดังนี้

๑๐.๑ กลุ่มที่ ๑ ระดับอนุบาล - ประถมศึกษา

๑. นายสิทธิชัย คุ้มอนุวงศ์ ร.ร. วัดสว่างอารมณ์ จ. นครปฐม

๒. นายโสภณธ์ แก้วสุจริต ร.ร. วัดลำโรง จ. นครปฐม

๓. นาวาอากาศตรี ศุภโชค แก้วมโนรมย์ พิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ ทม.

๔. นางรัตนา เลี้ยงอำนวย ร.ร. วัดลาดหญ้าไทร จ. นครปฐม

๕. นางจริยา ศรีเพชร ร.ร. บ้านคลองมหาสวัสดิ์ จ.นครปฐม

๖. นางสาววรรณิ ภู่อพลเพียร ร.ร. วัดประชานาถ จ. นครปฐม
๗. นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๑๐.๒ กลุ่มที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา

๑. นางจิรวรรณ รัตนากร ร.ร. สตรีวัดอัสสัมชัญ กทม.
๒. นางประนอม คำบุญมาก ร.ร. เทศบาล ๑ (วัดพระงาม) จ. นครปฐม
๓. นางกรองเงิน เล้าอรุณ ร.ร. กำแพงแสนวิทยา จ. นครปฐม
๔. นางรัมภา คชวงษ์ ร.ร. ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จ. นนทบุรี
๕. นางวัลภา ชมพูชาติ ร.ร. สิริรัตนารท กทม.
๖. นายบุญส่ง วรวัฒน์ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
๗. นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๑๐.๓ กลุ่มที่ ๓ ระดับอุดมศึกษา

๑. นายวิเชียร วิไลแก้ว มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
๒. นางพูนสุข กรรณาริก มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
๓. นางสาวภาวดี รามสิทธิ์ วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
๔. นายสมคิด แสงเพชร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งประเทศไทย
๕. นางสาวนงนุช ประเสริฐวิฑูรกุล สถาบันวิทยุจุฬา
๖. นายวิรัช ตาแก้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๑๐.๔ กลุ่มที่ ๔ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาเพื่อปวงชน

๑. นางเพ็ญพรรณ เจริญพร มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
๒. นางสาวนัทธ วัชรพิมลมาศ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ
๓. นางสาวเอมอร ตันเสถียร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
๔. นางสาววราภรณ์ นิธิจันทร์ ส่วนไทยนิทัศน์ สวช.
๕. นายวันชัย พูลเพิ่มพันธ์ หนังสือพิมพ์ข่าวสด
๖. ว่าที่ ร.ต. ชัชวาลย์ ผลดีนาทา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโยง
๗. นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
๘. นายภาณุวัฒน์ รัตยาภาส สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

แบบประเมินผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน”
วันพุธที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ณ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

คณะผู้ดำเนินการฯ ใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้โปรดแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อจะได้นำความคิดเห็นดังกล่าวใช้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในครั้งต่อไป

๑. ข้อมูลพื้นฐาน

เพศ หญิง ชาย อายุ.....ปี การศึกษาขั้นสูงสุด.....
 งานที่ทำในปัจจุบัน.....

๒. ความความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสัมมนา

หัวข้อ ได้รับ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควร ปรับปรุง
เอกสารประกอบการสัมมนา				
ระยะเวลาการจัดสัมมนา				
กิจกรรม				
วิทยากร				
เนื้อหาสาระ				
สถานที่จัดสัมมนา				
อาหารกลางวัน อาหารว่าง				
การให้บริการของเจ้าหน้าที่				

๓. ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการสัมมนา

หัวข้อ ความพอใจที่ได้รับ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควร ปรับปรุง
การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้				
การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า				
การบริการของพิพิธภัณฑ์สถานทางด้านการ ศึกษาแก่โรงเรียนแก่ชุมชน				
การจัดประชุมกลุ่มย่อย				

๔. สิ่งที่น่าสนใจ.....

.....

๕. ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน

กัลยานี ปฎิมาพรเทพ

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและสังคม การถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

จากคำจำกัดความของ **สภาการศึกษาพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติหรือ ICOM (international council of Museums)** ได้ให้คำจำกัดความของ “Museum” ว่ามีหน้าที่ในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ค้นคว้า (สอดคล้องกับความหมายของการศึกษา) การศึกษาและความหมายดังกล่าวข้างต้น พิพิธภัณฑ์สถานทั่วโลกในปัจจุบัน ได้พัฒนาอย่างกว้างในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในเครือข่ายของสังคมและของระบบการศึกษาของชาติซึ่งประกอบด้วย สถาบันตามระเบียบแบบแผน เช่น มหาวิทยาลัย โรงเรียน ครอบครัว ที่ทำงาน และชุมชน (สอดคล้องกับคำว่าสถานศึกษา) พิพิธภัณฑ์สถานเอื้อประโยชน์ และเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบ (Formal Education) และการศึกษานอกระบบ

(Non-formal Education) พิพิธภัณฑสถานสามารถช่วยเสริมมิติที่เป็นรูปธรรมให้แก่การศึกษาในระบบโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียน และมหาวิทยาลัย เป็นการสร้างศักยภาพทางการศึกษาในอนาคตอย่างยิ่ง (สอดคล้องกับคำว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตลอดชีวิต) เนื่องจากหลักสูตรใหม่ เน้นความสำคัญของการร่วมผสมผสานของความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะและมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑสถานยังมีศักยภาพที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ที่ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน ชุมชน เช่น ห้องสมุด กลุ่มหรือคณะ องค์กรเพื่อการบริการสังคม ฯลฯ ความหมายของการศึกษา **นางจิรา จงกล อดีต ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ** ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในความหมายปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงคำสอน หรือการถ่ายทอดวิชาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง การศึกษาไม่เพียงเป็นการให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาคน เป็นการปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดสติปัญญา ความรู้ลึกซึ้งนึกคิด ทักษะคิดที่ดี มีรสนิยมสูง มีวิจรรณญาณ การศึกษาเป็นการพัฒนาคนทุก ๆ ด้าน ไม่เฉพาะเพียงให้ความรู้เท่านั้น ดังนั้นการศึกษาจึงไม่ได้อยู่เพียงที่สำนักเรียน แต่อยู่ที่สิ่งแวดล้อมทุกแห่ง และสถาบันที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง คือ พิพิธภัณฑสถานจะเป็นสถานที่ซึ่งสามารถพัฒนาการศึกษาในเรื่องความคิด ความเข้าใจ คุณค่าทัศนคติได้อย่างกว้างขวาง (สอดคล้องกับคำว่าการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาตลอดชีวิต สถานศึกษา)

บุคลากรที่ทำงานในพิพิธภัณฑสถานของรัฐ ถือว่าเป็นบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากการกำหนดหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานในปัจจุบันของ **อาจารย์นิคม มุสิกคามะ และคนอื่น ๆ** ในเรื่องวิชาพิพิธภัณฑฯ ได้กำหนดว่า ความรับผิดชอบของพิพิธภัณฑสถานในปัจจุบันคือ การบริการด้านการศึกษาและความเพลิดเพลิน คำว่า การศึกษาหาได้จำกัดวงอยู่ในเฉพาะในห้องเรียนของโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยเท่านั้นไม่ หากเกี่ยวพันถึงการค้นคว้าหาประสบการณ์และความชำนาญต่าง ๆ ด้วย และการศึกษาในวาระนี้ พิพิธภัณฑสถานเป็นสถาบันแห่งหนึ่งที่บริการการศึกษาแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดีแต่เป็นการศึกษาด้วยหลักฐาน ข้อเท็จจริง ไม่ใช่การบรรยายหรือการอ่าน เป็นการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ปัญหา ด้วยเหตุผลจากหลักฐานเดิม แนวโน้มในการบริหารพิพิธภัณฑสถานสมัยใหม่ จึงอยู่ที่วิธีการบริการ การศึกษาของประชาชน ในรูปของกิจกรรมการจัดการแสดง หรือที่บางกลุ่มเรียกว่า **“มหาวิทยาลัยชาวบ้าน”** เป็นสถานที่ให้บริการความรู้ที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในการศึกษาถึงสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งสิ้น เพราะไม่มีสถาบันใดเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้วิจรรณญาณทางการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยจากข้อมูลและวัตถุจริง ๆ เหมือนกับพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งใกล้เคียงกับคำจำกัดความของ **นางจิรา จงกล** ซึ่งเป็นมุมมองของอดีตผู้อำนวยการกองพิพิธ

ภัณฑสถานแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า ไม่เพียงแต่เป็นการให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาคน ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งพิพิธภัณฑ์สถานจะเป็นสถานที่ซึ่งพัฒนาการศึกษาในเรื่องความคิด ความเข้าใจ คุณค่า ทักษะคิดได้อย่างกว้างขวาง

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

สภาการศึกษาหรือ ICOM ได้ระบุถึงหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานว่า เอื้อประโยชน์และเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบ (formal education) และการศึกษาอกระบบ (non-education) ส่วนคำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์จาก **โครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อการศึกษาด้วยตนเองในระดับอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** ได้ระบุว่า วัตถุประสงค์ที่แสดงในพิพิธภัณฑ์ เป็นการส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

มีทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมายที่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ได้แก่ กลุ่มปัญญานิยม กลุ่มพฤติกรรมนิยมกลุ่มมนุษยนิยม พิพิธภัณฑ์สถานจึงควรเป็นสถานที่ซึ่งสาธารณชนเข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ดังที่ **คิระลีย์ ภูเพ็ชร** ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “งานด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า”ว่า การศึกษาเป็นความรับผิดชอบของพิพิธภัณฑ์สถานต่อสังคม และควรเป็นภารกิจแรก คือ การให้ความรู้และเน้นการศึกษาของสาธารณชน และควรเป็นสถานที่ที่

จะช่วยสร้างความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบต่อการค้นหารูปแบบในการให้ความรู้ จะทำอย่างไรที่จะให้ประชาชนเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์สถาน

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

(๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(๕) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรานี้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ หมวดที่ ๑ หลักการและความมุ่ง

หมายของการจัดการศึกษา

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

อาจารย์ศิระสิทธิ์ ภูเพ็ชร ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “งานด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า” ว่าลักษณะพิเศษบางประการของพิพิธภัณฑ์สถาน ในด้านการศึกษา กล่าวคือ เป็นที่พบปะของชุมชน ซึ่งช่วยสร้างเสริมประสบการณ์จากการที่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจากการเข้าชมวัตถุที่จัดแสดง และความรู้ที่นำเสนอในพิพิธภัณฑ์สถาน เปิดโอกาสให้ได้ชมวัตถุที่จัดแสดงโดยตรง เป็นแหล่งรวมของภูมิปัญญาวิชาการความรู้ในระดับสูง และการนำเสนอเรื่องราวทางด้านศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเปิดโอกาสให้แก่คนทุกวัยและทุกพื้นที่ ทุกระดับความสามารถตามความสนใจของแต่ละคน ให้ความรู้เกี่ยวกับมนุษยชาติ ธรรมชาติวิทยา และศึกษาความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเชิงวิเคราะห์ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถกปัญหา ซึ่งกำลังเป็นที่โต้แย้งกันอยู่ นำเสนอรูปแบบความหลากหลายในด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแส

โลกาภิวัตน์ และนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาคมโลก เปิดโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และภูมิปัญญา เป็นสถานที่สำหรับการสำรวจ การค้นพบและทั้งการคิดใคร่ครวญ เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมด้านการพิพิธภัณฑสถานและการศึกษา มีส่วนให้การสนับสนุนด้านการศึกษาโดยร่วมกับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายของพิพิธภัณฑสถานโดยได้กำหนดบทบาทสำคัญอันหนึ่งของพิพิธภัณฑสถานไว้ในฐานะเป็นแหล่งให้บริการความรู้แก่ประชาชน ซึ่งในความหมายใหม่ของคำว่า การศึกษาตามนัยของพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้พิพิธภัณฑสถานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในฐานะ “แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่รัฐต้องส่งเสริมและจัดตั้งตั้งมาตรฐาน ๒๕

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

พิพิธภัณฑสถานสามารถเข้ามาเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นแหล่งกลางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชุมชนดังปรากฏในมาตรา ๑๘ (๓) และมาตรา ๒๙ ตามลำดับ

มาตรา ๑๘ (๓) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบัน สังคมอื่น ๆ เป็นผู้จัด

มาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔) ได้ระบุแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาและสถาบันศาสนา หน่วยงานของรัฐ เอกชน ฯลฯ มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานทั้งของรัฐและเอกชนก็ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวและมีการพัฒนา ตามทฤษฎี การศึกษาที่ได้เปลี่ยนไปมีการจัดความรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานดังกล่าวของ Mr.Michael Spock ผู้อำนวยการของ Boston children's Museum พูดถึงพิพิธภัณฑ์สถานว่าเป็น "Landmark Learning" เครื่องหมายแห่งความรู้ให้พิพิธภัณฑ์สถานเป็นศูนย์บริการทางการศึกษา (Education Center)

มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการ ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัด การศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัด กระทรวง

การมีพิพิธภัณฑ์ในพื้นที่ใดก็ตาม ถือว่าหน่วยงานทางการศึกษาได้กำกับให้มีขึ้น เพราะการศึกษาใน พิพิธภัณฑ์ ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษา

มาตรา ๓๔ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน และส่งเสริมองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและ สนับสนุนการจัดการศึกษาของครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการการในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา จะมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีบุคลากร ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

เขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรต่าง ๆ รวมทั้ง สามารถจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ด้วย

มาตรา ๕๗ ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อ ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ตามเนื้อความในมาตรา ๕๗ ควรสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยให้ผู้ทรงภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีส่วนร่วม

มาตรา ๖๓ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

รัฐควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ทุกระดับและทุกประเภทโดยใช้สื่อที่หลากหลาย

ทำเนียบผู้เข้าสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “การศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน”
วันพุธที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒
ณ ห้องประชุมพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จ.นครปฐม

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑	นางปิยวรรณ สุขเกษม	โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง ถ.พหลดงาริ์ ต.ไผ่หูช้าง อ.บางเลน จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐	
๒	นายบรรพต ใจชุ่มบุญ	โรงเรียนบ้านรางปลาหมอ ต.บางภาษี อ.บางเลน จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐	๒๑๐/๑ ถ.๒๕ มกราคม ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๐๑๕๖
๓	นางสาวสม กิจเดช	โรงเรียนบ้านทุ่งหัวพรหม ต.หนองปากโลง อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๘๕๐๓๖	๒๐ ม. ๕ ต.ลำพญา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๑๒๙๗
๔	นางสาวลาวัลย์ บุญชัยศรี	โรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยาการ) ๑๗๗/๑ ต.โพรงมะเดื่อ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๘๗๑๕๗	๑๗๗/๕ ต.โพรงมะเดื่อ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๗๗๗๒๕
๕	นางอารี เซียงของ	โรงเรียนบ้านลำพญา ถ.ลำพญา ต.ลำพญา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๕๑๖๗๓	๒๘๑ ถ.ลำพญา ต.ลำพญา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๓๔๕๘

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๖	นายโสภณต์ แก้วสุจริต	โรงเรียนวัดลำโรง ๒ ม.๓ ต.วัดลำโรง อ.นครชัยศรีจ.นครปฐม ๗๓๑๒๐	๒๑/๓ ม.๕ ต.ธรรมศาลา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๑) ๔๖๐๙๗๙
๗	นางสาวนรี ทวลประไพ	โรงเรียนอนุบาลนครปฐม ๙๙ ซอย ๕ ถ.เทศบาล ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐	๓๔/๒ ต.วัดแค อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๘๑๕๓
๘	นายวิจิตรา เจริญวงศา	โรงเรียนวัดศรีสุดาราม ๕๔/๘ ถ.บางกอกน้อย-ตลิ่งชัน แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐	๑๐๖/๓ ถ.บางกอกน้อย-ตลิ่ง ชัน แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒)๔๒๔๖๐๒๑
๙	นายประสิทธิ์ ทองเงิน	โรงเรียนบ้านรางมูก ๑๐ ต.ลำเหย อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐	๓๘/๑ ต.บ้านยาง อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๑) ๔๙๖๕๓๓
๑๐	นางจรียา ศรีเพชร	โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ ม.๑ ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๙๙๐๖๒	๓๕/๖ ม.๓ ถ.พุทธมณฑล สาย๘ ต.นครชัยศรี อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๔๔๘
๑๑	นายอำนาจ สิงห์สุวรรณ	โรงเรียนวัดกระโจมทอง ม. ๖ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๓๕ แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๐๗๙๓๘	๕๑๓/๕ ซอยประตู ๑ ถ.เจริญกรุง ๑๐๗ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๑๕๙๗๑

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๒	นางสุชาดา ตันตสุรฤกษ์	โรงเรียนภัทรบุต ๑๐๐ ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๙๘๒๘	๑๐๐ ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๙๘๒๘
๑๓	นางสาวภัททิ สามงามยา	โรงเรียนวัดกงลาด ต.ห้วยด้วน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๕๐	๘๓ ต.ห้วยด้วน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๕๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๐๒๑๘๕
๑๔	นายนคร สุขสงวน	โรงเรียนวัดทอง (อุดมศิลป์วิทยา การ) ๒๓ ม.๑๐ ซ.วัดทอง ถ.บรมราชชนนี แขวงหิมพาลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๒๙๗๙๑	๒๘๐/๗๑ ซ.จรัญสนิทวงศ์ ถ.จรัญสนิทวงศ์ แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๕๒๗๗๗
๑๕	นางรัตนา เลี้ยงอำนาจ	โรงเรียนวัดลาดหญ้าไทร (สิงหวิทยาการ) ๓๕ ม.๑๐ ต.ห้วยขวาง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๙๑๓๘๐	๗๒ ม. ๒ ต.ห้วยขวาง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๙๑๒๖๖
๑๖	นางสาวนนทิดา ชิบเข	โรงเรียนสุพิทยานุกูล ๑๑๖/๑๐ ม.๘ ซ.จิตต์เจริญ ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๒๑๒๐๐	๒๖ ซ.๕ ถนนทรงพล ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๔๒๙๐๘

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๗	นายเอก ศิริลักษณ์	โรงเรียนวัดไก่อเตี้ย ซอยวัดไก่อเตี้ย ถ.ตลิ่งชัน - ชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๒๔๙๕๑๖	๖๔๒/๑๔ ซ.เนติศึกษา ถ.พระราม ๕ แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒)๒๔๑๒๑๙๑
๑๘	นางชุติกานต์ ลังวัลย์เดช	โรงเรียนสามพรานวิทยา ต.ยายชา อ.สามพราน จ.นครปฐม โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๑๐๙๓	๓๓๕/๓ ม.๗ ต.ห้วยจรเข้มะ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๙๔๘๖
๑๙	นายสิทธิชัย คุ้มอนุวงศ์	โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ม. ๔ ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๒๔๕๕๓	๒/๖๙ ซ. ๗ ถ.พิพิธประสาท ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๑๒๑๗๕-๖
๒๐	นายสมพร แก่นสุข		๔๘ ซ.๒ ถ.มาลัยแมน ต.ลำพญา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๙๐๔๒๙
๒๑	นางสาวเยาวภา คานติธรรม	โรงเรียนวัดห้วยพระ ม. ๑ ต.ห้วยพระ อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๕๐	บ้านพักครูเลาเต่า ต.ห้วยพระ อ.ดอนตูม จ.นครปฐม โทรศัพท์ (๐๓๔)๒๐๒๐๖๕
๒๒	นางสุภาภรณ์ กิ่งสวัสดิ์	โรงเรียนวัดทุ่งรี ๗๓ ต.ทัพหลวง อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๐๙๒๘๘	๒๑/๒ ฒ. ๕ ต.ธรรมศาลา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๘๙๖๘๐

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๒๓	นายเสรี คิวเสน	โรงเรียนบ้านหนองแก ต.หนองงูเหลือม อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐	๙๑ ซ.ราชวิถี ๗ ถ.ราชวิถี ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๘๐๑๗๓
๒๔	นางจิราวรรณ รัตนากร	โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์ ถ.เทอดไทย แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๕๗๐๕๐๕	๔๓/๑๔๗ ซ.เพชรเกษม ๒๘ ถ.เพชรเกษม แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๘๔๖๖๐
๒๕	นางสาววรรณิ ภูพูลเพียร	โรงเรียนวัดประชานาถ ๗๖๑ ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๒๙๘๙	๗/๒ ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๒๗๐
๒๖	นางศิริพร ชลพฤษา	โรงเรียนเบญจมราชาทิศ ถ.มนตรีวิทยวงค์ อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๒) ๓๓๗๓๐๒	๔๒ ถ.อุดมศิริ อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๒) ๒๑๔๗๔
๒๗	นางนันทนา ลิ้มปิจักร์	โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดเสนาหา ๕๘๘/๑ ถ.ริมทางรถไฟตะวันตก ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๕๕๗๑๑	๓๐๕/๓ ม.๕ ต.บ่อพลับ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๒๒๒๖
๒๘	นางสาวทัศนีย์ใจ อินทะนิยม	โรงเรียนวัดน้อยใน ๑๖๗ ม.๔ ถ.ชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๒๔๗๘๘๒	๑๙๓/๒ ซ.ภาวนา ถ.บางกอกน้อย -ตลิ่งชัน แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๔๓๐๗๓

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๒๙	นางสาวอัญชลี มิ่งมาศ	วิทยาลัยอาชีวศึกษา พระนครศรีอยุธยา ถ.ป่าโทน ต.หอรัตนไชย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๒๔๑๒๑๑	๑/๑ ต.หัวรอ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๒๕๗๕๕๑
๓๐	นางเน่งน้อย ทิพย์แสงทอง	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ มัธยมศึกษา ตอนต้น ๔๗/๑ ช.สตรีวิทยา ๒ ถ.ลาดพร้าว๗๑ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๐๗๗๕๑๐	๓๕/๓๕๖ ช.สตรีวิทยา ๒ ถ.ลาดพร้าว ๗๑ แขวงลาดพ พร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๐๗๘๐๓๑
๓๑	นางเน็ด หงส์เทียมจันทร์	โรงเรียนภัทรญาณวิทยา ๓๙ ต.วัดแค อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐	๖๐/๒๐ ช.สุขาภิบาล ๒ ต. วัดแค อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐
๓๒	นายชลิต ตุ่มทองคำ	โรงเรียนเทศบาล ๓ (สระกระเทียม) ๑๓๗/๑ ช.พันธ์ทิพย์ ถ.ราชวิถี ต.พระปฐมเจดีย์ อ. เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๑๒๗๘	
๓๓	นายมานพ แก้วบุชา	โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยฯ ๙๐ ถ.เพชรเกษม ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๑๒๗๘	๒๖๓/๒ ม.๑ ถ.ห้วยพลู - ดอนตูม ต.ห้วยพลู อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔)๓๑๕๓๗๐

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๓๔	นางประนอม คำบุญมาก	โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา) ๔๑ ถ.หน้าโรงไฟฟ้า ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐	๕๖/๑๐๙ ถ.ยิงเป้าใต้ ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๕๒๑๙
๓๕	นางสายพิน มณีศรี	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๒๒๗๙๖	๓๓ ซ.ประชากราษฎร์บำเพ็ญ ๗ แขวงห้วยขวาง เขตห้วย ขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๗๕๕๐๓๓
๓๖	นางสุภา มีเผ่าพันธ์	โรงเรียนเพิ่มวิทยา ๑๑๓ ม. ๓ ต.นครชัยศรี อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๑๑๙๙	๑๓/๗ ม.๒ ต.บางกระเบา อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๓๑๕
๓๗	นางจิราภรณ์ ม่วงปู้	โรงเรียนวัดหอมเกร็ด ๔๐ ม.๔ ต.หอมเกร็ด อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๒๖๗๗๒	๔๘/๔ ม.๓ ต.หอมเกร็ด อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๒๕๑๓
๓๘	นายวิเชียร รอดธงชัย	โรงเรียนวัดศิระทอง (น้อยชมประชาชนกุล) ต.ศิระทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๒๐๙๒	๕๑/๗๔ ต.บางแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๓๔๘

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๓๙	นางจันทร์เพ็ญ ทุ่งพรหมศรี	โรงเรียนสหบำรุงวิทยา ๑๕๑ ม. ๕ ต.สามง่าม อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๕๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๘๑๔๔๙	๓๓๗/๓๔ ถ.ราชดำริห์ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๕๒๓๙๐
๔๐	นายอุบล นกตารา	โรงเรียนวัดลำเหย ถ.คางทอง ต.ลำเหย อ.ดอนตูม จ.นครปฐม ๗๓๑๕๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๓๘๔๖๘	๗๖ ม.๒ ถ.นาสร้าง ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐
๔๑	นายระเด่น จีนสมบุรณ์	โรงเรียนอ้อมน้อยโกชูปถัมภ์ ถ.เพชรเกษม ต.อ้อมน้อย อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๓๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๒๐๒๔๓๕	
๔๒	นางภาครี ขำเมฆ	โรงเรียนมหิดลวารานุสรณ์ ๓๖๔ ม.๕ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๐๙๘๗	๒๐๘ ซ.มาเจริญ ถ.เพชรเกษม ๘๑ แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ ๑๓๖๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๐๔๒๖๒, (๐๑) ๖๒๖๒๙๓๔
๔๓	นางยุพิน ชูเชิด	โรงเรียนนิมพลี ๘๒/๓๑๗ ถ.สวนผัก แขวงนิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๘๔๙๐๐	๑๖๔/๖๔๒ ซ.พิชิตดา ๕/๒ ต.พิมลราช อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ๑๑๑๑๑ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๓๖๙๗๒

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๔๔	นางสมพิศ แสงจันทร์	โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม ๑๑ ม.๑๑ ซ.เจริญ ๓๕ แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๘๒๘๓๕	๑๑/๖ ซ.ประดู่ ๑ ถ.พุทธมณฑลสาย ๑ แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๘๖๘๐๑
๔๕	นางกรองเงิน ล้ำอรุณ	โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา ต.ทุ่งกระพังไหม อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๕๑๒๖๔	๕๗ ต.กำแพงแสน อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ๗๓๑๔๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๘๑๓๕๗
๔๖	นางระจิตร์ ชัยบุรี	โรงเรียนโพธิ์นิมิตรวิทยาคม ๕๑ ม.๔ ซ.วัดกุฎี ถ.สุขาประชาสรร๒ ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๘๔๓๘๗๘	๓๙/๑ ถ.สนามบินน้ำนนท์ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๖๒๖๖๐
๔๗	นายปรีชา ฤงกลาง	โรงเรียนวัดอินทาราม ถ.เทอดไท แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๖๕๓๓๑๐	๑๔๒/๖ ซ.เพชรเกษม ๒๘ แขวงคูหาสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๗๓๘๒๗
๔๘	นางรัมภา คชวงษ์	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย ต.บางกรวย อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ๑๑๑๓๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๖๐๓๕๓	๑๖๐๔ ซ.กรุงเทพ-นนท์ ๓๘ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๗๙๖๔๗๒

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๔๙	นางชฎาวรรณ จิตติวรณ	โรงเรียนบางกะปิ ๖๗ ถ.เสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๗๗๕๘๗๐	๒๑๑-๒๑๓ ช.รามคำแหง ๕๕ แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๗๗๕๘๗๐
๕๐	ผ.ศ. ศรี แนวณรงค์	มหาวิทยาลัยสยาม ๒๕๓ ถ.เพชรเกษม แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๕๗๐๐๖๘	๗๒/๑๔ ซ.๖๑ ถ. เอกิรัฐ แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๑๕๗๐๐๘
๕๑	นายวิเชียร วิไลแก้ว	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ๑๒๖/๑ ถ.วิภาวดี รังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๙๒๓๐๕๐ ต่อ ๑๕๕๒	๖๑/๒๑๙ ซ.อุดมสุข (สุขุมวิท ๑๐๓) แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๗๗๕๕๒
๕๒	คุณผะอบ นะมาตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.เพชรเกษม ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๑๙๑๙๓	๕๖ ม.๗ ถ.มัลลีย์แมน ต.หนองปากโลง อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๔๓๗๐๘
๕๓	นางพุลสุข กรรณาริก	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ๑๘/๑ ถ.เพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๐๗๔๕๐๐ ต่อ ๓๒๑	๕๕/๑๘ ซ.เพชรเกษม ๑๑๐ ถ.เพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๐๙๐๑๕๙

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๕๔	ผ.ศ.กนกวรรณ ฤทธิไพโรจน์	หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๑๓๘๔๑	๖๙ ซ.วัฒนานิเวศน์ ๖ ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ
๕๕	นายไชยยศ ธงภักดิ์	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ๑๐๑๐/๕ ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๓๘๖๙๖๔	๕๑/๕๙๘ ซ.๒ ถ.ลำลูกกา ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๐๓๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๕๕๑๑๙๗
๕๖	นางสมศรี เอี่ยมโอภาส	โรงเรียนอนุบาลเสริมปัญญา ๒๑/๑๒ ซ.๒ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๕๗๒๘๘	๑๑๓/๔ หมู่ ๙ ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๙๐๑๑๙
๕๗	นางสาวภาวดี รามสิทธิ์	วิद्याพยาบาลเซนต์หลุยส์ ๒๑๕/๔ ถ.สาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๗๕๕๓๐๔-๗	
๕๘	นางสาวพัชรี ทองแขก	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๐๓๒๑๒๑-๔	๙๕/๒๐๘ ซ.รุ่งเรืองนิเวศน์ ถ.ติวานนท์ ต.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๔๐๐๑
๕๙	นายสุชาติ วิเศษสวัสดิ์	โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๑๑๓๘๓	๑๒/๑ ถ.แสงชูโต ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๑๒๓๑๒

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๖๐	นางเยาวณี พลเสน	โรงเรียนศึกษานารี ถ.ประชาธิปไตย แขวงกัลยาณี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๖๖๗๒๒๓	๔๐๓/๖๓ ซ.วัดรวมฯ ถ.จรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๗๗๑๕
๖๑	นางเพ็ญพรรณ เจริญพร	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ถ.หน้าพระลาน แขวงพระราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๒๖๘๑๙	๑๔๗/๑ ซ. ๑๒ ถ.จรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอก น้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๗๗๑๕
๖๒	นางราตรี บัวประดิษฐ์	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี ๘๐/๑ ถ.อรุณอมรินทร์ แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๒๔๐๐๐๔	๘/๔๑๒ ซ.อิทธิเบตร์ ๗ ถ.รัตนธิเบตร์ ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ๑๑๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๑) ๕๖๓๑๑๐
๖๓	นางสาวอัจฉรา แข็งสารกิจ	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ ถ.ขวาพระ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๔๒๕๐๐๐	
๖๔	นายบุญส่ง วรวัฒน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ภายในบริเวณโรงเรียนสามเสน วิทยาลัย ถ.พระราม ๖ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐	๗๑ หมู่ ๕ ถ.สุวรรณศร ต. ป่าชะ อ.บ้านนา จ.นครนายก ๒๖๑๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
		โทรศัพท์ (๐๒) ๒๗๘๔๘๖๐-๑	
๖๕	นางสาวขวัญศิริ เจริญทรัพย์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ๒๐ ถ.บรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๘๐๙๔๒๙ ต่อ ๓๒๐๖	๙๘/๑๑๔ หมู่บ้านหลักสี่วิลล่า แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๒๑๗๔๗
๖๖	นางอภิญาณ์ หทัยธรรม	องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ แห่งชาติ เทคโนโลยี คลอง ๓ ต.คลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๗๗๔๑๗๒-๘ ต่อ ๑๘๕๑	๗๑/๕๔ หมู่บ้านมัชวานรังสรรค์ ต.บึงสนั่น อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี โทรศัพท์ (๐๒) ๙๐๘๙๘๕๖
๖๗	นางสาวบุษยา เรืองศรี	มูลนิธิจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ วังสวนผักกาด เลขที่ ๓๕๒-๓๕๔ ถ.ศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ (๐๒) ๒๔๖๑๗๗๕-๖ ต่อ ๑๕๐	
๖๘	นายธนิศ บุญประเสริฐ	ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอนครชัยศรี ถ.บรมราชชนนี ต.นครชัยศรี อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๒๑๒๗	๑๕๗ ซ. เพชรเกษม ๑๐ ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๖๙	นายมงคล เจริญ	ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ๔๗๐ ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๙๙๙๒๔๒	
๗๐	นางสาวนิภา จันทมาลา	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี ถ.สุพรรณบุรี-ชัยนาท ต.สนามชัย อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๕) ๕๒๕๒๓๐	๘๑/๑ ถ. นางทิม อ. เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
๗๑	นางสุภาภรณ์ ไชยภักดิ์	สำนักพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมการ เกษตร มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ๕๐ ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๔๒๘๗๑๑-๒ ต่อ ๑๐๗	๓๔๖/๕๑๔ บ้านสวนธน สี่อใหญ่อุทิศ ถ.รัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๙๑๑๓๐
๗๒	นางสาวเอมอร ตันเถียร	สำนักงานวิชาการ สำนักงาน อัยการสูงสุด ถ.รัชดาภิเษก แขวง ลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๕๑๒๙๕๑	๘๓/๒๓ ซ.พหลโยธิน ๓๗ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๐๒๖๔๑
๗๓	นางสาวชุตติธร มากสัมพันธ์	พิพิธภัณฑสถานพระก้านนชูชาติ ๕/๙ ถ.พุทธมณฑลสาย ๒ แขวงบางเขิน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๘๗๑๒๖๕	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๗๔	นายบัณฑิต เพชรเรืองรอง	ภาควิชาเภสัชวิทยา พิพิธภัณฑ์ ประวัติการแพทย์ไทย ๒ ถ.พรานนก แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๙๗๕๖๕	๖๒๖/๗ แขวงคลองซึกพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๑๐๐๖๕๒
๗๕	นางสาวชุตติมา จันทร์อุไร	องค์การค้าของคุรุสภา ๒๒๔๙ ถ.ลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๓๘๓๐๓๓ ต่อ๑๕๒	๑๓๗ ซ.เกตุญาติ ๗ ถ.ลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๒๕๗๗๒
๗๖	ร.ต.ต.หญิงจิราภา พิมพ์ศรีกล้า	หอสมุดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ๙๐ หมู่ ๗ ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๒๒๙๓๙ ต่อ ๕๐๘๕	๒๓ ถ.ศรีษะภู่ ต.บางแถม อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๕๔๔๖๙
๗๗	นางสาวอรุณศรี จันทพิชฌานันท์	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ๙ ถ.รัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๔๔๔๔๖๒	๕๕/๓๑๖ หมู่บ้านเมืองทอง โครงการ ๖ ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๗๗๕๔๓
๗๘	นาวอากาศตรีศุภโชค แก้วมโนรมย์	พิพิธภัณฑ์ของกองทัพอากาศ ถ.พหลโยธิน แขวงดอนเมือง เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๓๔๕๔๙๖	๑๑๙ หมู่ ๒ ซ.สุขสวัสดิ์ แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๗๙	นายกนก แสนประเสริฐ	สำนักงานพุทธมณฑล อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐	๕๙/๖ ซ.วัดมณฑลป ถ.ฉิมพลี แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๗๙๘๗๒
๘๐	นางจำเรียง โพธิ์แก้ว	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง ๑๖๐๗ ถ.มัลลย์แมน-อุทอง ต.อุทอง อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๖๐ โทรศัพท์ (๐๓๕) ๕๕๑๐๔๐	
๘๑	นายจักรชัย คงเสื่อ	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี ถ. วรเดช ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ. ราชบุรี ๗๐๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๒) ๓๒๑๕๑๓	
๘๒	พันเอก ดร.สุทัศน์ อายุวัฒน์	กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ๙ หมู่ ๕ ถ.พหลโยธิน ต.จตุต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๓๐	๕/๓๓ ถ.เศรษฐศิริ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๓๑๕๑๕
๘๓	นางสาววิมลย์ พงศ์พินิตานนท์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ๒ ถ.พราวนัก เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๙๘๒๘๕	๑๗๓/๖๐ ซ.กรุงเทพนนท์ ๗ ถ.กรุงเทพฯ-นนทบุรี เขตบางกอกน้อย จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
๘๔	นางชุลีรัตน์ โสมะบุตร	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติศิลป์ พีระศรีอนุสรณ์ กรมศิลปากร ถ.หน้าพระธาตุ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๓๖๑๖๒	๔/๕๑ ซ.ฉิมพลี ๒๙ ถ.พระปิ่นเกล้า-นครชัยศรี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๔๐๖๔๕

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๘๕	นายสรโรจ แสงวิเชียร	ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ๒ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๙๗๐๓๕	
๘๖	นายสมคิด แสงเพชร	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๒๗๓ ถ.สามเสน แขวงวัดสาม พระยา กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๓๕๒๖๕	๙/๑๘ ซ.พหลโยธิน ๑๕ ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
๘๗	นางสาวนันทิยา สว่างวุฒิชรรม	ส่วนไทยนิทัศน์ สำนักงานคณะ กรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ถ.รัชภิเษก แขวงห้วยขวาง เขต ยานนาวา กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๔๗๐๐๒๘ ต่อ ๑๖๖	๕๖๘/๕ ถ.สาธุประดิษฐ์ เขตยานนาวา กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๔๑๔๖๖
๘๘	นางสาววารภรณ์ นิธิจันทร์	ส่วนไทยนิทัศน์ สำนักงานคณะ กรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ถ.รัชดาภิเษก แขวงห้วยขวาง เขต ยานนาวา โทรศัพท์ (๐๒) ๒๔๗๐๐๒๘ ต่อ ๑๖๖	๕๘/๗๐ ซ.พหลโยธิน ๕๔ ถ.พหลโยธิน แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๗๔๓๘๒๖
๘๙	นายวันชัย พูลเพิ่มพันธ์	ผู้สื่อข่าวประจำจังหวัดนครปฐม (หนังสือพิมพ์ข่าวสด) ๔๙/๓๔-๓๕ ต.ห้วยจรเข้ม อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๑๘๘๘ เรียก ๑๒๑๗๔๙	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๙๐	นายจุมพล สอนเสริม	ฝ่ายเผยแพร่งานและประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร ถ.หน้าพระธาตุ แขวงพระราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๒๓๕๖๙	๒๔๗ ซอย ๓/๓ หมู่บ้านร่วมเกื้อนิเวศน์ ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ แขวงทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๗๖๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๑๙๙๗๔
๙๑	นางสาวชุติมา นันทะวงษ์	สถานีวิทยุศึกษา ศูนย์เทคโนโลยี ทางการศึกษา ถ.ศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขต ราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๕๖๑๑๑๕-๒๑ ต่อ ๓๒๗	๖๕/๑๘๔ ซ.๕ ถ.แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๘๔๖๓๗๑
๙๒	นายสุกรี นิโคธางกูร	สมาคมหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่ง ประเทศไทย ๒๐๔/๑ หมู่ ๓ ซ.เกษตรสิน ต.ลำพญา อ. เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๗๑๕๕๕	๒๐๔/๑ หมู่ ๓ ซ.เกษตรสิน ต.ลำพญา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๕๗๓๕๗
๙๓	นางสาวเมธินี จิระวัฒนา	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	๑๓-๑๔ หมู่ ๙ ต.บางปลา อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ๑๐๕๔๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๑๕๔๓๐๒
๙๔	นางวิสันธิ์ โพธิสุนทร	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๙๕	นายปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย์	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	
๙๖	นางณัฐภัทร จันทวิช	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	
๙๗	นางประพิศ ชูศิริ	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	๙๙/๘๘ ซ.ไทรยานนท์ ๑ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๐๐๑๗๙
๙๘	นางสาวประภัสสร โพธิ์ศรีทอง	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	๑๗๔/๑๔ ซ.สุขุมวิท ๑๖ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๘๑๗๗๒
๙๙	นายดวงฤทธิ์ แคล้วปลอดทุกข์	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกาญจนาภิ เษก ต.คลองห้า อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๙๐๒๗๕๖๘-๙	๘๒/๔๗ ซ.สวนผัก ๑๑ ถ.สวนผัก แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๓๔๙๘๗๖

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๐๐	จ.อ. สุพัฒน์ ให้ถนอม	องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ชิง ถ.ไผ่ชิง-ทรงคนอง ต.ไผ่ชิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๒๕๕๗๒-๓	๘๘/๔๖๙ หมู่ ๑๑ ถ.ไผ่ชิง- ทรงคนอง ต.ไผ่ชิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐
๑๐๑	ว่าที่ร.ต.ชัชวาลย์ ผลดี นาหนา	องค์การบริหารส่วนตำบล คลองโยง ถ.ศาลาया-บางภาษี ต.คลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๙๘๑๘๕	๑๐๖/๕๐ หมู่ ๑๑ ถ.สวนผัก แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๘๔๔๔๑๘
๑๐๒	นายสุชิน รัตนสิทธิ์	องค์การบริหารส่วน ตำบลบางแก้ว ๑/๑ หมู่ ๓ ต.บางแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๓๔) ๓๓๑๐๑๖	๘๗ หมู่ ๓ ต.บางแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ๗๓๑๒๐ โทรศัพท์ (๐๑) ๔๕๑๗๗๕๒
๑๐๓	นายอนันต์ คณาธิกุล	บริษัท รัตนบราลี จำกัด ๒ ถ.พระสุเมรุ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๒๗๖๑๔	
๑๐๔	นางสาวณชนก จันทร์มันใจ	บริษัท รัตนบราลี จำกัด ๒ ถ.พระสุเมรุ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๒๗๖๑๔	
๑๐๕	นางเรียม พุ่มพงษ์แพทย์	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถ.หน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๐๖	นายชำนาญ ภูมิลี	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	
๑๐๗	นายคณินชัย โหมดสมพงษ์	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	
๑๐๘	นางดวงสมร ปานบุญ	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	
๑๐๙	นายวรการ กนิษฐสุต	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ข้างต้น ติดกับรัฐสภา ถ.อุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๒๓๓๓๖	
๑๑๐	นางวรรณ หาญกมลศิริ	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ข้างต้น ติดกับรัฐสภา ถ.อุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๒๓๓๓๖	
๑๑๑	นางสาวชะเอื้อน บุญช่วย	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๑๒	นางสาวมัณฑนา ยุบล	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ๔ ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๔๑๓๓๓	
๑๑๓	นางสงศรี ประพัฒน์ทอง	สำนักโบราณคดีและ พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ ๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๒๘๕๐๓๑	
๑๑๔	นายวิรัช ตาแก้ว	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถนนสุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๑๕	ดร.วิมลลักษณ์ ชูชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๑๖	นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๑๗	นางสาววัลภา เล็กวัฒนานนท์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๑๘	นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ที่ตั้งโรงเรียน	ที่อยู่ที่บ้าน
๑๑๙	นายภาณุรัตน์ รัตยามาส	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๒๐	นายวีระ พลอยครบุรี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๒๑	ดร. กาญจนา เอกะวิภาต	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๒๒	นางสาวพุดธิสารี อัคคะพู	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๒๓	นางสาวนันทิชา ไวยนพ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	
๑๒๔	นางอรุณี สถานุพงษ์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ถ.สุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๖๖๘๗๑๒๓	

ความหมายหรือคำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

*กัลยานี ปฎิมาพรเทพ

ความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานในต่างประเทศ

๑. สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (Icom - The International Council of Museum) ^๖ ได้ให้คำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์สถานไว้ในบทบัญญัติ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ ดังนี้

มาตรา ๓

A museum is a non-profit making, permanent institution, in the service of society and of its development and open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates, exhibits, for purposes of study, education and enjoyment, material evidence of man and his environment.

สถาบันถาวรใดก็ตามที่ตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลประโยชน์หากำไร จัดตั้งขึ้นเพื่อบริการรับใช้สังคม และเพื่อการพัฒนาสังคม และเปิดให้สาธารณชนทั่วไปเข้าชมเพื่อประโยชน์ในทางส่งเสริมต่อการอนุรักษ์ การค้นคว้า วิจัย การสื่อความรู้ ความเข้าใจ และจัดแสดงเผยแพร่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อการเล่าเรียน และเพื่อความบันเทิงใจต่อหลักฐานทางวัตถุ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เรา ถ้าสถาบันใดอยู่ในขอบข่ายนี้สถาบันนั้นถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถาน

A. Conservation institutes and exhibition galleries permanently maintained by libraries and archive centres :

B. Natural, archaeological and ethnographic monuments and sites and historical mounments and sites of a museum nature, for their acquisition, conservation and communication activity :

C. Institutions display live specimens, such as botanical and zoological gardens, aquaira, vivaria etc. ;

D. Nature reserves ;

E. Science centers and planetariums

* นักวิชาการศึกษา ๗ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

มาตรา ๔ ยังได้กล่าวจำกัดความว่า พิพิธภัณฑ์สถาน ยังรวมถึง

- . สถาบันเพื่อการอนุรักษ์หรือสงวนรักษาและเกลลอรีที่จัดแสดงและเปิดบริการอย่างถาวร เช่น หอสมุด หอจดหมายเหตุ
- . โบราณสถานทางธรรมชาติวิทยา แหล่งทางโบราณคดี และแหล่งทางชาติพันธุ์วิทยา ตลอดจนโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ และแหล่งหรือสถานที่มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์ในตัวเอง โดยธรรมชาติ ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ
- . สถาบันที่จัดแสดงเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต เช่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ สัตว์เลี้ยง สัตว์น้ำ บริเวณสิ่งที่มีชีวิต (Vivarial) วนอุทยาน ฯลฯ
- ง. สถานที่ธรรมชาติที่จัดไว้เป็นเขตสงวน
- จ. ศูนย์วิทยาศาสตร์และหอดาราศาสตร์

สรุปคำจำกัดความของ ICOM

พิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันถาวรที่สั่งคมจัดขึ้น โดยไม่หวังผลกำไร เพื่อเปิดบริการให้แก่สาธารณชน ทำหน้าที่รวบรวม สะสม สงวนรักษา ศึกษา วิเคราะห์วิจัย เผยแพร่และจัดแสดง ซึ่งหลักฐานและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมีมุ่งหมายที่จะนำเสนอความรู้ การศึกษาและความเพลิดเพลิน

๒. สมาคมการพิพิธภัณฑ์ (The Museum Association) ในประเทศอังกฤษ กล่าวไว้ว่าเป็นสถาบันที่รวบรวม สะสม ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สงวนรักษา จัดแสดงและนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของหลักฐาน วัตถุและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน โดยแยกความหมายของแต่ละคำที่เกี่ยวข้องดังนี้

- **สถาบัน** หมายถึง การจัดตั้งอย่างมีแบบแผนและถาวร
- **การรวบรวมสะสม** หมายถึง การได้มาในทุกรูปแบบ ซึ่งหลักฐาน
- **วิเคราะห์ วิจัย** เน้นความต้องการที่จะคงรักษาไว้ซึ่งประวัติข้อมูล
- **สงวนรักษา** คือ มาตรการทุกรูปแบบที่ให้ความคุ้มครองปลอดภัยต่อวัตถุ
- **จัดแสดง** เป็นการประกันต่อผู้เข้าชมว่าจะต้องได้ชมวัตถุที่รวบรวมไว้อย่างน้อยก็จำนวนหนึ่งที่คัดเลือกมาแสดง
- **นำเสนอ** คือ การเสนอเรื่องราวด้วยกระบวนการต่าง ๆ เช่น เทคนิคการจัดแสดง การศึกษา การวิจัย และการตีพิมพ์
- **วัตถุ** หมายถึง สิ่งของที่จับต้องได้
- **หลักฐาน** หมายถึง การประกันว่าวัตถุนั้นเป็นของจริง

- **ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง** คือ ความรู้ที่ป้องกันมิให้วัตถุในพิพิธภัณฑสถานเป็นเพียงของแปลกประหลาด แต่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนั้น ๆ เช่น ประวัติที่ผ่านมา การประดิษฐ์หรือที่มาและการใช้งาน
- **เพื่อประโยชน์ของสาธารณชน** เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าพิพิธภัณฑสถานรับใช้สังคม

๓. สมาคมการพิพิธภัณฑของอเมริกา (The American Association of Museum) กล่าวว่าพิพิธภัณฑสถานเป็นสถาบันถาวรที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร ไม่ถูกจัดตั้งโดยไม่มีเป้าหมายแรกเพื่อการแสดงนิทรรศการชั่วคราวเท่านั้น ได้รับการยกเว้นภาษีรายปี เปิดบริการและบริหารงานเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่จะอนุรักษ์และสงวนรักษา ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและจัดแสดงเพื่ออำนวยความสะดวกและความเพลิดเพลินแก่สาธารณชนเกี่ยวกับวัตถุที่มีคุณค่าทางวิชาการและวัฒนธรรมรวมทั้งด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ (สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต) ประวัติศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น คำว่าพิพิธภัณฑสถาน จึงควรหมายความรวมถึง สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ สวนสัตว์น้ำ (Aquarium) ห้องฟ้าจำลอง ชุมชนประวัติศาสตร์ รวมทั้งอาคารและแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะการดำเนินงานและเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น

๔. Weber's dictionary of synonym บัญญัติความหมายของพิพิธภัณฑสถานไว้ว่า พิพิธภัณฑสถานเป็นที่สะสมหรือรวบรวมวัตถุทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ สิ่งแปลกประหลาดและศิลปวัตถุ

๕. Carter V. Good (ed) Dictionary of education ได้ให้ความหมายของพิพิธภัณฑสถานไว้ว่าเป็นสถานที่รวบรวมหรือสงวนวัตถุที่มีความสำคัญทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และศิลปะ

๖. ศาสตราจารย์ฟอยล์ (Foyles) แห่งมหาวิทยาลัยโรเชสเตอร์ (Rochester) ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของพิพิธภัณฑสถานว่าเป็นสถาบันซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเก็บรักษาวัตถุที่แสดงถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ความหมายของพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย

คำว่า **“พิพิธภัณฑ์”** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงเชี่ยวชาญทางภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นผู้บัญญัติศัพท์คำนี้ขึ้นใช้ เนื่องจากพระองค์ได้ติดต่อสมาคมและศึกษาวิชาการต่าง ๆ กับชาวยุโรป จึงได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาบ้านเมือง ตลอดจนเป็นเหตุให้พระองค์ติดตั้งพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย พระองค์ทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นองค์หนึ่งในพระบรมมหาราชวังเรียกว่า **“พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์”** ตรงบริเวณพระที่นั่งวิมลเมฆในปัจจุบัน ใช้เป็นที่รวบรวมโบราณศิลปวัตถุและเปิดให้แขกบ้านแขกเมืองได้ชมเป็นครั้งคราว เซอร์จอห์น บราวริง เมื่อครั้งเป็นทูตเข้ามาติดต่อทำสัญญาการค้ากับไทยก็ได้มีโอกาสชมพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์แห่งนี้ด้วย

คำว่า **“พิพิธภัณฑ์”** อาจแยกตามรูปคำและความหมายได้ดังนี้

“พิพิธ” เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า “ต่าง ๆ กัน”

“ภัณฑ” แปลได้ว่า “สิ่งของ เครื่องใช้”

“พิพิธภัณฑ” แปลรวมความได้ว่า “สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ นานาที่เก็บรวบรวมไว้เพื่อการชื่นชมและการศึกษาหาความรู้ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น

“สถาน” หมายถึง สถานที่ แหล่ง ที่ตั้ง ปราการ เป็นคำเติมท้ายสถานที่สำคัญ เช่น พระที่นั่งอัมพรสถาน ราชบัณฑิตยสถาน ทักษสถาน รวมทั้งพิพิธภัณฑสถานเป็นการเฉพาะแห่ง

อาจารย์จิรา จงกล อดีตผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของพิพิธภัณฑสถานว่า การศึกษาในความหมายปัจจุบันไม่ใช่เพียงคำสอนหรือการถ่ายทอดวิชาจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง การศึกษาไม่เพียงเป็นการให้ความรู้แต่เป็นการพัฒนาคนเป็นการปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดสติปัญญา ไม่เฉพาะเพียงให้ความรู้ ดังนั้น การศึกษาจึงไม่ได้อยู่เพียงที่สำนักเรียน แต่อยู่ที่สิ่งแวดล้อมทุกแห่งและสถาบันที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง คือ พิพิธภัณฑสถาน ซึ่งสามารถพัฒนาการศึกษาในเรื่องความคิด ความเข้าใจ คุณค่าทัศนคติได้อย่างกว้างขวาง

อาจารย์กนกวรรณ จันทะมงคล รองอธิการบดีแห่งมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติได้แปลพิพิธภัณฑสถานตามรูปศัพท์ ดังนี้

- พิพิธ หมายถึง หลากหลาย
- ภัณฑ หมายถึง สิ่งของ

รวมความพิพิธภัณฑสถาน เป็นที่รวบรวมของมากมายหลายหลาก และควรเป็นสถานที่คนเข้าไปแสวงหาความรู้ได้อย่างเพลิดเพลิน โดยไม่ใช่ดูแต่วัตถุสิ่งของอย่างเดียว แต่ควรครอบคลุมไปถึงหุ่นจำลองต่าง ๆ หรือไฮสตาทิวส์ที่ทันสมัยที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้อย่างกระจ่างชัด

จากการประชุมทางวิชาการเรื่อง “แนวทางพัฒนาการพิพิธภัณฑเพื่อการศึกษาด้วยตัวเองในระดับอุดมศึกษา” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๘ ได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของพิพิธภัณฑสถานว่าเป็นแหล่งรวบรวม อนุรักษ์และจัดแสดงวัตถุต่าง ๆ ที่มีคุณค่าควรแก่การเก็บรักษาและมีค่าต่อการศึกษาซึ่งวัตถุต่าง ๆ ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานนั้นนอกจากจะสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ โบราณคดีและความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ตั้งแต่อดีต ความเปลี่ยนแปลงของวัตถุที่สร้างขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งให้เห็นถึงวิวัฒนาการและพัฒนาการจากสติปัญญาของมนุษย์ จึงนับได้ว่าวัตถุที่แสดงในพิพิธภัณฑเป็นการส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) โดยเฉพาะเป็นการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของนิสิตและคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณธนิต อยุ่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ผู้บุกเบิกพัฒนากิจการพิพิธภัณฑสถานของไทยได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า พิพิธภัณฑสถานโดยทั่วไปถือกันว่าเป็นสถานที่จัดตั้งแสดงศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

และเป็นที่ยอมรับรวมสมบัติทางสติปัญญา (Intellectual Property) ทั้งเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อเป็นหลักฐานที่บรรดาผู้มีสติปัญญาจะใช้เป็นสถานค้นคว้า และเป็นพยานอ้างอิงความรู้ตามศิลปวิทยาการในแขนงต่าง ๆ ตั้งแต่ความรู้ต่ำจนถึงขั้นสูงสุด พิพิธภัณฑ์สถานจึงมีใช้สมบัติเฉพาะของประชาชนและประเทศชาติแต่ประเทศใดประเทศหนึ่ง หากแต่เป็นสมบัติส่วนรวมของโลก

คำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์

ในภาษาอังกฤษคำว่า Museum เราถ่ายทอดมาเป็น “พิพิธภัณฑ์” แต่คำในภาษาอังกฤษที่นิยมใช้เรียกพิพิธภัณฑ์วิทยามีอยู่ ๒ คำ คือ

Museography นิยมใช้กันมากในยุโรป มีความหมายว่า “Museography is the body of techniques related to Museology” (วิชาการพิพิธภัณฑ์ = เป็นวิชาที่ว่าด้วยเทคนิคและการปฏิบัติการในพิพิธภัณฑ์ อัจจาก นิคม มูสิกะคามะ ประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาด้วยตนเองในระดับอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๖-๒๗ มีนาคม ๒๕๓๘ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

Museology นิยมใช้กันมากทางอเมริกา มีความหมายว่า “Museology is the branch of knowledge concerned with the study of the purpose and organization of museum” (พิพิธภัณฑ์วิทยา = เป็นวิชาที่ว่าด้วยทฤษฎี ปรัชญาและหลักการของพิพิธภัณฑ์ อัจจาก นิคม มูสิกะคามะ ประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาด้วยตนเองในระดับอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๖-๒๗ มีนาคม ๒๕๓๘ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

สรุปได้ว่า ทางยุโรปมุ่งเน้นทางเทคนิคโครงสร้าง แต่ทางอเมริกาเปิดกว้างกว่า มุ่งที่จะให้เป็นวิชาส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ทั้งในรูปองค์กรและความมุ่งหมาย

นอกจากนี้ ยังมีคำในภาษาอังกฤษซึ่งปรากฏใช้บ่อยในวิชาพิพิธภัณฑ์วิทยา อันหมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมโบราณศิลปวัตถุ และเป็นคำที่มีความหมายและประวัติความเป็นมายาวนาน และบางคำก็ใช้บ่อยจนเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน สมควรนำมากล่าวไว้ดังนี้

๑. **Cabinet** คือ ห้องขนาดเล็ก ชั้นหรือหิ้งสมัยโบราณนิยมใช้เรียก เป็นสถานที่เก็บสะสมโบราณวัตถุของชาวยุโรป

๒. **Closet** คือ ห้องขนาดเล็ก นิยมใช้เก็บสะสมโบราณวัตถุสิ่งของในสมัยโบราณ เป็นห้องเก็บศิลปวัตถุส่วนบุคคลในยุคก่อนที่จะเกิดพิพิธภัณฑ์

๓. **Villa** คือ คฤหาสน์ ตำหนัก ในสมัยโรมัน เป็นสถานที่เก็บรวบรวมงานศิลปะ ไม่เหมือนกับสมัยกรีก คือ นอกจากตามปราสาทราชวังแล้ว Villa จะเป็นสถานที่สำคัญในการตั้งแสดงและเก็บรักษางานศิลปะ

๔. Gallery คือ เฉลียง หรือห้อง หรือสถานที่เก็บรวบรวมโบราณศิลปวัตถุในสมัยโบราณของยุโรป ต่อมาผู้นิยมใช้พูดใช้เรียกกันมาก บทบาทหน้าที่ก็เปลี่ยนไปตามกาลสมัย บางครั้งก็หมายถึงหอประกวดภาพ บางครั้งก็หมายถึงพิพิธภัณฑสถานหรือห้องจัดแสดง หรืออาคารจัดแสดงส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑสถาน ในปัจจุบันนิยมใช้ในความหมายพิพิธภัณฑสถานศิลปะสมัยใหม่ และเน้นทางด้านจิตรกรรม (ภาพเขียน) แต่ก็มีงานประติมากรรมด้วย อาทิ Art Gallery (หอศิลป์) National Gallery (หอศิลปะแห่งชาติ) บางท่านก็ให้คำจำกัดความสั้น ๆ ว่า The very word “gallery” means that part of a house which one walks through, but does not live in.

๕. Collection ใช้กันมาแต่โบราณ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมมาจัดแสดงโบราณศิลปวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ มีความหมายกว้างขวางมาก บางครั้งก็หมายถึงพิพิธภัณฑสถาน บางครั้งก็หมายถึงคลังใหญ่ (Collection Storage) บางครั้งก็หมายถึง ศิลปวัตถุโบราณ สิ่งของต่าง ๆ อันเป็นหัวใจพิพิธภัณฑสถาน (The heart of the museum is its collections) แต่โดยทั่วไป คำว่า Collection หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งเก็บรักษาไว้ เพื่อการสงวนรักษา อนุรักษ์ ความสนุกเพลิดเพลิน การศึกษาเล่าเรียน เป็นอุปกรณ์ตัวอย่าง การวิจัย ความนิยมชมชอบตามรสนิยม ความสวยงาม เป็นมรดกตกทอด เป็นคุณประโยชน์ในกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์และอื่น ๆ ตามแหล่งกำเนิด โดยอาจจะเปิดให้คนทั่วไปเข้าชมก็ได้ ไม่ให้เข้าชมก็ได้

ข้อควรเข้าใจอย่างหนึ่งสำหรับ Collection คือ อาจจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้ และยังไม่ได้จัดรูปแบบองค์กรและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากนัก มักมีขนาดเล็กกว่า Museum Collection โดยมากเกิดจากงานสมัครเล่นและมักเป็นของเอกชน

๖. Private Collection หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงวัตถุสิ่งของต่าง ๆ กัน เป็นสมบัติของเอกชน ตลอดจนของวัดของวัง สถาบันการศึกษาและอื่น ๆ ปัจจุบันมี Private Collection มาก และมีวัตถุสิ่งของนานาชาติอันเป็นผลมาจากความเจริญทางคมนาคม การศึกษา การท่องเที่ยวและแสดงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๗. Public ที่พบบ่อยคือ Public Museum หรือ Public Art Gallery หรือ Public Library เป็นคำที่แสดงความจริงใจให้รู้ว่าสถานที่แห่งนั้นได้เปิดบริการให้สาธารณชนสามารถเข้าไปชมหรือใช้ประโยชน์ได้ มิใช่เป็นของเอกชนหรือของส่วนบุคคล หรือจำกัดการบริการ ผู้สนใจสามารถจะเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ คือ เท่าที่ฝ่ายสถาบันนั้น ๆ จะสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้

ประมุข ชุมแห่งพันธ์ กล่าวถึงการสรุปคำจำกัดความของ Museum ทั่วโลกว่า มีผู้กล่าวถึงไว้มากแต่ใจความส่วนใหญ่คล้าย ๆ กัน เพียงแต่จะกำหนดขอบเขตความมุ่งหมายกว้างหรือแคบอย่างไรเท่านั้น

๑. พิพิธภัณฑสถาน หมายถึง สถาบันที่ตั้งขึ้นอย่างถาวร มิได้มุ่งหวังการค้าหากำไร มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์แก่ทางการศึกษาเล่าเรียน และสุนทรียภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง เป็นสถาบันที่ดำเนินงาน

โดยคณะบุคคลมืออาชีพ ซึ่งทำหน้าที่แสดง วัตถุสิ่งของเข้ามาเป็นสมบัติของพิพิธภัณฑ์ ทำหน้าที่ดูแล และบำรุงรักษา อนุรักษ์ ค้นคว้าวิจัย ทายละเอียดวัตถุสิ่งของเหล่านั้น และจัดแสดงเผยแพร่แก่สาธารณชนเป็นปกติวิสัย

๒. คำว่าพิพิธภัณฑ์ในความหมายและตามความเข้าใจที่ง่ายที่สุด คือ “สถาบันที่ซึ่งเป็น อาคารอันเป็นที่เก็บรวบรวม จัดแสดงวัตถุต่าง ๆ เพื่อการตรวจพินิจ (Inspection) เพื่อการศึกษาหาความรู้ (Study) และเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน (Enjoyment)

๓. The museum is a library of specimens. The specimens be preserved as vital records, to be examined and perhaps re-interpreted in the years to come.

๔. The origin of the word “Museum” as “a temple sacred to a muse”

๕. A Museum is an educational institution

๖. The word “Museum” means “Many things to many people”

นักการพิพิธภัณฑ์ได้กำหนดมาตรฐานไว้ว่าพิพิธภัณฑ์ที่ดีนั้นน่าจะได้ทำหน้าที่ในบทบาท ๖ ประการ คือ

๑. รวบรวมวัตถุไว้ได้ดีมีคุณค่า

๒. สามารถสร้างเนื้อหาทางวิชาการ

๓. มีรายบัญชีสารสนเทศที่ใช้ได้อย่างมีระบบ

๔. จัดแสดงได้ยอดเยี่ยม สามารถสนองได้ทั้ง Aesthetic, Romantic และ Intellectual

approach

๕. ให้ความปลอดภัยแก่วัตถุ จากโจรผู้ร้าย สงคราม อัคคีภัย

๖. ให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่นได้ดี

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ของต่างประเทศ

๑. พระราชบัญญัติพิพิธภัณฑ์สถาน การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการพระราชบัญญัติรองรับ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน และเนื้อหาสาระของกฎหมายที่รองรับการพัฒนา กิจการพิพิธภัณฑ์สถานจะแบ่งเป็นหมวดหมู่ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น

๑.๑ ลักษณะของพิพิธภัณฑ์

๑.๒ องค์การ

๑.๓ การจัดการ

๑.๔ ทุนดำเนินงาน

๑.๕ การควบคุมส่งเสริม สนับสนุนให้เอกชนดำเนินงาน

๒. ด้านนโยบาย การดำเนินงานพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานของแต่ละประเทศจะดำเนินการได้ก้าวหน้ามากขึ้นแค่ไหน จะขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐกับกฎหมายที่รัฐออกมา

๓. สถานภาพขององค์กร (Museum Organizatin) องค์กรพิพิธภัณฑ์สถานในยุโรปและสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ

๓.๑ องค์กรกลาง (Central Museum Organization) ซึ่งมีฐานะโดยทั่วไปเป็นกรม มีอธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบ

๓.๒ การจัดองค์กรภายในพิพิธภัณฑ์สถาน (Internal Museum Organization) เป็นการจัดในลักษณะภาควิชาต่าง ๆ เรียกว่า Department

๔. มาตรฐานงานพิพิธภัณฑ์ (Museum Standard)

๔.๑ หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานในนานาประเทศสามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักทั้ง ๖ ประการ ๑ ได้แก่ รวบรวมวัตถุไว้ได้ดี มี

คุณค่า / สามารถสร้างเนื้อหาทางวิชาการ / มีรายบัญชีสารสนเทศที่ใช้ได้อย่างเป็นระบบ / ได้แสดงได้ยอดเยี่ยม / ให้ความปลอดภัยแก่วัตถุจาก

โจร

ผู้ร้าย สงคราม อัคคีภัย / ให้การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นได้ดี

๔.๑.๒ ให้พิพิธภัณฑ์มีบทบาทในการช่วยเหลือการศึกษาของชุมชน

๔.๑.๓ ให้พิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคนและสภาพแวดล้อม

๔.๑.๔ ยกระดับมาตรฐานทางเทคนิคและวิชาการให้ทันกับพัฒนาการของโลก

๔.๒ กระบวนการจัดการในพิพิธภัณฑ์สถาน การบริหารพิพิธภัณฑ์สถานนั้นจะมีมาตรฐานมากขึ้นแค่ไหนขึ้นอยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑ์สถาน

๕. คุณภาพของบุคลากร การพัฒนางานพิพิธภัณฑ์สถานที่ดีต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญ วิชาการพิพิธภัณฑ์ กลายเป็นวิชาชีพสาขาหนึ่งของพิพิธภัณฑ์สถานที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาเอกในหลายมหาวิทยาลัย

What is museology?

Museology is the science of running a museum, most frequently applied to the operations of the museum dealing with its collections rather its administration or business operations.

A museum is ultimately a place where items of interest are kept. Most museums also have galleries, where items of interest are displayed. There are museums for almost every interest, from science to lingerie, and there are also galleries of every kind-but not every gallery is attached to a museum.

Items displayed in a gallery may belong to a private party, or a company, or an institution other than the gallery itself. The inventory of items kept in a gallery may be constantly changing. The gallery itself may never have a legal title of ownership for an item on display. The emphasis of a gallery is on presentation, and often on selling.

The emphasis of a museum may be almost anything, but usually one of the goals of a museum is to educate its constituency about the area of interest it represents-and a museum keeps items useful to this goal in its collection. The inventory of a museum collection may (but is less likely to) be constantly changing, but there is a focus and a central concept to guide what is taken in and what goes out. The museum may possess items on loan from individuals, companies, or other institutions-however, the museum is very likely to own, or have a legal role as perpetual guardian of, the majority of the items in its care. The museum may have no obligation to display its collection; it may only be available to researchers, for example.

It is the process of keeping these items of interest, and the additional process of educating a constituency, that is usually encompassed by the term museology.

The process of keeping items of interest.

The idea of keeping things seems very straightforward, and hardly seems to need a more complicated explanation. This is a false assumption. There are a multitude of questions which arise as a direct result of this simple statement:

What is worth Keeping?

How many, and where are they obtained?

Where will the items be kept? (and this leads in turn to many questions)

What are the physical needs of the items? (do insects eat them? do they melt? do they disintegrate, discolor, or disfigure in ultraviolet light? etc.)

How does one keep track of them? (where they are? who owns them? why are they important? etc.)

Should these items be insured? Could they be replaced?

And of course, the goal of educating a constituency about the area of interest served by the museum has one very basic question at its core:

How can the value of the items or the ideas represented be communicated?

This question usually leads to many others regarding the physical processes and concerns of object display: which, where, how many, physical demands, etc. Sometimes the questions center around publication, documentation, or illustration instead of physical display. All of these can be parts of the problem of educating a constituency,

The way in which these problems of 1) keeping items, and 2) educating a constituency with or about those items are resolved is the science of museology.

หนังสืออ้างอิง

นิคม มูลิกะคามะ และคนอื่น ๆ **“วิชาการพิพิธภัณฑ์”** กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๑. กรมศิลปากร
“พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา” (พิมพ์ครั้งที่ ๒) โดย จิรา จงกล กรมศิลปากร อนุญาตให้จัด
 พิมพ์เป็น อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางจิรา จงกล ณ วัดเทวศิรินทราวาส
 กรุงเทพมหานคร วันอังคารที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๒.

ศิระสิทธิ์ ภูพิ์เซอร์ **“งานด้านการศึกษาศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า”** เอกสารอัดโรเนียว.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานอธิการบดี กองกลาง **โครงการประชุมทางวิชาการ**
เรื่อง แนวทางพัฒนาการพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาด้วยตนเองในระดับอุดมศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘. (เอกสารอัดโรเนียว)

ประชุม ชุมเพ็งพันธ์ **“พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา”** กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๐.
 กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร **“พระมหากษัตริย์ไทยกับการพิพิธภัณฑ์”**
 กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร กองพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ **“พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า**
เจ้าอยู่หัวกับการพิพิธภัณฑ์ไทย” กรุงเทพมหานคร. ๒๕๓๖.

Icom Statues, **Article 3 and 4**, 1974.

Wysiwyg://115/http://www.geocities.com/Tokyo/Towers/8189/museology.html

โครงการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ

๑. หลักการและเหตุผล

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ซึ่งมีการดำเนินงานในลักษณะประสานการทำงานแบบเครือข่ายกับประเทศต่าง ๆ และระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน และโดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้เข้าร่วมในโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโก (UNESCO Associated Schools Project-ASP) มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ และมีสถานศึกษาในสังกัดเข้าร่วมเป็นสมาชิกจนถึงปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า 100 แห่ง ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครู อาจารย์และนักเรียนได้มีบทบาทและร่วมมือซึ่งกันและกันในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีเพื่อนำไปสู่สันติภาพในโลก

ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ตลอดจนการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของท้องถิ่นของประเทศและของโลก จึงพิจารณาเห็นควรจัดโครงการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกเครือข่าย ASP และสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทย ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์มรดกโลกเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้มีกำหนดสัมมนา คือ ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๒ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้ผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา เข้าใจนโยบายการศึกษา สามารถนำความรู้ความเข้าใจเรื่องการเรียนรู้การสอน และกิจกรรมการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเผยแพร่ในสถานศึกษาและชุมชน

๒.๒ เพื่อรับทราบนโยบายการกระจายการบริหารงานโครงการการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยและเพื่อเป็นการจัดให้มีศูนย์กลางการทำงานในลักษณะเครือข่ายในอนาคต

๒.๓ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกของชาติและของโลก

๓. เป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่าย ASP สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งสถานศึกษาที่มีศักยภาพพร้อมที่จะเป็นแกนนำในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๑๕๐ คน

๔. สถานที่

โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ ๒๒-๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๒

๖. งบประมาณ

จากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ๒๐๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าสถานที่สัมมนา อาหารว่าง วิทยากรและเอกสาร (ค่าเดินทาง ค่าที่พัก เบี้ยเลี้ยง ของผู้เข้าสัมมนาใช้เงินต้นสังกัด)

๗. วิธีดำเนินการ

- ๗.๑ ประชุมคณะกรรมการ
- ๗.๒ เชิญผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค
- ๗.๓ เชิญวิทยากร
- ๗.๔ ดำเนินการสัมมนา
- ๗.๕ สรุปและประเมินผล

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สป. กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๖๒๘๕๖๔๖-๘ โทรสาร ๒๘๑๐๙๕๓

๙. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
- กระทรวงศึกษาธิการ

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผู้บริหารตระหนักและมีความเข้าใจในเรื่อง ASP ที่มีผลต่อการอนุรักษ์มรดกโลก ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะคติ เพื่อนำไปสู่การเคารพสิทธิมนุษยชนและการผูกพันร่วมกัน
- ประสิทธิภาพของ ASP จะมีมากขึ้นและทำให้มีแกนนำในระดับภูมิภาคต่าง ๆ

๑๑. การประเมินผล

- การสังเกต
- แบบสอบถาม

การสรุปการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ

*กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ

จากการเข้าร่วมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ ในระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมกรุงศรีวิเวอร์ จ.พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำเนื้อหาสาระจากหัวข้อดังกล่าวมาเป็นส่วนประกอบในการจัดทำร่างการพัฒนานโยบาย เรื่อง การจัดการศึกษาโดยใช้พิพิธภัณฑสถาน ตามคำแนะนำของหัวหน้าผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (นางสาววิตรี สุวรรณสถิตย์) ซึ่งการจัดสัมมนาครั้งนี้จัดขึ้นโดยราชสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เข้าร่วมโครงการมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ มีสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสมาชิกมากกว่า ๑๐๐ แห่ง เพื่อให้ครูและนักเรียนได้มีบทบาทและร่วมมือกันส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิกของ UNESCO และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นการสร้างสันติภาพ (Peace) ให้เกิดกับโลก ดำเนินถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights) และการพัฒนา (Development) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทางด้านจิตใจและควรเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) การสร้างเครือข่ายของการอนุรักษ์มรดกของชาติและของโลก ให้ผู้บริหารและนักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง โดยผ่านทางการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการอนุรักษ์มรดกโลก เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งพอจะสรุปความสำคัญจากการเข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ได้ดังนี้

* นักวิชาการศึกษา ๗ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การบรรยายพิเศษเรื่อง “การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีและสันติภาพระหว่างชาติ”

ในฐานะที่เคยปฏิบัติงานเป็นรองผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโก ทำให้ทราบถึงหลักการและเป้าหมายของยูเนสโก คือ การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แต่กลุ่มสตรีและเยาวชนคือกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษที่จะต้องให้การศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสิทธิของมนุษยชน (Human Rights) จะนำไปสู่สันติภาพและโยงไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่แนวคิดของสิทธิมนุษยชนของโลกไร้พรมแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางตะวันตกคำนึงถึงแต่สิทธิส่วนตน ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิส่วนรวม ดังเช่นกรณีของการแต่งตั้งประธานองค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งเห็นได้ว่าการสร้างกติกาปกครองโลก เป็นกติกายของคนมีอำนาจ คำนึงถึงการพัฒนา (Development) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจจะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาทางด้านจิตใจ ในระดับเอกัตบุคคลยังสามารถทำได้ แต่ในระดับชาติจะทำได้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ ความเป็นโลกวิวัตน์นั้นมีทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่เลวร้าย ดังจะเห็นได้จากระบบทุนนิยม ซึ่งทำลายหลักเศรษฐศาสตร์ที่ดั้งเดิมซึ่งระบบทุนนิยมสอนให้เคารพต่อผลประโยชน์เท่านั้น จึงนับได้ว่าการสร้างกติกาปกครองโลกเป็นกติกายของคนมีอำนาจ

การอภิปรายเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่การจัดการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการศึกษาสู่นาคต

ดร.สงบ ลักษณะ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

รศ.ทองคุณ หงส์พันธุ์ เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ

ดร.ดิเรก พรสีมา รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้ดำเนินการอภิปราย หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาววิตรี สุวรรณสถิตย์)

ก่อนที่จะมีการอภิปรายผู้ดำเนินการอภิปรายได้ให้ขอบเขตของ Key Word ในการกำหนดกรอบของการทำงานดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา
๒. การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ สำหรับสหัสวรรษใหม่ Global Education
๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒
๔. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒
๕. การศึกษาให้มีความรู้คู่กับคุณธรรม

ดร.สงบ ลักษณะ ได้ให้แนวทางในการปฏิบัติตามหัวข้อดังกล่าวในฐานะผู้ที่เคยบริหารหลักสูตรมาก่อนดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารการจัดการศึกษาโดยต้องยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และต้องยึดถือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ โดยผู้บริหารการศึกษาจะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ดี โดยใช้หลักสูตรเป็นอุปกรณ์ ซึ่งการยึดถือตามหลักสูตรนี้ต้องคำนึงถึงมาตรฐานว่า เราต้องการให้เป็นคนเก่งอย่างไร เช่น ต้องการความเป็นมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นคนไทย เราควรคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ควรบรรจุในจุดประสงค์การเรียนรู้ (ระดับโรงเรียน) หรือหากต้องการให้การศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ก็ควรบรรจุลงในหลักสูตร นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูต้องเปลี่ยนวิธีสอนภายใต้การกำกับของประเด็นหัวข้อการบริหารจัดการให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี โดยอาศัยปัจจัยต่อไปนี้

๑. การเป็นมืออาชีพ (Professional) ผู้บริหารต้องคิดเองทำเองได้ โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากเบื้องบน เป็นการทำงานในเชิงรุก

๒. การสร้างอำนาจในตนเอง (Empowerment) ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คิดเองทำเองได้ โดยไม่ต้องรอสูตรสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

๓. การมีส่วนร่วม (Co-operation) ได้แก่ การสร้างเครือข่าย โดยใช้คนที่มีความรู้ในการร่วมมือ

๔. การประกันคุณภาพ โดยการใช้หลักข้อ ๑ มาทำเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามีคุณภาพ โดยกรมวิชาการควรให้ข้อมูล ไม่จำเป็นต้องให้สูตรสำเร็จ โดยโรงเรียนสามารถปรับประยุกต์การทำงานเองได้

ดร.ดิเรก พรสีมา ได้ให้แนวทางในหัวข้อดังกล่าวดังนี้

นักเรียนที่เรียนระดับชั้นประถมศึกษาจะให้ความสำคัญกับอาชีพ การเรียนรู้ที่ใกล้ตัวมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา หน้าที่ของครูคือ ทำอย่างไรให้นักเรียนเป็นคนดี โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นตัวตั้ง และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนด้วย ผู้บริหารต้องจัดสภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอาศัยแนวการจัดการเรียนการสอนแบบ Cooperative Learning ให้มาก เน้นการปฏิบัติ การเรียนนอกห้องเรียน การใช้สภาพแวดล้อมข้างนอกมาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ครูต้องปรับตัวและปรับบทบาท บรรยากาศในห้องเรียนควรเป็นลักษณะ Participative Decision Making

รศ.ทองคุณ หงษ์พันธ์ ได้สรุปแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติไว้ดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมของวัฒนธรรมมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น การแสดง อาหารการกิน

อาจารย์เอกจิตรา ชูสกุลชาติ ผู้อำนวยการสตรีวิทยา (ปัจจุบันโรงเรียนสตรีวิทยาเป็นศูนย์ภาษาของกรมสามัญศึกษา) ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์ ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ CIU แห่งประเทศไทยคนปัจจุบัน ได้ให้ความหมายและขอบเขตของ CIU ว่า

CIU เป็นศูนย์ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติของประเทศไทย ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ มีสมาชิก ๔ ประเภท คือ ประเภทสถานศึกษา ประเภทบุคคล เอกชนและสมาชิกสมทบ มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมประสานงาน แลกเปลี่ยน ประชาสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เพื่อให้เกิดสันติภาพอันเป็นอุดมการณ์ของไทยและสหประชาชาติ CIU จัดเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization NGO) หน่วยแรกที่สนับสนุนงานของ UNESCO (รายละเอียดดังเอกสารแนบ ๒)

บรรยายพิเศษ เรื่อง องค์การยูเนสโกกับการอนุรักษ์มรดกโลก

โดย ศาสตราจารย์ ดร. อุดุล วิเชียรเจริญ ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

การที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ จะได้รับการคุ้มครองตามมาตรา ๑ และ ๒ ส่วนวัตถุประสงค์ที่จะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต้องมีความสำคัญเป็นสากล เพื่อให้การคุ้มครองมรดกธรรมชาติอยู่ในความคุ้มครองของมรดกโลก แต่วัตถุประสงค์นั้นอยู่ในอธิปไตยของเจ้าของประเทศ เจ้าของมรดกต้องดำเนินการตามทุกประการเพื่อการรักษาสภาพที่ดี ประเทศทั่วโลกที่เป็นภาคีของอนุสัญญา เมื่อได้ขึ้นทะเบียนต้องให้ความยอมรับนับถือในกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่ทำให้วัตถุนั้นเสื่อมสภาพ

แหล่งมรดกโลกบางแห่งที่มีความสวยงามมาก แต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเฉพาะเหตุผลบางอย่าง เช่น มรดกโลกบางอย่างเป็นพระราชทรัพย์สิ้นส่วนพระองค์และดีเด่นอยู่แล้ว เจ้าของประเทศต้องรักษาให้ดีที่สุดด้วยตนเอง

ASP กับมรดกโลก : ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

นายสาโรช วัฒนสโรช รองอธิบดีกรมวิชาการ

นายนิคม มุสิกคามะ อธิบดีกรมศิลปากร

นายประจวบ คำบุญรัตน์ อดีตผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

นายนิคม มุสิกคามะ

กฎหมายรัฐธรรมนูญกล่าวถึงความรู้ทางด้านภูมิปัญญา ๔ มาตรา การศึกษาทางด้านภูมิปัญญา หรือศิลปวัฒนธรรมเคยถูกมองว่าล้าหลัง เพราะไปหลงแนวตะวันตกซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนรากเหง้าของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เราจึงควรเรียนรู้วัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของตนเอง

อธิบดีกรมศิลปากรกล่าวว่า วัฒนธรรมมี ๒ คำ คือ

๑. Heritage

๒. Common Culture ได้แก่

วิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน (Common Life)

- ภาษาถิ่น
- ศิลธรรม จริยธรรม
- สุนทรียศาสตร์
- สังคมเครือญาติ เศรษฐกิจ การเมือง
- การปกครอง

นอกจากนี้ การที่จะทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักวัฒนธรรมของตนเองได้ดีขึ้นนั้น จากงานวิจัยพบว่า ต้องทำงานวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีหลักใหญ่ ๆ ๒ ประการดังต่อไปนี้

๑. การที่จะทำเรื่องวัฒนธรรมต้องรู้ว่าวัฒนธรรมอะไรบ้างในท้องถิ่นของตน

๒. มีสิ่งพิมพ์หรือ Publication ให้แก่คนในท้องถิ่น เป็นกระบวนการสืบทอด โดยเฉพาะในระบบการศึกษาในโรงเรียน

การปฏิบัติทุกอย่างต้องผ่านการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนามนุษย์ ในหัวข้อเรื่องดังกล่าวเราต้องศึกษาให้ได้ว่ามรดกโลกให้อะไรดี ๆ กับเราบ้าง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเราต้องรู้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของเราคืออะไรบ้าง ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ หลักสูตรได้ระบุการเรียนรู้ภูมิปัญญา ๗ ประการที่นักเรียนต้องเรียน ได้แก่

๑. ไสยศาสตร์

๒. ภาษาศาสตร์

๓. ยุทธศาสตร์หรือยุทธวิธี

๔. รัฐศาสตร์ (ศาสนาและการปกครอง) ปัจจุบันนักรัฐศาสตร์ไม่เรียนศาสนาจึงเป็นนักปกครองที่ไม่มีศีลธรรม

๕. แพทยศาสตร์และการพยาบาล

๖. เกษตรศาสตร์ การทำมาหากิน (สวนสมรม)

๗. ศิลปศาสตร์ ได้แก่ ช่างสิบหมู่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของมนุษย์ ดุริยางคศาสตร์

เมื่อผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เมื่อได้รับนโยบายจากการเข้าสัมมนาใน

ครั้งนี้แล้วสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง คือ

๑. ปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักและรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองโตขึ้นให้รู้จักวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของเพื่อนบ้าน ต่อไปก็ให้รู้จักวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของโลก
๒. ทำให้ครอบครัว/ชุมชน รู้จักหน้าที่ของตนเอง
๓. ครูที่ดีต้องสามารถชี้แนะชาวบ้านให้ได้ว่าสื่อตัวไหนดี ตัวไหนไม่ดี
๔. ทำอย่างไรไม่ให้ NGO นิยมตามกระแสโลกตะวันตกจนเกินไป
๕. องค์กรท้องถิ่นต้องทำงานให้ดี มีประสิทธิภาพและสามารถอบรมผู้นำชุมชนได้
๖. พระสงฆ์ควรเป็นสื่อและผู้นำทางความคิด
๗. ควรหาวิธีทำให้สื่อมวลชนเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

นายสาโรช วัฒนสาโรช

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ในมาตรา ๒๖ กล่าวถึงหลักสูตรแกนและหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นมุ่งเน้นหลักสูตรวิชาชีพของท้องถิ่น ในหลักสูตรใหม่ที่กำลังจะประกาศใช้นี้ กรมวิชาการจะทำการรอบหลักสูตรท้องถิ่นให้ โดยที่โรงเรียนจะใส่เนื้อหาสาระเองตามความเหมาะสมของท้องถิ่น โดยให้ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล โดยที่ครูต้องตระหนักว่าวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความสำคัญมากขึ้น ต้องสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และครูต้องประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

ผู้ดำเนินการอภิปรายสรุปหัวข้อของนายสาโรช วัฒนสาโรช

การเรียนการสอนในปัจจุบันครูต้องสอนเด็ก เพื่อเตรียมตัวรับสถานการณ์ต่าง ๆ ในช่วง สหัสวรรษหน้า : Learning to know เรียนเพื่อให้มีความรู้, Learning to do เรียนเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้, Learning to be เรียนเพื่อให้ดำรงตนเป็นของตนเอง, Learning together เรียนเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติ ซึ่งเป็นหลักปรัชญาสูงสุดของ UNESCO ในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศึกษา

นายประจวบ คำบุญรัตน์

จากการเข้าสัมมนาในครั้งนี้ ผู้บริหารต้องรู้บทบาทของตนเองในการประสานงานต่อไป โดยการนำเอานโยบายไปกระจายความคิดให้ครูทำ เพื่อประโยชน์ได้เกิดกับเด็กโดยตรง ซึ่งวิธีการในการปฏิบัตินั้นให้ยึดถือหลักปรัชญาของ UNESCO ที่จะไม่ให้ลืมนึกกำเนิดหรือวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้ประเทศสมาชิกรู้จักสร้างสรรค์และรักษาหวงแหนรากเหง้าของตนเอง ซึ่งปรัชญาของ UNESCO เป็นปรัชญาที่บริสุทธิ์มุ่งช่วยชาวโลกอย่างแท้จริง ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. พัฒนามนุษยชาติ เพื่อให้มนุษยชาติอยู่อย่างมีความสุข
๒. กิจกรรมของ UNESCO เป็นกิจกรรมบริสุทธิ์ที่มุ่งช่วยมนุษยชาติ

๓. UNESCO เมื่อมอบนโยบายให้แก่ประเทศใดแล้วก็จะให้อิสระในการบริหารกิจกรรมของตนเอง

สิ่งที่ผู้บริหารและครูต้องตระหนักให้มาก คือ จะทำอย่างไรที่จะให้แนวคิดของ UNESCO สามารถปฏิบัติได้ดีในสถานศึกษา เพราะขณะนี้บ้านเมืองของเรากำลังวิกฤติ ศีลธรรมเสื่อม และเป็นโอกาสดีที่ขณะนี้รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ชุมชนรักษาสমบัติท้องถิ่นของตนเอง

บทบาทของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในการปฏิรูปการศึกษา

โดย นางดุขฎิ พงศ์ศาสตร์ กรรมการพัฒนาหลักสูตร

ครูที่จะทำการเรียนการสอนในวิชาใดก็ตามต้องมีความรู้ดีและต้องอาศัยการค้นคว้า เพื่อให้มีการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ทั้งตัวครูและผู้บริหารต้องทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องทำความเข้าใจในองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรที่สำคัญ ๆ ในทุกระดับชั้นดังต่อไปนี้

๑. จุดหมาย

๒. หลักการ

๓. โครงสร้าง

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนหลักสูตรสักกี่ครั้งก็ตาม ปัญหาที่พบบ่อยมาก คือ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน Key Words ที่ครูควรคำนึงถึงมากในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า

EQ เป็นความพร้อมทางด้านอารมณ์ ซึ่งครูต้องให้ความเอาใจใส่ให้มาก

MQ ครูต้องปลูกฝังความพร้อมทางด้านศีลธรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นหนทางนำไปสู่สันติภาพ

ภาพ

IQ ครูต้องพยายามเสริมสร้างการพัฒนาทางด้านสติปัญญาให้แก่ผู้เรียนอยู่เสมอ

โรงเรียนควรใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเสริมบทเรียนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ให้นักเรียนจัดเนื้อหาทางการสอนด้วยตนเอง อาจจัดเป็นห้อง ๆ และตั้งชื่อให้สื่อถึงความหมายของเนื้อหาวิชา เช่น ห้องสุขุขทัย ห้องอยุธยา ห้องพิพิธภัณฑ์ และให้นักเรียนอธิบายให้เพื่อนฟัง โดยจัดตามบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ Internet ในการค้นคว้าหาความรู้ และควรสมัครเป็นสมาชิกของ Schoolnet เพื่อสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

บรรยายพิเศษ เรื่อง การสร้างเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดย นางสาวตรี สุวรรณสถิตย์

ขณะนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ยังไม่ประกาศใช้ แต่ทางคณะกรรมการดำเนินงานโดยการกระจายอำนาจ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนได้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ในลักษณะเป็นเครือข่าย แต่เครือข่ายที่สร้างต้องมีฐานในโรงเรียนและสนับสนุนรายวิชาของ UNESCO คือ ให้เกิดสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาขึ้นในโลกนี้

เครือข่ายครูของต่างประเทศจะมีรางวัล (World Aware Award) ให้ เมื่อโรงเรียนสามารถตั้งเครือข่ายโดยมีฐานที่โรงเรียน เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมดังตัวอย่างของประเทศไอร์แลนด์ที่สามารถตั้ง Eco School of Island ที่โรงเรียน โดยมีการดำเนินการตาม ๗ ขั้นตอนจนได้รับรางวัล ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ได้แก่

๑. สร้างเครือข่ายในโรงเรียนที่สอน และปฏิบัติตามกฎของนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยมีคณะกรรมการรับผิดชอบ

๒. ศึกษาทบทวนและปรับปรุงงานอยู่เสมอ

๓. มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

๔. มีการประเมินผลที่เป็นระบบ

๕. มีการสื่อสารลงสู่ชุมชน

๖. มีการสื่อสารออกนอกประเทศ

๗. มีจรรยาบรรณการสร้างพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเครือข่ายโครงการ ASP

นายสมพงษ์ รุจิวรรณ

นายสมพงษ์ รุจิวรรณ ได้กล่าวว่าหัวใจสำคัญของการให้ผู้บริหารเข้าร่วมโครงการดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. การจัดโครงสร้างในลักษณะการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบในเรื่องของตัวเนื้องาน การกำหนดตัวบุคคล และผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประเทศชาติและของโลก โดยให้ศึกษาจากแผนภูมิแนวทางการเสนอโครงสร้างและการปฏิบัติงานของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในอนาคต โดยเฉพาะในเรื่องของการกำหนดตัวบุคคลนั้น ขณะนี้ นางประหยัด ศรีบุญชู ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ประสานงาน ASP ในประเทศไทย ส่วนการสรรหาผู้ประสานงานภาคทั้ง ๔ ภาคจะดำเนินการในขั้นต่อไป

การอภิปรายกลุ่มย่อยตามภูมิภาคทั้ง ๔ ภูมิภาค สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. การประชุมปรึกษาหารือของผู้บริหารที่จะหาทางขยายผล และชักชวนให้โรงเรียนในพื้นที่ของตนเข้าร่วมเป็นสมาชิกให้มากที่สุด

๒. การกำหนดจำนวนนักเรียนและตัวครูของแต่ละโรงเรียนในการจัดโครงการอบรม/เข้าค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์มรดกโลก ๔ ภูมิภาค

๓. การแต่งตั้งกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการอบรม/เข้าค่ายเยาวชนฯ

ส่วนการแต่งตั้งผู้ประสานภาคของ ASP ในประเทศไทยนั้น จะมีขึ้นหลังจากที่ได้มีการชักชวนให้โรงเรียนแต่ละภูมิภาคเข้าร่วมเป็นสมาชิกให้มากขึ้น